

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет інформаційних технологій та управління
Кафедра управління**

*Збірник матеріалів II
Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції молодих учених і студентів*

**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ
СИСТЕМ У СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ
УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

27 листопада 2018 р.

КИЇВ, 2018

УДК [338.27+338.242]:[304+330]
ББК 65.05

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
факультету інформаційних технологій та управління
Київського університету імені Бориса Грінченка
протокол № 11 від 19 грудня 2018 року*

Організаційний комітет конференції

Голова організаційного комітету:

Акіліна О. В., к.е.н., доцент

Члени організаційного комітету:

Краус К. М., к.е.н.; **Гладкова В. М.**, д.пед.н., професор; **Поспелова Т. В.**, д.н. з дер.управ., доцент; **Штепа О. В.**, к.е.н., доцент; **Панченко А. Г.**, к.н. з дер.управ., доцент; **Синицина Н. Г.**, к.н. з дер.управ., доцент; **Тимчик О. А.**, к.пед.н., доцент; **Яковенко І. В.**, к.е.н., доцент.

Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. інт.-конф., 27 листопада 2018 р.. – К.: КУБГ, 2018. – 207 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, проведеної кафедрою управління факультету інформаційних технологій та інформації Київського університету імені Бориса Грінченка, розкривають сутність управління діяльністю підприємств і організацій в умовах сталого розвитку України на регіональному та галузевому рівнях; описують механізми державного управління в Україні; пропонують заходи удосконалення механізмів управління якістю підготовки та перепідготовки фахівців в ринкових умовах; описують організацію процесу управління на засадах лідерства; відображають розвиток інформаційних технологій в управлінському процесі.

*Рецензенти можуть не поділяти думку автора.
Відповідальність за добір і викладення матеріалів
у тезах доповідей несуть автори*

© КУБГ, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ГАЛУЗЕВОМУ РІВНЯХ

<i>Сезоненко К. Г.</i> , магістр, Університет імені Альфреда Нобеля Оцінка стану дебіторської заборгованості підприємства роздрібною торгівлі.....	11
<i>Толстих Т. М.</i> , магістр, Університет імені Альфреда Нобеля Аналіз ефективності управління оборотними активами тов “кодаки трейд”.....	13
<i>Торяник Ж. І.</i> , доцент кафедри ЗЕД та фінансів, <i>Яричевська С. Я.</i> , студентка група БФ-33а, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут” Прибуток як економічна категорія та результат діяльності підприємства.....	15
<i>Торяник І. В.</i> , <i>Солопихіна М. В.</i> , Харківський навчально-науковий інститут Державного вищого навчального закладу “Університет банківської справи” Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю банківських установ.....	17
<i>Уманців В. Ю.</i> , студент, Київський національний торговельно-економічний університет Глобальна логістика у системі міжнародних економічних відносин.....	19
<i>Чернявський М. В.</i> , аспірант, Дніпровський державний технічний університет Ціннісно-орієнтований підхід в управлінні організаційним розвитком підприємств 21	
<i>Чорна Л. О.</i> , д.е.н., професор, <i>Закордонець В. О.</i> , магістр, Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва Податкове регулювання малого бізнесу в трансформаційній економіці України.....	23
<i>Шейко О. А.</i> , магістр, <i>Полоз А. О.</i> , бакалавр, Харківський навчально-науковий інститут Державного вищого навчального закладу “Університет банківської справи” Управління власним капіталом банку.....	24
<i>Богацька Н. М.</i> , Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ Вплив реструктуризації підприємства на підвищення його конкурентоспроможності.....	26
<i>Бондар В. Ю.</i> , аспірант, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського” Аспекти експортоорієнтованого розвитку вітчизняних підприємств.....	28
<i>Британська Н. Н.</i> , старший викладач, доцент, <i>Мазур В. О.</i> , магістр Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва Теоретичні засади формування податкових методів державного регулювання національної економіки.....	29
<i>Денисюк О. М.</i> , д.е.н., професор, <i>Паськевич Д. М.</i> , магістр, Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва	

Теоретичі аспекти податкових розрахунків та платежів у системі бухгалтерського обліку.....	30
<i>Дитина О. М.</i> , студентка, Східноєвропейський Національний університет ім. Лесі Українки	
Управління інноваційними процесами на підприємстві.....	32
<i>Донгаузер Ю. С.</i> , студентка гр. 00-17вм, Університет імені Альфреда Нобеля	
Аналіз системи оподаткування України.....	34
<i>Кальчук О. С.</i> , магістр, Житомирський державний технологічний університет	
Теоретичні засади антикризового управління діяльністю підприємства.....	35
<i>Лукстс В. Ю.</i> , магістр, <i>Пилипенко О. В.</i> , к.е.н., доцент кафедри економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування, Державний університет інфраструктури та технологій	
Шляхи підвищення ефективності діяльності моторвагонного депо.....	37
<i>Марченко О. О.</i> , аспірант, Дніпровський державний технічний університет	
Розвиток професійного і кадрового потенціалу менеджменту.....	40
<i>Мішенский В. В.</i> , бакалавр, Дніпровський державний аграрно-економічний університет	
Сутність управління фінансовим розвитком банку в умовах сталого розвитку України.....	42
<i>Міщанюк О. О.</i> , бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет	
Фінансове планування на підприємстві.....	44
<i>Нахаєва М. М.</i> , аспірант, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка	
Авторегресійні моделі прогнозування прямих іноземних інвестицій в Україну.....	46
<i>Олініченко М. Ю.</i> , студентка, Київський національний торговельно-економічний університет	
Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають.....	48
<i>Паучок А. А.</i> , магістр, Хмельницький університет управління та права	
Сталий розвиток України як складова ідеї сучасної держави.....	51
<i>Петрик Д. О.</i> , бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет	
Факторинг як метод управління дебіторською заборгованістю.....	53
<i>Радченко Д. В.</i> , студентка, <i>Ганущак Т. В.</i> , к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства, Київський національний торговельно-економічний університет	
Управління фінансовою безпекою підприємства.....	55
<i>Бернадська Н. І.</i> , магістр, Дніпровський державний технічний університет	
Напрями розвитку металургійного підприємства.....	58

<i>Макоткіна О. В.</i> , магістр, Університет імені Альфреда Нобеля Критичний аналіз оцінки ділової активності підприємства транспортної галузі	60
<i>Росола У. В.</i> , старший викладач кафедри фінансів, Мукачівський державний університет Використання маркетингових комунікацій підприємствами в умовах кризи	62
<i>Агафонцева Є. Г.</i> , бакалавр, Дніпровський державний технічний університет Управління асортиментом продукції: методичний підхід	64
<i>Борисюк О. В.</i> , к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки Шляхи оптимізації портфеля страховика в сучасних умовах	66
<i>Бурилкіна О. Є.</i> , магістр, Київський національний торговельно-економічний університет Облік доходів в системі управління підприємством з надання консалтингових послуг	68
<i>Ковтун Г. І.</i> , старший викладач кафедри бізнес-економіки та адміністрування, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка Проблеми управління інноваційною діяльністю на підприємствах	70
<i>Коненко В. В.</i> , к.е.н., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова Визначення пріоритетів розвитку регіонального інноваційного підприємництва	72
<i>Коренюк А. С.</i> , бакалавр, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах	74
<i>Краус К. М.</i> , к.е.н., доцент кафедри управління, <i>Краус Н. М.</i> , д.е.н., професор кафедри фінансів та економіки, Київський університет ім. Б. Грінченка Наукове осмислення концепції інноваційної економіки	76
<i>Мажаров Д. В.</i> , аспірант, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка Аналіз ефективності функціонування українського банківського сектору на основі DEA-моделей	80
<i>Михальчук Л. Ю.</i> , магістр, Львівський національний аграрний університет Біоекономіка як основний механізм досягнення сталого розвитку	82
<i>Бродська А. О.</i> , студентка гр. ФіКб-1-15-4.0д, Київський університет ім. Б. Грінченка Банківська система України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку	84
<i>Самарін Ю. О.</i> , студент гр. ФіКб-1-15-4.0д, Київський університет ім. Б. Грінченка	

Економічний зміст фінансового стану та особливість фінансової діяльності на малих підприємствах в Україні.....87

**СЕКЦІЯ 2. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Балицька Я. І., магістр, Хмельницький університет управління та права
Оцінка інвестиційного забезпечення регіонів України.....91

Білецька Н. В., к.е.н., доцент, **Задорожнюк М. М.,** магістр, Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва
Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку та контролю електронних грошей.....93

Вареник В. М., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування, Університет імені Альфреда Нобеля
Оцінка стану бюджетної безпеки України.....95

Віхтюк А. Д., магістр, **Арзянцева Д. А.,** к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький університет управління та права
Роль технопарків в розвитку інноваційної інфраструктури регіонів.....97

Гришко Д. В., бакалавр, Київський університет ім. Б. Грінченка
Проблеми молодіжного ринку праці міста Києва.....99

Калинюк В. Б., студент, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж
Перспективи розвитку грошової системи України: готівкові чи безготівкові розрахунки.....101

Коваль К. П., аспірант кафедри менеджменту та державної служби, Чернігівський національний технологічний університет
Соціальний захист населення у реалізації стратегії подолання бідності в Україні.....103

Михайловська О. В., к.е.н., доцент, **Котенко К. В.,** магістр, Чернігівський національний технологічний університет
Управління змінами в публічному секторі.....106

Пасічник В. М., студентка, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж
Соціальні стандарти в Україні в умовах європейської інтеграції.....108

Томусяк Н. В., студентка, Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу
Проблеми та перспективи подолання молодіжного безробіття в умовах сталого розвитку України.....110

Lysukho I. V., student, Dnipro State Agrarian and Economic University
Problems of public administration reform in Ukraine.....112

Mykhailovska A., student ПМ-181, Chernihiv National University of Technology

Processes of interaction between public authorities and civil society.....114

Yurchenko Yu. V., student, Dnipro State Agrarian and Economic University

Public administration reform strategy.....115

СЕКЦІЯ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Головко С. О., здобувач, Донбаський державний педагогічний університет

Результати експерименту щодо формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту.....119

Гораши І. Р., студент, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

Сучасні реалії та перспективи управління персоналом в умовах сталого розвитку України.....121

Губич П. О., студент, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

Тенденції та наслідки освітньої міграції для підготовки фахівців у ринкових умовах.....123

Гуменюк О. Ю., студентка, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

Інноваційна культура в умовах глобалізації бізнесу.....125

Демидович В. В., студентка, Східноєвропейський Національний університет імені Лесі Українки

Соціально-психологічні аспекти менеджменту персоналу.....127

Калініна І. М., аспірант, Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка

Наставництво як форма роботи служб управління персоналом в органах державної влади.....128

Кандагура К. С., к.н. з держ.упр., доцент кафедри менеджменту, Київський національний торговельно-економічний університет

Класифікація механізмів державного управління за ступенем розвинутості інформаційного суспільства.....130

Продан М. О., магістр, Київський університет імені Бориса Грінченка

Управління розвитком професійної компетентності педагогів у закладі загальної середньої освіти.....132

Суденкова Д. С., магістр, Дніпровський державний технічний університет

Проблеми забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ.....134

Федів В. І., професор, д.фіз.-мат.н., *Олар О. І.*, доцент, к.фіз.-мат.н., *Микитюк О. Ю.*, доцент, к.фіз.-мат.н., *Бірюкова Т. В.*, доцент, к.тех.н., Вищий державний навчальний заклад України “Буковинський державний медичний університет”

Підвищення якості підготовки фахівців на додипломному рівні.....136

<i>Макеев В. О.</i> , магістр, Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	
Форми реалізації управлінських рішень	138
<i>Овдієнко Ю. Ю.</i> , студентка УНЗм 17-1.4з, Київський університет ім. Б. Грінченка	
Запровадження інклюзивного навчання: історичний та управлінський аспект	140

СЕКЦІЯ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НА ЗАСАДАХ ЛІДЕРСТВА

<i>Шаповал Л. П.</i> , магістр, Київський національний університет технологій та дизайну	
Сучасні напрями удосконалення управління в банках	146
<i>Яременко А. С.</i> , бакалавр, Полтавська державна аграрна академія	
Лідерство як основа прогресивного розвитку суспільства	148
<i>Нечволод М. О.</i> , студентка, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ	
Сучасний стан розвитку корпоративної культури на вітчизняних підприємствах та методи її покращення	149
<i>Бобильських В. К.</i> , магістр, ДВНЗ “Київський національний університет ім. В. Гетьмана”	
Організація процесу управління на засадах лідерства у стартапах із використанням методології SCRUM	151
<i>Лінькова О. Ю.</i> , доцент, к.е.н., Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”	
Складові інтегрованих систем управління підприємствами	153
<i>Скрипка А. К.</i> , менеджер з управління проектами на фармацевтичному підприємстві, <i>Скрипка К. І.</i> , к.т.н., доцент, Таврійський національний університет ім. Вернадського	
Місце лідера в моделях оцінки ефективності роботи команди	155
<i>Папченко Д. О.</i> , студентка гр. Мб-1-15, Київський університет ім. Б. Грінченка	
Методика підвищення ефективності комунікацій в організації	157

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

<i>Яцишин А. В.</i> , провідний науковий співробітник, д.т.н., старший науковий співробітник, <i>Артемчук В.О.</i> , старший науковий співробітник, д.т.н., старший науковий співробітник, Інститут проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України	
Основні підходи до розробки інтелектуальної системи підтримки рішень для управління енергетичними об’єктами в контексті екологічної безпеки	160
<i>Тополь В., Сєдих О.</i> Національний університет харчових технологій	
Інформаційна система підтримки діяльності завідувача кафедри	162
<i>Шевченко Л. В.</i> , Київський національний університет технологій та дизайну	
Вітчизняна інформаційна система для ведення обліку на підприємствах	163

<i>Щур К. А.</i> , бакалавр, Київський національний університет технологій та дизайну Управлінський облік в інформаційному забезпеченні контролінгу	164
<i>Яремчук В. В.</i> , студентка гр. ОП-11, <i>Луса О. В.</i> , к.т.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, Львівський Національний Аграрний Університет Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика	166
<i>Безолюк О. С.</i> , магістр, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана Розвиток інформаційних технологій в управлінському процесі страхової діяльності	169
<i>Вітюк Т. І.</i> , студентка, Київський національний університет технологій та дизайну Sap business one як альтернатива 1с:підприємство	171
<i>Іваськова М. Ю.</i> , студентка, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж Інформаційні технології в управлінському процесі	173
<i>Каліна І. І.</i> , к.е.н., професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю, Вищого навчального закладу “Інститут дизайну, архітектури та журналістики” Теоретичні аспекти формування цифровізації економіки	174
<i>Капітоненко О. В.</i> , студент, Київський університет ім. Б. Грінченка Перспективи розвитку інформаційних технологій у сфері керування технічними системами	177
<i>Кулик Л. В.</i> , магістр, Київський національний університет технологій та дизайну Організація обліку праці та її оплати за умов використання ІТ-технологій	179
<i>Лук'янова А. Г.</i> , магістр, Київський національний університет технологій та дизайну Організація обліку дебіторської заборгованості в умовах застосування ІТ-технологій	181
<i>Лябах О. Ю.</i> , магістр, Київський університет ім. Б. Грінченка Управління інноваційною діяльністю в закладі загальної середньої освіти	183
<i>Абрамов С. В.</i> , студент, Київський університет ім. Б. Грінченка Перспективи підвищення продуктивності інформаційних систем керування	185
<i>Анішкевич Д. С.</i> , магістр, Національний авіаційний університет Управління процесом закупівлі товарного запасу на підприємстві	187
<i>Артемчук В. О.</i> , к.т.н., с.н.с, с.н.с., <i>Кириленко Ю. О.</i> , аспірант, Інститут проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України; <i>Попов О. О.</i> , д.т.н., с.н.с, в.о. зав. відділу, <i>Яцишин А. В.</i> , д.т.н., с.н.с, п.н.с., ДУ “Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України” Доцільність розробки програмних засобів перевірки екологічної ефективності прийняття управлінських рішень	190

<i>Морозова Т. С.</i> , студентка, <i>Ганущак Т. В.</i> , к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства Київський національний торговельно-економічний університет	
Перспективи розвитку ІТ-стартапів в Україні	192
<i>Новікова К. О.</i> , студентка, Краматорський коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського	
Розвиток інформаційних технологій в управлінському процесі	194
<i>Носенко В. В.</i> , бакалавр, Національний авіаційний університет	
Інформаційні системи для забезпечення виробничих процесів та операцій сучасних підприємств	196
<i>Місюрин А. С.</i> , бакалавр, Національний авіаційний університет	
Enterprise resource planning як основна складова систем управління підприємством	198
<i>Ivantsiv N. I.</i> , bachelor of group Mb-1-15, Borys Grinchenko Kyiv University	
Electronic document flow in the management system of modern enterprise	200
<i>Кислицька І. І.</i> , студентка гр. Мб-1-15, Київський університет ім. Б. Грінченка	
Удосконалення процесу управління за допомогою інформаційних технологій	202
<i>Марченко Д. С.</i> , магістр, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	
Побудова оптимальної моделі реінжинірингу для агентства нерухомості	205

СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ГАЛУЗЕВОМУ РІВНЯХ

УДК 657.432

К. Г. Сезоненко, магістр
Науковий керівник – В.М. Вареник, к.е.н., доцент
Університет імені Альфреда Нобеля

ОЦІНКА СТАНУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Величина дебіторської заборгованості та динаміка визначають характер управлінських рішень у виробничо-господарській діяльності. Дебіторська заборгованість відноситься до високоліквідних активів. Недостатнє оцінювання фактичного стану розрахунків з дебіторами може негативно вплинути на реальну оцінку платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

Для ефективного управління діяльності суб'єкта господарювання не тільки потрібно здійснювати кількісний аналіз показників оцінки поточного стану та стратегічно важливих перспектив управління активами підприємства. Розміри дебіторської заборгованості та їхня динаміка прямо чи опосередковано визначають характер управлінських рішень у виробничо-фінансовій сфері, а неадекватне оцінювання фактичного стану розрахунків з дебіторами може негативно вплинути на реальну оцінку платоспроможності та кредитоспроможності підприємства. Основні показники оцінки стану та якості дебіторської заборгованості наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз показників дебіторської заборгованості підприємства роздрібною торгівлі

Показники	2015	2016	2017	Напрямок позитивних змін
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	19,18	14,78	19,73	Збільшення
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (Тпдз)	18,77	24,36	18,25	Зменшення
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів (ПВдз)	20,62	24,39	19,67	Зменшення
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Кдкз)	0,43	0,32	0,32	Рекомендоване значення 1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз)	3,80	3,76	4,38	Збільшення
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (Тпкз)	94,82	95,86	82,28	Зменшення
Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості	36,97	34,73	37,11	Зменшення
Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості	0,05	0,07	0,05	Зменшення

Аналіз дебіторської заборгованості показав, що відбувається позитивна зміна розрахованих показників. Проаналізуємо кожний більш детально.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості має тенденцію до збільшення у 2016 році, і зменшення у 2017 році. Він визначає ефективність кредитного контролю і показує, скільки разів впродовж періоду, що аналізується, обсяги надходжень від реалізації можуть вмістити в собі середній залишок дебіторів. Проаналізований показник показав зниження комерційного кредиту наданого підприємства.

Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості у 2017 році зменшилася, що показує, що підприємству в середньому необхідно 18 днів для отримання оплати за виконанні роботи (надані послуги).

У 2016 році існував ризик неповернення дебіторської заборгованості, так як відбулося збільшення показника. А у 2017 році ситуація покращилася, так як період погашення зменшився на 6 днів. В загальній структурі оборотних активів дебіторська заборгованість має близько 20 %.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості дає можливість оцінити здатність підприємства розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року, тому і нормативне значення дорівнює одиниці. За аналізованими даними у 2017 році 32 % кредитів підприємство зможе погасити за рахунок дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію до збільшення, його значення близько 4 оборотів. Тобто у 4 рази у 2017 році виручка перевищує середню кредиторську заборгованість підприємства.

Тривалість обороту кредиторської заборгованості підприємства зменшується і у 2017 році підприємству необхідно 82,28 оборотів для погашення кредиторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості у 2017 році збільшився в порівнянні з 2016 роком. Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості у 2017 році зменшується, але має дуже маленьке значення.

Отже, проведений аналіз діяльності підприємства дає можливість стверджувати, що підприємство нарощує свою активність на ринку, збільшує обороти виробництва і, як результат, доходи від реалізації. Стан дебіторської заборгованості на підприємстві негативний, за короткостроковою кредиторською заборгованістю підприємство намагається розраховуватися вчасно.

За цих умов підприємству необхідно: переглянути укладені контракти з покупцями та розсортувати їх за ступенем довіри, провести аналіз простроченої дебіторської заборгованості, виділити найбільш ризикові договори і посилити з ними роботу щодо стягнення зобов'язань, списати безнадійну дебіторську заборгованість на фінансові результати та в подальшому ретельно вивчати партнерів по бізнесу, створювати резерв сумнівних боргів на підприємстві.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТОВ “КОДАКИ ТРЕЙД”

Управління оборотними активами є частиною короткострокової фінансової політики підприємства, направленої на вирішення найбільш важливих поточних фінансових проблем, що дозволяє поліпшити фінансовий стан підприємства та підвищити його фінансову стійкість і платоспроможність за достатньо короткі терміни.

Аналіз структури активів показав, що основну частину займають оборотні активи. Спостерігається зростання питомої ваги оборотних активів. Необоротні активи в структурі активів займають близько 1 %. Це пов'язано з тим, що в структурі необоротних активів присутні в основному основні засоби і інші оборотні активи.

Загальна величина оборотних активів за три роки збільшилася. Спостерігається збільшення запасів у 2017 р. повільніше, ніж у 2016 р.. Основне збільшення в запасах відбулося по статті готова продукція. Відбувається збільшення обсягів готової продукції і асортименту підприємства загалом.

Відбувається поступове збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги із року в рік. Підприємство працює на умовах відстрочки платежу, що приводить до виникнення дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зростає. У підприємства спостерігається зростання дебіторської заборгованості фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

Проаналізуємо динаміку ефективності використання оборотних активів ТОВ “Кодаки трейд”.

Як видно з даної табл. 1 коефіцієнт оборотності у 2016 році зменшився на 1,43 порівняно з 2015 роком або на 53,20 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про зниження ефективності використання оборотних коштів. Тобто протягом року оборотні кошти проходять повний кругообіг 1,25 разів у 2016 році. Зниження коефіцієнта оборотності свідчить про те, що на підприємстві зменшується випуск продукції на 1 грн. оборотних коштів або, що на цей же обсяг продукції вимагається витратити більшу суму оборотних коштів. У 2017 році спостерігається аналогічна ситуація, коефіцієнт оборотності зменшився на 0,31 порівняно з 2016 роком або на 24,45 %, що оцінюється негативно, оскільки це свідчить про різке зниження ефективності використання оборотних коштів. Тобто протягом року оборотні кошти проходять повний кругообіг 0,95 разів.

Динаміка ефективності використання оборотних активів ТОВ «Кодаки трейд» у 2015–2017 рр.

Показники	Роки			Відхилення абсолютне, тис грн		Відхилення відносне, %	
	2015	2016	2017	2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
Середня вартість оборотних активів, тис. грн	2479,2	5482,6	9172,4	3003,40	3689,80	121,14	67,30
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	6645,4	6877,1	8692,2	231,70	1815,10	3,49	26,39
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	556,5	258,7	294,4	-297,80	35,70	-53,51	13,80
Коефіцієнт оборотності (2/1)	2,68	1,25	0,95	-1,43	-0,31	-53,20	-24,45
Коефіцієнт завантаження (1/2), грн.	0,37	0,80	1,06	0,42	0,26	113,69	32,36
Коефіцієнт ефективності (3/1), грн.	0,22	0,05	0,03	-0,18	-0,02	-78,98	-31,98

Спостерігається зниження ефективності використання оборотних коштів, зменшуються можливості випуску додаткової продукції, адже для виготовлення одиниці продукції необхідно більше оборотних коштів.

Оберненим до коефіцієнта оборотності є коефіцієнт завантаження, який характеризує участь оборотних активів у кожній гривні реалізованої продукції. Динаміка цих коефіцієнтів аналогічна. У 2015 р. на 1 грн обороту припадало 0,37 грн оборотних коштів, у 2016 р. дана сума збільшилась і на 1 грн обороту припадало вже 0,80 грн оборотних активів, у 2017 р. – 1,06 грн, що свідчить про погіршення ефективності використання підприємством оборотних коштів.

Важливими показниками, які свідчать про ефективність використання оборотних коштів є коефіцієнти ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельності. Відповідно до даних табл. 1 значення коефіцієнтів ефективності і рентабельності мають динаміку аналогічну до коефіцієнта оборотності. Тобто у 2017 році спостерігається зниження показників ефективності. Негативна динаміка у 2016 році пояснюється тим, що прибуток від реалізації продукції зростав меншими темпами, ніж середня вартість оборотних активів. Зокрема, якщо у 2017 році темп зростання оборотних коштів становив 67,3% порівняно з темпами зростання прибутку від реалізації продукції у 13,8 %.

Отже, якщо у 2015 році на 1 грн оборотних коштів припадало 0,22 грн прибутку, а у 2016 році – 0,05 грн, то у 2017 році – 0,03 грн. Тобто, ефективність знижується значними темпами. Таким чином, аналіз стану та ефективності використання оборотних активів ТОВ «Кодаки трейд» показав, що за період з

2015 по 2017 рр. змінилася питома вага в структурі активів. За три роки змінилося співвідношення, що пов'язано зі зміною структури оборотних активів. В структурі оборотних активів основна вага належить таким статтям, як запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, інша поточна дебіторська заборгованість, інші оборотні активи.

УДК 338.515:631.11

Ж. І. Торяник, доцент кафедри ЗЕД та фінансів
С. Я. Яричевська, група БФ-33а
Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”

ПРИБУТОК ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняна економіка сьогодні характеризується наявністю значної кількості збиткових підприємств, при цьому криза прибутковості носить системний характер, більшість українських підприємств сьогодні не отримують прибуток, та мають тенденції до погіршення результативності діяльності. З огляду на це виникає об'єктивна необхідність розробки дієвих методів та конкретних заходів, щодо управління прибутком. Слід розуміти, що прибуток – це певний гарант прогресу економічної системи, а його відсутність – найяскравіший доказ регресу й соціального напруження. Він є показником, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Зміст будь-якої підприємницької діяльності полягає у досягненні економічного ефекту у вигляді прибутку.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття “прибуток”

Автор, джерело	Визначення
Абалкин Л.И. [1]	Прибуток – це перевага від продажу товарів та послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів
Мочерний С.В. [2]	Прибуток – одна з форм чистого доходу в умовах розвинутих товарно-грошових відносин, що виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту, за своєю величиною – це різниця між продажною ціною товару і витратами на його виробництво
Золотогоров В.Г. [3]	Прибуток – це сума коштів, на яку дохід підприємства перевищує витрати
Бандурко О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. [4]	Прибуток підприємства – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків, він являє собою єдину форму його власних нагромаджень.
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [5]	Прибуток – це економічна категорія, різниця між валовим виторгом (без податку на додану вартість і акцизного збору) та витратами на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг)
Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. [6]	Прибуток – це перевищення доходів від продажу товарів та послуг над затратами на виробництво та продаж цих товарів

Підходи до визначення поняття “прибуток” у сучасній економічній літературі представлені у табл. 1. Різні дослідники по різному визначають сутність прибутку, акцентують увагу на його соціальному чи фінансовому змісті, проте є і спільні риси в поглядах різних вчених, вони визначають прибуток як фінансовий результат – сальдо доходів та витрат підприємства.

Отже, можна сказати, що в сучасних умовах серед вітчизняних та закордонних вчених та їх теорій існують різні точки зору поняття прибутку. Проаналізувавши дані поняття виходить, що прибуток як економічна категорія становить кінцеву грошову оцінку фінансової та виробничої діяльності та є важливим показником фінансових результатів підприємства та його фінансового стану і виступає об'єктом управління, при цьому створюється він тільки в результаті реалізації продукції, виконання робіт та послуг. Як економічний показник, прибуток дозволяє поєднати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, власників та робітників.

Оскільки прибуток є результативним показником діяльності підприємства та виражається в абсолютному виразі, і його величина впливає на формування фінансових ресурсів підприємства; збільшення ринкової вартості підприємства, ефективність виробничої діяльності підприємства та економічний розвиток держави, то ним необхідно ефективно управляти. З економічної точки зору механізм управління прибутком підприємства включає такі елементи: цілі та завдання управління; принципи управління; методи управління; організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення управління; ресурси управління (матеріальні, нематеріальні, трудові, фінансові, інвестиційні, інформаційні); нормативно-правове забезпечення управління; програмно-технічне забезпечення управління. До завдань управління прибутком підприємства можна віднести: планування необхідного рівня прибутковості від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; виявлення резервів зростання прибутку підприємства; визначення припустимого рівня ризиків, пов'язаних із операційною та фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства; забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням прибутку підприємства.

Таким чином, управління прибутком підприємства можна охарактеризувати як сукупність фінансово-правових та організаційно-технічних механізмів та методів прогнозування, планування і контролю доходів підприємства з метою забезпечення оптимального рівня рентабельності суб'єкта в довгостроковій перспективі, а також досягнення інших цілей корпоративної стратегії, яка представляє собою процес розробки і прийняття управлінських рішень.

Література

1. Экономическая энциклопедия / под ред. Абалкина Л. И. – М.: Серия «Экономика», 2009. – 1054 с.
2. Економічний довідник / За ред. Мочерного С. В. – К.: Феміна, 2005 – 368 с.
3. Золотогоров В. Г. Энциклопедический словарь по экономике. – Мн.: Полымя, 2012. – 416 с.
4. Бандурко О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність

підприємства. – К.: Либідь, 2008. – 310 с.

5. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. – 4-те вид., випр. та доп. – К.: Т-во «Знання», 2005. – 506 с.

6. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 480 с.

УДК 336.71

І. В. Торяник, М. В. Солопіхіна
*Науковий керівник – Ж. І. Торяник, к.е.н., доцент
Харківський навчально-науковий інститут
Державного вищого навчального закладу
“Університет банківської справи”*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

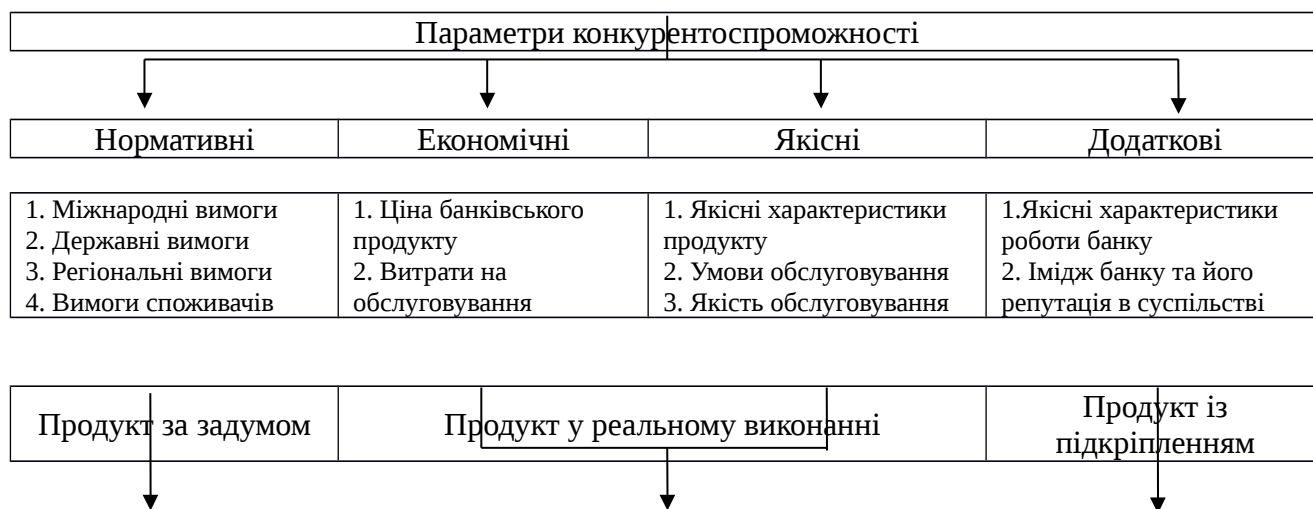
Конкуренція є важливою рушійною силою розвитку економіки, яка проявляється на всіх рівнях економіки: від мікрорівня до світової економічної системи. Конкуренція, як унікальний економічний стимул, виступає зовнішньою силою, що примушує суб'єктів економічних відносин розвиватись, та стимулює їх до підвищення якості роботи.

Дослідження наукових підходів [1-5] до визначення поняття банківської конкуренції дозволяє зробити висновок про те, що принципових відмінностей у трактуванні зазначеного поняття серед науковців немає. Всі вони зазначають, що банківська конкуренція представляє собою процес суперництва між суб'єктами ринку банківських послуг за досягнення одних і тих самих цілей. Водночас для об'єктивності розкриття економічної сутності досліджуваного явища вважаємо за необхідне запропонувати таке визначення категорії «банківська конкуренція»: це безперервний і динамічний процес суперництва банків та небанківських фінансово-кредитних установ, у ході якого вони прагнуть забезпечити собі провідні позиції на фінансовому ринку.

В свою чергу загальна конкурентоспроможність банку є більш складною ринковою характеристикою установи, значно ширшою від поняття стійкості і надійності. Основою ефективною та стабільною банківської системи є спроможність банків успішно тримати конкурентні позиції за умов постійної зміни зовнішнього середовища. Тобто, гнучкість у реагуванні на зміни ринкових показників, пошук та створення нових продуктів, що забезпечать потреби споживача – все це впливає на спроможність банку посилювати свою конкурентоспроможність. Таким чином, можна стверджувати, що конкурентоспроможність банків є узагальнюючим показником фінансової стабільності та стійкості банківської установи, а також її здатності забезпечити собі лідируючі чи кращі позиції в умовах високої конкуренції.

На рівень банківської конкуренції в державі впливають численні фактори. Окремі та найсуттєвіші з них це: попит на фінансовому ринку, розгалуженість

мережі філій, складність послуг, імідж банку, стандартизація послуг банку, застосування ІТ-технологій, наявність ринкових бар'єрів, унікальні стратегії, кількість банків на ринку [1]. Для адекватного управління конкурентоспроможністю необхідною умовою є проведення комплексного аналізу банківської установи та її діяльності. Тому важливим фактором здійснення стратегічного аналізу конкурентоспроможності установи виступають його параметри. Параметри конкурентоспроможності – є якісними характеристиками властивостей продуктів, які враховують галузеві особливості їх оцінки (рис. 1.) [3].

Рис. 1. Параметри, що визначають конкурентоспроможність банку

Отже, конкуренція – це процес суперництва об'єктів, метою чого є досягнення кращих результатів. Сама по собі вона є корисним явищем, оскільки банки під впливом конкуренції прагнуть зайняти кращі позиції, що приводить до оптимального співвідношення ціни і якості власного продукту. Банки, які залишаються на ринку внаслідок конкурентної боротьби більш ефективно використовують власний капітал і внутрішній потенціал, швидко реагують на ринкові зміни, мають більш гнучку і стратегічно виважену політику, вирізняються якісним менеджментом та сучасними, ефективними інформаційними системами. Врахування факторів впливу на життєздатність банку та його конкурентоспроможність передбачає розроблення методики їх аналізу.

Література

1. Вовчак О. Д. Сутність та особливості банківської конкуренції в Україні в умовах сьогодення / О. Д. Вовчак // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – № 2(6). – С. 12–20.
2. Галкин Д. Э. Направления повышения конкурентоспособности кредитных предпринимательских структур: дис. ... кандидата экономических наук / Дмитрий Эмильевич Галкин. – Тамбов, 2009. – 167 с.
3. Дубовик О. В. Формування конкурентоспроможності банку: монографія / О. В. Дубовик, А. Я. Кузнецова, Т. Д. Гірченко. – Л.: ЛБІ НБУ, 2005. – 215 с.

4. Коробов Ю. И. Теория банковской конкуренции / Ю. И. Коробов. – Саратов, 1996. – 147 с.
5. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

УДК 658.7 (477)

В. Ю. Уманців, студент
Науковий керівник – С. С. Лиса, к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

ГЛОБАЛЬНА ЛОГІСТИКА У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Загострення конкуренції на світових ринках обумовлює пошук шляхів підвищення ефективності міжнародного підприємництва. Одним із них є використання потенціалу глобальної логістики, оскільки вона відіграє вагомую роль в активізації міжнародних економічних відносин. Подальша інтеграція України у світовий економічний простір, розвиток торговельно-економічних зв'язків з іншими країнами спроможні сформувати підґрунтя для збільшення надходження від перевезення вантажів різними видами транспорту [1, с. 53-55].

Процеси глобалізації та пов'язані з цим зміни у логістиці дають підстави характеризувати сучасний етап її розвитку як глобальний. Очевидно, що якраз інтенсивна глобалізація обумовила подальші трансформації у логістиці. Глобальні тенденції дали змогу розширити перелік логістичних послуг, скоротити кількість постачальників, налагодити довгострокове співробітництво з логістичними посередниками та вдосконалити методи управління логістичними процесами [2, с. 122-125].

За сучасних умов для підприємств України виникає необхідність пошуку шляхів оптимізації діяльності. У цьому контексті особливого значення набуває створення систем, які дозволяють підвищити ефективність управління матеріальними потоками, що сприяє підвищенню ефективності господарської діяльності. Слід звернути увагу на формування конкурентних переваг через скорочення логістичних витрат. На території України об'єктами міжнародної інфраструктури загальноєвропейського значення є міжнародні транспортні коридори. Вказані об'єкти є частиною транс'європейської системи, що містить у собі різноманітні центри транспортної інфраструктури [3, с. 26-28].

Світовою тенденцією у розвитку логістичної інфраструктури є поява великих транспортно-логістичних центрів. У розвинених країнах активно відкриваються логістичні центри й реалізується тристороння схема доставки «виробник – логістичний центр – споживач». Для України з її значною територією, різним рівнем соціально-економічних й економіко-географічних умов, формування регіональних транспортно-логістичних центрів й їхня подальша інтеграція з міжнародною логістичною інфраструктурою є вкрай

важливими. У великих мережевих вузлах державного й міжнародного рівня доцільним є створення мережі регіональних терміналів і транспортно-логістичних центрів, об'єднаних у регіональні транспортно-логістичні системи на основі формування єдності організаційно-економічного, фінансового, інформаційного та кадрового забезпечення [4, с. 170].

У практиці розвинених країн реалізація вимог до функціонування транспортно-логістичних центрів пов'язана зі створенням інтегрованих транспортно-технологічних логістичних систем, в яких взаємодія всіх видів транспорту є пов'язаною, а вантажно-розвантажувальні роботи значною мірою автоматизовані. Для активізації процесів інтеграції України до глобальної логістичної системи особливо актуальним є комп'ютеризація більшості процесів роботи з вантажами.

Проведений аналіз практики діяльності українських підприємств дає змогу дійти висновку про те, що експортери воліють нести логістичні витрати щодо доставки товару до кордону. Визначальним при цьому є прагнення обмежитися організацією доставки товару українською територією, тому що для здійснення логістичних операцій за кордоном бракує компетенції найчастіше навіть компаніям, які позиціонують себе як провайдери логістики.

За умов глобалізації існує необхідність у спрощенні й уніфікації норм міжнародного права, які б активізували процес здійснення логістичних операцій та сприяли підвищенню рівня ефективності. Вкрай актуальним є питання створення уніфікованих правових норм регулювання перевезень вантажів за умов участі кількох видів транспорту. Проведений аналіз дає можливість дійти висновку про те, що аутсорсинг логістичних послуг одержав широке поширення в Україні з цілої низки причин. Йдеться про те, що підприємства доволі часто не повною мірою можуть надавати увесь спектр необхідних послуг самостійно. За цих умов забезпечити всі бізнес-процеси, включаючи логістичні, власними силами й одразу на значній території доволі важко [5, с. 245-289].

Очевидно, що Україна володіє величезним потенціалом у напрямі використання переваг на глобальному ринку логістичних послуг. Незважаючи на ряд негативних факторів, обумовлених як світовою фінансово-економічною кризою, так і цілим рядом загроз зовнішнього характеру, наша країна щоразу активніше інтегрується до глобальної логістичної системи. Лібералізація державного регулювання спроможна надати належного імпульсу для появи в Україні конкурентоспроможних за світовими параметрами суб'єктів ринку логістичних послуг.

Література

1. Лиса С. Ринок логістичних послуг в Україні: динаміка, структура, перспективи / С. Лиса // Товари і ринки. – 2017. – № 2. – С. 52–61.
2. Заблоцька Р. О. Сприяння ефективних логістичних послуг в міжнародній торгівлі / Р. О. Заблоцька, К. А. Мамедов // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2017. – Вип. 131. – С. 121–130.

3. Сивак Р. Б. Глобальна логістика у забезпеченні сталого розвитку світового господарства / Р. Б. Сивак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2015. – Вип. 13. – С. 26–29.

4. Шульгіна Л. М. Ефективність міжнародної транспортної логістики як складової логістичної системи / Л. М. Шульгіна, В. В. Хажанець // Молодий вчений. – 2018. – №4. – С. 168–171.

5. Дугінець Г. В. Глобальні ланцюги вартості. – Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 412 с.

УДК 65.01

М. В. Чернявський, аспірант
Дніпровський державний технічний університет

ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Наявність «організаційних патологій» у внутрішньому середовищі багатьох українських підприємств та причини їх виникнення свідчать про актуальність вирішення комплексної і слабкоструктурованої проблеми розробки нових підходів і методів управління організаційними перетвореннями, зумовленими сучасним станом зовнішнього середовища. Одним з сучасних підходів до управління складними змінами на мікроекономічному рівні є організаційний розвиток.

Організаційний розвиток – сучасний метод розвитку підприємств за допомогою роботи з людськими ресурсами, що виник на перетині психології управління, організаційної і соціальної психології, менеджменту. Він являє собою комплекс заходів щодо удосконалення можливостей організації у вирішенні її внутрішніх проблем і забезпеченні високого рівня адаптації до змін зовнішніх умов.

Завданнями організаційного розвитку є: діагностика стану організації; розроблення бачення, цілей, стратегій; модифікація установок, ціннісних орієнтирів, стилів поведінки; модернізація системи управління персоналом; розвиток комунікативної мережі організації; оптимізація організаційної структури; розроблення системи мотивації і стимулювання персоналу; формування командного духу і розвиток корпоративної культури.

Становлення сучасної концепції організаційного розвитку пов'язується з трьома основними факторами: зміною умов існування підприємств, яка викликана зростаючою динамічністю зовнішнього середовища; підвищенням ролі людського фактору в управлінні; нагромадження матеріалів в області дослідження групи й групової динаміки. Основна ідея, що лежить в основі організаційного розвитку укладається в тезі: розвиток організації можливий тільки через розвиток людини. У зв'язку з цим доцільно говорити, що розвиток людини є тією проблемною областю, від рішення якої залежить конкурентоздатність організації.

Нині традиційні уявлення про закономірності розвитку людини та її творчого потенціалу збагачуються новими теоріями, концепціями, інноваційними технологіями, моделями, що вимагає посилення уваги до фундаментальних основ розвитку науки і практики. Сьогодні, як ніколи, відчувається необхідність міждисциплінарного синтезу знань про розвиток людини, яка повинна спиратися на загальнолюдські і гуманістичні цінності. Ціннісні орієнтації особистості забезпечують стрижень, загальну лінію, деяку вісь, що врівноважує вчинки, поведження, організаційно-управлінську діяльність, що відхиляються в ту чи іншу сторону від загального стрижня, лінії, спрямованості організаційного розвитку підприємств.

За нашим переконанням, в умовах, коли йде процес об'єднання людей у групи для вирішення проблем і відновлення організації шляхом більш ефективного спільного регулювання культурних постулатів організації (при особливій увазі до культури усередині формальних робочих груп) одним з прогресивних підходів в процесі управління організаційним розвитком підприємств має стати ціннісно-орієнтований підхід. В його основу покладено систему цінностей, яка обґрунтовує поведінку підприємства та його працівників, одночасно виступає і як основа цілепокладання, і як глобальний критерій управління. Цей підхід заснований на твердженні про те, що для кожного підприємства існує багато груп осіб, по-своєму зацікавлених в результатах його діяльності, тому основним показником ефективності управління вважається задоволеність цих зацікавлених груп.

Спочатку цей управлінський підхід мав лише економічну спрямованість і отримав назву VBM – ціннісно-орієнтований менеджмент. VBM визначався як формальний і систематичний підхід до управління підприємствами, спрямований на досягнення мети максимізації цінності для акціонерів в довгостроковій перспективі за рахунок оптимального використання економічних механізмів управління вартістю. Пізніше дослідники довели, що коло ціннісно-орієнтованого менеджменту не можна обмежувати лише економічними аспектами [1]. Необхідний інструмент управління, який дозволить розкрити ринковий потенціал підприємства з урахуванням соціальних аспектів діяльності підприємств. Таким інструментом покликане стати управління на основі цінностей (ціннісне управління) (MBV). MBV загострює увагу на зростаючій потребі у високій якості роботи і орієнтованості на клієнтів, в гнучкій організаційній структурі, в керівниках, які сприяють успіху співробітників. Наповнюючи змістом цілі і дії персоналу, MBV вибудовує культуру, яка допомагає направляти щоденну діяльність співробітників на реалізацію стратегічного бачення підприємства, у тому числі цілей його організаційного розвитку.

При використанні ціннісно-орієнтованого підходу управління організаційним розвитком підприємства отримує ряд переваг: підвищення ефективності організаційної діяльності, включаючи продуктивність праці, ефективне використання робочого часу та інших ресурсів; підвищення задоволеності співробітників умовами і результатами праці; можливість управління на

макрорівні, тобто управління організацією як єдиним організмом за допомогою правил і норм, що підтримують цінності; встановлення оптимального рівня довіри між менеджментом і персоналом.

Отже, використання ціннісно-орієнтованого підходу в управлінні організаційним розвитком дозволить сфокусувати діяльність підприємства на задоволенні поведінкових очікувань, які забезпечать підвищення його вартості.

Література

1. Долан С. Управление на основе ценностей. Корпоративное руководство по выживанию, успешной жизнедеятельности и умению зарабатывать деньги в XXI веке / С. Долан, С. Гарсия. – М.: Претекст, 2008. – 320 с.

УДК: 657.1

Л. О. Чорна, д.е.н., професор
В. О. Закордонець, магістр

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Розбудова ринкової економіки в Україні, її соціальна орієнтація передбачає формування ринкового середовища з притаманною йому системою фінансових важелів, провідну роль серед яких відіграє податкова система. Формування ефективно діючих ринкових механізмів, здатних забезпечити стале економічне зростання, потребує впливу державних інституцій на макро- та мікроекономічні відтворювальні процеси. Визначальною умовою створення ефективної системи державного регулювання економіки є наукове обґрунтування концептуальних засад податкової політики, яка повинна формуватися на відповідній методологічній основі, що дасть можливість гармонізувати відносини та реалізувати економічні інтереси держави й платників податків.

Одним із пріоритетних напрямів здійснення фіскально-економічної політики на сучасному етапі слід вважати стимулювання розвитку малого бізнесу, становлення якого є закономірним результатом і складовою ринкової трансформації економіки України. Позитивні результати розвитку малого підприємництва в країнах, які пройшли реформування економічних систем, свідчать, що воно є одним із засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами й послугами. Малі підприємства за певних умов і за підтримки з боку держави – потенційно інноваційні, гнучкі та ефективні з витратної точки зору, мають підприємницький досвід і достатній професійний рівень.

Вагомий внесок у дослідження місця і ролі підприємництва в забезпеченні економічного зростання, його фінансової підтримки та оподаткування зробили

такі вчені: В. Апопій, В. Андрущенко, Г. Башнянин, В. Базилевич, Л. Баластрик, А. Бекаревич, М. Білик, О. Василик, Т. Васильців, М. Вірт, В. Вітлінський, І. Грицаєнко, О. Десятнюк, В. Єлейко, В. Загорський, Ю. Іванова, О. Іляш, Б. Кармазин, С. Каламбет, О. Квасовський, О. Кириленко, А. Крисоватий, О. Кундицький, І. Лютий, Ю. Ляшенко, Б. Мізюк, В. Опарін, К. Павлюк, А. Пислиця, Т. Піхняк, В. Полозенко, М. Романюк, Б. Семак, В. Суторміна, О. Солдатенков, В. Скіцько, О. Тимченко, В. Федосова, С. Юрій та ін.. Водночас сучасна практика податкового регулювання вимагає комплексного дослідження фіскальних відносин, що виникають між державою і суб'єктами малого підприємництва з приводу застосування різних схем оподаткування – загальної та спрощеної, визначення впливу різних податкових механізмів на підприємницьку активність, формування стратегічної податкової політики на засадах фіскальної достатності, економічної ефективності, соціальної справедливості.

Література

1. Томнюк Т. Л. Актуальні питання удосконалення прибуткового оподаткування підприємств [Електронний ресурс] / Т. Л. Томнюк, М. А. Кушнір // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2012. – № 2. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchtei/2012_2/2-2012-53.pdf.

2. Швабій К. І. Податкові пільги як загроза фінансовій безпеці України / К. І. Швабій, В. І. Коротун // Торгівля і ринок України. – 2012. – Вип. 34.

УДК 336.71

О. А. Шейко, магістр
А. О. Полоз, бакалавр
Науковий керівник – Ж. І. Торяник, к.е.н., доцент
Харківський навчально-науковий інститут
Державного вищого навчального закладу
“Університет банківської справи”

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ

Останні перетворення, що відбулися в банківській системі підкреслили необхідність раціоналізації банківської діяльності з залучення та розміщення грошових ресурсів. Особливість діяльності банку в постійних ризиках пов'язаних з несвоєчасним погашеннями кредиторів та різкими злетами попиту серед клієнтів на повернення депозитних коштів обумовлюють важливість та необхідність розробки комплексної банківської політики, в основі котрої буде лежати модель управління власним капіталом банку.

Запропонована тема є актуальною, оскільки сьогодні гострим є питання щодо стабільності фінансової системи країни та її сталого економічного розвитку в цілому. Основою стабільності є наявність надійної банківської системи, здатної перенаправляти грошові ресурси в важливі сфери економіки та підтримувати

розрахунково-касове обслуговування всіх суб'єктів економіки. У свою чергу, надійність банківської системи на пряму пов'язана з ефективністю управління власним капіталом банків. Саме тому, дана тема є актуальною та критичною для забезпечення стабільного розвитку економіки країни.

Відповідно до сайту Національного банку України, капітал банку – це кошти, спеціально створені фонди та резерви, призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків, і які перебувають у користуванні банку. У процесі діяльності банку, капітал виконує операційну, захисну та регулюючу функції [1]. Тобто, власний капітал банку забезпечує реалізацію всієї операційної діяльності банку, є основою для здійснення певного регулювання та слугує фондом страхування потенційних ризиків.

Власний капітал банку поділяється на статутний, резервний та нерозподілений прибуток, в залежності від джерел формування. Статутний капітал формується шляхом емісії власних акцій. Резервний капітал – це відрахування банку від прибутку для створення резервного фонду, призначенням якого є покриття збитків банку. Джерелом нерозподіленого прибутку є прибуток, що під час розподілу залишився невикористаним.

Однією з основних проблем пов'язаних з власним капіталом банку є неадекватне відображення банками реальності щодо наявного капіталу. У даній ситуації відбувається певний конфлікт інтересів, оскільки банки зацікавлені в прибутку та розміщення як можна більшої частини своїх коштів в активах. При цьому, найбільший прибуток отримує банк від найбільш ризикових активів, котрі вимагають формування додаткових резервів для забезпечення стабільності банку. Щоб уникнути зменшення коштів в обороті, більшість банків схильні ігнорувати факт ризиковості й надавати регулятору неадекватні реальності дані щодо їх фінансового стану з метою збільшення грошових ресурсів в обороті. Це й стало частково причиною кризи 2014 року в Україні, коли у більшості банків власний капітал не був унормований відповідно до їх структури пасивів та активів. Результатом стала неплатоспроможність більше половини банків у системі та виведення їх з ринку.

Одним із показників ефективності управління власним капіталом банку є якість кредитного портфеля. Відповідно до міжнародних стандартів, якість кредитного портфеля починає викликати тривогу, якщо співвідношення РПВ до кредитного портфелю перевищує 14 %. Саме управління власним капіталом, що знаходиться у тісному взаємозв'язку з керуванням кредитними операціями і якістю кредитного портфеля забезпечує збалансованість банківської політики та сталий розвиток банку [2].

Таким чином, справедливо можна стверджувати, що управління власним капіталом банку в своїй основі має протиріччя: з одного боку, розвиток банку залежить від розміру залучених коштів, з іншого – масштаби його діяльності жорстко прив'язані до розміру його власного капіталу. Саме тому, управління власного капіталу банку повинно базуватись на порівняльному аналізі темпів зростання ризикових активів, зобов'язань та величини власного капіталу.

Література

1. Капітал банку [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123356.
2. Криклій А. С. Банківський капітал: соціально-економічна сутність, склад та призначення / А. С. Криклій, М. О. Боровікова // Фондовий ринок. – 2009. – № 39. – С. 12–15.

УДК 005.591.4:658(043.2)

Н. М. Богацька

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ВПЛИВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У сучасних умовах процес реструктуризації стає об'єктивною необхідністю, що забезпечує конкурентоспроможність підприємства і його виживання. Гальмування і спроба обійтися без серйозних змін призвели до зникнення кожної четвертої компанії із списку провідних корпорацій світу. За останнє десятиріччя практично ні одна провідна корпорація світу не змогла уникнути ризикованої та болісної процедури радикального реструктурування.

Ефективна робота будь-якого підприємства неможлива без проведення трансформаційних змін. Це є свідченням актуальності та необхідності дослідження проблематики реструктуризації підприємств.

Дослідженням проблеми реструктуризації підприємств та їх конкурентоспроможності займалися відомі економісти: Є. В. Андрієвська, М. І. Кирчата, Н. Г. Комар, О. В. Митяй, О. Л. Рудковська, О. Вятрович та інші. Разом з тим, у вчених і практиків немає єдиного підходу до механізму проведення її на підприємстві.

Перехід економіки на інноваційний шлях розвитку вимагає радикальних змін на підприємствах, з метою забезпечення конкурентоспроможності на світових ринках в умовах глобалізації економіки. До радикальних змін відносяться саме процеси реструктуризації, що відбуваються у рамках стратегічного планування. В якості основної проблеми реструктуризації суб'єктів господарювання слід виділити значне зниження їх стійкості в процесі радикальних перетворень. У зв'язку з цим, слід проаналізувати механізм управління реструктуризацією, що забезпечить збереження стійкості в період розвитку підприємства [1, с. 76].

З метою підвищення ефективності роботи, конкурентоспроможності та збільшення прибутковості підприємства необхідно проводити реструктуризацію не лише неспроможних, а й нормально працюючих підприємств. Реструктуризація нормально функціонуючого бізнесу носить профілактичний характер попередження можливих криз, спрямована на збереження існуючих розмірів або збільшення прибутків. У разі реструктуризації неспроможних підприємств переважають цілі середньострокового характеру – відновлення платоспроможності, перетворення на нормально працююче підприємство або

його ліквідація. Реструктуризація найчастіше виявляється не лише ефективним, але і єдиним способом уникнути банкрутства та ліквідації [2, с. 260].

Ефективність реструктуризації забезпечується заходами, які покладені в основу плану реструктуризації і спрямовані на вдосконалення організації та управління виробничо-господарською діяльністю, поліпшення фінансового стану підприємства. У плані слід відбити переваги обраних організаційних форм і методів реструктуризації.

Реструктуризація є найбільш комплексною і глибокою формою перетворення і включає комбінацію перетворень у формі модернізації, реінжинірингу, реорганізації. Тобто, у рамках проведення процесу реструктуризації підприємства вирішуються завдання щодо:

- оптимізації виробничої структури та модернізації виробничо-технологічної бази підприємства;
- зміни структури управління підприємством, що сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів;
- створення нової, більш ефективної системи взаємовідносин підприємства із зовнішнім середовищем;
- підвищення фінансової стійкості підприємства та інші [3].

Реінжиніринг являє собою фундаментальне переосмислення і радикальне перепроектування підприємства і його найважливіших бізнес-процесів для досягнення поліпшень у таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності, як витрати, якість, рівень обслуговування і оперативність.

Проведення реструктуризації може охоплювати взаємопов'язану систему, що впливає на конкурентоспроможність. Вона складається з: організаційно-структурної політики; постачальницько-збутової політики; інноваційної політики; цінової політики; фінансової політики; інвестиційної політики; кадрової політики [4]. Розглянувши наукову проблему відносно реструктуризації підприємств, доходимо висновку, що єдиного шляху реструктуризації не існує. Тільки комплексний, системний підхід до проведення процесу реструктуризації дозволить прискорити підвищення конкурентоспроможності продукції, покращити інвестиційну привабливість підприємств і на цій основі, поряд з іншими заходами, підвищити ефективність функціонування економіки, її життєдіяльність та конкурентоздатність.

Література

1. Кирчата І. М. Розвиток конкурентного потенціалу як основа забезпечення конкурентоспроможності в ході реструктуризації підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 14. Ч. 2. С. 75–78.
2. Комар Н. Г. Концепція побудови механізму реструктуризації підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 10. С. 260–266.
3. Богацька Н. М., Галюк О. В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства. *Молодий вчений*. 2013. № 2. С. 12–16.
4. Богацька Н. М., Дуржинська А. Ю. Критерії ефективності діяльності підприємства // *Вінницький торговельно-економічний інститут*. – 2010.

УДК 339.5

АСПЕКТИ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постійні зміни в системі світових господарських зв'язків свідчать про те, утримання лідируючих позицій на світовому ринку – питання складне і багатогранне, оскільки не існує країн, які мають конкурентні переваги в усіх галузях. Можливість підтримувати свій розвиток залежить від успішності країни на міжнародному ринку та здатності реалізовувати наявний потенціал.

Експортоорієнтований розвиток, як економічна стратегія був вперше запропонований урядами Німеччини та Японії в 1950-х роках. Пізніше ця стратегія була застосована в південній Кореї, Тайвані, Гонконзі та Сінгапурі в 1970–1980-х роках, а потім адаптована до економіки країн Південно-Східної Азії, Латинської Америки та Китаю.

На макрорівні, експортоорієнтована модель економічного зростання – це орієнтація нових галузей промисловості переважно на закордонні ринки, зазвичай із залученням іноземного капіталу, чи рідше, застосуванням імпортних квот [1]. На мікрорівні, до експортоорієнтованих підприємств відносяться такі, виробнича діяльність яких спрямована на випуск конкурентоздатної, якісної продукції для реалізації її на зовнішніх ринках із урахуванням задач внутрішнього розвитку, для активізації економіки країни, розширення попиту на продукцію вітчизняного виробництва, розвиток економічних відносин, як в національному, так і в міжнародному аспектах. Через систему розвитку експортно-орієнтованих виробництв національна економіка має змогу взаємодіяти, інтегруючись у світову економіку [2].

До факторів вибору пріоритетних експортоорієнтованих виробництв в країні відносяться:

- можливість використання місцевих ресурсів;
- конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- середньострокова валютна самоокупність;
- наявність місцевих порівняльних переваг;
- диверсифікаційний характер використання потенціалу підприємства.

Розширення експортоорієнтованих зв'язків важливе для досягнення інноваційного розвитку, створення ефективної ринкової інфраструктури, підвищення інвестиційного потенціалу, досягнення конкурентоспроможності виробництва та якості продукції, підвищення ступеня адаптації виробництва до розвинених товарних відносин відповідно до міжнародних критеріїв.

Для українських підприємств, диверсифікація експорту шляхом переорієнтації сировинної спрямованості на вивіз готової продукції з великою

доданою вартістю є одним з головних завдань зовнішньоекономічної діяльності. Емпіричні дослідження, проведені в [3] показали, що країни, які спеціалізуються на експорті високотехнологічної продукції, демонструють більш високі темпи економічного зростання. Важливим є не лише загальний рівень експорту в країні, але структурна характеристика експортних галузей. Економіка країн, що розвиваються, таких як Китай, розвивається швидше за рахунок більшої конкурентоздатності високотехнологічних товарів на світовому ринку. Вітчизняні підприємства, які ведуть експортну діяльність мають наступні особливості:

1. їх діяльність регулюється не лише вітчизняним, а й міжнародним законодавством;
2. необхідність забезпечення світових стандартів якості продукції;
3. виникнення додаткових ризиків, в зв'язку з оборотом валютних коштів;
4. необхідність постійного технологічного та інформаційного оновлення підприємства та ін..

Сучасний етап розвитку української економіки в цілому та підприємств зокрема, характеризується значними протиріччями. Для того, щоб пришвидшити темпи економічного зростання необхідно оптимізувати структуру експорту підприємств, розширювати асортимент товарів і послуг, які пропонуються на міжнародному ринку, а також підвищити частку високотехнологічної продукції в загальному обсязі експорту.

Література

1. Гацалов М. М. Современный экономический словарь-справочник. Ухта: УГТУ, 2002. 371 с.
2. Бондар В. Ю. Пріоритети розвитку експортоорієнтованих підприємств України. Сучасні підходи до управління підприємством: зб. тез доповіді ІХ Всеукраїнської наук.-практ. Конф., м. Київ, 12 квітня 2018 р. С. 46.
3. Li, X. (2011). Sources of external technology, absorptive capacity, and innovation capability in Chinese state-owned high-tech enterprises. *World Development*, 39 (7). С. 1240–1248

УДК 657.1

Н. Н. Британська, старший викладач, доцент
В. О. Мазур, магістр
Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Державне регулювання відіграє важливу роль у розвитку вітчизняної економіки. На жаль, українська економіка й досі більше наближена до економіки перехідного типу, ніж до ринкової. Тривале функціонування більшості існуючих підприємств в умовах командної економіки значно гальмує перехід до сучасних стандартів як у виробничих технологіях, так і в управлінні підприємствами. Це

спонукає до широкого застосування методів державного регулювання економіки.

Незважаючи на те, що податкові методи справляють опосередкований вплив на економіку країни, вони є найбільш популярними серед економічних методів державного регулювання. Це пояснюється різноманітністю існуючих податкових методів, що надає можливість як стимулювати економічне зростання, так і застосовувати стримуючі інструменти, коли потрібно загальмувати темпи зростання інфляції. При цьому, широкий спектр податкових методів зумовлює необхідність правильного застосування кожного із цих методів.

Між податковими методами існує суперечність, яка полягає в тому, що, застосовуючи методи фіскальної спрямованості, уряд зменшує дефіцит державного бюджету, але гальмує економічний розвиток, і навпаки, стимулюючі методи позитивно впливають на зростання економіки, але призводять до збільшення дефіциту державного бюджету. Тому, застосування податкових методів вимагає усвідомлення можливих наслідків порушення балансу між фіскальною та стимулюючою функціями податків.

У науковій літературі багато уваги приділено податковому регулюванню, податковій політиці, податковому механізму, податковим інструментам. При цьому праць, у яких висвітлено податкові методи, недостатньо. Ці методи розкрито досить однобоко, поверхнево, без відображення їх сутності та технології використання. Наукове підґрунтя цього дослідження становлять здобутки таких науковців, як: В. Гланц, Т. Желюк, Ю. Забаренко, Н. Зарипова, М. Зінченко, Ю. Іванов, Т. Калінеску, Т. Косова, А. Крисоватий, Г. Кучерова, Г. Івах, Н. Кузьминчук, В. Кміть, О. Кондюх, О. Мельниченко, О. Мягкова, В. Пилипів, В. Подлесна, О. Покатаєва, А. Свищук, А. Соколовська, І. Стеблянко, Л. Тарангул, О. Тімарцев та ін.. Але в більшості наукових праць або наведено перелік існуючих податкових методів, або подано їх дуже стисло характеристику, що спонукає до більш ґрунтовного вивчення цієї проблеми.

Література

1. Кучерова Г. Ю. Стратегія формування свідомого оподаткування як фактор сталого розвитку національної економіки : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2016. 416 с.
2. Свищук А. Теоретичні засади податкового регулювання економіки. *Вісник КНТЕУ*. 2013. № 5. С. 57-67.

УДК 657.1

О. М. Денисюк, д.е.н., професор

Д. М. Паськевич, магістр

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

ТЕОРЕТИЧІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ПЛАТЕЖІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Підвищення інформативної місткості управлінських даних і сприяння комплексності сценаріїв реалізації облікових завдань супроводжуються

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

розвитком організації бухгалтерського обліку, що, в повній мірі, відноситься й до обліку податкових розрахунків і платежів. Однією з основних цілей економічної та облікової політики будь-якого підприємства є мінімізація витрат, у тому числі пов'язаних зі сплатою податків – як безпосередньо сум податків, так і непрямих витрат (ведення документації, заповнення та подання декларацій тощо).

Внаслідок своєї недосконалості податкова система орієнтує на пошук нових рішень щодо податкових реформ і спонукає до податкового планування з метою зменшення податкового навантаження на мікроекономічному рівні зі встановленням оптимальних розмірів податкових платежів, що сприяє зниженню податкового навантаження та відповідно розвитку підприємств у нестійких економічних умовах. Проведені дослідження показали, що податкова система в Україні відрізняється ускладненим адмініструванням, що обґрунтовується шкалою «Paying Taxes» (107 місце з 189 країн) рейтингу «Doing Business» Світового банку. За даними системного звіту, Рада бізнесомбудсмена, починаючи з травня 2015 р., отримала 585 скарг від компаній і організацій на роботу державних органів, а також ініціювала розслідування за 342 зверненнями, з яких 43 % надійшло щодо роботи органів Державної фіскальної служби, яким висловлюють довіру лише 17 % громадян.

На теперішній час низка господарських та соціально-правових чинників впливу на функціонування вітчизняних суб'єктів суттєво впливає на удосконалення бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів, організації податкового планування як умов ефективного розвитку підприємств. Така ситуація пояснюється якісними параметрами податкової оптимізації, організація якої здійснюється для підвищення ефективності діяльності та виявлення внутрішніх резервів, що забезпечують сталий розвиток підприємства без залучення інших джерел фінансування через керівний вплив на фінансові результати. Ці заходи мають тактичний характер, націлені на миттєвий результат, що спонукає до постійного їх моніторингу та своєчасного регулювання відповідно до потреб системного запровадження податкової оптимізації.

Облікова інтерпретація отриманого підприємством фінансового результату характеризується суб'єктивною ознакою, яка обумовлює загальний характер розрахунку його суми залежно від моменту облікового відображення подій та явищ, керуючись тим методом оцінки витрат, який закріплено в обліковій політиці суб'єкта господарювання. Таким чином, якщо доходи підприємства є безумовними та повністю обґрунтованими і представляють суму виручки, то витрати – це результат застосування методики бухгалтерського обліку, а отже, професійних компетенцій фахівця, що нівелює їх достовірний характер.

Формування теоретико-методологічної бази, організаційного та методичного інструментарію бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів для легальної мінімізації податкового навантаження є актуальним науковим завданням, що зумовило вибір публікації, визначення мети та завдань дослідження.

Аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових робіт дозволив зробити висновок про багатогранність досліджень у розрізі організації системи оподаткування, оптимізації податкових розрахунків і зниження податкового навантаження на мікроекономічному рівні. Бухгалтерський аспект податкових розрахунків і платежів, їх організацію, методика та шляхи удосконалення розглядали різні науковці, зокрема, Т. В. Адашкевич, Л. І. Бабій, М. М. Бенько, М. І. Бондар, Т. В. Бочуля, Ю. А. Кузьмінський, М. Т. Білуха, І. А. Волкова, Е. С. Гейер, А. П. Грінько, А. М. Демянова, В. М. Жук, Т. І. Єфіменко, І. В. Жиглей, Л. О. Кадуріна, І. Р. Коновалова, С. О. Левицька, Н. В. Малигіна, Т. Г. Осадчук, О. В. Рура, Н. А. Рязанова, В. В. Сопко, О. М. Чабанюк та ін..

Науковці заклали теоретико-методологічну основу для активізації податкових реформ, пропозицій і рекомендацій щодо теорії та методології бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів.

Однак, актуальною залишається потреба в систематизації наукових розробок щодо формування податкової політики як на макро- так і на мікрорівнях, узагальнення результативної практики податкових реформ в Україні; впровадження базових положень і регуляторів щодо бухгалтерського обліку податкових розрахунків; розроблення рекомендацій для удосконалення організації обліку розрахункових платежів з податків на прибуток та додану вартість; впровадження організаційно-методичного базису узгодження фінансової та податкової звітності. За таких умов набуває особливої актуальності необхідність удосконалення теоретико-методичних засад облікового забезпечення податкових розрахунків та звітності, що поєднано із потребою організації на підприємствах податкового планування.

Література

1. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. В. Андрущенко. К.: Центр навч. л-ри, 2015. 416 с.
2. Серебрянський Д. М., Смірнова О. М., Стадник М. В. Вплив структури фіскального відомства на організацію податкового контролю: зарубіжний досвід. Ірпінь: НДІ фін. права, 2014. 56 с.

УДК [334.72:330.341.1]:005

О. М. Дитина, студентка
Науковий керівник – Н. М. Буняк, к.е.н., доцент
Східноєвропейський Національний університет ім. Лесі Українки

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасних економічних реаліях інновації відіграють важливу роль в забезпеченні економічного розвитку як окремого суб'єкта господарювання, так і країни загалом. У світлі трансформації інституційних умов ведення бізнесу та загострення конкурентної боротьби інноваційна діяльність є запорукою успішного розвитку підприємства, а також чинником формування та нарощення

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

його конкурентних переваг. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук шляхів підвищення ефективності управління інноваційними процесами на підприємстві.

Посилення ролі інновацій як чинника стратегічного розвитку господарюючих суб'єктів обумовлює необхідність безперервного залучення їх у діяльність, що неможливо без цілісної системи менеджменту, яка включає в себе планування, організацію та стимулювання діяльності щодо реалізації інноваційних процесів, а також контролювання і регулювання ходу виконання затверджених планів інноваційного розвитку.

Загалом процес управління інноваційною діяльністю підприємства охоплює кілька етапів: аналіз інноваційного потенціалу підприємства; створення системи інноваційних стратегій; формування інноваційного та інвестиційного портфеля, розроблення проектів; вивчення ринкової кон'юнктури, інноваційної діяльності конкурентів; пошук інноваційних ідей, ліцензій, ноу-хау; дослідження ринку для нових продуктів і технологій тощо [2].

Основними факторами, що впливають на ефективність управління інноваційною діяльністю підприємства є: рівень забезпечення фінансовими та матеріальними ресурсами; соціально-психологічний клімат в колективі; стиль керівництва, який використовують менеджери усіх рівнів управління; рівень кваліфікації персоналу; діюча система оцінки результатів праці та мотивування працівників до впровадження різних видів інновацій (процесних, продуктових, управлінських тощо), рівень готовності підприємства до реалізації інноваційних процесів та сприйняття нововведень.

Успіх інноваційного процесу безпосередньо залежить від зацікавленості його учасників у розробці та впровадженні інновацій у виробництво. Для того, щоб існуюча на підприємстві ціннісно-нормативна система сприяла його інноваційному розвитку, її необхідно цілеспрямовано коригувати в напрямку посилення інноваційної складової. Зокрема, створювати сприятливі умови для розвитку творчих здібностей і креативного мислення у працівників, готовності впроваджувати інноваційні ідеї, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку [1].

На нашу думку, до основних напрямів підвищення ефективності управління інноваційними процесами на підприємстві слід віднести:

- розробку інноваційної стратегії, що відповідає критеріям доцільності інвестиційної підтримки нововведень;
- раціоналізацію розподілення функціональних обов'язків між структурними елементами системи управління;
- створення можливостей для вільного обміну ідеями та інформацією під час створення, впровадження та реалізації інновацій;
- зосередження уваги не тільки на мотиваційних факторах, що впливають на нововведення, але й на тих, що формують інноваційний клімат в колективі, сприяють розкриттю творчого потенціалу працівників;
- контроль за виконанням усіх стадій інноваційного процесу;
- залучення працівників до процесу обґрунтування та прийняття

управлінських рішень щодо активізації інноваційної діяльності;

- створення умов для інтрапренерства.

Отже, управління інноваційними процесами є невід'ємною складовою загальної системи управління підприємства. Оптимальне поєднання виробничої та інноваційної діяльності дозволяє не тільки постійно удосконалювати виробничий процес і продукцію, але й діяти на випередження, зміцнювати свої конкретні позиції на ринку.

Література

1. Буняк Н. М. Інноваційна культура в системі менеджменту підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №9. С. 22–26.

2. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності : навч. посіб. / упоряд. І. Г. Грабар [та ін.]. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. URL: <https://subject.com.ua/economic/innovative/9.html>.

УДК 336.2

Ю. С. Донгаузер, студентка гр. 00-17вм,
Науковий керівник – В. М. Вареник, к.е.н.,
доцент кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування
Університет ім. Альфреда Нобеля

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

Система оподаткування – це продукт діяльності держави, її важливий атрибут. Кожна держава формує свою систему оподаткування з урахуванням досвіду інших країн, стану економіки, розвитку ринкових відносин, необхідності вирішення конкретних економічних і соціальних завдань, власних національних особливостей.

Витрати, пов'язані з дотриманням законодавства України, мають значний вплив на бізнес-середовище і являють собою основні перешкоди для розвитку бізнесу, особливо для малих і середніх підприємств (МСП) та індивідуальні підприємці. Згідно з рейтингом Світового Банку «Ведення бізнесу 2010», Україна оцінюється в 181 серед 183 країн по всьому світу з точки зору умов для сплати податків. Один з ключових показників для цього середовища цей час, яке підприємства витрачають на виконання обов'язкових податкових процедур, таких як податковий облік, підготовка і подання податкових декларацій, сплати податків та інших відповідних видів діяльності. Цей конкретний показник переважна більшість «витрат на дотримання податків» компанії.

Підприємства зобов'язані вести податковий облік та підготувати і представити звітності, що вимагає витрат часу і грошей і створює додаткові витрати для вони відповідають вимогам оподаткування. Щоб оцінити витрати на дотримання, пов'язані зі сплатою податків і зборів, проведено дослідження таких витрат для приватних компаній в Україні. У цьому звіті представлені

основні результати дослідження.

Результати опитування оцінюють вартість обліку конкретних податків і зборів та реалізації конкретних податкових процедур, таких як бухгалтерський облік, підготовка і подання необхідної податкової звітності, що проходять інспекції і т.д.. Результати дослідження могли б стати міцною основою для реформування системи податкового адміністрування України, оскільки вони визначають області, в яких приватні компанії та індивідуальні підприємці страждають від занадто тяжких обтяження. Скорочення витрат, пов'язаних з дотриманням податків, буде одним з результатів успішного оподаткування.

Складність і двозначність існуючої системи податкового адміністрування майже напевно є однією з причин того, що підприємства порушують свої правила і шукають способи ухилення податки. Опитані респонденти підрахували, що в середньому лише близько трьох чвертей фактичного доходу офіційно. Це означає, що приблизно чверть реального доходу, який заробляють українські підприємства, не підлягає оподаткуванню.

Відповідаючи на питання про формальні структурах бізнесу і оподаткування, респонденти підрахували, що підприємства офіційно виплачують в середньому 82 % фактичної заробітної плати і заробітної плати.

Аналіз системи оподаткування в Україні, її становлення й розвитку дає змогу зробити висновок про серйозні недоліки, що їй притаманні. По-перше, це нестабільність податкової системи. Часті зміни в законодавчих актах щодо окремих податків негативно впливають на розвиток підприємницької діяльності. По-друге, основним є фіскальне спрямування податкової системи, недостатнє виявлення регулюючої функції основних податків. По-третє, система громіздка, розрахунки окремих податків невиправдано ускладнено.

Література

1. А. М. Поддєрьогін, Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.
2. Закон України "О системе налогообложения".
3. Азаров Н. «Налоговая политика в Украине, принципы и реалии».
4. URL: <http://globalconsulting.com.ua>

УДК 005.334

О. С. Кальчук, магістр
Науковий керівник – К. Є. Орлова, к.е.н.
Житомирський державний технологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Загострення існуючих кризових тенденцій у світовій та національній економіці, зростання конкурентної боротьби, ускладнення та підвищення рівня невизначеності зовнішнього середовища – усі ці фактори обумовлюють появу

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

загроз стійкості та ефективності функціонування підприємства. За таких умов формування ефективної системи менеджменту щодо ідентифікації існуючих кризових явищ та розробки засобів їх нейтралізації виступають важливою передумовою стійкого розвитку суб'єктів господарювання. Кожне підприємство є унікальним з точки зору співвідношення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, відтак, подолання кризового стану у кожному окремо взятому випадку потребує адекватного та комплексного застосування антикризового управління. Зазначене обумовлює актуальність досліджень у визначеній сфері.

На сьогодні стан розвитку суб'єктів господарювання та багатьох галузей в цілому експерти продовжують визначати як кризовий, що підтверджується відповідними показниками: спадом обсягів виробництва, ціновими та структурними диспропорціями, неконкурентоспроможністю продукції, зниженням продуктивності праці, масовою збитковістю та низькою рентабельністю, незадовільною структурою балансу, дефіцитом обігових коштів, неплатоспроможністю, незбалансованістю відтворювальних процесів. Сукупність визначених кризових ознак супроводжується також відсутністю стратегічного мислення, ефективної системи планування і контролю як на мікрорівні, так і на рівні галузевих комплексів. Інструментом вирішення зазначених питань є антикризове управління.

Не зважаючи на важливість антикризового управління у діяльності господарюючих суб'єктів, на сьогодні остаточно не визначено сутність досліджуваного поняття. А. А. Морозова та В. І. Матвійчук зазначають, що антикризове управління може трактуватися з чотирьох основних позицій:

- управління діяльністю підприємства за умов загальної кризи економіки;
- управління підприємством у кризовій ситуації;
- управління підприємством на порозі банкрутства;
- управління підприємством у період банкрутства [2].

Натомість Є. С. Кузнецов виділяє інші підходи до розуміння сутності антикризового управління:

- антикризове управління як механізм банкрутства;
- управління фінансовою складовою, спрямоване на недопущення неплатоспроможності;
- невід'ємна складова управління, що застосовується лише на період подолання кризи;
- в антикризовому управлінні провідна роль належить державі [1].

Дослідивши визначені підходи, можемо сформулювати власне розуміння поняття «антикризове управління». На нашу думку, антикризове управління – це системний, специфічний та комплексний управлінський процес, що має на меті своєчасне виявлення кризових ситуацій, розробку заходів щодо їх запобігання або мінімізації негативного впливу та забезпечує вихід суб'єкта господарювання із кризових ситуацій. Вважаємо, що антикризове управління повинне носити системний характер, тобто здійснюватися на всіх етапах діяльності підприємства, навіть, коли немає ознак кризових ситуацій.

Ефективно побудована система антикризового управління спрямована, в першу чергу, на недопущення загострення кризових ситуацій, тому вдала система моніторингу та протидії кризовим явищам лежить в його основі.

Як і будь-який системний управлінський процес, антикризове управління ґрунтується на науково розроблених та практично апробованих принципах. А. А. Олешко пропонує усю сукупність принципів антикризового управління ділити на 2 групи: загальні та специфічні. До загальних принципів відносяться наступні: цілеспрямованості, комплексності, функціональної інтеграції, відповідності, адекватності, оптимальності, гнучкості, ефективності, розподілу функцій і повноважень. Специфічні принципи включають принципи стабільності, упередження, мотивованості, мінімізації фінансових ризиків [3]. Вважаємо, що їх дотримання у процесі формування та реалізації механізму антикризового управління обумовить високий рівень його дієвості.

Таким чином, антикризове управління є складним процесом, спрямованим на забезпечення стійкості та ефективності функціонування та розвитку суб'єкта господарювання. З урахуванням комплексного характеру антикризового управління, воно пронизує всі стадії життєвого циклу підприємства та передбачає своєчасну ідентифікацію та оцінку існуючих зовнішніх та внутрішніх загроз, розробку заходів щодо уникнення відповідних загроз або зниження їх негативних наслідків впливу.

Література

1. Кузнєцов Є. С. Сутність антикризового управління та принципи його здійснення. *Ефективна економіка*. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1488>.
2. Морозова А. А., Матвійчук В. І. Сутність антикризового управління підприємством. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону*. 2011. URL: <http://ea.donntu.edu.ua>.
3. Олешко А. А. Механізм антикризового управління фінансовими корпораціями. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf.

В. Ю. Лукстс, здобувач ступеня магістра,
О. В. Пилипенко, к.е.н., доцент кафедри
економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування
Державного університету інфраструктури та технологій

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МОТОРВАГОННОГО ДЕПО

Визначення шляхів підвищення ефективності діяльності моторвагонного депо є непростим завданням через існуючу диверсифікованість діяльності депо. Діяльність моторвагонного депо аналогічна діяльності локомотивного депо, тому що, поряд із двома основними видами діяльності – безпосередньо експлуатаційною роботою у пасажирському русі та ремонті і обслуговуванні рухомого складу (моторвагонних секцій електропоїздів і дизель-поїздів), –

моторвагонні депо виконують низку допоміжних і другорядних видів діяльності (ремонт основних фондів, надання інших послуг). По кожному з цих видів діяльності застосовуються показники, які відображають ефективність діяльності в кожному з них. Динаміка цих показників і встановлення факторів впливу на них дозволяє встановити чинники, що забезпечують зміну ефективності та забезпечити позитивну динаміку показника [1; 2].

На сьогодні моторвагонний рухомий склад регіональних філій ПАТ «Укрзалізниця» застарів морально і фізично, знос моторвагонного рухомого складу становить по електропоїздах 86,7 %, по дизель-поїздах – 97 %; повністю амортизовано 1 022 секції (73 %) електропоїздів та 139 од. (97 %) дизель-поїздів; понад подовженого терміну служби експлуатується 263 секції, або 54 електропоїзди постійного струму (понад 50 років) та 29 секцій, або 13 составів, дизель-поїздів (понад 40 років) [3].

Оцінка виконання програми деповського ремонту моторвагонного рухомого складу – один із найважливіших етапів аналізу виконання програми ремонту у депо. При аналізі слід урахувати, що трудомісткість ремонту вагонів різних типів (головних, моторних, проміжних) коливається в значних межах. Крім того, виконання додаткового фарбування вагонів підвищує трудомісткість ремонтних робіт на 10 % [2; 4].

Виконання програми ремонтів здійснюють як за кількісними показниками – по кожному виду ремонту та серії моторвагонного рухомого складу; так і за якісними. Позитивно оцінюють скорочення часу простою рухомого складу в ремонті, зменшення відсотка несправних локомотивів, що дозволяє отримати економію робочого парку. Затримки поїздів, як на шляху прямування, так і по відправленню, не плануються, скорочення їх кількості оцінюється позитивно. При цьому слід враховувати, що перевиконання програми ремонтів по кількості виконаних ремонтів може бути оцінено негативно, якщо скорочується міжремонтний пробіг – адже це свідчить про низьку якість ремонтів [1; 2]. На жаль, стан із матеріально-технічним забезпеченням ремонтних потужностей залізниць не дозволяє говорити про високу якість деповських ремонтів.

Собівартість ремонту вагонів є одним із найважливіших економічних показників роботи депо, за додержання якого сьогодні передбачено преміювання працівників депо [3].

Зазвичай, зростання в структурі витрат частки матеріальних витрат (запасних частин, допоміжних матеріалів, необхідних для ремонтних робіт) пояснюють зростанням їх вартості; збільшення частки витрат на паливо та електроенергію – також зростанням їх вартості або неекономним витрачанням; зростання частки витрат на оплату праці – зростанням середньої заробітної плати та/або чисельності ремонтного контингенту.

На сьогодні рівень заробітної плати на залізницях України не відповідає вимогам щодо рівня соціального забезпечення та не здатен створити достойну конкурентну пропозицію на ринку праці. Так, в ремонтних цехах моторвагонного депо Фастів-1 заробітна плата кваліфікованого слюсаря по ремонту моторвагонного рухомого складу не перевищує 4-4,5 тис грн [5]. В

результаті залізниця втрачає висококваліфікований персонал, спостерігається відтік кадрів, що загрожує втратою самій здатності Укрзалізниці забезпечити стабільну і надійну роботу рухомого складу, безперервний графік руху поїздів, безпеку пасажирських перевезень.

Ще однією нагальною і болючою проблемою ремонтних підрозділів залізниць, зокрема моторвагонних депо, – є відсутність запасних частин [5]. Частково проблема з постачанням запасних частин є об'єктивною і зрозумілою – частина моторвагонного рухомого складу, що експлуатується залізницями України в приміському пасажирському русі (зокрема, Південно-Західною залізницею), випущена ще в СРСР заводами, що нині знаходяться в Латвії (поїзди серій ЕР9Е та ЕР9М) та Росії (серія ЕД9М); виробник електропоїзда ЕПЛ9Т – Луганський тепловозобудівний завод (ПАТ «Луганськтепловоз») [6]. У лютому 2015 р. внаслідок російської окупації на завод неможливо було доставити комплектуючі деталі з Німеччини і США, у зв'язку з чим підприємство зупинило свою роботу. На сьогоднішній день ПАТ «Луганськтепловоз» практично припинив своє існування – підприємство практично розграбоване – в Росію вивезені корпуси верстатів, верстати, кисневі балони, огорожі тощо [7].

Таким чином, для ремонтів в моторвагонних депо (зокрема, в депо Фастів-1) використовують в основному старопридатні запасні деталі та пристрої з непрацюючого рухомого складу [5]. Обсяг фінансових ресурсів для технічного обслуговування моторвагонного рухомого складу недостатній [3]. Отже, ситуація із забезпеченням запасними деталями критична.

Однак, крім цього об'єктивного фактора існує ще один аспект діяльності, пов'язаний із структурною реформою Укрзалізниці, який також не сприяє високій якості ремонтів та задовільному функціонуванню ремонтних депо, погіршує рівень оперативної гнучкості управління. Оскільки структурні підрозділи залізниць втратили статус відокремлених і наразі є територіально віддаленими виробничими підрозділами (цехами) підприємства (без кодів ЄДРПОУ), то згідно з Господарським кодексом України такі підрозділи не мають у власності відокремленого/власного майна і, відповідно, позбавлені права укладати будь-які угоди, в тому числі трудові; не мають рахунків в банках і права здійснювати фінансові операції. Будь-які питання матеріально-технічного забезпечення такий підрозділ мусить вирішувати через органи ПАТ (з листопада 2018 р. – ПрАТ), отже, така структура управління є дуже громіздкою та неефективною [1], що негативно позначається на забезпеченні ремонтних депо запасними частинами, від чого погіршується якість ремонтів рухомого складу, скорочується експлуатаційний моторвагонний парк.

Звичайно, не можна сказати, що в ПрАТ «Укрзалізниця» не знають про кричущу ситуацію із запасними частинами в ремонтних підрозділах. Більше того, в галузі роблять кроки для того, щоб не тільки здійснювати відновлювальні ремонти рухомого складу, але й модернізувати локомотиви і поїзди. Так, модернізацію електровозів виконують із заміною електродвигуна на двигун фірми Caterpillar (США). У 2017 р. в умовах ПрАТ «Київський

електровагоноремонтний завод» на 5 електропоїздах (25 секцій) виконано комплекс робіт з покращення інтер'єру, екстер'єру електропоїздів та інші роботи, що суттєво поліпшують експлуатацію моторвагонного рухомого складу та умови перевезень пасажирів. У 2017 р. виконано капітальний ремонт та модернізацію під час капітального ремонту з подовженням терміну служби 66 секцій електропоїздів (14 електропоїздів) [3].

«Основні аспекти стратегії розвитку ПАТ «Укрзалізниця» на 2017-2021 рр.» передбачають оновлення понад 45 % пасажирських вагонів та придбання біля 60 електро- та дизель-поїздів. Із 34 млрд грн капітальних інвестицій на ці п'ять років заплановано витратити: 11 млрд грн на придбання нових електропоїздів та ще 3,5 млрд грн на дизель-поїзди; понад 10 млрд грн на модернізацію та ремонт рухомого складу [8]. У сфері мотивації та оплати праці ПАТ «Укрзалізниця» планує створити прозору і зрозумілу систему оплати праці, компенсацій та пільг, потрапляння середньої заробітної плати залізничників у ТОП-10 у рейтингу заробітних плат в Україні [8].

Література

1. Пилипенко О. В. Методологія стратегічного та економічного аналізу діяльності виробничих підрозділів ПАТ «Укрзалізниця» (на прикладі локомотивних депо): Монографія. К.: ДЕДУТ, 2017. 131 с.

2. Економіка транспорту: Навчальний посібник / За заг. ред. М. В. Макаренка. К.: ДЕДУТ, 2014. 364 с.

3. Інтегрований звіт ПАТ «Укрзалізниця» у 2017 р. URL: <http://uz.gov.ua/files/file/2017.pdf>. (дата звернення ???)

4. Моторвагонне депо – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/BE>. (дата звернення ???)

5. Моторвагонне депо «Фастів» (РПЧ-8). URL: https://www.youtube.com/watch?v=Z_MBvt8bvaE. (дата звернення ???)

6. Фастівський залізничний вузол – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. (дата звернення ???)

7. Луганський тепловозобудівний завод – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/B4>. (дата звернення ???)

8. Основні аспекти стратегії розвитку ПАТ «Укрзалізниця» на 2017-2021 рр. / Для інвесторів: Офіційний веб-сайт Укрзалізниці. URL: http://uz.gov.ua/files/file/Strategy_Presentation_fin1.pdf. (дата звернення ???)

УКД 338.1

О. О. Марченко, аспірант
Дніпровський державний технічний університет

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОГО І КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕНЕДЖМЕНТУ

Соціально-економічний розвиток України в умовах глобалізації визначає необхідність підготовки менеджерів нового формату. Основними вимогами в цьому процесі є забезпечення умов для самореалізації творчого потенціалу

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

особистості, зв'язок фундаментальних теоретичних знань із високопрофесійними практичними навичками й уміннями, спрямованими на інтелектуалізацію праці. Необхідно готувати управлінський персонал до середовища, де обов'язки постійно змінюються, інформація надходить через безліч каналів, а ефективність діяльності залежить від уміння вирішувати проблеми, обумовлені наступними чинниками:

- глобальною конкуренцією, більш широким спектром протидіючих сил. Це пов'язано з інтернаціоналізацією економік усіх країн, тому сучасні менеджери повинні вміти працювати в різних умовах. До того ж покликані враховувати у своїй діяльності особливості національної культури тієї країни, з якою вони співпрацюють;

- зміною критеріїв, що визначають кваліфікацію робіт. Застосування інформатизаційних інновацій вимагає підготовки співробітників, які повинні досконало володіти сучасними технологіями;

- наявністю політичних, соціальних, економічних і психологічних дестимулюючих факторів: стрес, тиск, невизначеність як у суспільстві, так і в конкретних колективах; кількісне збільшення та якісне ускладнення проблем, які потрібно вирішувати поряд з обмеженістю засобів для їх усунення;

- недостатністю ділової репутації менеджерів, що вимагає управлінських успіхів, великого досвіду й глибокого знання своєї сфери діяльності, високих моральних якостей, знання іноземних мов тощо;

- зміною в ціннісних орієнтаціях працівників. Так, одержує новий зміст етика праці: робота виступає не тільки як засіб заробити для задоволення матеріальних потреб, але й як інструмент для саморозвитку й самоорганізації, що потребує вдосконалення і розвитку професійних умінь та навичок.

Під час підготовки фахівців з менеджменту варто враховувати структуру чинників, які впливають на їх професійний розвиток.

Істотне значення з-поміж подій, які вплинули на формування досвіду управління і професійний розвиток менеджерів мають ті, що пов'язані з робочими завданнями (близько 50 %), зокрема такі: організація нового виробництва, виведення бізнесу з кризи, реалізація інноваційного проекту, виконання нового завдання, перехід на посаду з більшим масштабом управлінської діяльності, робота, пов'язана з виконанням управлінських і контрольних функцій, набуття досвіду. Невдачі становлять 24 %, взаємодії з керівниками – 15 %, інші непередбачувані ситуації – 11 % [1].

Зокрема, кадровий потенціал працівника враховує:

- психофізіологічні властивості особистості – вік, стать, здоров'я, працездатність, інші характеристики, обумовлені вимогами конкретного робочого місця;

- кваліфікаційні характеристики – рівень та профіль спеціалізації, якість загальних і спеціальних знань, трудових навичок і вмінь, здатність до творчості, здатність до розвитку, інші показники, обумовлені рівнем складності роботи;

- соціальні характеристики – комунікабельність, дисциплінованість, ціннісні орієнтації, усе, що впливає на процес виробництва, коли той вимагає координації спільних дій.

Визначення кадрового потенціалу передбачає використання різних підходів, починаючи з аналітично-розрахункового, притаманного соціології та психології, економіко-математичного моделювання, закінчуючи баченням безпосереднього керівника місця працівника в процесі виконання ним службових обов'язків. Комплексний підхід, що передбачає використання всього необхідного спектру методів оцінювання потенціалу, дає можливість визначити кадровий потенціал як в контексті відповідності працівника вимогам робочого місця, посади, так і в межах можливого кар'єрного просування, зарахування до кадрового резерву, формування рольової структури групи та соціальної структури колективу [2].

Отже, основними шляхами формування компетентного менеджера є:

- врахування економічних, державних, соціальних, особистісних потреб за умови, що названі процеси відбуваються на фоні глобалізації, інтернаціоналізації та інноваційності усіх сфер діяльності фахівців;

- система якісної вищої освіти;

- постійний саморозвиток і підвищення кваліфікації.

Такий підхід дозволяє: забезпечити формування професійної компетентності менеджера; виявити компоненти досліджуваної підготовки менеджерів, їх місце та значення у забезпеченні стратегічного розвитку економіки; розкрити діалектику їх взаємозв'язку.

Література

1. Теория и практика управления персоналом: Учеб.-метод. пособ. / Авт. сост. Г. В. Щекин. – 2-ге изд., стереотип. – К.: МАУП, 2003. – 280 с.

2. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2005. – 398 с.

УДК 330.6

В. В. Мішенский, бакалавр
*Науковий керівник – Н. І. Демчук, д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РОЗВИТКОМ БАНКУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На даний час питання особливості фінансового менеджменту банківських установ вітчизняними та зарубіжними вченими розглянуто менше, ніж поняття загальний фінансовий менеджмент. Причиною є багатостороння діяльність комерційних банків як фінансового посередника в русі грошових потоків. Складність полягає не тільки в жорсткому регламентуванні вже існуючих, а й в постійному розширенні спектра наданих банком послуг. У загальному підході

сучасні концепції менеджменту можна звести до трьох видів (підходів): процесний, системний, ситуаційний [1].

Коли йдеться про розвиток банку, потрібно орієнтуватися тільки на розвиток банку в розумінні поліпшення його стану, який характеризується певними досягнутими результатами. Так, у підтвердження цього можна навести такі визначення:

а) розвиток – це рух уперед, формування нових рис, становлення нових характеристик об'єкта, його еволюція, удосконалення, прогрес, розширення, ріст;

б) розвиток – просування від простого до більш складного й ефективного [1].

Поняття «розвиток банку» пропонуємо розуміти як перехід банку від поточного стану до нового, поліпшення стану, який характеризується певними досягнутими результатами, що відповідають раціональній діяльності банку, тобто досягнутими локальними та загальними цілями [1].

Головним інструментом забезпечення фінансового розвитку банку є фінансова стратегія його розвитку як невід'ємна частина загальної стратегії розвитку банку. Інакше, це підсистема корпоративної стратегії розвитку у формі довгострокової програми конкретних дій із формування і використання фінансових ресурсів банку для досягнення стратегічних конкурентних переваг [4]. З розвитком банківської системи і посилення конкуренції банки більшу увагу стали приділяти пошуку й впровадженню методик і рекомендацій стосовно побудови та реалізації фінансової стратегії свого розвитку.

Під фінансовою стратегією розвитку банку розуміють ту частину його фінансової діяльності, що розрахована на строк більше ніж один рік і завдання якої загалом зводяться до генерування позитивного фінансового результату. Цьому можуть також сприяти технології використання зовнішніх запозичень [3]. Одним із найбільш поширених методів короткострокового прогнозування економічних явищ є екстраполяція. Мета такого прогнозу – показати, до яких результатів можна дійти в майбутньому, якщо рухатися до нього з тією самою швидкістю або прискоренням, що й у минулому. Прогноз визначає очікувані варіанти економічного розвитку виходячи з гіпотези, що основні фактори і тенденції минулого періоду зберігаються на період прогнозу або що можна обґрунтувати і врахувати напрямок їх змін у розглянутій перспективі. Подібна гіпотеза висувається виходячи з інертності економічних явищ і процесів.

Вирішення цих завдань базується на застосування важливого апарату фінансового планування, що спрямовується на перетворення цілей і завдань банку в конкретні (абсолютні й відносні) значення результативних фінансових показників через реалізацію комплексу заходів у сфері фінансів [2].

З метою досягнення стану відповідності встановленої цільової фінансової моделі банку та забезпечення конкретних значень оптимальних фінансових показників діяльності банк повинен реалізовувати відповідну стратегію фінансового управління, що включає управління фінансовим розвитком банку, яке базується на встановлених орієнтирах оптимальних значень фінансових показників діяльності, для раціонального формування та використання своїх

фінансових ресурсів. При цьому в рамках проведення оптимізаційних процедур слід урахувати об'єктивні обмеження фінансового та економічного змісту. Виходячи з цього, одним із найважливіших завдань банку є оптимальне розміщення його фінансових ресурсів, що дозволить успішно розвиватися та забезпечить йому перехід від поточного фінансового стану до нового, поліпшеного фінансового стану, який характеризується досягнутими раціональними фінансовими показниками діяльності. Тобто, на кожному етапі управління фінансовим розвитком банку треба обов'язково визначати цільові значення фінансових показників його діяльності, які формують цільову фінансову модель банку. У разі, якщо банк не має потрібних ресурсів, що можуть бути використані, постає завдання у знаходженні відповідних шляхів залучення коштів ззовні. Це наприклад, може бути вихід банку на зарубіжні ринки з метою запозичення додаткових коштів від іноземних інвесторів [1].

Отже, здійснюючи систематизацію, пропонуємо розуміти поняття «управління фінансовим розвитком банку» як континуальну систему заходів щодо визначення і забезпечення науково обґрунтованих оптимальних фінансових показників діяльності банку, досягнення значень яких впливає на перехід банку від поточного фінансового стану до нового, поліпшеного фінансового стану, що характеризується цільовими значеннями його фінансових показників і відповідністю цільовій фінансовій моделі банку.

Література

1. Самородов Б. В. Аналіз та визначення сутності управління фінансовим розвитком банку / Б. В. Самородов // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – Харків: ХІБС УБС НБУ – 2017. – Вип. 1(12). – С. 66–75.
2. Самородов Б. В. Місце управління фінансовим розвитком банку в системі його фінансового менеджменту / Б. В. Самородов // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2016. – № 2(14). – С. 198–203.
3. Самородов Б. Методологічні основи застосування теорії оптимізації у банківській справі / Б. Самородов // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 7. – С. 58–61.
4. Самородов Б. Моніторинг підвищення рейтингу банку на основі оптимізації його фінансових показників / Б. Самородов // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 10. – С. 36–39.

УДК 658.1

О. О. Міщанюк, бакалавр
Науковий керівник – Т. В. Гануцак, к.е.н., доцент
кафедри економіки і фінансів підприємства
Київський національний торговельно-економічний університет

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах конкуренції між підприємствами, фінансове планування відіграє важливу роль на підприємстві, а саме: в гарантуванні фінансової стабільності, так як воно пов'язане з ресурсним чинником – розміщенням, формуванням і

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

використанням фінансових ресурсів та організацією їх руху, отримання прибутку від вкладеного у господарську діяльність капіталу. Саме завдяки здійсненню процесу фінансового планування економічно обґрунтовується потреба підприємства у капіталі, створюються передумови фінансової стабільності підприємства. Підприємствам потрібно правильно та доцільно керувати активами і джерелами їх утворення. Досвід іноземних промислових компаній свідчить, що в умовах сучасного ринку з жорсткою конкуренцією, планування фінансової діяльності підприємства та визначення фінансових цілей є найважливішими умовами їх виживання, економічного зростання, процвітання та розширення.

У теоретичному аспекті фінансове планування розглядають як невід'ємну частину загального планування діяльності підприємства. Воно здатне наскрізно впливати на роботу підприємства в цілому через вибір об'єктів фінансування, направлення грошових коштів і сприяння раціональному використанню трудових, матеріальних і грошових ресурсів. Зазначимо, що саме визначення фінансового планування трактується вченими по-різному. Немає чіткого визначення понять «фінансове планування», «фінансовий план підприємства», змісту фінансових планів залежно від організаційно-правової форми та розміру підприємства [1, с. 53].

Тому, на нашу думку, фінансове планування – це сукупність дій, які здійснюються з метою складання фінансових планів, визначення обсягів фінансових ресурсів за джерелами їх формування та напрямками цільового використання відповідно до виробничих та маркетингових цілей підприємства.

Предметом фінансового планування на підприємстві є його ресурси. Під час планування встановлюються їхня необхідність, оптимальна кількість, режим споживання, засоби поповнення і тому подібне. Фінансове планування представляє всі напрямки підприємства у відповідних фінансових показниках, що застосовуються керівництвом для ефективного управління підприємством. Функція планування в системі управління підприємством є однією з головних, оскільки вона визначає кінцеві результати виробничо-збутової, економічної, фінансової й інвестиційної діяльності. У процесі планування визначаються основні напрямки розвитку підприємства. На основі маркетингових досліджень підприємство визначає види й обсяги продукції, що планує випускати, потребу в ресурсах та ефективність їх використання [2, с. 105].

Фінансове планування забезпечує підприємству основу для прийняття оптимальних управлінських рішень, знижує ризик та сприяє пошуку найбільш придатних напрямів дій. Саме завдяки цьому, підприємства мають перевагу над тими організаціями, в яких фінансовому плануванню не приділяють значної уваги. Також, планування фінансової діяльності дозволяє ефективніше організувати свою виробничо-господарську та фінансово-економічну діяльність, виявити проблеми, що існують на підприємстві, і визначити та здійснити необхідні заходи для їх вирішення у майбутньому [3, с. 63].

Головною місією фінансового планування є виявлення потреби підприємства у фінансових ресурсах, в такому об'ємі, який буде забезпечувати нормальну

діяльність на ряду з виконанням зобов'язань перед своїми кредиторами, такими як, банки, бюджет тощо. Також, фінансове планування слугує унеможливленню понаднормативних та понадпланових витрат фінансових ресурсів, як за окремими підрозділам, так і на підприємстві в цілому [4, с. 211]. Фінансове планування об'єднує структурні підрозділи підприємства загальною метою і, таким чином, надає всім процесам вектор спрямування зусиль, який дозволяє з максимальною ефективністю використовувати наявні ресурси.

Отож, можна з впевненістю казати, що ефективна та налагоджена робота підприємства значною мірою залежить від забезпеченості необхідними ресурсами та доцільності їх використання, а це можливо лише за умови вдалого фінансового планування. Щоб покращити процес фінансового планування на підприємстві, потрібно використовувати економіко-математичні методи, впроваджувати автоматизовані системи управління фінансовим плануванням. Також, підприємствам слід здійснювати моніторинг за розвитком товарних і фінансових ринків, станом трудових і матеріальних ресурсів, відносинами з контрагентами під час розроблення фінансових планів. На нашу думку, фінансове планування потрібно проводити на основі аналізу реалізованої продукції фірмою в минулому періоді з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливатимуть на подальший вибір управлінського рішення.

Література

1. Василенко Л. П. Фінанси підприємства у схемах і таблицях. – К.: Дакор, 2015. – 344 с.
2. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2013. – 287 с.
3. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / Бандурка О. М., Коробов М. Л., Орлов П. І., Петрова К. Л. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 2014. – 384 с.
4. Стасюк Г. А. Фінанси підприємств: навч. посібник. – К.: Кондор, 2013. – 480 с.

УДК 330.6

М. М. Нахаєва, аспірант

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

АВТОРЕГРЕСІЙНІ МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

На жаль позитивні тенденції щодо значного зростання обсягів інвестування у світі, не є характерними для української економіки. Починаючи із 2014 р. в Україні навпаки спостерігається різке скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій. Слід відзначити, що в Україні останнім часом зроблено спроби покращити інвестиційний клімат шляхом дерегуляції та лібералізації. Проте, незважаючи на те, що у 2014 р. Україні вдалося покращити свої позиції на 16 пунктів у рейтингу Doing Business, але, попри очікування багатьох експертів, додаткові кошти від іноземних інвесторів так і не надійшли [4, с. 74].

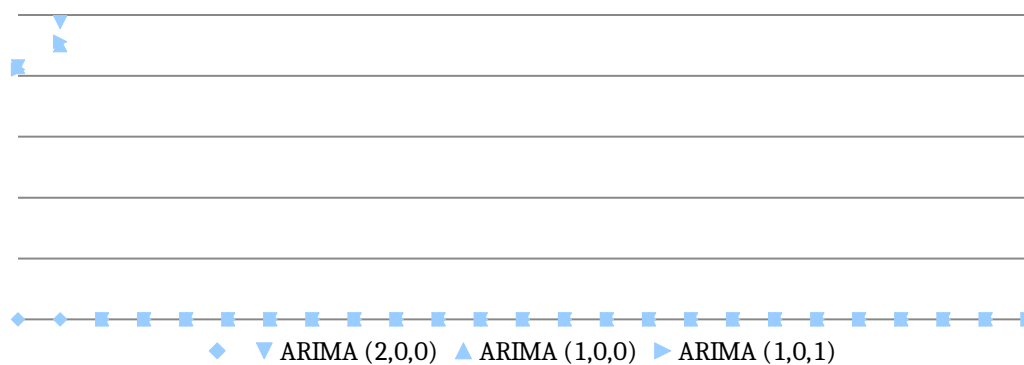
Для отримання прогнозів ПІІ в економіку України нами було використано моделі авторегресивного інтегрованого ковзного середнього (ARIMA), які дуже часто використовують для прогнозування інвестиційних процесів у різних країнах світу. Важливе місце в економічних дослідженнях відводиться моделям стаціонарних часових рядів. Це пояснюється тим, що за допомогою певних перетворень (взяття різниці, виділення тренда і ін.) багато часових рядів можуть бути трансформовані до стаціонарного виду, крім того, отримані залишки часто містять статистичні залежності, які можна описати за допомогою цих моделей.

Використовуючи інструментарій Time series/Forecasting пакету Statistica було побудовано низку ARIMA моделей, а саме ARIMA(1,0,0), ARIMA(2,0,0) та ARIMA (1,0,1), адекватність яких підтверджувалось пакетом Statistica. Для вибору найбільш адекватної моделі із отриманих ARIMA моделей було використано середньоквадратичну похибку (Mean Squared Error, MSE), суму квадратів похибок (Sum Squared Error, SSE), інформаційний критерій Акаїке (AIC) та Байєсівський інформаційний критерій або критерій Шварца (BIC).

На рис. 1 подано фактичні та прогнозні значення ПІІ в Україну на 2018 та 2019 роки для прогнозів на основі ARIMA (2,0,0), ARIMA (1,0,0) та ARIMA (1,0,1). Модель ARIMA (2,0,0) у нашому випадку матиме вигляд

$$X_t = \varepsilon_t + 1,6124X_{t-1} - 0,8808X_{t-2}$$

і найменші значення похибок MSE, AIC та BIC, а, отже, найбільш вдало апроксимує часовий ряд ПІІ в Україну за аналізований період і була вибрана нами для може бути використана для короткострокового прогнозування.

Рис. 1. Прогноз ПІІ в Україну на 2018, 2019 роки (розроблено автором)

Отримані у статті результати прогнозування ПІІ співпадають із прогнозами багатьох інвестиційних компаній та Національного банку України. Так, інвестиційна компанія Dragon Capital прогнозує збереження обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну в 2018 р. на рівні 2 млрд. доларів, при цьому агросектор є найбільш інвестиційно привабливою галуззю. Цієї суми для такої країни, як Україна надто мало. Для прикладу, таку ж суму прямих іноземних інвестицій за останній рік залучила Грузія. При цьому населення України у 10 разів більше за населення Грузії. Якби Україна була так само привабливою для інвесторів, як і Грузія, то могла б отримати до 20 млрд.

доларів інвестицій за рік. А це більше, ніж уся програма фінансування, запропонована Києву МВФ. На думку багатьох експертів Україні потрібно як мінімум залучати 5 млрд. доларів на рік.

Таким чином, отримані статистичні характеристики параметрів моделі ARIMA (2,0,0) прогнозування прямих іноземних інвестицій в Україну на основі методології авторегресивного інтегрованого ковзного середнього доводять її адекватність та придатність до формування короткострокових прогнозів. Результати прогнозу ПІІ в Україну, які було отримано на основі запропонованої моделі, фактично співпадають із прогнозами Національного банку України та цілої низки інвестиційних компаній та дають можливість розробляти інвестиційну стратегію, визначити пріоритетні напрямки в інвестиційній сфері і передбачити методи їх реалізації на макрорівні.

Незважаючи на прийняті урядом низку заходів, спрямованих на дерегулювання економіки інвестори побоюються вкладати гроші в Україну через високий рівень корупції, повільне впровадження реформ та нестабільну економіку. Цілком зрозуміло, що без кардинального покращення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості очікувати приросту інвестицій чи швидкого розвитку економіки в Україні не варто.

Література

1. Al-Abdulrazag, B. Causal Relationship between Foreign Direct Investment and Savings in Jordan: An Error Correction Model / Al-Abdulrazag, B., Bataineh, T. M. / International Management Review. – 3 (4). – 2007. – pp. 12–18.
2. Perera P. Modeling and Forecasting Foreign Direct Investment (FDI) into SAARC for the Period of 2013-2037 with ARIMA // Prasanna Perera / International Journal of Business and Social Science. – Vol. 6. – No. 2. – February 2015. – pp. 264–272.
3. Kala K. Forecasting Foreign Direct Investment Inflows into India Using ARIMA Model / Dr. K. Nithya Kala & Aruna P. Remesh / International Journal of Research. – Vol. 5, Iss. 4. – February, 2018. – pp. 1564–1570.
4. Кишакевич Б. Ю. Методи оцінювання інвестиційної привабливості регіонів // Кишакевич Б. Ю., Нахаєва М. М. / Збірник наукових праць “Економічний простір”. – Дніпропетровськ: ПДАБА України. – 2017. – Вип. № 128. – С. 71–80.

М. Ю. Олініченко, студентка
Науковий керівник – Т. В. Ганущак, к.е.н, доцент
кафедри економіки і фінансів підприємства
Київський національний торговельно-економічний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ

В сучасних ринкових умовах конкуренція є одним з головних елементів. Механізм функціонування ринку не може існувати без розвинутих форм конкуренції. Вчені вважають, що конкуренція – це суперництво між учасниками ринку за найвигідніші умови виробництва та за отримання найбільших

прибутків. Цей тип економічних відносин має місце тільки тоді, коли виробники товарів виступають самостійними суб'єктами і єдина залежність пов'язана тільки з попитом і пропозицією на ринку, рівнем цін, прагненням зайняти лідируючі позиції у виробництві й реалізації продукції.

Конкуренція є потужним механізмом, що спонукає підприємства різних форм власності постійно слідкувати за змінами попиту та пропозиції, вартості матеріальних ресурсів, зменшувати або збільшувати витрати на виробництво, вдосконалювати якість своїх продуктів та послуг, що реалізуються на ринку, підвищувати свою конкурентоспроможність.

Нажаль, в сучасних умовах питання щодо конкурентоспроможності підприємства та чинників, що впливають на неї ще недостатньо досліджені і потребують більш глибокого опрацювання.

Конкурентоспроможність – ринкова категорія, що має динамічний, мінливий характер. Так, при незмінних якісних характеристиках товару, його конкурентоспроможність може коливатися в різних межах залежно від кон'юнктури ринку, дій конкурентів, зміни цін, рекламних заходів [2, с. 278].

Також підкреслимо той факт, що підприємство є конкурентоспроможним тільки в тому випадку, коли його продукція користується попитом. Проте не все залежить саме від продукції, так як конкурентоспроможність продукції підприємства може бути за рахунок купівлі дешевшої сировини, або її продажу за нижчими цінами.

Конкурентоспроможність можна описувати через порівняння конкурентних параметрів декількох підприємств на тому чи іншому ринку. До цього ж головною вимогою є порівняння оціночних параметрів, а саме:

- а) технології та потенційні можливості обладнання;
- б) кваліфікація персоналу;
- в) система управління;
- г) інновації;
- е) комунікації [3, с. 57];
- з) маркетингова політика;
- ж) експортно-імпортні можливості.

Вивченням факторів, що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції є – аналіз конкурентоспроможності підприємства. Усі фактори, які впливають на конкурентоспроможності можемо розподілити на зовнішні й внутрішні.

Зовнішні фактори – це ті, на які підприємство впливати не може і його політика має їх сприймати як щось неземне. До них належать такі:

- 1) діяльність фіскальної та кредитно-грошової політики, законодавство;
- 2) господарська кон'юнктура; вона включає в себе: ринки сировинних, матеріальних та трудових ресурсів, ринків засобів виробництва та ринків фінансових ресурсів;
- 3) розвиток нових технологій;
- 4) параметри попиту.

Внутрішні фактори включають такі як:

а) діяльність керівництва та апарату управління підприємства та система технологічного оснащення;

б) сировина, матеріали і напівфабрикати та збут послуг: їх обсяг та витрати реалізації [1, с. 17].

Конкурентноспроможність підприємства також може бути зумовлена кон'юнктурою ринку та державною політикою розвитку конкуренції. Так як переваги виникають у результаті суперництва при проектуванні, виробництві, реалізації, то на їх формування серйозно впливає конкурентне середовище: майбутні та теперішні конкуренти, споживачі, постачальники, а також державне регулювання.

Підхід, акцентований на споживачах, означає, що у фірми з'являються конкурентні переваги у тому разі, коли її товари або послуги краще, ніж у конкурентів, задовольняють потреби споживачів. Цей підхід є більш прийнятним з точки зору маркетингу. Його застосування передбачає концентрацію зусиль підприємства на потребах споживачів, використання прийомів та методів, які посилять і об'єктивне і суб'єктивне задоволення споживачів від товарів або послуг цієї фірми. В даному випадку носієм конкурентної переваги виступають комплексні засоби маркетингу підприємства який є основним інструментом впливу на поведінку споживача зі сторони підприємства на його свідомість.

Протилежний попередньому підхід, який акцентований на конкурентах, і концентрується на стратегії й тактиці протидії конкурентам. Тут існують тільки два способи досягнення конкурентних переваг – лідерство за витратами та комплекс дій щодо погіршення якості конкурентного середовища. Скорочення витрат є найстарішим та найбільш дослідженим методом підвищення конкурентних переваг підприємства. На відміну від лояльності та прихильності споживачів, до послуг фірми, в цьому випадку, немає, а конкурентна перевага з'являється лише за рахунок збільшення прибутку. Носієм конкурентної переваги в даному випадку виступає фірма, яка завдяки комплексу заходів досягає менших, на відмінну від конкурентів, витрат. Втілення даного методу задля посилення конкурентних позицій вимагає командної роботи працівників фірми щодо покращення технологій виробництва логістики, організаційної структури та менеджменту персоналу. Підприємства, що обирають такий метод підсилення конкурентних позицій, безперервно аналізують витрати на всіх етапах реалізації послуг [3, с. 59].

Ще одним шляхом здобуття конкурентних переваг у межах підходу, який акцентований лише на конкурентах, є застосування методів погіршення якості конкурентного середовища. В цьому разі компанії намагаються спеціально максимально порушити вартість під час обміну на ринку, отримати надприбуток, обмежуючи конкуренцію. Підвищення конкурентноспроможності підприємства потрібно розглядати тільки як довгостроковий поетапний процес пошуку та реалізації діючих управлінських рішень у всіх сферах його функціонування, який повинен здійснюватися планомірно, відповідати обраній

стратегії довготермінового розвитку, враховуючи зміни зовнішнього оточення і стану засобів самого підприємства та внесенням відповідних коректив [3, с. 60].

Дослідження встановило, що не існує єдиного визначення поняття «конкурентноспроможність». На думку автора, «конкурентноспроможність підприємства» – це здатність керувати господарською діяльністю таким чином, щоб в конкурентних умовах вона приносила прибуток. Дослідивши вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентноспроможність підприємства можна стверджувати, що він дає змогу: зменшити рівень невизначеності, ризику в процесі виробництва та реалізації продукції та послуг підприємства; підвищити ефективність планування й прогнозування виробничо-збутової функції підприємства; збільшити конкурентноспроможність підприємства та його продукції; зберегти лідируючі позиції на ринку.

Література

1. Конкурентноспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія / за заг. ред.. О. Г. Янкового]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
2. Мануйлович Ю. М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентноспроможності підприємства / Ю. М. Мануйлович // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 4. – С. 274–282.
3. Воропай Г. Конкурентноспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають / Г. Воропай // Маркетинг в Україні. – 2016. – № 5. – С. 56–60.

УДК 330.35+65.011.01

А. А. Паучок, магістр
Науковий керівник – Н. П. Захаркевич, к.е.н., доцент
Хмельницький університет управління та права

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ІДЕЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Наприкінці 2017 р. Мінекономрозвитку України презентувало Національну доповідь “Цілі сталого розвитку: Україна”, що містить 17 цілей країни до 2030 р.: подолання бідності і голоду, розвиток сільського господарства, міцне здоров’я і благополуччя, якісна освіта, гендерна рівність, чиста вода та належні санітарні умови, доступна і чиста енергія, гідна праця та економічне зростання, промисловість, інновації та інфраструктура, скорочення нерівності, сталий розвиток міст і громад, відповідальне споживання і виробництво, пом’якшення наслідків зміни клімату, збереження морських ресурсів, захист і відновлення екосистем суші, світ, справедливість і сильні інститути, партнерство заради сталого розвитку [5].

Щоб досягти відчутних реальних результатів в масштабах країни, потрібно залучити в рух за сталий розвиток якомога більше вітчизняних підприємств і необхідно сприяти їм у вдосконаленні на основі сучасних європейських підходів і кращих практик, створити умови для імплементації цілей сталого

розвитку в їх систему менеджменту, задля орієнтації на визначені цілі у буденній діяльності. Тому вкрай важливі: розуміння і підтримка з боку вищого керівництва країни. Існує значна залежність від рішень, що приймаються на законодавчому рівні, тому вважаємо за доцільне проаналізувати діючі стратегічні документи, що визначають розвиток України.

Перш за все, програма “Стратегія сталого розвитку України-2020” [2]. Одним з істотних недоліків реформ, що визначені у даній програмі, являється відсутність положень, які б передбачали допомогу органам виконавчої влади та підприємствам в системному вдосконаленні їх діяльності, оволодінні ділової культурою сучасного ринку. Наявність таких положень сприяла б об'єднанню розрізнених реформ в цілісну комплексну програму. Аналіз ряду політик галузей і регіонів, а також стратегій їх розвитку, наприклад, “Експортної стратегії України” [3], “Стратегії розвитку МСП в Україні на період до 2020 року” [4] та ін., показав, що в цих стратегіях також відсутні питання розвитку ділової досконалості та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Узагальнена практика ведення справ, накопичена у світі в умовах сучасного ринку, у сконцентрованому вигляді відображена у концепціях ділової досконалості, які впровадили у свою діяльність розвинені компанії світу.

Для практичного застосування концепцій ділової досконалості застосовують різноманітні моделі досконалості. Найпоширенішою серед них є модель досконалості EFQM (Модель досконалості Європейського фонду управління якістю). Застосування даної моделі є доцільним для визначення рівня якості та конкурентоспроможності організації. Модель EFQM приділяє особливу увагу принципам стійкості. Організації можуть використовувати інструменти самооцінки і кількісного вимірювання їх позицій щодо стійкості.

Компанії, які слідують принципам сталого розвитку і правильно пов'язують принципи досконалості організації з критеріями управління є більш успішними. Двадцять перше століття є дуже динамічним і схильним до потрясінь, зростаюча цифровізація, глобалізація та обізнаність про навколишнє середовище, все це змушує підприємства переглянути свої способи ведення бізнесу. Критерії моделі EFQM можуть допомогти не тільки європейським компаніям, але і вітчизняним, щоб стати більш стійкими і більш вигідно розвиватись в довгостроковій перспективі.

Доречність даної моделі також підтверджуються тим, що глобальна ініціатива зі звітності (GRI), що визначає критерії стійкої звітності також охоплює майже 70 % критеріїв EFQM [1]. Згідно із моделлю EFQM, досконалі організації є соціально відповідальними щодо працівників, споживачів і суспільства. Проявляючи соціальну відповідальність щодо суспільства, навколишнього середовища і досягаючи позитивних економічних результатів, такі організації підтверджують сталий розвиток країни.

У сучасному світі будь-яка продукція може бути швидко відтворена конкурентами. Головним фактором стійкої конкурентоспроможності є система менеджменту організації. У зв'язку з цим кращі компанії Європи та світу, як правило є цілісними і включають у себе всю сукупність цінностей,

представлених якістю, безпекою, екологічністю та інноваційністю. Протягом останніх десятиліть у світі розвиваються процеси вдосконалення цільових систем менеджменту на основі міжнародних стандартів.

Запровадження моделі EFQM для покращення системи менеджменту, поряд з забезпеченням її цілісності, дозволяє імплементувати в цю систему цілі та принципи сталого розвитку і збільшити внесок у забезпечення стійкого розвитку підприємництва та економіки держави в цілому. Також потрібно пам'ятати, що Україна практично вичерпала ліміт часу на зміни і перетворення.

Література

1. GRI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>.
2. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – Ст. 67.
3. Про схвалення Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р // Офіційний вісник України. – 2018. – № 11. – Ст. 398.
4. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р // Офіційний вісник України. – 2017. – № 63, Ст. 1913.
5. Цілі Сталого Розвитку: Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

УДК: 657

Д. О. Петрик, бакалавр
Науковий керівник – Г. В. Уманців, к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

ФАКТОРИНГ ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Більшість сучасних вітчизняних підприємств знаходяться у стані кризи. Причиною погіршення їх фінансового стану є низький рівень платоспроможності чи необдумане використання оборотних коштів для цілей поточної діяльності. Серед чинників погіршення фінансового стану є високий рівень невиправданої дебіторської заборгованості. Зменшити ризики непогашення дебіторської заборгованості можливо за допомогою факторингових операцій.

Факторинг – це фінансова операція, за якої одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який, передбачений договором, спосіб), а клієнт відпускає або зобов'язується відпустити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника) [1].

Учасниками факторингових операцій виступають: фактор-банк або інша фізична або юридична особа, яка має право на здійснення факторингових

операцій; клієнт – постачальник – особа, що отримує факторингову послугу; боржник (покупець) – підприємство, яке купує товар чи отримує послугу на умовах кредиту.

Факторингові операції не проводяться з: підприємствами, що має багато дебіторів з малими сумами заборгованості; будівлями, що працюють з субпідрядниками; підприємствами, що уклало довгострокові угоди на умовах авансових платежів. Банки надають факторинг не на всі види дебіторської заборгованості, а тільки на ті, де є малі ризики її непогашення, існують певні зв'язки з клієнтами-боржниками.

Переваги факторингу для вітчизняних підприємців: банки повертають 75-90 % від суми, на яку представлені документи, що підтверджують відвантаження товару; покриття ризиків, що пов'язані з відстрочкою платежу; контроль платіжної дисципліни; відсутність застави; збільшення обсягів реалізації [2].

Постачальник, здійснивши поставку готової продукції дебітору, подає банку підтвердуючі документи здійснення такої операції та документи на відступлення дебіторської заборгованості. Банк в свою чергу перераховує частину суми поставки. Після оплати заборгованості покупцем, фактор перераховує різницю між сумою поставки та виданим авансом.

Заборгованість боржника до моменту отримання фінансування від фактора, слід відображати в дебеті субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» в кореспонденції із субрахунком 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» [3]. У подальшому на суму отриманих коштів субрахунок 377 кредитується. На дату відвантаження виникають податкові зобов'язання з ПДВ на загальних підставах (табл. 1).

Таблиця 1

Відображення операцій факторингу в обліку клієнта

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Відвантажено товар підприємству	361	702
2	Нараховано зобов'язання з ПДВ	702	641
3	Відображено собівартість реалізованого товару	902	281
4	Продано права вимоги боргу за договором факторингу, без ПДВ	377	69
5	Списано заборгованість	949	361
6	Отримано компенсацію від фактора	69/311	712/377
7	Нараховано та сплачено послуги фактора	952 /377	377/311

Фактор відображає облік факторингових операцій на рахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» у кореспонденції з рахунком 685. У разі невиконання зобов'язання клієнтом фактор відображає право грошової вимоги на рахунку 377. Нарахування відсотків на фактором здійснюється записом Д-т - 377 К-т 732.

Згідно з п. 153.5 ст. 153 ПКУ з метою оподаткування платник податку веде облік фінансових результатів операцій від проведення операцій з продажу або придбання права вимоги зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари, виконані роботи чи надані послуги третьої особи. За першого ж відступлення

зобов'язань витрати, понесені платником податку – першим кредитором, визначаються в розмірі договірної вартості товарів, робіт, послуг, за якими виникла заборгованість. Доходи включають суму коштів або вартість інших активів, отриманих платником податку (першим кредитором) від такого відступлення, а також суму його заборгованості, яка погашається, якщо вона була включена до складу витрат згідно з вимогами.

Таблиця 2

Облік факторингу в обліку боржника

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Отримано товар від постачальника	281	631
2	Відображено податковий кредит	641	631
3	Отримано повідомлення про укладення угоди про відступлення права вимоги	631	685
4	Проведено розрахунок за товар з новим кредитором	685	311

На сьогодні факторинг не має великого розповсюдження у вітчизняному обліку, причиною чому є неврегульованість законодавства та відсутність практичного досвіду використання факторингових операцій у діяльності підприємства. Факторинг є одним із найефективніших методів рефінансування дебіторської заборгованості, адже легко перетворюється на грошові кошти.

Література

1. Здійснюємо факторингові операції, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/121222>.
2. Гвілінська Д. А. Факторинг: переваги та недоліки, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Economics/39491.doc.htm.
3. Флоря А. А. Факторинг як одна з найефективніших форм управління дебіторською заборгованістю, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%94%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D1%8F/Downloads/nvnu_econ_2013_181\(3\)_25.pdf](file:///C:/Users/%D0%94%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D1%8F/Downloads/nvnu_econ_2013_181(3)_25.pdf).

Д. В. Радченко, студентка

Т. В. Ганущак, к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства

Київський національний торговельно-економічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ситуація в Україні, яка характеризується дестабілізаційними політичними та економічними процесами, несе в собі загрозу стійкості та розвитку як самої країни, так і підприємств. Суб'єкти господарювання повинні бути гнучкими; бути ефективними і досягати певних цілей. Саме це актуалізує потребу створення на кожному підприємстві системи управління фінансовою безпекою. Адже, тільки вона дозволить суб'єктам господарювання якомога меншою мірою відчувати негативні прояви дестабілізаційних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

Фінансова безпека підприємства (ФБП) має різне трактування та підходи до визначення. Найбільш вдалим, на нашу думку, є визначення К. С. Горячевої, а саме: «фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи» [1, с. 197].

Для ефективного забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідно здійснювати управління нею. Існують наступні підходи визначення поняття «управління фінансовою безпекою підприємства», які наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до дефініції «управління фінансовою безпекою підприємства»

Автор	Зміст поняття
О. А. Кириченко, І. В. Кудря [2, с. 26]	діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах
В. В. Шликов [3; с. 119]	механізм (система), що має певні засоби, методи і заходи, сукупність яких спроможна захистити структурні підрозділи, зберегти й ефективно використовувати фінансові, матеріальні та інформаційні ресурси
Л. А. Могиліна [4, с. 21]	впорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня фінансової безпеки
Н. І. Свереда [4, с. 21]	сукупність відносин фінансової безпеки, реалізованих за допомогою організаційної структури та функцій управління, нормативно-правового й організаційно-економічного забезпечення, процесів реагування на погрози та наявність моделі прийняття рішення залежно від ситуації

На нашу думку, виходячи із вищесказаного поняття, «управління фінансовою безпекою підприємства» можна тлумачити як певну систему дій, що використовує різного роду методи, важелі та інструменти, в першу чергу, з метою протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, та допомагає попереджувати фінансові ризики та адаптувати підприємство до змін, що вже відбулися.

Так як ключовим елементом системи управління виявилися загрози, вважаємо за необхідне детальніше розглянути цю категорію. Під загрозами розуміють сукупність умов, процесів та факторів, що перешкоджають реалізації пріоритетних фінансових інтересів підприємства та його стабільному функціонуванню. Загрози поділяються на зовнішні та внутрішні. Серед зовнішніх загроз виділяють: спекулятивні операції з цінними паперами підприємства; значний рівень фінансових зобов'язань підприємства; недостатній рівень розвитку ринку капіталів; цінова та ін. форми конкуренції; промислове шпигунство; незаконні дії конкурентів; здирання з боку кримінальних структур; кризи грошово-кредитної системи та нестабільність економіки в цілому; недосконалість економічної політики держави, в тому числі

неузгодженість законодавчих актів, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання. До внутрішніх загроз належать похибки у роботі управлінської ланки (зокрема менеджменту) підприємства, що можуть бути як навмисні, так і випадкові. Такі помилки пов'язані з плануванням, вибором стратегії підприємства, веденням розрахунків і т.д.. Найбільшу небезпеку, як правило, становлять зовнішні загрози, які не можна заздалегідь виявити чи спрогнозувати [4, с. 15].

Для того, щоб нейтралізувати можливі загрози, система управління фінансовою безпекою підприємства забезпечує планування, організацію, контроль. У процесі планування розробляються оперативні та щорічні фінансові плани, концепції, програми, середньострокові та довгострокові прогнози забезпечення фінансової безпеки підприємства. Під час організації і регулювання суб'єкт управління використовує низку методів управління, розробляє та застосовує фінансові інструменти, а також приймає управлінські рішення. Контроль відбувається у вигляді обліку, аналізу й аудиту – це своєрідний зворотний зв'язок між наміченими на підприємстві фінансовими цілями і мірою їх реалізації [5, с. 112].

Для підвищення результативності управління необхідно: впроваджувати нові методи управління; забезпечувати технологічне оснащення підприємства для швидкого збирання і оброблення інформації; збільшити ефективність менеджменту підприємства за рахунок: підвищення рівня кваліфікації персоналу; забезпечити фінансову та технологічну незалежність підприємства; розробити систему критеріїв та індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки; урізноманітнити способи моніторингу діяльності як працівників підприємства, так і зовнішніх суб'єктів з якими взаємодіє підприємство [6, с. 102].

Отже, дослідженням встановлено, що не існує єдиного підходу щодо дефініції «управління фінансовою безпекою підприємства». На думку автора, управління фінансовою безпекою підприємства – це певна система дій, що використовує різного роду методи, важелі та інструменти, в першу чергу, з метою протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, а також допомагає попереджувати фінансові ризики та адаптувати підприємство до змін, що вже відбулися. Наявність великої кількості зовнішніх та внутрішніх загроз зумовлює необхідність створення дієвого механізму управління системою фінансової безпеки підприємства.

Така система має бути орієнтована на забезпечення фінансово-економічних інтересів суб'єктів господарювання, тобто задовольняти об'єктивні потреби підприємства у сфері його діяльності. Задоволення цих потреб повинно гарантувати виконання першочергової мети функціонування будь-якого підприємства, що полягає у максимізації прибутку.

Література

1. Мулик Я. І. Сутність поняття «Фінансова безпека підприємства» / Я. І. Мулик // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2013. – №3(80). – С. 195–206.

2. Кириченко О. А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи / О. А. Кириченко, І. В. Кудря // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 10.

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

– С. 22–26.

3. Картузов Є. П. Аналіз механізму управління фінансовою безпекою підприємства // Актуальні проблеми економіки, 2012. – № 7(133). – С. 118–124.

4. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / А. С. Крутова, Л. І. Лачкова, Т. О. Ставерська та ін.; за ред. проф. А. С. Крутової // Харківський державний університет харчування та торгівлі.–Харків: 2017. – С. 1–263.

5. Картузов Є. П. Аналіз механізму управління фінансовою безпекою підприємства / Є. П. Картузов. – Європейський університет, Київ: 2012. – № 7 (133). – С. 118–123.

6. Сова О. Ю. Напрями вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємств / О. Ю. Сова // Вчені записки університету “КРОК”. – 2014. – Випуск 37. – С. 97–103.

УКД 338.1

Н. І. Бернадська, магістр
Науковий керівник – А. В. Вороніна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний технічний університет

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Головною стратегічною ціллю ПАТ «Дніпровський меткомбінат» є перетворення його на високопродуктивне, ефективно функціонуюче з динамічним розвитком підприємство, що входить до складу лідерів гірничо-металургійного комплексу України.

Для досягнення поставленої цілі на комбінаті, слід визначити основні напрямки виробничо-технічної і фінансово-економічної діяльності на найближчий період та стратегічні напрямки розвитку комбінату в цілому на більш віддалену перспективу.

Основними стратегічними напрямками діяльності комбінату визначені:

- припинення подальшого падіння виробництва та впровадження техніко-економічних та організаційних заходів;
- докорінне оновлення основних виробничих фондів, широкомасштабне технічне переозброєння та реконструкція комбінату, впровадження нового, високоефективного обладнання і прогресивних технологій;
- організація виробництва високоліквідної імпортозамінної продукції;
- прискорення вводу в експлуатацію та досягнення проектних показників нових потужностей, які підвищать експортний потенціал галузі та призначені для виробництва високоліквідної та імпортозамінної продукції;
- підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом зменшення енерго- та матеріалоємності продукції, трудових витрат та удосконалення інфраструктури, впровадження досягнень науково-технічного прогресу;
- розвиток киснево-конвертерного та електросталеплавильного виробництва з розширенням обсягів безперервного розливу сталі;
- зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, підвищення

рентабельності реалізованої продукції;

- підвищення обсягів виробництва основних видів продукції в натуральному вираженні та обсягів реалізації товарної продукції у грошовому вираженні зі збільшенням долі продукції з високою доданою вартістю;

- розширення ринків збуту металопродукції, ефективне просування на внутрішньому і зовнішньому ринках збуту продукції комбінату, яка має високий рівень ліквідності;

- підвищення якості, споживчих властивостей та конкурентоспроможності готової продукції, сертифікація та функціонування системи менеджменту якості відповідно до вимог міжнародних стандартів серії ISO 9000;

- розширення асортименту товарної продукції, марочного складу сталей і освоєння виробництва нових профілів прокату, у тому числі і відповідності до вимог міжнародних стандартів;

- планомірне проведення робіт з охорони навколишнього середовища та мінімізації виникнення промислових відходів;

- зниження техногенного впливу на навколишнє середовище шляхом екологізації технологічних процесів, впровадження ресурсозберігаючих та маловідходних технологій, будівництва ефективних газоочисних установок;

- функціонування сертифікованих систем екологічного менеджменту згідно ISO 14001 та промислової безпеки згідно OHSAS 18001;

- удосконалення системи ефективної організації виробництва та керування персоналом, підготовки та перепідготовки кадрів, системи охорони праці з метою забезпечення високого рівня організованості та дисципліни праці, запобігання травматизму;

- реалізація соціальної програми, поліпшення умов праці та соціальної інфраструктури, розвиток системи пенсійного забезпечення та медичного страхування.

Пріоритетним напрямом розвитку комбінату, на наш погляд, повинен бути технічний розвиток виробництва.

У 2018 році на комбінаті продовжено впровадження технічних заходів та прогресивних технологій, розроблених фахівцями комбінату, з метою підвищення продуктивності агрегатів, зниження витрат сировини, матеріалів та енергоносіїв при виробництві продукції, підвищення якості, споживчих властивостей та конкурентоспроможності готової продукції [1].

В умовах мінливості ринкової кон'юнктури проекти підвищення ефективності виробничих та інших бізнес-процесів більш значущі, ніж збільшення виробництва металопродукції. Крім того, одним з пріоритетних завдань є підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом зниження витрат на виробництво при збільшенні якості продукції.

Згідно з прогнозами експертів, приріст споживання металопрокату в країнах ЄС складе 2,5-3% [2], що дозволить українським металургам повністю компенсувати втрати від зниження поставок до Росії. Як наслідок, це також збільшить попит з боку металургів на суміжну продукцію, таку як транспортні і

розливні ковші, вогнетривкі плити, методичні нагрівальні печі, жаростійкі суміші, прокатні стани.

Визначення стратегічних напрямів розвитку внутрішнього ринку металопродукції, підприємств металургійної галузі, чорної металургії дозволяють запобігти падінням цін та збільшити частку світового ринку, який належить виробникам України.

Література

1. Фінансова звітність підприємства ПАТ «Дніпровський меткомбінат». URL: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/22601/165/templ>.
2. Аналітичний звіт компанії «Арт Капітал». URL: <http://artcapital.ua/search/node/металлургия>.

УДК 338.24.65

О. В. Макоткіна, магістр
Науковий керівник – В. М. Вареник, к.е.н., доцент
Університет ім. Альфреда Нобеля

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОЦІНКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Ділова активність підприємства – це результативність роботи підприємства щодо величини витрат ресурсів в процесі операційного циклу [1]. Коефіцієнти оборотності – показники фінансового аналізу, що відображають ефективність управління активами підприємства і характеризують активність і інтенсивність їх використання [2].

На відміну від показників рентабельності коефіцієнти оборотності використовують не чистий прибуток, а виручку від реалізації (продажу) продукції. Тому показники оборотності характеризує рівень ділової активності, тоді як рентабельність – рівень прибутковості по різних видах активу. Чим вище оборотність, тим вище платоспроможність підприємства і його фінансова стійкість. Коефіцієнти оборотності показують кількість оборотів необхідного для окупності (погашення) капіталу підприємства.

Для аналізу оцінки ділової активності на підприємстві було обрано підприємство транспортної галузі, що надає послуги у сфері пасажирських перевозок автомобільним транспортом за розкладом, автобусних туристичних перевозок, служби швидкої допомоги та послуг санітарного транспорту. Розрахунки показників наведені у табл. 1.

Отже, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості протягом аналізованого періоду зростали, що є позитивною тенденцією для підприємства. Це приведе до підвищення ефективності використання коштів; підприємство швидше одержує оплату по рахунках та до збільшення швидкості оплати заборгованості.

Показники оцінки ділової активності підприємства

Показник	Формула розрахунку	2015	2016	2017
1. Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації капіталу, ресурсовіддачі)	Виручка від реалізації / Середній підсумок балансу	1,19	1,42	3,03
2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / Середня дебіторська заборгованість	2,35	1,96	3,03
3. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / Середня кредиторська заборгованість	0,82	1,15	1,95
4. Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	Собівартість реалізованої продукції / Середні виробничі запаси	9,11	13,31	35,89
5. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід / Середня величина власного капіталу	-2,16	-3,55	-9,48
6. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Чистий дохід / Середня вартість основних фондів	1,43	2,83	7,22
7. Коефіцієнт оборотності запасів	Чистий дохід / Середня величина оборотних активів	2,12	1,90	3,66
8. Тривалість обороту в днях	Кількість календарних днів звітного періоду / Коефіцієнт оборотності	170,16	189,43	98,44
9. Тривалість операційного циклу в днях	Тривалість обороту дебіторської заборгованості + Тривалість обороту запасів	127,26	154,01	71,57
10. Тривалість фінансового циклу	Тривалість операційного циклу - Тривалість обороту кредиторської заборгованості	-260,56	-184,62	-77,60

Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів зріс за 2015-2017 рр. є позитивною тенденцією для підприємства. Так, у 2015 р. він склав (9,11), у 2016 році (13,31) та у 2017 р. збільшився майже у 3 рази (35,89). Це призводить до того, що більш ліквідну структуру мають оборотні активи й тим стійкіше фінансове становище підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу має від'ємне значення, що є негативною тенденцією для підприємства та призводить до неактивності частини власних коштів.

Коефіцієнт оборотності основних засобів за аналізований період зріс майже у 7 разів, що є позитивною тенденцією для підприємства. Так, у 2015 р. цей коефіцієнт склав (1,43), у 2016 р. (2,83) та у 2017 р. (7,22). Це веде до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на покращення поточної діяльності.

Коефіцієнт оборотності запасів має тенденцію до зростання та чим більше значення цього коефіцієнта, тим вищий рівень оборотності запасів, що позитивно відображається на забезпеченні обсягу реалізації продукції.

Тривалість обороту в днях має тенденцію до зменшення, що є позитивною

тенденцією для підприємства. Це призводить до зниження потреби в оборотних коштах. Тривалість операційного циклу в днях у 2017 р. зросла майже у 2 рази порівняно з 2016 р.. Це показує те, що період перетворення придбаних матеріальних ресурсів на грошові кошти зріс.

Тривалість фінансового циклу збільшується протягом аналізованого періоду, що показує негативну тенденцію для підприємства, тому що підприємство розраховується з постачальниками товарів і послуг із затримкою після надходження коштів за продукцію. Проте у 2017 р. порівняно з 2016 та 2017 рр. має тенденцію до зниження. Це свідчить про покращення фінансової дисципліни підприємства.

Література

1. Антипенко Є. Ю. Аналіз теоретичних аспектів ділової активності підприємства та існуючих підходів до її оцінювання / Є. Ю. Антипенко, С. М. Ногіна, Ю. С. Піддубна // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3. – С. 76–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_19.

2. Анісімова О. М. Аналіз ділової активності підприємства як системна оцінка ефективності використання власних ресурсів / О. М. Анісімова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2013. – № 2. – С. 19–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2013_2_6.

УДК 658.8

У. В. Росола, старший викладач кафедри фінансів
Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ КРИЗИ

На сьогодні маркетингові інструменти широко використовуються у діяльності підприємств, організацій тому що маркетинг застосовують для успішного управління підприємством.

Теоретичні питання щодо використання маркетингових комунікацій в умовах кризи розглядали зарубіжними та вітчизняними вченими, а саме: С. М. Ілляшенко, Ф. Котлер, Е. Ю. Кузнецова, Т. Лук'янець, Л. А. Мороз та ін..

Маркетингову політику комунікацій застосовують для того щоб переконати, заохотити покупців до купівлі товару та досягти маркетингових цілей. В умовах розвитку підприємства або кризи досягти маркетингових цілей можна дослідивши поведінку споживачів. Досліджуючи потреби, побажання споживачів їхньої поведінки підприємство може створити споживчу цінність, яка дозволить обрати складові маркетингових комунікацій саме ті які принесуть результати для підприємства.

Маркетингова політика комунікацій – один із компонентів комплексу маркетингу і відомий вітчизняний науковець Т. І. Лук'янець у своїх працях трактує: «це наука, яка розглядає систему загальних настанов, критеріїв та

орієнтирів сфери взаємовідносин між підприємствами та організаціями – з одного боку, та їхніми клієнтами, з іншого, з метою досягнення маркетингових цілей» [1, с. 24]. Основними складовими маркетингових комунікацій є рекламування, стимулювання продажу, робота з громадськістю, персональний продаж, прямий маркетинг, виставки та ярмарки, реклама на місці продажу, упаковка товару [1, с. 24].

Маркетингові комунікації є важливим елементом, який забезпечує взаємозв'язок між суб'єктами ринку в процесі обміну. Під час економічної кризи підприємства функціонують, але досягнути поставлених цілей важко або взагалі не вдається. Для того щоб забезпечити ефективне здійснення торгівлі та задовольняти потреби споживачів потрібно в умовах кризи обрати складові комплексу маркетингових комунікацій відповідно до існуючих проблем, які пов'язані з кризовими явищами і враховувати зниження платоспроможності споживачів. Використання маркетингових комунікацій під час кризи може позитивно вплинути на діяльність підприємства і мінімізувати кризові явища на підприємстві.

Підприємствам в умовах кризи потрібно вивчати поведінку споживачів, фінансову діяльність підприємства, формувати бюджет маркетингових комунікацій, комунікаційну політику підприємства і оперативно змінювати при необхідності. Важливо ефективно використовувати інструменти комунікацій, які в подальшому сприятимуть розвитку діяльності підприємства.

На думку Ф. Котлера, щонайменше кілька завдань є важливими під час побудови плану маркетингових комунікацій, серед них:

- виявлення цільової аудиторії;
- визначення бажаної реакції;
- вибір звернення;
- вибір засобів поширення інформації;
- вибір властивостей, що характеризують джерело звернення;
- збір інформації, що надходить до зворотного зв'язку [2, с. 405].

Маркетингову комунікацію в економічно розвинених країнах використовують як складову частину для функціонування підприємства і використовують необхідні заходи для отримання зворотного зв'язку від споживача.

Підприємствам потрібно будувати ефективну стратегію маркетингової комунікації щодо просування продукції враховуючи вимоги споживачів. Маркетингова політика комунікацій повинна стимулювати покупців до покупки надаючи необхідну інформацію їм, враховуючи поведінку споживачів для прийняття правильних маркетингових рішень.

Враховуючи вище наведене, в умовах кризи підприємства мають обрати необхідну стратегію та складові маркетингових комунікацій і раціонально використовувати для задоволення потреб споживачів та оптимізації підприємницької діяльності. Підприємствам потрібно збільшувати рекламну активність та інтенсивніше використовували комунікаційну політику для покращення ефективності роботи підприємства в умовах кризи.

Література

1. Лук'янець Т. І. Маркетингова політика комунікацій: навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб / Лук'янець Т. І. – К.: КНЕУ, 2004. – 524 с.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга. Краткий курс: пер. с англ / Котлер Ф. – М.: ИД “Вильямс”, 2007. – 656 с.

УДК 658.8

Є. Г. Агафонцева, бакалавр
Науковий керівник – Н. Ф. Стеблюк, к.е.н., доцент
Дніпровський державний технічний університет

УПРАВЛІННЯ АСОРТИМЕНТОМ ПРОДУКЦІЇ: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

Управління асортиментом є складною задачею, яка сьогодні стоїть як перед торговими, так і перед виробничими підприємствами. Нині розроблена велика кількість методів управління асортиментом на торгових та виробничих підприємствах, на практиці, найчастіше, це відбувається інтуїтивно. Фахівці зазнають труднощі при виборі конкретного інструменту управління асортиментом, який би дозволяв вирішити проблеми його формування. На підставі аналізу літературних джерел та практичних досліджень у сфері реалізації асортиментної політики вітчизняними промисловими підприємствами можна сформулювати коло проблем, пов'язаних із ефективністю управління асортиментом продукції та застосуванням існуючих методів [1]:

- потреби покупців швидко змінюються, тому підприємство вимушене постійно оновлювати свій асортимент, що підвищує вимоги до техніко-технологічної бази;
- на підприємствах не налагоджена система управління асортиментом через складність прогнозування зміни попиту споживачів і відсутність методик оптимізації асортименту, які адаптовані до умов нестабільності зовнішнього середовища;
- відсутні чіткі критерії та інструменти формування оптимального асортименту підприємств;
- жорстка конкуренція призводить до того, що нова продукція не встигає окупити інвестиції в її виробництво та просування.

Стратегія управління асортиментом ґрунтується на використанні методів, реалізація яких дає змогу забезпечити формування оптимального товарного портфеля, що підводить нас до такого завдання дослідження. Вибір методів управління асортиментом, в першу чергу, залежить від рівня, на якому здійснюється процес управління – на стратегічному або тактичному. На рис. 1 представлена класифікація методів управління асортиментом за Беленовим О. М. [2, с.70].

Методи управління асортиментом продукції на підприємстві

Стратегічні методи управління асортиментом

<p style="text-align: center;">Методи аналізу ринкової ситуації:</p> <p>SWOT-аналіз; концепція життєвого циклу товару; концепція кривої попиту; модель 5 сил конкуренції М.Портера</p>	<p style="text-align: center;">Методи формування стратегії управління асортиментом:</p> <p>матриця продукт-ринкок І.Ансоффа; матриця Д.Абеля, О. В. Клавдієвой, М. Ковальова; матриця родових стратегій М.Портера</p>	<p style="text-align: center;">Методи оптимізації стратегії управління асортиментом:</p> <p>матриця BCG; матриця A.D.Little; матриця GE/McKinsey; матриця Hofer/Schendel; матриця Shell/DPM</p>
--	---	---

Тактичні методи управління асортиментом

<p style="text-align: center;">Методи визначення попиту:</p> <p>методи дослідження намірів споживачів; експертні методи; статистичні методи</p>	<p style="text-align: center;">Методи економічного аналізу асортименту:</p> <p>ABC-аналіз; XYZ-аналіз; матриця «Маркон»; метод Дібба-Сімкіна</p>	<p style="text-align: center;">Методи розробки плану продажів:</p> <p>лінійне програмування; нелінійне програмування; динамічне програмування; методи стохастичного програмування</p>
---	--	---

Рис. 1. Типологія методів управління асортиментом

Методи, які використовуються для аналізу ринкової ситуації, дозволяють виявити фактори, пов'язані з кон'юнктурою ринку, і визначити ступінь їх впливу на діяльність підприємства, а також дати загальну якісну оцінку поточної ситуації на ринку і визначити можливі перспективи. Однак, існує ряд недоліків цих методів. По-перше, важко визначити межу даного ринку або галузі. По-друге, методи прогностичної оцінки ринку не дозволяють кількісно оцінити вплив виявлених чинників на ринкову ситуацію. І, нарешті, по-третє, для отримання достовірного прогнозу необхідно застосовувати дані методи в сукупності, оскільки використання одного методу недостатньо. До наступної групи стратегічних методів відносяться методи, що дозволяють сформулювати альтернативи асортиментної стратегії виходячи з цільових установок підприємства. Переваги матриць, які задають вектор розвитку асортименту, полягають в тому, що вони спрощують процес формування альтернатив асортиментної стратегії. Однак, конструювання стратегій є творчим процесом, який матриці можуть істотно обмежувати через розгляд обмеженого числа змінних.

Отже, управління асортиментною політикою не лише дозволяє оптимізувати процес оновлення товарного асортименту, але й слугує керівництву

підприємства свого роду вказівником загальної спрямованості дій, дає змогу контролювати ситуації. За умови підвищення конкуренції серед учасників ринку, асортиментна політика підприємства відіграє роль каталізатора розвитку мережі та підвищення кількості задоволених споживачів.

Література

1. Троян А. В. Особливості асортиментної політики підприємства в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / А. В. Троян. // Ефективна економіка. – 2014. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2708>.
2. Беленов О. Н. Типология методов управления ассортиментом продукции / О. Н. Беленов, Т. М. Бугаева // Современная экономика: проблемы и решения. – 2010. – № 1(1). – С. 69–76.

УДК 368.01

О. В. Борисюк, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОРТЕФЕЛЯ СТРАХОВИКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розглядаючи фінансову безпеку страховика варто відмітити, що одним з ключових чинників забезпечення сталого розвитку економіки України є підвищення ролі страхових компаній в системі господарювання. Страховики, залучаючи кошти від клієнтів, здатні забезпечити суспільство страховим захистом, а також інвестувати довгострокові ресурси в національну економіку. Для повноцінного виконання своїх функцій страхові компанії повинні бути платоспроможними, що й обумовлює актуальність теми роботи.

Особливість страхової діяльності полягає в тому, що страховик формує за рахунок всієї сукупності страхових платежів, отриманих від страхувальників, страхові резерви, кошти яких при настанні страхових подій направляє на страхові виплати. З цього випливає, що страховик отримує оплату за страхові послуги авансом, а виплата страхового відшкодування здійснюється через певний проміжок часу або ж взагалі не проводиться. Отже, з метою забезпечення виконання всіх зобов'язань перед клієнтами необхідно, щоб страхові компанії мали високий рівень платоспроможності [3, с. 40].

Страховий портфель являє собою сукупність всіх діючих в компанії договорів страхування, які, як об'єкти управління, розглядаються з точки зору їх співвідношення за сумами отриманих премій та рівнем збитковості. При такому підході страховий портфель може розглядатися як інтегрований інструмент управління платоспроможністю страховика.

Контролюючи структуру страхового портфеля і, відповідно, виявляючи найбільш ризикові групи клієнтів, об'єктів страхування, страховик може оптимізувати прибутковість по портфелю. Оптимальний страховий портфель

формується на основі поєднання в ньому видів страхування, збитковість за якими дозволяє утримувати таку норму, що забезпечує достатній запас платоспроможності й одержання прибутку компанією. Управління, орієнтоване на оптимальне поєднання видів страхування в портфелі компанії, передбачає постійний моніторинг ризиків прийнятих компанією, аналіз рентабельності страхових операцій, формування ефективної інвестиційної політики, доходи від якої впливають на платоспроможність страховика [1, с. 65].

Структура споживчого страхового портфеля не може бути визначена однозначно, так як різні споживачі переслідують різні цілі. У зв'язку з цим, можна сказати, що структура споживчого портфеля залежить від факторів:

- вік споживача;
- майновий стан;
- матеріальне становище;
- здоров'я.

Страхування завжди пов'язане з ризиком, і як можна відзначити, структура споживчого портфеля пов'язана з соціальним становищем споживачів, в зв'язку з цим можна говорити про наявність соціального ризику.

Під управлінням страховим портфелем розуміється застосування до сукупності різних видів страхових послуг певних методів і технологічних можливостей, які дозволяють зберегти первинний статутний капітал, досягти максимального рівня доходу, забезпечити фінансову стійкість страхового портфеля, забезпечити мінімізацію ризику.

Для ефективного управління страховим портфелем необхідно відстежувати динаміку надходження премій за окремими видами страхування, і по портфелю в цілому. Інструментами оптимізації страхового портфеля в сучасних умовах є [2, с. 161]:

1. Андерайтерская політика, метою якої є якісна оцінка і сегментація ризиків, формування ефективних умов страхування, встановлення адекватних тарифів, що в кінцевому підсумку забезпечує прибутковість страхової діяльності та формування інвестиційних ресурсів як основи підтримки фінансової стійкості і платоспроможності страхової компанії.

2. Політика перестраховування, при якій необхідно забезпечити заданий рівень збитковості видів страхування і портфеля в цілому. Досягається це шляхом збалансованості активного і пасивного перестраховування в компанії і вибору ефективних форм і методів перестраховування ризиків.

3. Політика врегулювання страхових збитків, під якою мається на увазі об'єктивна оцінка збитків та забезпечення якісного обслуговування клієнтів страхової компанії.

Таким чином, сукупність застосовуваних при формуванні портфеля методів і технічних можливостей є спосіб управління страховим портфелем, який може бути охарактеризований як активний чи пасивний. Уміння управляти страховим портфелем і забезпечувати його збалансованість, і фінансову стійкість мають важливе значення для подальшого розвитку національного страхового ринку.

Література

1. Баранов А. Збалансованість страхового портфеля та його вплив на фінансову надійність страховика / А. Баранов // Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2006. – № 9. – С. 65–73.

2. Бойко А. О. Оптимізація портфеля страхової компанії на основі застосування операцій перестраховування / А. О. Бойко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 160–170.

3. Карлін М. І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк, 2013. – 273 с.

4. Яшина Н. М. Страховой портфель как основа обеспечения финансовой устойчивости страховой организации / Н. М. Яшина // Финансы и кредит. – 2007. – № 20. – С. 84

УДК 330.6

О. Є. Бурилкіна, магістр
Науковий керівник – Г. В. Уманців, к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

ОБЛІК ДОХОДІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ З НАДАННЯ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ

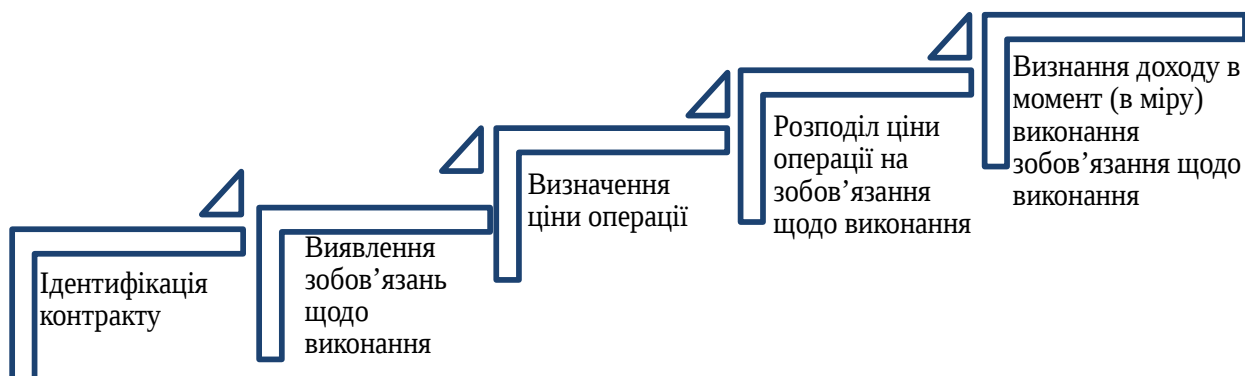
Для кожного суб'єкта господарювання важливим завданням є отримати максимум економічної вигоди, розширити способи отримання доходу. Тому категорія доходів у ринковій системі господарювання займає визначальне місце. Основою для самофінансування підприємства, отримання чистого прибутку та виконання усіх зобов'язань перед бюджетом є саме отримання доходу. Ефективність діяльності підприємства та раціональність прийняття рішень апаратом управління залежить від контролю доходів та якості бухгалтерського обліку згідно стандартам.

Значну увагу дослідженню проблем обліку доходів за національними та міжнародними стандартами приділили у своїх працях такі вчені, як Ю. А. Верига [], Н. О. Лоханова [], С. Ф. Голов [], Л. В. Нападівська [] та ін.. Варто зазначити, що деякі аспекти економічного змісту, методики обліку, класифікації доходів сьогодні потребують подальшого дослідження в контексті глобалізації та прийняття нового Міжнародного стандарту фінансової звітності (IFRS) 15 «Дохід від договорів з клієнтами».

Питання «коли визнати дохід» належить до однієї з найбільш суперечливих тем у сучасному бухгалтерському обліку. Звичайно, не кожен суб'єкт господарювання має проблеми з визнанням доходів, особливо якщо його бізнес-модель є відносно простою. Коли бізнес розвивається, а конкуренти пропонують нові продукти та види послуг, то правильно визнавати доходи може бути все важче. Такі компанії можуть зіткнутися зі складнощами застосування нових правил. Найбільші зміни в обліку виникнуть в аспектах, які не дуже точно визначені МСБО (IAS) 18 «Дохід» та іншими відповідними стандартами.

Основний принцип МСФЗ 15 полягає в тому, що підприємство визнаватиме дохід від реалізації, щоб відобразити передачу товарів або послуг, визначених як сума, на яку, як очікує підприємство, воно отримає право в обмін на такі

товари або послуги []. Щоб застосувати цей принцип та відповідати МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» взагалі, потрібно дотримуватися п'ятиступінчастої моделі.

Рис. 1. П'ятиступінчаста модель аналізу договорів для визнання доходу за МСФЗ 15

Джерело: складено автором за МСФЗ (IFRS) 15 []

В національному бухгалтерському обліку для відображення доходів підприємства та розкриття їх у фінансовій звітності застосовують П(С)БО 15 «Дохід» []. Порівнявши положення цих стандартів, можна зробити висновок, що структура МСФЗ 15 є значно ширшою, ніж П(С)БО 15 та існують відмінності у змісті даних положень. Згідно П(С)БО, так МСФЗ «Дохід від договорів з клієнтами» спільним є те, що дохід має оцінюватись за справедливою вартістю.

МСФЗ 15 вводить нові рекомендації щодо обліку всіх витрат за договором, розрізняючи на: додаткові витрати, понесені на отримання договору, і витрати на виконання договору. З урахуванням певних критеріїв ці договірні витрати повинні бути капіталізовані, амортизовані та оцінені для зменшення корисності відповідно до МСФЗ 15, тоді як всі інші види витрат повинні бути визнані витратами у відповідності з їх понесенням. Активи, визнані для договірних витрат, є новою категорією активів та представлені окремо від договірних активів та договірних зобов'язань, що виникають при визнанні доходу. Це може призвести до зміни практики для багатьох суб'єктів.

Отже, ключовим нововведенням в МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» є створення моделі для зобов'язань з виконання умов договорів, акцент на контролі та рекомендації з розподілу зобов'язань за договорами та іншим питанням. Із вищезазначеного вбачаємо, що МСФЗ містить більш точні положення. Причиною є те, що міжнародні стандарти узагальнюють накопичений досвід різних країн, активно впливають на розвиток національної системи бухгалтерського обліку. У свою чергу, зміст національних положень свідчить про необхідність їх постійного розвитку та удосконалення відповідно до тих тенденцій, що відбуваються в економіці країни.

Література

1. Верига Ю. А. Види та облік фінансових резервів торгівельного підприємства [Електронний ресурс] / Ю. А. Верига // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2015. – № 3. – С. 75–79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2015_3_12.

2. Лоханова Н. О. Проблемні питання обліку фінансових інструментів відповідно до вимог П(С)БО і МСФЗ [Електронний ресурс] / Н. О. Лоханова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 6(5). – С. 163–167. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6\(5\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6(5)_43).

3. Голов С. Ф. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції [Електронний ресурс] / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 1. – С. 3–17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2014_1_2.

4. Нападівська Л. В. Концептуальні основи стратегічного управлінського обліку доходів [Електронний ресурс] / Л. В. Нападівська, Д. В. Карпенко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 56–60. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_13.

5. Храпова О. МСФО 15 «Виручка по договорах з покупцями»: єдина модель визнання й новий посібник із застосування / О. Храпова // Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика. – 2015. – № 11. – Режим доступу: http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/fz000636.

6. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами» / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2015_ukr_2016.pdf.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999р. №290. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

УДК 330.341.1:65.014.1

Г. І. Ковтун, старший викладач
кафедри бізнес-економіки та адміністрування
*Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка*

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Ключовим напрямом досягнення економічного зростання та підвищення рівня населення розвинених країн світу в умовах переходу від індустріального до інформаційного суспільства є розвиток інноваційної діяльності, широке впровадження інноваційних технологій, товарів та послуг на підприємствах. Саме інновації та гнучке управління ними визнані важливими складовими конкурентних переваг підприємств, їх економічної самостійності та ринкової позиції. При цьому ефективне управління та результативність інноваційної діяльності виступає рушійною силою розвитку підприємств, основою їх успішного функціонування на ринку в довгостроковій перспективі.

Об'єктивна необхідність здійснення інноваційних перетворень в Україні та здійснення стратегічного управління інноваційною діяльністю на вітчизняних

підприємствах зумовлена наступними причинами:

– переходом економіки України до інноваційного типу соціально-економічного розвитку (у 2018 р. Україна за глобальним індексом інновацій посіла 43 місце, порівняно з 2017 р. індекс зріс на 7 пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності) [2];

– технологічним відставанням України порівняно з розвиненими країнами, що проявляється в низькій конкурентоспроможності продукції підприємств і економіки країни в цілому (фактором, що стримує інноваційний розвиток в Україні, є низький рівень витрат на НДДКР (54 місце у 2017 р.), що обумовлює пошук інших джерел фінансування та міграцію науковців за межі України [1, с. 8].

– значною залежністю вітчизняних підприємств від імпортних технологій та обладнання;

– зростанням вимог споживачів до асортименту та якості результатів діяльності вітчизняних підприємств;

– внутрішніми проблемами функціонування підприємств, що гальмують процес досягнення ними стратегічних цілей (недосконалість законодавчої бази щодо стимулювання інноваційної активності, нерозвиненість інноваційної інфраструктури, неефективність державної політики в сфері інноваційної діяльності, недостатній рівень фінансування інноваційної діяльності) [1, с. 32].

В технологічно розвинених країнах інноваційний розвиток забезпечується шляхом здійснення інноваційної діяльності, що перетворюється в інтегровану систему управління бізнес-процесами. Інноваційна діяльність значної кількості вітчизняних підприємств є несистематичною, фрагментарною, її місце в системі стратегічного управління підприємством як правило, не визначено.

Так, в Україні в 2017 році відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність (на 9 % порівняно з 2016 р. до 16,2 % всіх промислових підприємств), що відбулося внаслідок значного скорочення інноваційно-активних підприємств [1, с. 31].

В цих умовах для забезпечення технологічного прориву та переходу до більш високого й якісного рівня розвитку вітчизняних підприємств й національної економіки в цілому виникає необхідність у вдосконаленні системи стратегічного управління інноваційною діяльністю й підвищенні ефективності її функціонування

Для реалізації цього завдання потрібно дослідити й врахувати зарубіжний досвід управління інноваціями та сучасний стан управління вітчизняних підприємств і розробити дієву концепцію ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств, що включає всі рівні управління інноваціями на підприємстві.

Концепція ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств повинна забезпечити підвищення ефективності й конкурентоспроможності підприємств за рахунок скорочення технологічного розриву з розвиненими країнами й сформулювати конкурентні переваги вітчизняних підприємств; бути орієнтованою на довгострокову перспективу й пов'язаною з іншими напрямками

діяльності підприємства; передбачати неперервну управлінську діяльність в рамках єдиного процесу прогнозування й планування, організації й керівництва, контролю, обліку, аналізу й оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві.

Отже, світові глобалізаційні та інтеграційні процеси зумовлюють приділення значної уваги інноваційній складовій потенціалу країни. Важливим інструментом активізації інноваційної діяльності та впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах є управління інноваційною діяльністю.

Концепція ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств потребує формування методологічної основи й вибору оптимального підходу до управління інноваціями на вітчизняних підприємствах в умовах переходу економіки України до інноваційного типу розвитку. Практична реалізація концепції ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств сприятиме стратегічному й технологічному розвитку підприємств та отриманню довгострокових конкурентних переваг і, як наслідок, переходу економіки країни до інноваційного типу розвитку.

Література

1. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша та ін. – К. : УкрІНТЕІ, 2018. – 98 с.

2. Global Innovation Index 2018. Energizing the World with Innovation. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report#>.

УДК 330.341

В. В. Коненко, к.е.н.

*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Вирішення проблем розвитку регіонального інноваційного підприємництва стають в останні роки все більш актуальними. Це є відображенням розуміння суспільством того, що оновлення всіх сфер життя неможливо без нововведень в виробництво, управління, фінанси. Саме інновації ведуть до оновленню ринку, поліпшенню якості і розширенню асортименту товарів, створення нових методів виробництва, збуту продукції, підвищення ефективності управління [5].

Встановлення пріоритетних напрямків інноваційного розвитку є інструментом концентрації ресурсів регіонів України на найважливіших напрямках соціального і економічного розвитку. Виділення пріоритетів є підставою для фінансової підтримки інноваційної діяльності за рахунок коштів бюджету і регіональних коштів в випадку пайового фінансування програм і проектів з використанням нових технологічних систем, інформаційно-

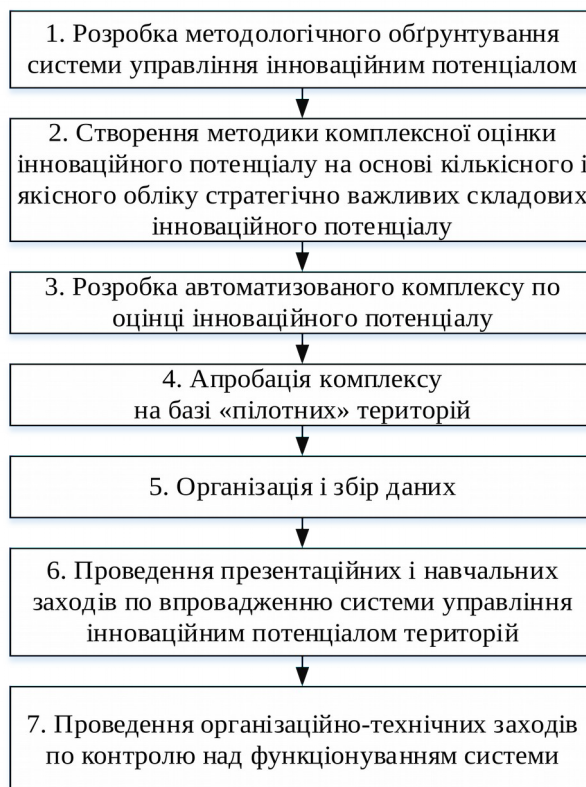
комунікаційних технологій [1].

Необхідною умовою успішного розвитку інноваційної діяльності в регіонах є підтримка територіальних утворень, особливо з високою концентрацією науково-технічного, промислового і освітнього потенціалу, тобто муніципальних утворень, що претендують на статус «територія з найкращою організацією роботи по активізації інноваційної діяльності». Дані утворення повинні стати «точками зростання», «територіями, що випереджають інноваційний розвиток», однією з найважливіших складових регіональної інноваційної системи [3]. Також необхідно удосконалити державну підтримку муніципальних утворень, визначивши в якості основних цілей наступні:

- розвиток на основі наявного наукового і виробничо-технічного потенціалу наукомістких виробництв, що сприяють зростанню випуску конкурентоспроможної продукції;
- забезпечення гідного рівня життя населення, його максимальної зайнятості висококваліфікованим працею.

Державна підтримка територій повинна здійснюватися, перш за все, програмними методами: розробляються і затверджуються муніципальні програми по розвитку інноваційної діяльності [4].

Разом з тим, наявність загальних рис дозволяє використовувати сучасні управлінські і технічні розробки, які поряд з адекватним поданням опрацьованих інноваційних проектів на певних територіях, повинні включати механізми пошуку і підтримки прийняття інноваційних рішень. Подібні системи можуть бути реалізовані на основі побудови бізнес-карт територій [2].

Рис. 1. Етапи побудови системи управління інвестиційною привабливістю на основі бізнес-карт

В цілому бізнес-карти дозволяють досягти кількох цілей:

- оцінки підприємницької активності в рішенні соціально-економічних завдань території і їх вираження в вартісних параметрах;
- координації зусиль адміністрацій муніципалітетів і інвесторів в конкретних умовах місцевого ринку;
- формування сприятливих умов для діяльності приватного бізнесу в пріоритетних напрямках для даної території;
- стимулювання проблеми зайнятості населення;
- підвищення ефективності використання всіх видів місцевих ресурсів (природно-географічних, соціально-трудова, інфраструктурних, інституційних, фінансово-бюджетних);
- залучення зовнішніх інвесторів.

Етапи побудови системи управління інвестиційною привабливістю на основі бізнес-карт представлено на рис. 1.

З огляду на інноваційний характер створюваної системи, необхідно визначити «пілотну» територію для попереднього формування бізнес-карти і відпрацювання її функціонування, з подальшим поширенням на інші території.

Література

1. Борисова И. С. Основы инновационного развития предприятий / И. С. Борисова // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. – 2011. – № 24. – С. 225-229.
2. Гумба Х. М. Теоретические основы инновационного развития предприятий строительной отрасли : монография / Х. М. Гумба; МОН РФ, ФГБОУ ВПО «Моск. гос. строит. ун-т». – М. : МГСУ, 2012. – 200 с.
3. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов.– К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с.
4. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2010. – 624 с.
5. Мороз О. С. Формування системи показників для оцінювання інноваційного розвитку підприємства / О. С. Мороз // Економіка Крима. – 2012. – № 3 (40). – С. 263-266.

УДК 658.14.17

А. С. Коренюк, бакалавр
Науковий керівник – М. М. Буднік, к.е.н., доцент
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

На сьогоднішній день актуальність і значимість оборотних коштів не викликає сумнівів. Адже, досить великий вплив на економічну ефективність виробництва роблять забезпеченість оборотними коштами та ефективність їх використання на підприємстві. Для того, щоб рентабельність виробництва мала високий рівень, а підприємство нормально функціонувало, необхідно завжди

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

ефективно використовувати оборотні кошти.

Метою цієї роботи є виявлення та запропонування певних шляхів щодо підвищення використання оборотних коштів на підприємствах.

Дослідженню економічної сутності та формуванню оборотних коштів присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема, І. А. Бланку, А. М. Кінгу, Дж. Ван Хорну, А. Сміту, Й. Шумпетеру, В. М. Радіоновій, Є. О. Терещенко, В. В. Бочарову, А. М. Павліковському та ін..

Ефективне використання оборотних коштів супроводжується стійким станом фінансових ресурсів та високими результатами діяльності підприємства при найменших його витратах [1, с. 288].

Для підвищення ефективності оборотних коштів, безпосередньо, необхідно вимагати, як можна більшого сприятливого співвідношення об'єму реалізації продукції та залишку оборотних коштів.

Значний вплив на ефективність та результативність роботи підприємства дає організація оборотних коштів. Тому, для вирішення проблем їх управління, слід розглянути основні шляхи підвищення їх ефективності:

1. Забезпечення безперебійності виробничого процесу. Для досягнення такого результату, необхідно покращувати прямі поставки матеріалів і сировини, а обсяги закупок та складських запасів – оптимізувати. Також, шляхом прискорення обороту виробничих запасів зменшувати фінансовий цикл, а шляхом зменшення частки дебіторської заборгованості, зменшувати, безпосередньо, дебіторську заборгованість.

2. Прискорення оборотності оборотних коштів може відбуватися на всіх стадіях кругообігу. Наприклад, на стадії формування запасів необхідно ліквідувати наднормативні матеріальні запаси або удосконалювати постачання, шляхом вибору оптимальних постачальників, налагодженої роботи транспорту.

На стадії виробництва необхідно підвищувати ефективність праці; впроваджувати нові технології. Адже, це призведе до скорочення виробничого циклу без зниження якості продукції, яку виробляють.

На стадії обігу необхідно ефективно управляти дебіторською заборгованістю; раціонально організувати збут; своєчасно оформлювати документацію та прискорювати її рух.

1. Скорочення тривалості виробничого циклу. Якщо швидше буде відбуватися виробничий процес (тобто, меншою буде тривалість виробничого циклу), який виступає одним з елементів кругообігу грошових коштів, то оборотність їх буде більша.

2. Скорочення часу перебування оборотних коштів в незавершеному виробництві. Для досягнення цього способу необхідно поліпшувати використання основних фондів; удосконалювати організацію виробництва; поліпшувати вживану технологію і техніку.

3. Зменшення залишків готової продукції на складах. Це досягається за рахунок поліпшення їх нормування, кращої організації оперативного планування і дотримання календарних графіків – замовленням і договорам, зміцнення технологічної дисципліни, зменшення випуску попутної продукції і

зменшення дефектів, браку і обсягу робіт по їх усуненню, механізації операцій.

4. Збільшення випуску продукції. Цей спосіб досягається шляхом комплексного використання сировини, палива, максимального використання відходів для отримання побічної продукції, що так само зменшує потребу в первинних ресурсах.

Зазвичай під раціональним управлінням оборотними коштами розуміють тільки їх зменшення. Але слід пам'ятати, що їх нестача може мати такі ж негативні наслідки, як і надлишок. Такі проблеми, як додаткові витрати на збереження надлишків запасів, фізичне старіння і псування запасів через тривалий термін зберігання, зменшення реальної вартості активів через інфляцію, ризик неплатоспроможності дебіторів, пов'язані з надмірною величиною оборотних коштів. Збої в постачанні, збільшення тривалості виробничого циклу, зниження обсягів продажів через недостатні запаси готової продукції, додаткові витрати на фінансування – все це може викликати брак оборотних коштів. Тому, як наслідок, управління оборотними коштами передбачає не тільки зниження їх величини, але і оптимізацію, виходячи з потреби підприємства [2, с. 33].

Отже, можна зробити висновок, що ефективне використання оборотних коштів в сучасних умовах господарювання має велике економічне значення для підприємств. Запропоновані шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів призведуть до безперерійності виробничого процесу та стійких фінансових результатів.

Література

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник / О. С. Іванілов – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
2. Несвіт В. І. Ефективне використання оборотних коштів на підприємстві / В. І. Несвіт // Схід. – 2007. – № 1 (79). – С. 30-35.

УДК 338.28:(004.08+621.377.6)

К. М. Краус, к.е.н., доцент
Н. М. Краус, д.е.н., професор
Київський університет імені Бориса Грінченка

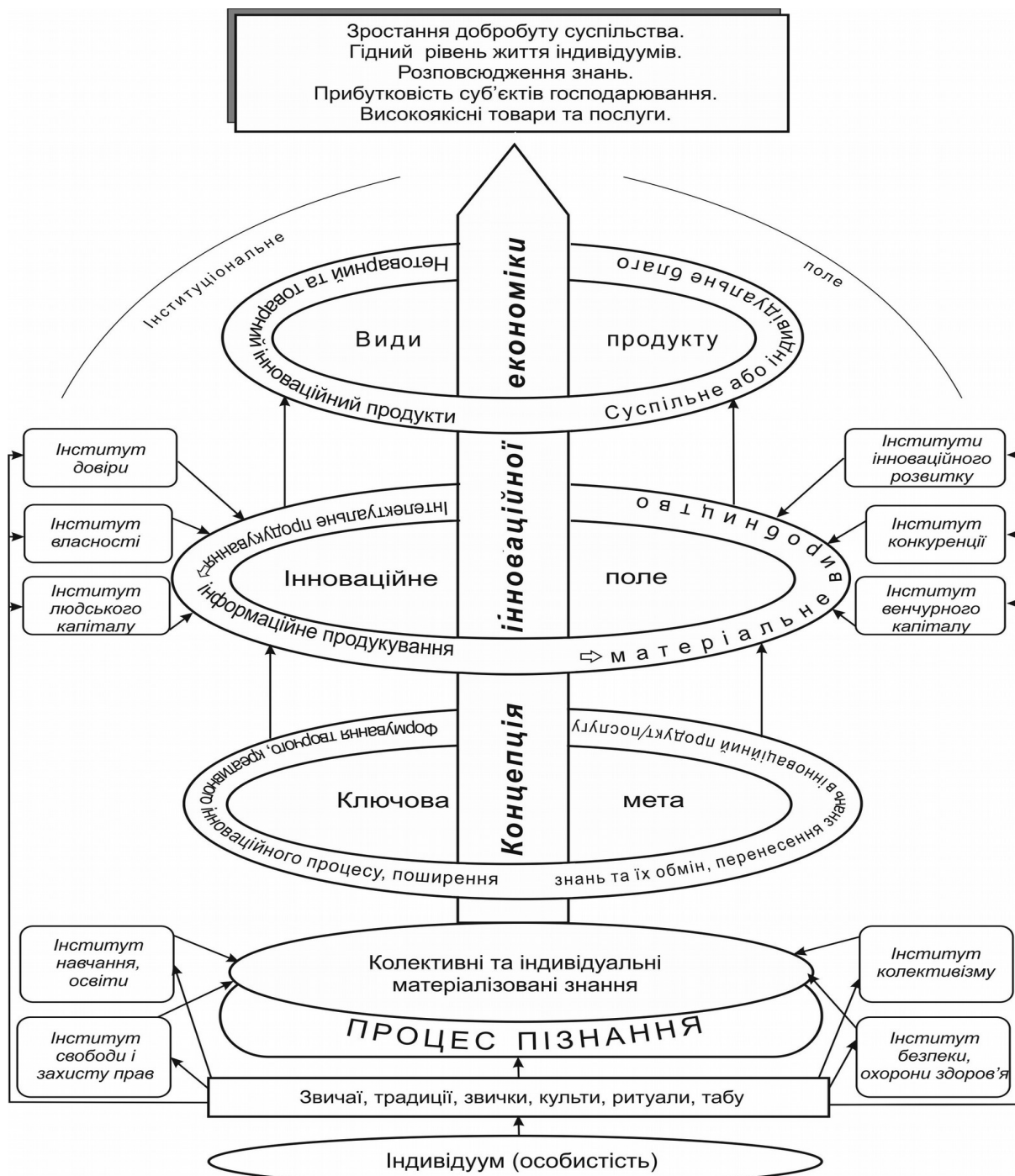
НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Не претендуючи на універсальність і завершеність вирішення проблеми, ми пропонуємо свій варіант структурування господарського порядку економіки інноваційного типу (рис. 1), що представлений концепцією інноваційної економіки на основі еволюції базових інститутів.

Даній концепції притаманні такі принципові моменти, а саме: пріоритетом інноваційної економіки є інноваційне продукування на основі процесу пізнання; єдине “інноваційне поле” для інформаційного, інтелектуального та

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

матеріального виробництва інноваційного продукту/послуги. Запропонована концепція є відображенням об'єктивної реальності, тобто процесу пізнання. Традиції, звички, звичаї, норми-зразків – не лише суто історичний факт, але й сучасна реальність. Звичаї проявляють себе зазвичай у побуті, а отже в якості умовних правил, норм, тоді як традиції – в усіх галузях економіки. Вони не зникають, а продовжують впливати на життєдіяльність індивідуумів [2, с. 5].

Рис. 1. Концепція інноваційної економіки (розробка авторів)

Виходячи з існуючих взаємозв'язків між собою і взаємодії з інститутами, традиції й норми формують інституціональну архітектуру економіки

інноваційного типу. Від здатності до пізнання індивідуума залежить, яку форму будуть мати результати його інноваційної діяльності (матеріальний об'єкт чи залишаться лише ідеєю, що не вийде за межі свідомості).

Зауважимо, що “Великий економічний словник” тлумачить звичай, як “джерело правових норм громадянського та торгового права, норму, яка доповнює закон в тих випадках, коли відповідний припис в законі відсутній або написаний недостатньо ґрунтовно” [1, с. 673]. Відмежовувати правові звичаї від неправових звичок не завжди легко, тим більше, що неформальні звички під час їх застосування, переростають у звичаї. Якщо звичаї проявляють себе у ситуаціях, які повторюються і є базою для формування простих звичок, дій (носять характер автоматизмів), то традиції є основою для формування складних звичок (певної спрямованості поведінки індивідуума, в якій йому вказується свобода вибору конкретного вчинку). У звичаях жорстко фіксується дія або його заборона. В традиції такий жорсткий зв'язок не спостерігається. Традицію в рамках досліджуваної теми ми трактуємо як “звичай, що встановлює порядок у поведінці, побуті” [1, с. 1263]. Під нормою розуміємо “узаконене встановлення, визнаний обов'язковий порядок” [1, с. 640].

Людина є безпосереднім носієм звичаїв, традицій, звичок, а їх генерація та “трансляція” можлива і необхідна в результаті живого та не обов'язкового вербального контакту, неопосередкованого зв'язку між людьми. Принципово важливим для розуміння механізму функціонування єдиного інноваційного поля є те, що всі три складові (інтелектуальне, інформаційне та матеріальне виробництво) ланцюга інноваційного процесу не існують одна без одної. Їх розвиток – взаємозалежний та взаємообумовлений. В сукупності ці види виробництва утворюють єдиний технологічний ланцюг виробництва і використання знань, набутих у процесі пізнання. Виробництво інновацій розпочинається з інтелектуального продукування, а саме зі створення досконалих індивідуальних та колективних знань, що народжують ідею. Наступним етапом є інформаційне продукування. Воно відбувається шляхом кодування та розповсюдження інноваційних ідей. Завершальним етапом є уречевлення отриманих ідей в інноваційному продукті [3, с. 233].

Наша гіпотеза підтверджується науковими дослідженнями про суть нового глобального феномена, який визначатиме прогрес суспільства і людини у ХХІ ст. розкривається через ланцюги виду: “розвиток – знання – людина – економіка” та “наука – освіта – інвестиції”. До того ж, за допомогою цінностей і знань конструюються фрейми раціональності, як багатопланові, спадкові, стійкі когнітивні структури, що задають на рівні колективного і несвідомого, ціннісно-смісловий зміст буття.

Таким чином, можна зробити ряд висновків і узагальнень. По-перше, матеріалізація інноваційних ідей є однією з важливих умов безпосереднього їх існування. Це викликано тим, що якщо унікальні за своїми можливостями впливу на реальне життя людини та суспільства колективні й індивідуальні знання, що народжують ідею не будуть матеріалізовані, то вони не принесуть користі суспільству. По-друге, матеріальне виробництво інноваційного

продукту/послуги є вторинним відносно інтелектуального, бо що воно є уречевленням ідей, що створенні під час інтелектуального продукування. Потретьє, інформаційне виробництво є сполучною ланкою між інтелектуальним і матеріальним виробництвами й поєднує якості обох [4, с. 131].

Не дивлячись на всі складнощі, що виникають при формуванні інноваційної економіки і становленні взаємодії її інститутів, потрібно пам'ятати, що ядром такої економіки є інтелект, знання і мислення людини, на основі яких народжується інноваційна ідея, яка матеріалізується в інноваційному товарі, що й дозволяє отримати економічний прибуток. До того ж інноваційна економіка є багаторівневою, в ній задіяні три типи спеціалістів (новатори, інноватори, консерватори) зі своїми функціями, характеристиками та видом робіт.

Стрімкий розвиток НТР, яка охоплює усі сфери економічної та соціальної діяльності окремої людини чи держави, людства в цілому і призводить до появи “інформаційної”, “інноваційної” та “комунікативної” людини”. Інформація і суспільство є середовищем, в якому функціонує людина. Вона є творчим організаційно-об'єднуючим елементом у поєднанні інформаційного середовища із суспільством. Велике значення в інноваційних процесах відіграє економічний та інституціональний контури. Їх основою є система “людина – інформація – знання – ідея – інновація”, в якій відбувається перетворення інформації в інноваційний продукт. Антагоністичні завдання людини і суспільства поєднуються в досягнення економічної вигоди. Створення умов для діалектичної єдності економічних суперечностей людини й суспільства, є ключовим моментом побудови інноваційної економіки [5, с. 88].

Наукове осмислення концепції інноваційної економіки дає підстави стверджувати, що сьогодні “диктується” новий тип організації системи соціуму та його інститутів, тобто новий інституційний лад, новий господарський порядок для якого характерний новий інституціональний устрій. Новий господарський порядок більш динамічний та постійно потребує узгодження з вимогами поточного часу. Виникає й вимога мобільності свідомості індивідуумів, та їх відповідності швидкості соціальної й інноваційної динаміки.

Література

1. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 7-е изд., доп. – М. : Ин-т новой экономики, 2010. – С. 1472.
2. Краус Н. М. Реалізація інноваційного проекту підприємницькою структурою в рамках дії “вітряка інновацій” / Н. М. Краус, К. М. Краус // Економіст. – 2016. – № 2. – С. 4–8.
3. Краус Н. М. Українсько-російсько-англійський термінологічний словник з економічної теорії: слов. для студ. ВНЗ / Н. М. Краус, К. М. Краус; ВНЗ Укоопспілки “Полтав. ун-т економіки і торгівлі”. – Київ : Центр учбової л-ри, 2015. – 326 с.
4. Краус Н. М. Які зміни несе в собі “індустрія 4.0” для економіки та виробництва? / Н. М. Краус, К. М. Краус // Збірник наукових праць. Формування ринкових відносин в Україні. – 2018. – № 9 (208). – С. 128–136.
5. Kraus N. M. The market of innovations: factors, incentives, obstacles and perspectives for effective functioning / N. M. Kraus, K. M. Kraus // The USV Annals of Economics and Public Administration. – 2016. – Vol. 16. – Issue 1 (23). – С. 85–91.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ DEA-МОДЕЛЕЙ

Ефективність функціонування банківської системи багато в чому визначає потенціал для економічного зростання країни загалом. Коректна оцінка реальних витрат і фінансових результатів діяльності банків, гнучке управління показниками ефективності і ступеня розвитку банківської системи є передумовою реалістичного аналізу впливу її на розвиток економіки, а також дає змогу визначити напрямки розвитку самої банківської системи.

Для обчислення VRS та CRS мір ефективності українських банків за 2017 рік на основі Data Envelopment Analysis (DEA) нами було використано програму EMS: Efficiency Measurement System. Version 1.3.

Середня технічна ефективність 58,92% за прибутковим та 48,80% за посередницьким підходами означає, що середньостатистичному українському банку достатньо було використовувати 58,92% обсягу його ресурсів (капіталу) для отримання поточного рівня доходів, та 48,80% для формування фактичного портфеля активів у 2017 році.

Аналізуючи середні значення CRS ефективності державних банків, банків іноземних груп та банків з приватним капіталом слід відзначити, що вони продемонстрували практично однакові значення із незначною перевагою банків із приватним капіталом при прибутковому підході та банків іноземних груп при посередницькому підході (табл. 1). Проте при обох підходах банки з приватним капіталом мають вищий рівень ефективності масштабу SE у порівнянні із іншими групами банків – 0,86 та 0,8 відповідно. Це означає, що масштаб діяльності банків із приватним капіталом є найкращим чином наближений до найбільш продуктивного свого розмір масштабу (constant returns to scale).

Таблиця 1

Середні значення ефективності різних груп українських банків

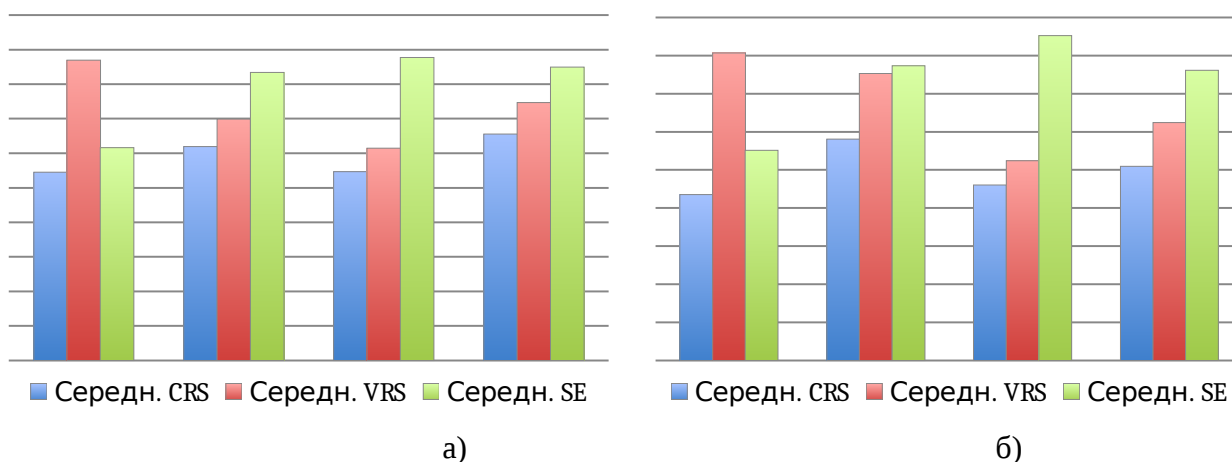
	Середн. CRS	Середн. VRS	Середн. SE
Прибутковий підхід			
Державні банки	0,57	0,93	0,62
Банки іноземних груп	0,55	0,66	0,81
Банки з приватним капіталом	0,61	0,69	0,86
Посередницький підхід			
Державні банки	0,51	0,91	0,56
Банки іноземних груп	0,52	0,66	0,77
Банки з приватним капіталом	0,47	0,57	0,80

Стосовно VRS ефективності, слід відзначити наявність чіткої тенденції домінування найбільших (рис. 1) та державних банків (табл. 1). Внаслідок значних обсягів докапіталізації державних банків протягом 2017 року структура

власності банківської системи України зазнала суттєвих змін. Станом на 1 січня 2018 року структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 13 %, банки іноземних банківських груп – 32 %, державні банки – 55 %. Нерівні умови функціонування державних банків, які фактично становлять основну частину групи найбільших, та недержавних банків, які виражаються у наявності у державних банків повної гарантії на вклади у них, доступ до фактично необмеженого рефінансування тощо, спричинили власне таку велику їх перевагу у технічній VRS ефективності.

З другої сторони, великі державні банки продемонстрували найнижчий рівень ефективності масштабу SE, що яскраво підтверджує нефективне використання наявних ресурсів та значну їх віддаленість від найпродуктивнішого масштабу діяльності, представленого CRS границею. Величезна частка непрацюючих кредитів у структурі кредитного портфеля українських державних банків є чи не найголовнішою причиною низького значення показника ефективності масштабу SE цих банків із спадною віддачею від масштабу, сигналізуючи про доцільність зменшення масштабу операційної діяльності для досягнення максимальної ефективності.

Рис. 1. Середні значення VRS, CRS та SE ефективностей при прибутковому (а) та посередницькому (б) підходах

Використовуючи CCR та BCC моделі нами було отримано два типи ефективності – технічну та масштабу. Незважаючи на те, що банківський сектор має тенденцію до відновлення після безпрецедентного банкопаду протягом 2015-2016 років, робота низки банків залишається серйозним фактором ризику для усієї фінансової системи країни. Державні банки мають дуже низьку операційну ефективність. Кілька приватних банків знаходяться в зоні ризику через низьку технічну ефективність та значні розбіжності між показниками нарахованих та фактично отриманих процентних доходів.

Література

1. Cooper, W. W., Seiford, M. L., & Tone, K. (2006). *Introduction to Data Envelopment Analysis and Its Uses*. Boston: Springer.

2. Farrell, MJ The measurement of Productive Efficiency / MJ Farrell // Journal of Royal Statistical Society. – 1957. – V. 120, Part III

3. Кишакевич, Б. Ю. Стрес-тестування кредитного портфеля банку на основі багатofакторних моделей / Б. Ю. Кишакевич // Економічний простір: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА. – № 45. – 2011. – С. 161-171.

4. Мажаров Д. В. Оцінка ефективності за прибутком українських банків на основі SFA-моделей. / Д. В. Мажаров / Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 132. – Дніпро: ПДАБА, 2018. – С. 118-129.

УДК: 338.336

Л. Ю. Михальчук, магістр
Науковий керівник – Г. В. Сиротюк, к.е.н., доцент
Львівський національний аграрний університет

БІОЕКОНОМІКА ЯК ОСНОВНИЙ МЕХАНІЗМ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні модель сталого розвитку суспільства залишається для України основним шляхом розвитку її національного господарства і передбачає покращення рівня та якості життя населення, загальну екологізацію економіки держави. Одним із складників суспільного розвитку є біоекономіка, яка ґрунтується на застосуванні біотехнологій та використанні відновлювальних біоресурсів для виробництва продукції та енергії. Біоекономіка повною мірою відповідає концепції Сталого розвитку суспільства.

Взаємозв'язок між економічним розвитком, станом навколишнього природного середовища, використанням енергії, соціальною стабільністю – існує, і цей зв'язок не завжди є позитивним. Вирішення цього еколого-економічного протиріччя можливе за умови створення нової моделі господарювання, збалансованої або сталої економіки, яка базується на принципах екологізації. Це є дуже складне та важливе питання, вирішення якого багато в чому суперечить моделі несталого або економoцентричного розвитку, який розпочався з переходом людства до товарного ринкового господарства. Екологічну неспроможність цієї моделі особливо яскраво продемонструвало ХХ століття. У даному зв'язку є актуальним визначення основних механізмів досягнення сталого розвитку.

Сутність переходу до сталого розвитку полягає у виживанні людства та одночасному збереженні біосфери. Проте для того, щоб вижити, зберегтися як унікальний біологічний вид, людині необхідно кардинальним чином трансформувати усі сфери своєї діяльності у напрямку істотного зменшення тиску на біосферу [1, с. 231]. Тому ми вважаємо, що формування біоекономіки, заснованої на знаннях, є ключовою стратегією, яка відповідає потребам суспільства, оскільки забезпечує ефективне використання ресурсів на принципах сталості.

Сталий розвиток – це глобальний механізм для забезпечення ефективної

діяльності зацікавлених осіб у всіх сферах життєдіяльності шляхом справедливого використання ресурсів і задоволення потреб, створення умов для розвитку людського потенціалу, реалізації нових наукових і технічних знань з усвідомленням своєї відповідальності перед сучасним і майбутніми поколіннями за збереження цілісності природного середовища.

Складно визначити конкретні механізми та інструменти досягнення сталості. Вважаємо, що біоекономіка є тим механізмом, котрий визначає практичні дії, є конкретним шляхом досягнення цілей сталого розвитку. Саме біоекономіка забезпечує взаємодію трьох складових сталого розвитку: економічної, екологічної та соціальної.

Зокрема, біоекономіка здатна поєднати у собі економічний і соціальний елементи за рахунок виробництва продукції на основі біотехнологій, забезпечуючи при цьому задоволення потреб сучасного населення без урізання можливостей наступних поколінь, крім того, за рахунок розвитку біоекономіки відбувається зростання зайнятості, підвищення рівня доходів населення, розвиток сільських територій. У свою чергу, біоекономіка забезпечує взаємозв'язок між економічним та екологічним елементами шляхом використання відновлюваних ресурсів.

Найвагомішими аргументами переходу до біоекономіки, на наш погляд, можуть бути наступні: реалізація концепції сталого розвитку, змін клімату, забезпечення енергетичної безпеки країни та економічної незалежності, наявність нових економічних можливостей та поліпшення якості життя.

Розглянемо взаємозв'язок між сталим розвитком і біоекономікою (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок між сталим розвитком і біоекономікою

Сталий розвиток (засади)	Біоекономіка (інструменти реалізації)
Зупинити нераціональне використання природних ресурсів.	В процесі виробництва товарів передбачає використання відтворюваних ресурсів.
Ефективне керування наявними фізичним, природним та людським капіталами, спрямоване на збереження і розширення потенціалу країни.	Зберігає та збільшує потенціал природних ресурсів, забезпечує раціональне використання природних ресурсів. Створює нові можливості для розвитку сільських територій, забезпечуючи при цьому певний рівень зайнятості, доходів та соціального капіталу. Використання екологічних – природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій, включаючи видобуток та переробку сировини, створення екологічно прийнятно.
Соціальна складова, яка орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем.	Соціальне партнерство як механізм розвитку біоекономіки дозволяє узгодити інтереси основних суб'єктів, зменшити соціальну напругу в суспільстві, сформувати систему цінностей, котрі передбачають розумне споживання, можливість участі людей у процесах, які формують сферу їх життєдіяльності, сприяти прийняттю і реалізації рішень та їх контролювати.
Екологічна складова, яка повинен забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем.	Біоекономіка дає можливість створення агробіокластерів, які забезпечують раціональне, ефективне використання природних ресурсів, трудових ресурсів даної місцевості, створення ефективного ланцюгу наука-виробництво-споживання. Біоекономіка створює умови для формування самовідтворюючої природної системи та її адаптації до нових умов, змін, що відбуваються в результаті розвитку.

Джерело: на основі [2, с. 26]

Отже, біоекономіка спроможна подолати ряд економічних, соціальних і екологічних проблем. Вона є рушійною силою сталого розвитку і сприяє досягненню його цілей.

Література

1. Romano D. The Bio-based Economy: a New Development Model. *Bio-based and Applied Economics*. – 2012. – №1(3). – P. 231–233.

2. Бутенко В. М. Біоекономіка як механізм досягнення цілей сталого розвитку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – Випуск 1 (88). – 2016. – С. 19–28.

УДК 330.6

*А. О. Бродська, студентка гр. ФіКб-1-15-4.0д
Науковий керівник – Н. М. Краус, д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка*

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Банківська система України являє собою одну з найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність є однією з необхідних умов розвитку національної економіки. Нині банківська система України перебуває у досить складному становищі.

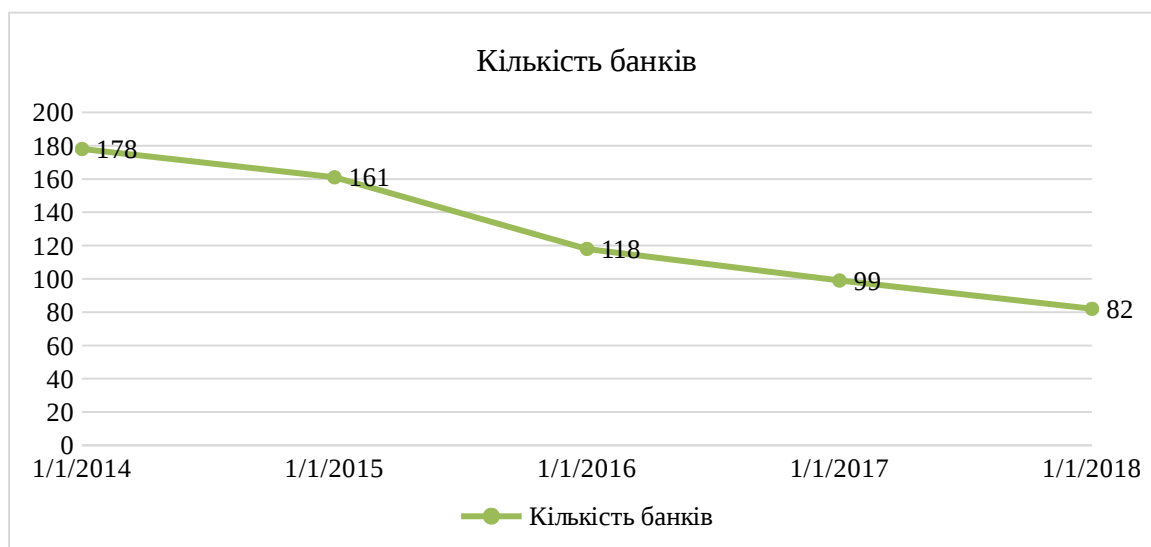
Підвищення ефективності банківської системи України набуває особливої актуальності в умовах макроекономічної та фінансової нестабільності, посилення процесів глобалізації, що вимагає від банків підтримання на високому рівні фінансової стійкості і конкурентоспроможності не лише на внутрішньому ринку, а й на міжнародних фінансових ринках.

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор.

З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків і тих, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [1; 2]. Динаміку зміни кількості банків на період 2014–2018 наведено на рис. 1, за даними якого можна зробити висновок про значне зменшення кількості банківських установ на території України.

Станом на 01 січня 2018 року ліцензію Національного банку України мали 82 банківські установи (в т.ч. 38 банків з іноземним капіталом). З початку 2017 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 14.

Внаслідок значних обсягів до капіталізації державних банків протягом року в структурі власності БСУ відбувались перегрупування. Станом на 01 січня 2018 року структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 13 %, банки іноземних банківських груп – 32 %, державні банки – 55 %. За підсумками 2017 року чисті активи банківської системи України збільшились. Їх обсяг станом на 01.01.2018 р. відповідав 1,336 млрд грн проти 1,256 млрд грн на початок року (+6,4 %).

Рис. 1. Динаміка зміни кількості банків за період 2014-2018 рр. [складено автором на основі джерел 3; 4]

Погіршення стану фінансового сектору України засвідчують і світові рейтинги. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (The Global Competitiveness Index [4]), за показником «Довіра до банків» Україна посідає останнє 138 місце.

За даними американського Інституту Геллапа лише 28 % українців довіряють вітчизняним банкам та фінансовим установам. А 61 % опитаних висловлюють недовіру усій банківській системі країни. Решта 11 % не визначилися зі своїм ставленням. З таким показником Україна займає дев'яте місце серед країн з найнижчим рівнем довіри до банків.

Зазначене доводить існування значних проблем у розвитку банківського сектору країни, саме їх ліквідністю та прибутковістю, що, своєю чергою, негативно впливає на забезпечення реального сектору економіки необхідними фінансовими ресурсами, а особливо новітніми фінансовими технологіями такими як blockchain [5, с. 213; 6, с. 229; 7, с. 185].

Для вирішення актуальних проблем розвитку банківської системи та стабілізації умов її функціонування необхідно застосувати систему заходів,

спрямованих на: диверсифікацію банківських активів; впровадження нових депозитних програм; підвищення рівня капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу; удосконалення процедур санації, реорганізації та ліквідації банків; виконання та дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків; створення умов для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему в межах, що не створюватимуть суттєвих фінансових ризиків.

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів на банківську діяльність у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому [2; 8; 9]. Подальші дослідження будуть спрямовані на формування комплексу заходів, спрямованих на підтримку стійкого стану вітчизняних банківських установ, своєчасну нейтралізацію і запобігання розвитку дестабілізуючих тенденцій, що сприятиме створенню передумов економічної стійкості і стабільному розвитку банківського сектору України на довгостроковій основі.

Література

1. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / О. В. Золотарьова, В. О. Галаганов // Проблеми економіки та політичної економії – 2017 - №1 – ст. 83 – 95.
2. Банківський сектор економіки України: огляд основних тенденцій і перспектив розвитку / Черничко С. Ф., Черничко С. С., Пелехач І. І. // Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2017
3. Статистична інформація // Державний комітет статистики України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 12.11.2018.
4. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Electronic resource] : World Economic Forum / Editor Professor Xavier Sala-i-Martin ; Columbia University Chief Advisor of The Global Competitiveness. – Geneva : [s. n.], 2017. – P. 8–9. – Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf. – Title from display. – Date of treatment: 05.11.2018.
5. Краус К. Цифровізація в умовах інституційної трансформації економіки: базові складові та інструменти цифрових технологій / К. Краус, Н. Краус // Науковий економічний журнал. Інтелект ХХІ століття. 2018. – № 1. – С. 211–214.
6. Краус Н. М. Blockchain як комунікаційно-інформаційна фінансова новітня технологія цифровізації економіки / Н. М. Краус, К. М. Краус // Цифрова економіка: зб. мат. Національної наук.-метод. конф., 4–5 жовтня 2018 р., м. Київ. – К.: КНЕУ, 2018. – С. 226–230.
7. Краус Н. М. Blockchain-технологія як драйвер соціально-економічного росту України в умовах нового прагматизму / Н. М. Краус, К. М. Краус // Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє / Матеріали IV Міжнародної Шумпетерівської конференції (03–04 жовтня 2018 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – С. 182–186.
8. Пурій Г.М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / Пурій Г. М. // Фінансовий простір – 2017 - № 3 (27) – ст. 41 - 45
9. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України: монографія д-ра екон. наук / (Г. Т. Карчева, Т. С. Смовженко, В. І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 279 с.

Ю. О. Самарін, студент гр. ФіКб-1-15-4.0д

*Науковий керівник – Н. М. Краус, д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка*

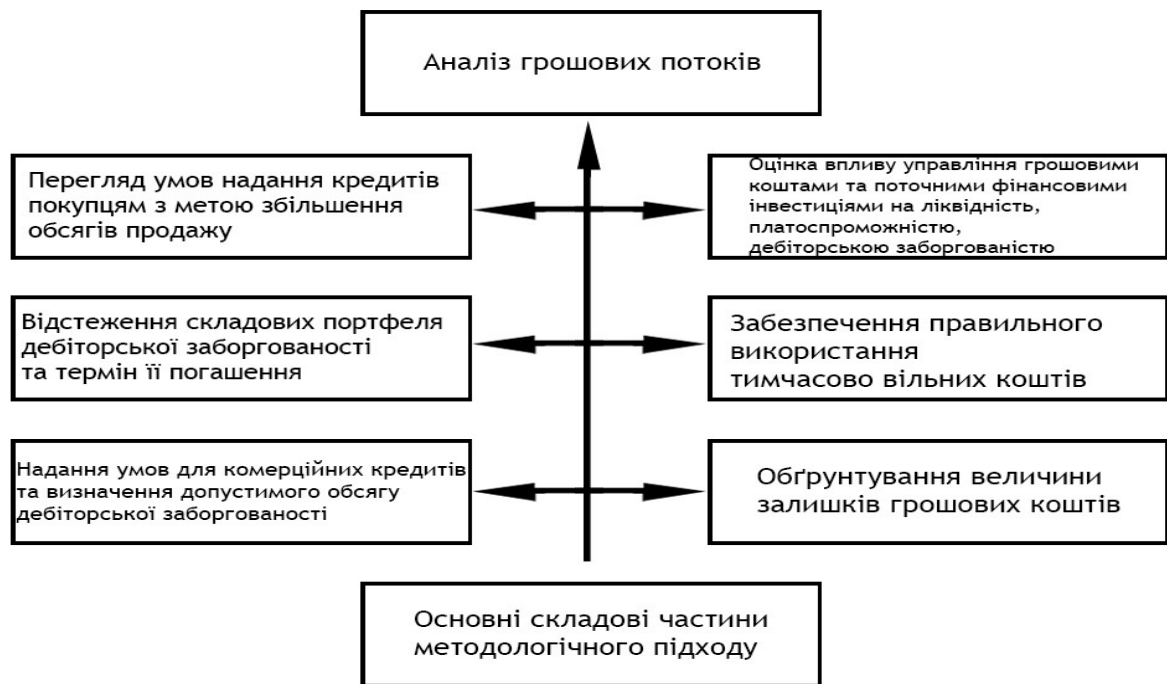
ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОСОБЛИВІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ

Стабільне функціонування фінансової системи України неможливо без ефективного управління фінансами господарювання. В наш час функціонування суб'єктів господарювання визначає наступне: реалізація фінансової політики, яка забезпечить підвищення ефективності господарської діяльності, в основу якої закладено взаємозв'язок “платоспроможність – ліквідність – прибутковість”.

Динаміка розвитку малого підприємства в Україні протягом останніх років вказує на стійку тенденцію зростання цього сектору економіки держави. Сьогодні ухвалені законодавчі акти, які сприяють розвитку підприємства, але законодавство тільки декларує правові основи розвитку підприємства та його вростання в економіку. Окрім цього значення має розроблення принципів підприємництва. Визначення шляхів розвитку і підтримка з боку держави. У теоретичному плані важливим питанням є визначення різних форм підприємництва. Конкурентне ринкове середовище створює можливості та умови для розвитку малого бізнесу, але без підтримки суспільства і держави неможливе становлення та функціонування приватних, сімейних підприємств, корпорацій та розвиток ділового партнерства

Фінансова діяльність – це діяльність, яка направлена на забезпечення суб'єктів господарювання фінансовими ресурсами, досягнення ними визначених цілей економічного та соціального розвитку. Фінансова діяльність стимулює зміни не тільки обсягу, а і складу власного залученого капіталу суб'єкта господарювання. В першу чергу основним завданням фінансової діяльності є забезпечення управління оборотними активами, які в свою чергу дозволяють вчасно задовольняти поточні зобов'язання, але й забезпечують економічні вигоди, шляхом ефективного керування дебіторською заборгованістю, поточними фінансовими інвестиціями і грошовими коштами.

До основних завдань управління грошовими коштами слід додати наступні значення: забезпечення достатності грошових коштів; формування збалансованості в надходженні та використанні грошових коштів; ефективність використання і надходження грошових коштів; аналіз та облік руху грошових коштів; прогнозування надходжень та використання грошових коштів; оптимізація залишку грошових коштів; забезпечення своєчасної трансформації залишку грошових коштів у поточні фінансові інвестиції та їх зворотні трансформації для поповнення залишку грошових коштів. Основні складові частини методологічного підходу представлені на рис. 1.

Рис. 1. Основні складові частини методологічного підходу в сфері фінансів [складено автором на основі джерел 1; 2; 3; 4]

Сучасне функціонування української економіки свідчить про те, що умови надання кредитів покупцям є важливим фактором, який напряду впливає на обсяги доходів, які отримують суб'єкти господарювання. Аналіз платоспроможності відіграє важливу роль в цьому напрямі, це надає суб'єкту господарювання можливість приймати рішення про доцільність продажу лише за передплатою, або навпаки про можливість надання комерційного кредиту, який відобразить для окремих покупців строки оплати, обсяги знижок за своєчасність оплати та термін дії знижок. Висновки стосовно платоспроможності і ліквідності потенційного покупця доцільно приймати з урахування сучасних тенденцій змін показників ліквідності.

Спостереження за складовими портфеля дебіторської заборгованості та структурування її за термінами погашення додає можливість контролю за поточним обсягом дебіторської заборгованості, відстеження обсягів дебіторської заборгованості всіх покупців за термінами її погашення. Для цього необхідно щомісячно розраховувати поточний обсяг дебіторської заборгованості та зміну питомої ваги дебіторської заборгованості за різними термінами її погашення.

Порядок оцінки змін в кредитній політиці суб'єкта господарювання може відбуватися у випадках:

- при переході від передплати до продажу в кредит;
- при подовженні строків кредитування;
- при наданні знижок за дострокову оплату.

Процедура оцінки змін у кредитній політиці суб'єкта господарювання може базуватися на інструментарії, що представлений в таблиці 1.

Інструментарії оцінки змін у кредитній політиці суб'єкта господарювання

Умови інструментарію оцінки змін у кредитній політиці суб'єкта господарювання	Формули щодо інструментарію оцінки змін у кредитній політиці суб'єкта господарювання
1. За умови переходу від передплати до продажу в кредит	<p>1. $MД_1 = (Ц - ЗВ) \cdot K_1$ де Ц – ціна одиниці продукції, грн; ЗВ – змінні витрати на одиницю, грн; K1, K2 – кількість проданих одиниць відповідно до і після змін, од.;</p> <p>2. $MД_2 = (Ц - ЗВ) \cdot K_2$ MД1, MД2 – маржинальний дохід відповідно до і після змін у кредитній політиці суб'єкта господарювання, грн</p> <p>3. $\Delta MД = MД_2 - MД_1$ де $\Delta MД$ – додатковий маржинальний дохід, грн.</p> <p>4. $V_{оп} = \frac{\Delta MД}{C \square / 100}$ де C – дохідність за недоотриманими грошовими коштами, %.</p> <p>5. $V_{зкп} = (Ц \cdot K_1) + (ЗВ \cdot \Delta K)$</p> <p>6. $V_{ук} = V_{оп} - V_{зкп}$ де $V_{оп}$ – поточна оцінка вигоди, грн</p> <p>7. $V_{оп} > V_{зкп}$</p>
2. За умови подовження строків кредитування:	<p>1. $ДЗ_2 = \frac{ВР_1}{K_2 ДЗ}$ ДЗ₁, ДЗ₂ — обсяг дебіторської заборгованості до і після змін в кредитній політиці, грн.</p> <p>2. $I_1 = ДЗ_2 - ДЗ_1$ де I₁, I₂ — інвестиції в додаткову дебіторську заборгованість</p> <p>3. $I_3 = I_2 + I_1$ де I₃ – загальні інвестиції в дебіторську заборгованість, грн</p> <p>4. $П = C \% \cdot I_3$ де П — прийнятий прибуток додаткових інвестицій, грн</p> <p>5. $V_{ук} = \Delta MД - П$ де $V_{ук}$ — вигода (втрата) суб'є господарювання при зміні умов кредитування. $\Delta MД > П$</p>
3. За умови надання знижок за дострокову оплату:	<p>1. $ДЗ_1 = \frac{ВР_1}{K_1 ДЗ}$</p> <p>2. $ДЗ_2 = \frac{ВР_1}{K_2 ДЗ}$</p> <p>3. $\Delta I_{дз} = ДЗ_1 - ДЗ_2$</p> <p>4. $V_{зкп} = 3 \cdot П\% \cdot ВР_1$ де $V_{зкп}$ — витрати, пов'язані із прийняттям рішень, грн 3 — знижка, % П% - частка покупців, які бажають отримати знижку % ВР₁ ВР₂ — виручка від реалізації, грн</p> <p>5. $E = C \% \cdot \Delta I_{дз}$ E — економія з врахуванням альтернативних витрат, грн</p>

Проведені дослідження дають змогу зрозуміти, що управління фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання потребує виконання комплексу завдань, які

пов'язанні зі створенням методології направленої на взаємозв'язок показників ліквідності, прибутковості, платоспроможності. Такий підхід можливий у випадку застосування відповідного методичного підходу, який забезпечить оцінку стану дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій, грошових коштів. Це дозволить розробити дієві фінансові рішення щодо підвищення ефективності управління ними.

Література

1. Агеева Е.И. Кредитная политика как инструмент управления дебиторской задолженностью // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 22–35.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства України від 7 лютого 2013 р. № 73 // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 55. – С. 12–16.
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства України від 28 березня 2013 р. № 433 // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 33. – С. 48–60.
4. Краус Н. М. Моделі фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку в контексті інституціональної невизначеності /Н. М. Краус // Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки : кол. моногр. / за заг. ред. к. держ. упр., доц. Ніколаєвої О. М., к. е. н., доц. Храпкіної В. В.; Макіїв. екон.-гуманітарний ін-т. – Донецьк : Дмитренко Л. Р., 2014. – С. 15–24.

СЕКЦІЯ 2. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

На сьогодні залишились поза увагою вчених проблеми, що стосуються інвестиційного забезпечення регіонів. Через значну територіальну нерівномірність розподілу економічних факторів та капіталу країни, регіони виступають конкурентами в боротьбі за вільні ресурси.

Результатом інвестиційних капіталовкладень для регіону має стати підвищення його бюджетної ефективності шляхом зростання доходної частини чи скорочення витратної частини регіонального бюджету [1, с. 234]. Для проведення ефективної інвестиційної політики в розрізі регіонального розвитку необхідно детально аналізувати надходження прямих інвестицій в контексті структурних змін. Регіональна динаміка прямих інвестицій наведена на рис. 1.

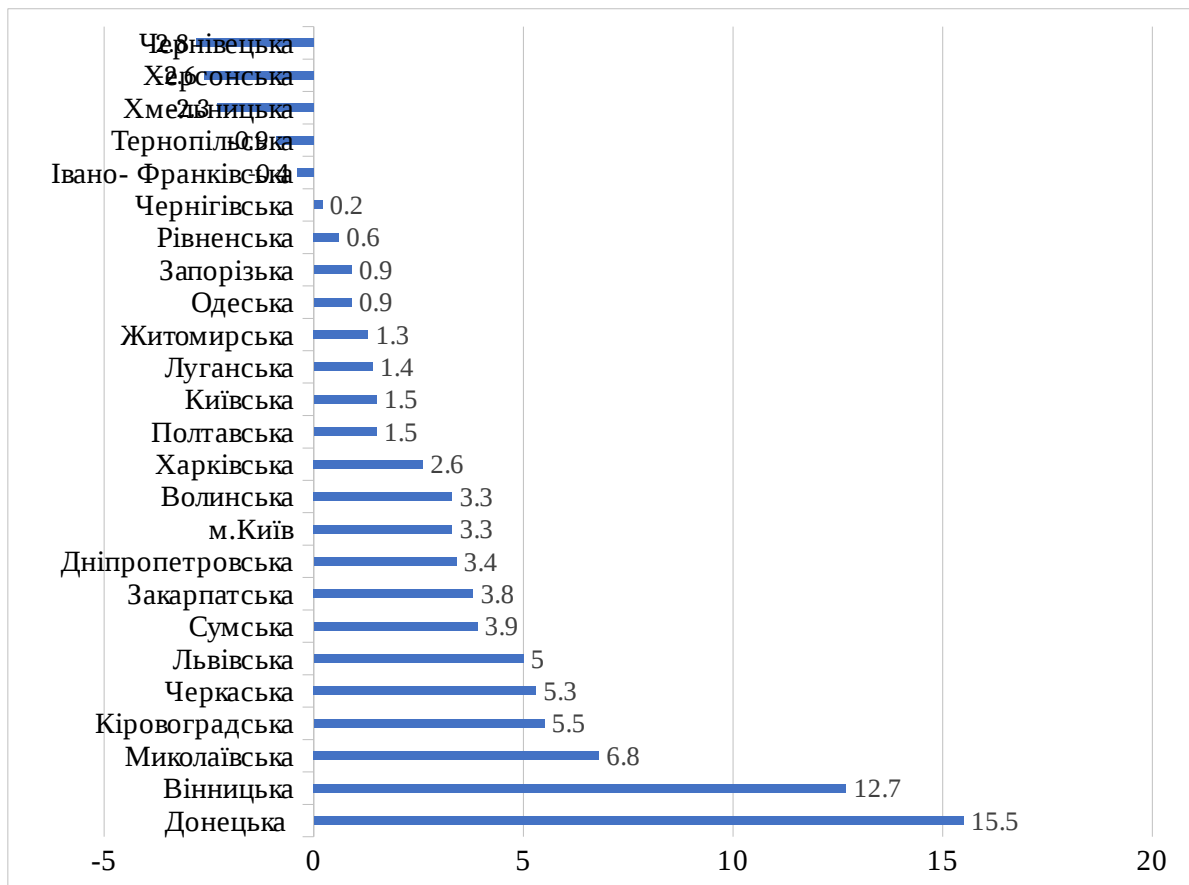

Рис. 1. Темп росту прямих інвестицій у регіонах України за січень-червень 2018 р. / січень-червень 2017 р., %

Джерело: [2]

Отже, з наведених статистичних даних випливає, що темп росту прямих іноземних інвестицій у Івано-Франківській, Тернопільській, Хмельницькій,

Херсонській, Чернівецькій областях має від'ємне значення, що означає зниження інвестиційних потоків в дані регіони. Лідером за приростом іноземних інвестицій за січень-червень 2018 р. є Донецька область – 15,5 %.

До основних причин, що перешкоджають залученню прямих інвестицій до регіонів України, слід віднести насамперед такі: політична та економічна нестабільність, анексія Криму, військові дії на Донбасі, недієві правові норми, корупція, обмежений рух капіталу, інфляція, несприятлива податкова політика, нерозвиненість інвестиційної інфраструктури.

Інвестиційний клімат країни найкраще можна проаналізувати, використовуючи міжнародні рейтинги. За опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (The Global Competitiveness Index), Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію) [3].

В Україні було зроблено ряд кроків щодо удосконалення інвестиційного законодавства, зокрема, затверджено концепцію Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України, набрав чинності Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», створена Національна інвестиційна Рада при Президентові України, ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів», який посилює правовий захист інвесторів. З початку 2017 р. набув чинності Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні. Проте вжиті заходи не призвели до суттєвого поліпшення інвестиційного середовища в Україні [4, с. 33].

Отже, збільшення обсягів іноземного інвестування в Україні, поліпшення інвестиційного клімату потребує підвищення стабільності та прозорості політичної системи, зменшення рівня корумпованості, подолання тенденцій криміналізації суспільства, прискорення процесів дерегуляції підприємницької діяльності в цілому, завершення судової реформи.

Доцільним, на нашу думку, є розробка чіткої державної стратегії залучення іноземних інвестицій, розвиток пріоритетних галузей економіки, ефективного функціонування яких спричинить подальше поживлення в інших секторах економіки. Сьогодні серед них в Україні доцільно виділити такі: аграрний сектор, сферу високих технологій, IT-індустрію, машинобудування, нафтогазову та енергетичну галузі. А також при розробці інвестиційної стратегії слід враховувати географічні і соціально-економічні відмінності регіонів України.

Література

1. Химич О. В. Інвестиції в регіони України: проблеми і тенденції / О. В. Химич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні. – 2013. – №767. – С. 233–242.

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: Економічний розвиток у розрізі регіонів України (за підсумками січня-вересня 2018 року) [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=623456f5-53d8-48e7-9236-1c519222d4bd&tag=Sotsialno-ekonomichniiRozvitokRegioniv>.

3. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>.

4. Гирик О. С. Оцінка інвестиційної привабливості України міжнародними рейтинговими агенціями / «Банковская система: устойчивость и перспективы развития» // Сб. науч. ст. VII международной научно-практической конференции по вопросам банковской экономики. – 27–28 апреля. – Пинск, Республика Беларусь : ПолесГУ, 2017. – С. 31–34.

УДК 657.4

Н. В. Білецька, к.е.н., доцент

М. М. Задорожнюк, магістр

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Головним високоліквідним активом на будь-якому підприємстві є грошові кошти, а від ефективності управління грошовими потоками залежить успішність його діяльності. Інтенсивний розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій призвів в області світової економіки до виникнення нового та сучасного платіжного засобу, такого, як електронні гроші, які повною мірою забезпечують вимоги нового виду торгівлі – електронної комерції. Це призвело до підвищення динамічності бізнес-процесів, розширення каналів збуту, поліпшення обслуговування клієнтів та прискорення грошових потоків за рахунок використання мережі Інтернет.

Загальний обсяг випущених електронних грошей в Україні у 2016 р. склав 27,7 млн грн, а в 2017 – 40,5 млн грн; сума електронних грошей, на яку здійснено оплату товарів, робіт, послуг, в 2016 р. сягала 1 млрд грн, а в 2017 – 2,98 млрд грн, що свідчить про значний розвиток українського ринку електронних грошей.

У зв'язку із поширенням використання електронних грошей в платіжних операціях виникає необхідність розробки дієвого інструментарію управління процесом їх використання, адже на сьогодні не існує механізму облікового відображення та контролю операцій з електронними грошима для формування якісної інформаційної бази прийняття управлінських рішень.

Окремі аспекти теоретичного, організаційного та методичного забезпечення їх бухгалтерського обліку вивчали вітчизняні вчені та дослідники, зокрема М. Д. Алексеєнко, С. І. Дерев'яно, Д. А. Дяковський, О. В. Єфремкіна, І. Б. Івасів, І. С. Кравчук, А. С. Ласукова, А. С. Морозов, О. В. Мельниченко, І. С. Несходовський, М. А. Пожидаєва, В. В. Скоробогатова, Л. Е. Смірнова, Т. О. Тарасова, І. О. Трубін, С. Шимон, якими досліджено особливості

трактування сутності поняття “електронні гроші”. Питання удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима досліджували І.М. Вигівська, А.С. Крутова, О.В. Мельниченко, О.О. Нестеренко, І.С. Несходовський, І.М. Пліско, М.А. Радченко, П.О. Сахаров, С.М. Семейон, В.В. Скоробогатова, О.М. Шпирко, А.В. Янчев. При розробці рекомендацій з удосконалення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима були вивчені праці С.В. Бардаша, Н.Г. Виговської, Г.В. Даценка, М.Д. Корінька, І.А. Левченка, В.П. Пантелеєва, М.С. Попович, Е.Ф. Югаса. Значний внесок у розвиток досліджень функціонування електронних грошей внесли зарубіжні вчені А. Пьотровська (A. Piotrowska), Б. Фрончек (B. Frączek), Т. Желіньскі (T. Zieliński), М. Кішель (M. Kisiel), Б. Елі, Д.А. Кочергін.

Однак, проблемні питання, які залишилися поза увагою вказаних вчених, потребують вирішення для формування комплексного підходу до бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, а також їх контролю в частині розробки положень системи внутрішнього контролю даного об’єкта та аудиту відповідних статей фінансової звітності (у зв’язку з різними організаційно-методичними особливостями здійснення цих видів контролю).

Отже, виявлена проблематика не узгодженості у трактуванні електронних грошей, як нового об’єкта бухгалтерського обліку, призводить до необхідності розмежування понять: “гроші”, “електронні гроші”, “цифрові гроші” та “безготівковий переказ коштів”. З метою узгодження понятійного апарату та покращення практики здійснення розрахунків електронними грошима запропоновано поняття “електронні гроші” трактувати через синтез його компонент (економічна, технічна та юридична). Так, поєднання юридичної та технічної компонент дає розуміння щодо права власності на електронні гроші; технічної та економічної – обґрунтовує специфіку форми електронних грошей як об’єкту обліку та контролю; а поєднання юридичної та економічної компонент дає змогу ідентифікувати електронні гроші як актив, ресурс, контрольований підприємством у результаті минулих подій.

Для потреб бухгалтерського обліку електронні гроші слід розуміти грошові кошти підприємства, які містяться у вигляді електронних записів на електронному пристрої (функціонують на програмній основі, на основі карток чи на основі мереж мобільного зв’язку), випущені у встановленому законодавством порядку із забезпеченням їх національною чи іноземною валютою, використовується підприємством для здійснення платіжних операцій у системах електронних грошей. Такий підхід дозволяє врахувати природу електронних грошей під час відображення їх у бухгалтерському обліку, а також при проведенні внутрішнього контролю чи зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима.

Література

1. Костирко Р. О. Організація пооб’єктного контролю ефективності діяльності підприємств / Р. О. Костирко // Фінансовий простір. – 2016. – № 1 (21). – С. 93–99.

УДК 336.1

В. М. Вареник, к.е.н., доцент
доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування
Університет ім. Альфреда Нобеля

ОЦІНКА СТАНУ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Структура і динаміка державного бюджету є основним показником фінансового стану держави. Хронічний дефіцит державного бюджету може призвести до проблем пов'язаних із неспроможністю держави виконувати свої функції, неефективного управління державними коштами і погіршення ситуації з зовнішньою заборгованістю.

На сьогоднішній день багато країн світу мають постійно зростаючий дефіцит державного бюджету, що призводить до виникнення нових боргів і перевищення нормативного значення цього показника. Бюджетна безпека є складовою фінансової безпеки, яка входить до складу економічної безпеки і направлена на підтримування платоспроможності країни, забезпечення збалансованості бюджету, ефективного використання бюджетних коштів.

Значення індикатора відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП коливається від задовільного рівня до оптимального. Так, за період з 2012 року по 2014 рік значення було задовільним, а починаючи з 2015 стало оптимальним. Це означає, що Україна за цей період має оптимальний дефіцит державного бюджету, значення якого знаходиться у діапазоні від 2 % до 3 %, що відповідає усім нормам цього показника. Якщо порівнювати цей показник зі світовими, то за методикою Міжнародного Валютного Фонду допустимий рівень бюджетного дефіциту для країн-боржників МВФ дорівнює 7-8 %. Для країн ЄС порогове значення дефіциту бюджету згідно критерій Маастріхтського договору 3% ВВП. Якщо розглядати світову практику припустиме значення цього показника є 2-3 % від ВВП.

Якщо розглядати країни ЄС за рівнем дефіциту, то є країни, які мали низький рівень дефіциту по відношенню до ВВП у 2017 році, є країни зі збалансованим бюджетом, а є країни, які порушили правила Маастріхтського договору 3 % ВВП. Країни, які у 2017 році мали профіцит: Мальта – 3,9 %, Кіпр – 1,8 %, Чеська Республіка – 1,6 %, Люксембург – 1,5 %, Швеція та Німеччина – 1,3 %, Нідерланди – 1,1 %, Данія – 1,0 %, Болгарія – 0,9 %, Греція та Хорватія – 0,8 %, Литва – 0,5 %. Словенія мала збалансований бюджет. Найнижчий дефіцит державного бюджету у відсотках до ВВП було зафіксовано в Ірландії та Естонії – 0,3 %, Латвії – 0,5 % та Фінляндії – 0,6 %. У двох державах дефіцит дорівнював або перевищував 3 % ВВП: Іспанія – 3,1 % та Португалія – 3,0 %.

Наступний індикатор - дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління, відсотків до ВВП. Значення цього індикатору у 2009 році було незадовільним, з 2010 по 2012 і з 2014 по 2015 роки значення індикатора перейшло в задовільний діапазон, а у 2013 та 2016 роках було оптимальним.

Індикатор рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет має небезпечне значення у 2017 році, так як перевищує показник 33 % і прямує до критичного 35 %. За аналізований період оптимальне значення даний індикатор не мав. Що стосується індикатора відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету – його значення є критичним і з роками ситуація стає гіршою.

Отже, аналіз індикаторів показав, що існують загрози бюджетної безпеки. Серед чотирьох показників два мають оптимальний рівень, а два незадовільний і критичний. Особливої уваги державі слід приділяти трьом з чотирьох індикаторів. Але із-за постійного і хронічного зростання дефіциту бюджету спостерігається зростання запозичень, які є основним джерелом його погашення.

Рис. 1. Значення інтегрального показника бюджетної безпеки України

Таким чином, згідно проведених розрахунків бачимо, що рівень бюджетної безпеки у 2017 році оцінюється як незадовільний, так як знаходиться в діапазоні від 0,6 до 0,8. Крім того, в порівнянні з 2016 роком спостерігається покращення ситуації, так як з критичного рівня відбувся перехід до незадовільного. Аналіз індикаторів свідчить, що тільки один з чотирьох індикаторів має оптимальний рівень – це відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП.

У 2018 році посилюється ситуація із зовнішніми боргами – на найближчі п'ять років припадає найбільший відсоток сплати боргів понад 40 млрд. доларів, що може призвести до зростання дефіциту в країні.

Література

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

1. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 9 жовтня 2013 року N 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.

2. Статистика операцій сектору загального державного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/oszdu_u.htm.

3. Інформація про здійснені операції з управління державним боргом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/article/390881>.

4. Eurostat 23 April 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8824490/2-23042018-AP-EN.pdf/6e5b346e-e302-4132-920a-854b00ac196d/>.

А. Д. Віхтюк, магістр
Д. А. Арзянцева, к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права

РОЛЬ ТЕХНОПАРКІВ В РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ

Важливою стратегічною ціллю України є перехід економіки на інноваційний тип розвитку, що потребує створення відповідної інфраструктури. В рамках формування інноваційної інфраструктури отримали розвиток такі організації, як науково-технічні парки, бізнес-інкубатори, технополіси, які націлені на формування умов благополучних для здійснення інноваційної діяльності.

Теоретичні та практичні аспекти з питань появи, становлення, розвитку і функціонування технопарків розглядали зарубіжні і вітчизняні науковці, серед яких: М. Моритані, Ш. Тацуно, Й. Фумікацу, Ф. Абельсон, А. Андерсон, Д. Гібсон, І. Антіпов, І. Каленюк, О. Сакун, С. Ревуцький.

При становленні економіки інноваційного типу технопарки сприяють переходу до нового технологічного укладу, прискорюють процес комерціалізації досягнень інноваційної сфери, сприяють більшій ефективності функціонування підприємств малого та середнього бізнесу.

Технопарк – це територіально відокремлений комплекс, заснований на базі провідного університету, що включає в себе наукові установи, промислові підприємства, інформаційні, сервісні та виставкові комплекси, комфортні житлово-побутові умови [2, с. 216].

Технопарки являються формою інтеграції освіти, науки і виробництва та складають важливий інфраструктурний елемент національних інноваційних систем. Залежно від можливостей регіонального розвитку функції технопарків можуть обмежуватися наданням послуг з розробки та впровадження технічних і технологічних нововведень або ж реалізовувати в рамках технопарку повний інноваційний цикл “наука – виробництво – споживання” [2, с. 216].

Технопарки є ефективною формою організації індустрії високих технологій. Зараз в найбільш розвинутих країнах світу існують і успішно функціонують понад 500 різних видів таких структур, кількість яких постійно збільшується. Абсолютна більшість науково-технічних зон зосереджена в США, Японії, Китаї, країнах Західної Європи, у Росії [1, с. 227].

Чинними технопарками в Україні відповідно до державного реєстру є: “Інститут монокристалів” (м.Харків), “Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона” (м.Київ), “Вуглемаш” (м. Донецьк), “Інститут технічної теплофізики” (м.Київ), “Українські інформаційно-телекомунікаційні технології” (“Укрінфотех”) (м.Київ), “Київська політехніка” (м.Київ), “Інтелектуальні інформаційні технології” (м.Київ), “Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка” (м.Київ), “Яворів” (Львівська обл., Яворівський р-н, м.Яворів), “Агротехнопарк” (м.Київ), “Текстиль” (м.Херсон), “Машинобудівні технології” (м.Дніпропетровськ) [2, с. 218].

Більшість українських технопарків створені на базі великих наукових центрів або вузів, що мають потужні дослідницькі підрозділи та яким надані спеціальні пільги. За даними Міністерства освіти і науки України наразі нараховується 12 технологічних парків, 17 наукових парків, 28 інноваційних бізнес-інкубаторів, 26 інноваційних центрів, 23 інноваційно-технологічних кластерів, 8 небанківських фінансових установ, 9 центрів інновацій і передачі технологій, 49 центрів комерціалізації інтелектуальної власності, 29 контактних пунктів за Рамковою програмою ЄС “Горизонт 2020” і близько 40 інших інституцій, що працюють в області інновацій [6].

Через нестабільну політичну та соціально-економічну ситуацію в Україні спостерігається зменшення показників діяльності університетської та академічної інфраструктури, забезпеченості кваліфікованими науковими кадрами, що суттєво впливає на науково-освітній потенціал країни. У зв'язку з цим у найближчі роки в рамках курсу на модернізацію економіки та інтеграцію національного господарства в світовий економічний простір необхідно стимулювати розвиток регіональних науково-освітніх структур, які могли б сприяти створенню інноваційних підприємств, що генерують і впроваджують інновації у виробництво регіону.

Основним документом, який регулював питання про технопарки був Закон України “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків”, але на сьогодні він втратив чинність. Натомість діє Закон України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” [5] та Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” [4]. Тому потрібно оновити нормативно-правову базу регулювання діяльності цих інноваційних структур.

Таким чином, для успішного переходу економіки на інноваційний тип розвитку необхідно створити необхідні для цього умови і забезпечити достатню державну підтримку та фінансування, удосконалити нормативно-правову базу що дозволило б інвестору, вченим і потенційному замовникові знаходити один одного.

Література

1. Волков О. І. Економіка і організація інноваційної діяльності / Волков О. І., Денисенко М. Г. Підручник. – ТОВ Видавничий дім “Професіонал”, 2004. – 960 с.
2. Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О. А. Єрмакова, Ю. Г. Козак. – Одеса: Фенікс, 2013. – 332 с.
3. Немченко А. Б. Особливості розвитку технопарків в Україні / А. Б. Немченко, Т. Б. Немченко // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. – 2011. – №19. – С. 315–323.
4. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992 р. № 2673-XII / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 676.
5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV / Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – С. 817–820.
6. Про схвалення Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки: Розпорядження Кабінет Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80>.

УДК 330.6

Д. В. Гришко, бакалавр
Науковий керівник – О. В. Акіліна, к.е.н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОБЛЕМИ МОЛОДІЖНОГО РИНОКУ ПРАЦІ МІСТА КИЄВА

Проблемам функціонування молодіжного ринку праці, приділено увагу в багатьох сучасних наукових дослідженнях. МОП проводила масштабні дослідження кризи у сфері зайнятості молоді та молодіжної зайнятості в країнах Східної Європи, проблематика програмного регулювання молодіжного ринку праці розглянута в складених МОП методологічних керівництвах зі складання національних планів дій в галузі молодіжної зайнятості, з аналізу ринку праці молоді та оцінки молодіжних програм зайнятості [1-4]. Проте ще недостатньо розглянута значна кількість питань, які стосуються регулювання молодіжного ринку праці на рівні окремого міста.

Проблему молодіжної зайнятості в м. Києві ми дослідили шляхом проведення соціологічного опитування серед молоді (18-29 років), використовуючи для цього анкету, яка розроблена к.е.н., доц. Ільч Л. М. [5]. У нашому дослідженні ми звернули увагу на наявність певних чинників, що сприяють працевлаштуванню та безпосередньо роботі, а також виділили та проаналізували декілька головних проблем, зокрема:

1. Робота не за спеціальністю, на яку навчались респонденти.
2. Надання переваги робітничим професіям.
3. Недосконала система пошуку роботи.

4. Дефіцит спеціальних знань, навичок та умінь потрібних для відповідного виду роботи.

5. Відсутність підтримки з боку держави.

6. Низька заробітна плата.

Перша проблема є сумісною з другою і є похідною від високих вимог роботодавців. При влаштуванні на роботу із розряду фахівець/управлінець від молоді вимагають «все і відразу» і в додаток до цього досвід роботи на відповідній посаді. Молода особа, котра щойно отримала освіту за спеціальністю і не має практичного досвіду роботи, не є конкурентоспроможною на ринку праці. У цьому разі, роботодавець може запропонувати їй стажування, під час якого заробітна плата буде порівняно низькою, а обов'язки високі та значимі. Тому деякі молоді люди роблять висновок, що немає сенсу йти на роботу з такими високими вимогами та низьким рівнем оплати праці, та обирають професії нижчого розряду з можливістю отримувати більш високу зарплату.

Що стосується джерел пошуку праці, то в цій сфері все набагато гірше, адже більшість опитуваних працевлаштовувалися через особисті зв'язки та певні газети, жоден з респондентів не влаштувався на роботу за допомогою державної служби зайнятості. Це свідчить про недовіру до держави з боку молоді. Ми вважаємо, що саме держава повинна сприяти працевлаштуванню та мотивувати молодь, надаючи їм різносторонню допомогу.

Також важливою складовою конкурентоспроможності на ринку праці є правильний вибір професії. Створення центрів професійної орієнтації допоможе молоді обрати сприятливий вид діяльності для себе та дізнатись багато корисної інформації. Наразі певна частина вступників взагалі не розуміє на яку професію йде навчатись, вступаючи у ЗВО навмання, що не сприяє якісному опануванню обраної професії через відсутність відповідної мотивації. Виходячи з матеріальних помислів, випускники з бакалаврату вирішують не продовжувати навчання на магістратурі і йдуть одразу працювати. Ми вважаємо це дуже неправильним рішенням, адже магістратура, яка має практико-орієнтований процес навчання сприятиме значному підвищенню компетентностей молоді.

В Україні середня заробітна плата становить приблизно 320\$, якщо відрахувати від цієї суми всі податки, які громадянин зобов'язаний сплатити, виходить приблизно 260\$. Амбіційна молодь не хоче працювати за таку зарплату, тому деякі люди надають переваги не офіційному працевлаштуванню.

Існує також багато інших проблем, які ми не виділили окремо, але на них також треба звернути увагу. Невирішені проблеми працевлаштування молоді мають серйозні соціально економічні наслідки такі як: зниження рівня життя; поширення пасивних нерегламентованих і деструктивних моделей поведінки; збільшення зовнішньої трудової міграції; психологічні зміни, які приводять до втрати мотивації до праці, зміни ціннісних орієнтацій.

Ознайомившись із вихідними даними можна констатувати проблему молодіжної зайнятості, як одну із найважливіших в нашій країні. Молодіжне

безробіття породжує за собою багато інших соціально-економічних проблем. Молодь готова працювати, але вона готова працювати за справедливу заробітну плату, з лояльним соціальним пакетом та можливістю зростати як працівник та як особистість.

Література

1. Кризис в сфере занятости молодежи: время действовать: Доклад V Международной конференции труда, 101-сессия (Женева, 2012 г.) [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_345399.pdf.

2. Молодежная занятость в странах Восточной Европы: кризис внутри кризиса: Справочный доклад к неофициальной встрече министров труда и социального обеспечения входе 100-й сессии Международной конференции труда (Женева, 15 июня 2011 г.) [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_345401.pdf.

3. Россас Д. Руководство по составлению национальных планов действий в области молодежной занятости / Д. Россас, Д. Россиньотти [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_emp/documents/instructionalmaterial/wcms_140782.pdf.

4. Мониторинг и оценка программ молодежной занятости: учебные материалы [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_492715.pdf.

5. Ільч Л. М. Структурні трансформації транзитивного ринку праці України: монографія. – Київ: Алерта, 2017. – 608 с.

УДК 336.717.1(477)

В. Б. Калинюк, студент

Науковий керівник – О. В. Свирида, викладач облікових дисциплін

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ГОТІВКОВІ ЧИ БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Майбутнє паперових грошей і банківських карт сьогодні під великим питанням. Зараз безготівкові платежі поступово витісняють готівку, то наступний крок – гроші в розумінні сучасної людини можуть зовсім зникнути, а всі взаєморозрахунки будуть проходити в мережі.

Тож готівка чи картки? Дедалі частіше українці обирають друге. За останні 5 років, за даними Національного банку, частка безготівкових розрахунків картками в Україні зростає більше ніж утричі і склала майже 40 %. Лише торік українці здійснили понад три мільярда таких операцій на суму понад 2 трлн грн. Такий тренд експерти пояснюють кількома чинниками. “Безготівкові розрахунки зручні з точки зору швидкості та доступності тих чи інших товарів та послуг”. Серед інших причин – відновлення економіки та зменшення обсягу зарплат у готівці та конвертах.

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

Також серед причин того, що готівка відходить у минули є:

- гроші є розповсюдником інфекцій, бактерій, що може призводити до різних захворювань;
- готівку дорого обслуговувати. Гроші треба інкасувати, постійно замінювати зношені купюри на нові;
- ненадійність, її легше вкрати;
- головне: готівка – це тіньовий бізнес, тіньова економіка, це те, на чому працює корупція, торгівля зброєю, наркоторгівля.

Також поступовій відмові від паперових грошей сприяє розвиток платіжної інфраструктури, що дозволяє проводити більше операцій без готівки.

Однак попри збільшення популярності безготівкових платежів, паперові гроші в Україні досі лишаються поза конкуренцією. Окрім того, споживачі в Україні бояться стати жертвами аферистів, які можуть викрасти їхні гроші, і тому не поспішають використовувати платіжні картки [2].

Майже половина працюючих продовжує [отримувати зарплату в конвертах](#). А ті, хто отримують на карту, вважають за краще знімати готівку і розплачуватися нею. Квитки на автобуси, потяги, трамваї і тролейбуси сплачуються практично в 99 % випадків готівкою.

Перехід на безготівкову оплату – мета розвитку багатьох фінансових систем світу. *Українці намагаються йти у ногу з часом і все частіше обирають безготівку.* В 2017 р. українці здійснили 2,3 млрд безготівкових операцій, кількість платіжних карток досягла 34,9 млн штук, мережа платіжних терміналів включає 251,7 тис одиниць [3].

У світі лідерами за безготівковими операціями є Франція (92 % всіх грошових операцій), Канада (90 %), Швеція (89 %).

У січні 2018 року уряд ухвалив Концепцію розвитку цифрової економіки, тобто такої, що базується на комп'ютерних технологіях та глобальній мережі інтернет. Особливе місце у концепції посідає безготівкова економіка.

Особливий інтерес українці проявляють до безконтактних платіжних технологій. Але станом на липень 2018-го з 60 млн платіжних карток в Україні лише 5 % з функцією безконтактних платежів. У Канаді і Японії четверта частина всіх карток – безконтактні, у Франції – 39 %, а в Китаї взагалі більше половини. І хоча частка безконтактних карт у нас невелика, зате з 271 тис терміналів 71 % пристосовані для безконтактних операцій. За прогнозами, до 2020 р. [15 % всіх платежів у торгових мережах будуть безконтактними](#) і досягнуть позначки в 2 трлн доларів.

Одним із видів безконтактних платежів є мобільні гаманці. За допомогою смартфона можна розрахуватися за будь-який товар чи послугу без банківської карточки. Мобільні технології прискорюють перехід економік на безготівкову.

Новим трендом на ринку безготівкових платежів в світі є біометрична ідентифікація. Зараз впроваджується багато її інструментів: пальці, руки, повіки, очі, вени. Платіж підтверджується або натисканням в смартфоні або за допомогою селф-фото. У момент підтвердження платежу відбувається звірка цих даних зі смартфона з банком біометричних даних.

Однією альтернативою традиційним банківським розрахункам можуть стати криптовалюти. За своєю суттю це цифрова (електронна валюта), яка створюється в інтернеті і не має фізичних носіїв. Світ визначився з вектором руху – це економіка без готівки. Україна слідує трендам. Уже можна спостерігати певні успіхи, але відставання від розвинених країн істотне [3].

Отже, основні переваги безготівкових розрахунків: зменшення частки тіньової економіки; позитивні зміни в кримінальній обстановці; виникає дефіцит державного бюджету; стабілізація банківської системи; розширення можливостей для інвестицій; зниження витрат на випуск, оновлення, зберігання паперових грошей.

Але українці все ж таки неохоче переходять на безготівкові платежі. Причинами цього є: історична недовіра українців до влади; відсутність прозорості в системі оподаткування; особливості менталітету; відсутність інтернету та каналів віддаленого обслуговування; технічні обмеження; низька фінансова грамотність; недостатні технічні знання [2].

Отже остаточне зміцнення переваг до безготівкової системи розрахунків в Україні може настати лише при забезпеченні стабільного економічного зростання, підвищення рівня надійності банківської системи.

Література

1. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ, Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 310 с.
2. Чорний Р. «Платіжна революція»: чи зникне готівка з обігу. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29355521.html>.
3. Якими будуть гроші майбутнього. URL: <https://phoneinfo8.info/andrij-novak-pane-premyer-ministre-kudy-zny-kly-groshi/>.

УДК 330.101.541[364-787.2:364.662]

К. П. Коваль, аспірант
кафедри менеджменту та державної служби
Чернігівський національний технологічний університет

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

Ефективність державної соціальної політики країни є показником ефективності її інститутів. Неодноразові спроби використати дієвість цільових програм та розробити нові підходи до розвитку системи соціального захисту населення не змінили соціальну сферу на краще. Згідно з даними Державної служби статистики України у 2017 р. 7,8 % домогосподарств України вважали рівень їх доходу достатнім і робили заощадження; 49,6 % – вважали дохід достатнім, але заощаджень не робили; 38,1 % постійно відмовляли собі в найнеобхіднішому, крім харчування; 4,5 % – не вдавалося забезпечити навіть достатнє харчування (за даними 2016 р. – 6,2 %; 45,7 %; 44,0 % та 4,1 %,

відповідно) [7; 8].

Можливості забезпечити гідний життєвий рівень громадян країни залежать, насамперед, від економічного зростання, яке є основою суспільного розвитку. А економічне зростання, в свою чергу, неможливе без участі людського капіталу, тому рівень та якість життя населення мають бути завжди у пріоритеті держави.

На шляху розвитку людського капіталу як продуктивного чинника економічного розвитку, постає проблема бідності, подолання якої є першочерговими завданнями світової спільноти.

Бідність – стан людини, соціальної групи, держави, який характеризується відсутністю або нестачею ресурсів, необхідних для підтримання мінімального рівня здоров'я та працездатності (абсолютна бідність), а також неможливість наслідувати розповсюджені в конкретній державі стандарти життя (відносна бідність). Але бідність являє собою дещо більше, ніж недостатній рівень доходів або незадовільний розвиток людських ресурсів. Це також і вразливість, неможливість бути почутим, відсутність влади та представництва.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 161-р схвалено чергову Стратегію подолання бідності, реалізувати яку передбачається до 2020 року. Основною метою Стратегії є поетапне зниження в Україні масштабу бідності, соціального відчуження та запровадження нових механізмів її запобігання.

Основним напрямками реалізації Стратегії є:

- розширення доступу до продуктивної зайнятості, сприяння зростанню доходів населення від зайнятості та виплат у системі державного соціального страхування для забезпечення умов гідної праці;
- забезпечення доступу населення до послуг соціальної сфери незалежно від місця проживання, мінімізація ризиків соціального відчуження сільського населення;
- мінімізація ризиків бідності та соціального відчуження найбільш вразливих категорій населення;
- запобігання бідності та соціальному відчуженню серед внутрішньо переміщених осіб.

Значна увага в методах подолання бідності приділена і системі соціального захисту населення. Стратегія містить посилення на те, що система соціальної підтримки вразливих верств населення потребує удосконалення у частині посилення її впливу на зменшення масштабу бідності. Програмами соціальної підтримки охоплено 58,3 % бідного населення, при цьому лише 41 % коштів соціальних програм (без урахування житлових субсидій) використано на задоволення потреб такого населення. Водночас серед отримувачів усіх видів соціальної підтримки лише 25 % належало до бідного населення.

Тобто в Україні, в якості інструменту боротьби з бідністю, намагаються використовувати систему надання соціальних послуг, натомість цей підхід має стати інструментом реінтеграції осіб, які опинились у складних життєвих обставинах [4]. Такий підхід має спонукати органи державного управління до

пошуку шляхів оптимізації соціальних видатків та підвищення ефективності системи надання соціальних послуг як важливої складової соціального захисту населення, а особу, що потребує допомоги – до ефективної адаптації при виборі способу життя.

За даними Державної служби статистики України в I кварталі 2018 року частка населення із середньодушовим еквівалентним загальним доходом у місяць вище фактичного прожиткового мінімуму (небідні за абсолютним критерієм – фактичним прожитковим мінімумом – за доходами) становила 69,5% (26,7 млн осіб); частка населення із середньодушовим еквівалентним загальним доходом у місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму (бідні за абсолютним критерієм) – 30,5 % (11,8 млн осіб), в т.ч. частка населення із середньодушовим еквівалентним загальним доходом у місяць нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму (бідні за абсолютним критерієм – за законодавчо встановленим прожитковим мінімумом – за доходами) 2,9 % (1,1 млн осіб). У порівнянні з тим же періодом 2017 року – 64,5 % (24,9 млн осіб); 35,5 % (13,8 млн осіб) і 4,6 % (1,8 млн осіб), відповідно.

Аналіз причин виникнення бідності та підходів щодо її скорочення показав, що майже половина населення країни (як за власною оцінкою громадян, так і за реальними даними Державної служби статистики України) перебувають у стані бідності. Виходячи з нормативно-правової бази, яка діє в Україні, та має на меті скоротити масштаби та сприяти подоланню бідності, значна роль приділяється саме системі соціального захисту населення та послугам системи соціального захисту зокрема. Проте, щоб система надання послуг дійсно була функціональною та сприяла задоволенню потреб громадян, для реалізації можливостей та уникнення соціальних криз і катастроф, методи та способи їх призначення мають бути не лише законодавчо задекларовані, але застосовувалися на практиці завдяки чітко визначному механізму надання послуг суб'єктами різних форм власності.

Світовий досвід свідчить, що економічне зростання країн неможливе без інвестицій у розвиток людського капіталу. Лише активна державна соціальна політика і формування ефективного інституціонального середовища стає міцним підґрунтям для забезпечення всебічного розвитку людини й досягнення гідного рівня та якості життя громадян. Оцінюванню заходів та показників ефективності останнього, будуть присвячені подальші наукові розвідки.

Література

1. Ажнюк М. О. Основи економічної теорії: навчальний посібник / М. О. Ажнюк, О. С. Передерій. – К. : «Знання», 2008. – 368 с.
2. Доклад о мировом развитии 2000/2001 года. Наступление на бедность. / Всемирный банк. – М. : «Весь мир», 2001. – 376 с.
3. Лібанова Е. М. Вимірювання якості життя в Україні: аналітична доповідь / Е. М. Лібанова, О. М. Гладун, Л. С. Лісогор. – К. : 2013. – 50 с.
4. Оліфіренко Л. Д. Удосконалення інституціонального простору як чинник подолання кризових тенденцій у державному управлінні / Л. Д. Оліфіренко // Розумовські зустрічі: зб. наук. пр. / Інститут законодавства Верховної ради України; Національної академії державного

управління при Президентові України; Сіверський центр післядипломної освіти. – Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти, 2015. – № 2. – 273 с. – С. 119–127.

5. Оліфіренко Л., Коваль К. Макроекономічні аспекти реформування системи соціального захисту населення в реалізації стратегії подолання бідності в Україні / Л. Оліфіренко, К. Коваль // Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів : ЧНТУ, 2018. – № 1 (13). – С. 7–16.

5. Про стратегію подолання бідності [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 15.08.2001 №637/2001. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/637/2001>.

6. Про схвалення Стратегії подолання бідності [Електронний ресурс]: Розпорядження від 16.03.2016 № 161-р. / КМУ. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd>.

7. Розпорядження КМУ від 14.02.2018 № 99-р «Про затвердження плану заходів на 2018 рік з реалізації Стратегії подолання бідності».

8. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів: статистичний збірник. / Державна служба статистики України. – К.: 2018. – 78 с.

УДК 342.95

О. В. Михайловська, к.е.н., доцент

К. В. Котенко, магістр

Чернігівський національний технологічний університет

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ

Як відомо, особи, групи та організації усіх форм і розмірів змінюються з одного стану на інший протягом певного часу. Д. Бейкер [1] справедливо зазначає, що будь-яке середовище (культура, країна та навіть світ) знаходиться в постійному стані потоку. Не виключенням є і наша держава. Проблеми децентралізації, що вирішуються в Україні, викликають необхідність впровадження ефективного управління змінами в публічному секторі.

Управління змінами як наукова дисципліна оформилося в рамках менеджменту та теорії організації. У категоріях класичного напрямку управлінської думки управління змінами розглядається як діяльність щодо впровадження перетворень з метою раціоналізації функціонування організації, наближення до поставленої цілі за рахунок мінімальних затрат, впровадження нових технологій. На думку західних експертів з управління змінами, на сучасному етапі всі чотири основні елементи управління організацією – планування, організація, контроль і мотивація – повинні певною мірою включати зміни [2-3].

Об'єднання людей в певні колективи неможливо уявити без внутрішньої структурованості та без належного організованого управління одних іншими, що потребує соціуму здатного до самоуправління.

Влада ініціаторів змін може бути підсиленою за рахунок ефективного стилю керівництва, який спирається на сучасні підходи до ситуаційного лідерства. Можливість покращення інформаційних процесів під час впровадження змін залежить від використання інформаційних технологій, які забезпечать більшу оперативність, достовірність та достатність обсягу інформації. Намагання

керівництва занадто пришвидшити темп змін може стати додатковим негативним каталізатором опору працівників муніципальних органів. Тому обрання місця в континуумі темпів змін потребує командної роботи, а не застарілих директивних методів управління [4].

Автори статті «Теоретичні аспекти управління змінами в публічній організації» справедливо відзначають, що ефективне управління змінами в публічних організаціях можливе лише на засадах комплексного підходу. Щоб управляти змінами в публічному секторі, потрібно впорядкувати процес та обґрунтувати його структуру. Структура процесу змін є багатоступеневим і повторюваним процесом, який охоплює три етапи: підготовку до змін, власне управління змінами, регулювання та закріплення змін. Управлінський складник визначає, які саме підходи будуть використовуватися керівниками під час здійснення змін в організації.

На рівні окремої організації, у тому числі публічної, можуть застосовуватися різноманітні підходи, серед основними є: 1) процесійний; 2) системний; 3) ситуаційний; 4) поведінковий; 5) контекстний; 6) компетентнісний; 7) адаптивний. Усі моделі управління змінами базуються на різній кількості етапів, але їх поєднують принципові особливості впровадження змін, пов'язані з людським фактором та страхом перед змінами [5]. Слід також відзначити, що необхідність використання ефективних методів управління змінами у публічній сфері пояснюється можливими масштабами змін [6].

Отже, більшість літератури, що пов'язана з управлінням змінами у публічному секторі стосується або загальних теоретичних питань управління змінами, або специфічних (управління змінами окремих частин публічного сектору). Тобто, у подальших працях за доцільне вважаємо окреслення питання ефективних управлінських практик у досліджуваній сфері.

Література

1. Strategic Change Management in Public Sector Organisations DAVID BAKER. – Режим доступу до матеріалів: https://erl.ucc.edu.gh/jspui/bitstream/123456789/2982/1/%5BDavid_P._Baker_%28Auth.%29%5D_Strategic_Change_Manageme%28BookZZ.org%29.pdf.
2. Семенець-Орлова І. А. Управління змінами у публічному секторі: концептуалізуючи складову загального процесу публічного управління (у сфері освіти) // Актуальні проблеми державного управління 2(50)/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-2/doc/5/01.pdf>.
3. Liebhart M. Between planned and emergent change: decision maker's perceptions of managing change in organisations / M. Liebhart, L. Garcia-Lorenzo // International journal of knowledge, culture and change management. – Vol. 10 (5). – 2010. – P. 214–225.
4. Кухленко О. В., Гончарова Г. М., Кирилко Н. М. Управління змінами в муніципальній діяльності України / Фінансовий простір № 1 (25) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2017<https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1701/17kovmdu.pdf>.
5. Кужда Т. І. Теоретичні аспекти управління змінами в публічній організації / Кужда Т. І., Сороківська О. А., Мосій О. Б. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 40–49.
6. Laurie Caple (1993). “Change management in the public sector”, Management Development Review, Vol. 6 Iss. 1. UPL: <https://doi.org/10.1108/EUM0000000000717>.

В. М. Пасічник, студентка
Науковий керівник – І. В. Годнюк, к.е.н., доцент, викладач
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Для країн з розвинутою ринковою економікою все актуальнішими стають процеси соціалізації економіки. Це обумовлено тим, що в процесі свого розвитку ринкова система набула нових цінностей, на чолі яких стоїть людина, її життя, здоров'я, безпека, добробут та гармонійне існування, а отже, і нових механізмів для реалізації завдань з забезпечення гідного існування індивідів.

Одним з цих механізмів є соціальна стандартизація. Причиною появи соціальних стандартів стала успішна реалізація соціально-економічної політики високорозвиненими країнами, створення так званих держав загального добробуту, забезпечення їх сталого розвитку. Для передачі цього досвіду країнам, що розвиваються і прагнуть соціалізувати власні економічні системи, було визначено ряд індикаторів та стандартів, які ілюструють ефективність реалізації соціальної політики, рівень життя населення в цих країнах [3].

Найвідомішим договором у сфері захисту соціальних прав є Європейська соціальна хартія (ЄСХ). ЄСХ є унікальним сучасним договором не тільки за обсягом закріплених соціальних та економічних прав, але й за впровадженням контрольним механізмом, у рамках якого передбачено дві основні процедури: загальна для всіх учасників – розгляд доповідей держав та факультативна – розгляд колективних скарг, учасниками якої є 27 держав [4].

В Україні на офіційному рівні поняття державних соціальних стандартів регламентовано Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III [1]. Державні соціальні стандарти визначено як встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій – встановлених законами мінімальних розмірів оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму.

Одним з важливих аспектів здійснення європейської соціальної політики в Україні є стандартизація в сфері соціального захисту. В Україні базовим соціальним стандартом є прожитковий мінімум, а соціальною гарантією – мінімальна заробітна плата.

Не зважаючи на щорічне підвищення розміру мінімальної заробітної плати в Україні, він не встигає за загальною динамікою зарплати. з 1 січня 2018 р.

мінімальна заробітна плата в Україні становить 3723 грн і залишається самою мінімальною в Європі [2]. При цьому відсоткове відношення мінімальної зарплати до середньої не дотягує до рекомендованого МОП і Світовим банком у діапазоні 50–60 % та протягом останніх років має тенденцію до зниження.

За офіційними даними близько чверті (27 %) громадян України знаходяться за межею бідності. При цьому, розрив між багатими і бідними стає все більшим. Індекс їх співвідношення складає 70:1, у той час як у країнах ЄС він дорівнює 4:1.

Сучасна політика соціального захисту в Україні має ряд проблем: нестача ресурсів на соціальне забезпечення, демографічні проблеми, економічні (безробіття, корупція, тіньова економіка, негативні зовнішньоекономічні впливи), соціальні, політичні [3].

Фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах березня 2018 року для працездатних осіб становив – 4126 грн (з урахуванням суми обов'язкових платежів відповідно до чинного законодавства).

Таким чином, законодавчо встановлений на березень 2018 р. (1700 грн) прожитковий мінімум занижено у 2,2 рази порівняно з його фактичним розміром або на 1988 грн, а для працездатної особи (1762 грн) – у 2,3 рази або на 236 грн.

В цілому українське законодавство містить необхідні основи для впровадження соціальних стандартів ЄС. В той же час, задекларовані в цих нормативно-правових актах стандарти, є значно нижчими в порівнянні з європейськими, внаслідок недостатнього рівня економічного розвитку, що а також через наявність корупції та олігархії [4].

Тому першочерговими завданнями в процесі соціалізації економіки України в умовах європейської інтеграції є – забезпечення розвитку інститутів, законодавства, підвищення мінімальних соціальних стандартів для всіх соціальних і демографічних груп населення.

На шляху євроінтеграції України, особливо в сучасних умовах зростання цін та запровадження непопулярних реформ, недопустимо «заморожувати» мінімальну заробітну плату, а навпаки вкрай необхідно піднімати її рівень з метою стимулювання зростання середньої заробітної плати та розвитку економіки в цілому. Також слід розробити систему економічних і правових заходів для збільшення частки заробітної плати в структурі ВВП, зменшення рівня тіньової економіки країни.

Література

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» ВВР. – 2000. – № 48. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення: 11.11.2018).
2. Закон України “Про державний бюджет України” від 23.12.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (дата звернення: 11.11.2018).
3. Іличок Б. І. Соціальні стандарти України: стан та перспективи змін Економіка і суспільство, 2016. – Вип. № 7. URL: <http://docplayer.net/69431426-Socialni-standarti-ukrayini-stan-ta-perspektivi-zmin.html> (дата звернення: 11.11.2018).

4. Слюсаренко К. В. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 1. – С. 80–90.

УДК 331.56:338.24

Н. В. Томусяк, студентка
Науковий керівник – Т. І. Герасимова, викладач вищої категорії
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного
соціально-економічного коледжу

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В умовах ринкової економіки проблема зайнятості молоді постає особливо гострою тому, що майже половина безробітних у світі – це молодь і вірогідність безробіття молодих людей втричі вища, ніж для дорослого працездатного населення. Зростання молодіжного безробіття є характерною ознакою сучасного ринку праці так, як молодь формує особливий спектр ринку праці, який: з одного боку, молодий вік сприяє високій мобільності, відкритості, готовності до змін та пошуку роботи, а з іншого – молоді не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Безробіття серед молодого населення призводить до:

- поглиблення бідності та зубожіння бюджетів молодих сімей (як наслідок – збільшення розлучень, абортів, зниження народжуваності, збільшення кількості безпритульних і покинутих дітей);
- відтоку молодих фахівців до розвинутих країн;
- пошуку альтернативних форм заробітку у сфері неформальної економіки і тіньового бізнесу і підриву інтересу до освіти;
- посилення криміногенної ситуації в країні.

На сьогоднішній день численні соціопитування молоді, фіксують критичне сприйняття сучасного життя в Україні та скептичну налаштованість до можливості швидких та якісних змін власної долі.

Студенти нашої держави – це образ майбутнього і сьогодні головними проблемами випускників нашої держави є труднощі у їх працевлаштуванні та відсутність можливостей самореалізації. Основними причинами молодіжного безробіття є: невірною обраною спеціальністю, відсутністю досвіду роботи та завищені вимоги молоді до майбутнього місця роботи.

У рейтингу нагальних проблем для нашої молоді, проблема працевлаштування є найбільш актуальною, адже тенденції безробіття серед молоді на українському ринку праці набули загрозливих масштабів. У 2017 році рівень безробіття молоді зріс до 30 % в тому числі, зросла і кількість безробітних серед випускників навчальних закладів.

За офіційною статистикою не працевлаштованим залишається кожний десятий випускник ПТУ. Протягом січня-вересня 2018 року в Україні статус

безробітного з числа молоді мали 303,0 тис осіб, що складає 36 % від загальної кількості безробітних.

Для вирішення проблеми молодіжного безробіття варто розібратися з причинами її виникнення. Доцільно виділити наступні проблеми, що сприяють молодіжному безробіттю: екзогенні, які пов'язані із зовнішніми впливами – це світова фінансово-економічна криза і міграційні процеси та ендегенні, які пов'язані із внутрішніми процесами – це недосконалі програми розвитку молоді; диспропорції між попитом та пропозицією на ринку праці; невідповідність кваліфікації молодих спеціалістів вимогам роботодавців; недосконалість законодавства з питань зайнятості; та інші. Усі ці фактори спричиняють дисбаланс між попитом та пропозицією, що є основною причиною безробіття.

Сьогодні є можливості працевлаштування молоді на малих приватних підприємствах, однак, і тут існують проблеми, які заважають влаштуватись їм на роботу до приватного підприємця, а саме такі проблеми: психологічний; податковий так, як платникам єдиного податку, не вигідно наймати робітника на законних підставах, а тому державі бажано б було надавати податкові пільги приватним підприємцям, зокрема платникам єдиного податку; правова незахищеність робітника і роботодавця одне від одного, як наслідок неправильної побудови трудового контракту за формою чинного законодавства.

Молодіжне безробіття має дуже суттєві негативні соціальні та економічні наслідки. Соціальні наслідки – це: посилення соціальної напруги; загострення кримінальної ситуації; зростання кількості психічних захворювань; посилення соціальної диференціації; падіння трудової активності. Економічні наслідки – це: скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП країни; падіння життєвого рівня, втрата кваліфікації безробітними; зростання витрат на допомогу безробітним; скорочення виробництва.

Проаналізувавши проблеми молодіжного безробіття можна запропонувати перспективи його подолання в сучасних умовах економічного розвитку держави.

Отже, загальними перспективами подолання безробіття є:

- законодавче регулювання умов найму та використання робочої сили;
- створення нових робочих місць;
- стимулювання розвитку дрібного та середнього бізнесу;
- заходи з підготовки та перепідготовки робочої сили;
- покращення інформованості населення про вакансії на ринку праці.

Запропоновані перспективи сприятимуть переходу робітників із тіньового сектора економіки в реальний, а також, певному зниженню рівня безробіття.

Література

1. Білик А., Гарна С., Гончар Л. Проблеми молодіжного безробіття та шляхи його подолання. – URL: <http://www.sworld.com.ua/konfer41/4>.

2. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лютого 1993 р. № 2998-XII. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.

УДК 351 (477)

I. V. Lysukho, student
*Scientific supervisor – N. I. Demchuk, professor of the department
of finance, banking and insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University*

PROBLEMS OF PUBLIC ADMINISTRATION REFORM IN UKRAINE

Public Administration is a part, even though a large and important part, of administration. Administration means performance of the executive functions of the state. Public Administration lends itself to two usages. It refers to the practice. Also, it means a field of intellectual enquiry or discipline. Public Administration refers to the study of the activities of the State, but these activities may relate to the executive or the legislature or the judiciary.

Francis Fukuyama in his book “State-Building: Governance and World Order in the 21st Century” emphasised, that the primary goal of reforms in developing countries is the strengthening of state institutions. In Ukraine this is twice true: this country had its own state too long ago, enjoyed its brief independence between two world wars (less than three years of armed confrontation on several fronts), but inherited weak and ineffective state institutions from a totalitarian Soviet Union [2].

For more than two decades the Ukrainian government was functioning under the influence of a post-colonial heritage Soviet system, which focused on managing assets unnecessarily owned by the state (Ukraine has 100 times more state-owned enterprises than the average European country), coercive inspection and control, and administrative services delivered at convenience of the state bodies and not the citizens. All these also nourish extreme corruption [3].

Looking backwards, we can see that the common European principles of public administration – separation of politics and civil service, transparent legal framework, alignment of policy priorities with financial constraints, clear definition of functions of institutions, transparent accountability, citizen oriented public services and e-government, were unattainable for decades in Ukraine. In 2018, the OECD/SIGMA program made its first thorough assessment of Ukrainian public administration, outlining these and other shortcomings, against the commonly agreed European principles of public administration. This assessment now stands as a baseline for further public administration reforms.

In order to make all the necessary sectoral reforms, we need people capable to do this at the level of government. That is why public administration reform in Ukraine is a key priority for the EU and the local civil society, and now also for the government.

The major goal is to free ministries from obsolete, redundant and overlapping

functions and focus them on priority tasks – analysis, development and implementation of relevant public policies. This transition would not be immediate, as long as it is connected with privatisation, the administrative services reform and the inspection reform.

Until now the law on civil service was adopted, this created a legal basis for the reform and introduced depolitisation of the civil service. Now the reorganisation is already in progress in 10 ministries. It is made up of three major changes concerning – people, structures and processes. New structures (called directorates) are being created for policy analysis and development; new people are coming through open contests (higher salary and guaranteed interesting employment usually means increased competition and better standards by people with new values).

Obsolete functions will gradually be transferred, cancelled or outsourced, by this way corruption opportunities will be eliminated. The management processes also are a subject of change: impact assessment, policy evaluation, consultations with stakeholders and “evaluate first” principle are being set as a key rules. Clear responsibilities and key performance indicators are being introduced to gradually replace micro-management (first appropriate changes to the Government Rules were already adopted). Government policy planning will be evidence-based and aligned with budgeting process. The government activity should be based on a medium-term plan containing the key development projects. New government decisions should only be made on the basis of an analysis of the effectiveness of the previous ones, and key performance indicators should be monitored continuously. The process of policy development should be clearly standardised.

Last but not least, ministries will be transformed into compact teams of higher-paid motivated professionals who deal only with the main task, i.e. solving the country’s development problems. The government processes will be greatly simplified, standardised and algorithmic. This means a significant increase in the speed of passing draft decisions, reducing the load on key people, eliminating bureaucracy, duplication, and voluntarism. The government should become an attractive place to work for decent and professional people, and an understandable and responsible partner for foreign governments.

It is important that the change will be visible for the society, as all citizens want to reduce bureaucracy and spending on the state apparatus, improving the quality of public services, professionalism and responsibility [1].

There is now a certain critical phase, as the coming year brings presidential and parliamentary elections. Thus, we need to concentrate on key issues: finalising reorganisation at the 10 pilot ministries, finalising the introduction of impact assessment and other process changes, as well as use the last year of the parliament to adopt legislative changes. To make a reform, as Francis Fukuyama uses to say, we need to create a wide coalition. This is exactly what the reform task force is doing. The practical experience of Ukrainian reforms proves: when a reform becomes “fashionable”, it will be successful.

References

1. Kovalchuk V. High education system challenges in the context of requirements of labour market and society / Vasyl Kovalchuk // Scientific letters of academic society of Michal Baludansky. – 2016. – pp. 88–90.

2. Fukuyama F. State Building: Governance and World Order in the 21st Century / Francis Fukuyama // London, Great Britain . – 2015. – 208 p.

3. Usachenko L. M., Timtsun V. I. History of Public Administration in Ukraine: Teach. manual / Usachenko L. M., Timtsun V. I. – K.: Scientific-production enterprise “Interservis” Ltd. – 2013. – 292 p.

УДК 35:354

A. Mykhailovska, student ПМ-181
*Supervisor – S. Ponomarenko,
Cand. Sc. (Economic), Associate Professor
Chernihiv National University of Technology*

PROCESSES OF INTERACTION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND CIVIL SOCIETY

Public administration and civil society have a social basis in the areas of a single communication field, that's why the effective interaction between public authorities and the citizens is one of the most important conditions for the development of democracy in Ukraine. The success of such interaction is determined by constant dialogue, improvement of the practice of the relationships, active and conscious participation of citizens in public cases.

Therefore, the interplay between civil society and public power is a determining factor for ensuring the democratic development of Ukraine, that's defined in the Constitution of Ukraine (Article 1), as the creation of a “sovereign and independent, democratic, social, rule of law state”.

Naturally, the realization of that constitutional goal is the contents of the activities of Ukrainian civil society. That's the circumstance which requires the formation of partnerships between public authorities and civil society institutions.

At the same time, the problem is in the need to establish the necessary balance between the country and the mechanisms of its influence on the society as well as civil society needs the mechanisms of its self-development and social control. That's the precisely scheme to create the balance which is so needed for creating a democratic and legal country. It should be emphasized that the establishment of effective interaction concerns different subjects: society; local government; business structures; foreign countries [1].

That is due to the expected results of public participation: reduction of corruption; increase of citizens' confidence in the authorities; increasing their openness and accountability; the cooperative solution of socio-economic problems in the government and public institutions.

Moreover, the goals of public administration should be laid down from the civil society, which is truly actual for the democracy.

The issue of developing effective relationships between public authorities and civil society is one of the key issues of the society, which depends the country's political stability and the "political consciousness" of each person.

There should be pointed out the orientation of the functions on the path of formation a politically conscious society. Political participation of the population had recognized among the main human rights, which surely had received international legal recognition. So, Art. 25 of the International Covenant on Civil and Political Rights (Res. 2200 (XXI) of the United Nations General Assembly of December 16, 1966) contains the following provisions [2]: "Every citizen must have, without any discrimination have the rights and the opportunities: a) to take participation in the conduction of public cases, either directly or through the freely chosen representatives; b) to vote and be elected at truly periodic elections, which are carried out on the basis of universal and equal suffrage by the election ballots and ensuring the free expression of the voters; c) have the access to the country by the general conditions of equality to the civil service". Therefore, the practice of the strategies of ensuring a constructive dialogue between the country and society promotes the participation of citizens and their associations in the formation of the public policy.

Nowadays, the achievement of the partnerships between public authorities and civil society is an important prerequisite for the development of the Ukraine and the creation of a high-quality and effective interaction between all elements of the subsystems.

References

1. Михайловська О. В. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості/ О. В. Михайловська / Науковий вісник Полісся. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. – № 1 (5). – 136 с. Режим доступу: <http://nvp.stu.cn.ua/uk/component/k2/item/472-mihaylovska-o-v-deyaki-aspekti-komunikativnoyi-vzaemodiyi-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya-ta-gromadskosti.html>.
2. Холдар Д. Г. Роль участі громадськості у виробленні та реалізації політики: посібник з участі громадськості / Проект «Голос громадськості» Міжнародний центр перспективних досліджень; за ред. Холдар Д. Г., Захарченко О. – К.: Дизайн- студія «Медіа», 2002. – 150 с.
3. Mykhailovska O. V. Analysis of practical aspects of interaction between civil society and public governance / O. V. Mykhailovska, V. I. Gurkovskyi, O. M. Rudenko // Scientific Bulletin of Polissia. – 2017. – № 4 (12). Ч.2. – С. 149–157.

УДК 35.073 (477)

Yu. V. Yurchenko, student
*Scientific supervisor – N. I. Demchuk, profesor of the department
of finance, banking and insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University*

PUBLIC ADMINISTRATION REFORM STRATEGY

Public administration reform is a precondition for success of other important reforms in Ukraine. Public administration reform, reform of the system of public

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та
економічній сферах України: теорія і практика»*

finance management and decentralization are the components of proper and efficient governance in Ukraine. Development of a system of governance capable of implementing systemic reforms in Ukraine and ensuring economic growth while observing principles of democracy, rule of law, protection of human rights and gender equality principles, inclusiveness and participation is another basic precondition for Ukraine's success [1].

In 2016, based on the criteria developed of the OECD SIGMA program and set forth in the document called Public Administration Principles, in close cooperation between Ukrainian and European experts, the Strategy of Public Administration Reform in Ukraine for 2016-2020 was developed and approved by the Government together with a detailed Action Plan, clear performance indicators, and calculation of implementation expenses.

On May 1, 2016 a new Law on Civil Service came in force that introduced mandatory competition for selection of civil servants. These documents laid a foundation for the first real attempt for an all-encompassing process of public administration reform in Ukraine. The Government confirmed its political will to develop a system of governance capable of implementing systemic reforms [2].

Reform Progress in 2017. In 2017, the Government continued to implement the Strategy of Public Administration Reform in Ukraine in the following areas:

1. For ensuring a strategic approach and improving coordination in the sphere of public administration reform, the Coordination Council on Public Administration was created as well as a working group of state secretaries, and special structural units in the CMU Secretariat.

2. For the strategic planning purposes, formulation and coordination of policies, directorates for strategic planning and European integration were created in ten pilot ministries, and an online monitoring system of the status of implementation of the Government's Action Plan was introduced; development of electronic interaction among executive bodies was continued.

3. In the sphere of civil service and human resource management, a system of performance indicators and evaluation of professional activities of civil servants was introduced, the procedure for selection of civil servants was improved, the Government approved the Concept of introduction of an information system of human resource management in state agencies and the Concept of reform of the system of professional training for civil servants, heads of local state administrations, first deputy heads and deputy heads, local self-government officers, and local council members.

4. With regard to accountability and transparency of the system of executive bodies, comprehensive reorganization of ministries was launched and aimed at improving the process of governmental decision-making based on comprehensive policy analysis. In order to ensure a strategic approach to reforming ten pilot ministries, two agencies and the Secretariat of Cabinet of Ministers, 50 new directorates on policymaking and strategic planning were created.

5. In the sphere of provision of administrative services, a network of the centers for provision of administrative services (CPAS) was further developed, the procedure for

service provision was improved, and transition to provision of e-services was continued.

6. The work on implementation of the Strategy of Public Finance Management System went on and was focused on mid-term budget planning, strategic planning and coordination of actions related to the state policy implementation.

Ukraine is reforming the public administration system in accordance with the EU principles [3].

Powerful political leadership and efficient coordination at the top level is a precondition for the successful public administration reform. An important factor – as for any other reform – is sufficient financial and human resources, a coordinated approach, and appropriate communication with all stakeholders.

In 2017, political leaders of the Government paid significant attention to the public administration reform. The Coordination Council on Public Administration and the institution of state secretaries became effective reform instruments. Considerable support for this effort was provided by civil society and international institutions.

Ensuring Reform Financing Implementation of the public administration reform is financed under a separate national budget program, Support for Implementation of Comprehensive Public Administration Reform. In 2017, 300 million hryvnias were allocated for the reform implementation, which were distributed in accordance with the CMU Resolution. Funds were used to pay salaries and to create modern working places for new specialists who were selected in 2017 and will be selected in 2018. Funds were furthermore distributed among 13 state agencies that were implementing the reform in 2017 and will continue to work in the current year. In 2018, it is planned to allocate 1.5 billion hryvnias from the state budget for comprehensive PAR implementation.

According to the Agreement on Financing Public Administration Reform signed with the EU on December 19, 2016 irrevocable financial assistance will be provided to Ukraine in the amount of 104 million Euros (90 million as sectoral budget support and 14 million as technical assistance) during five years. The first financial assistance installment totaling 10 million Euros was received in May 2017. The main precondition for provision thereof was approval of the Strategy of Public Administration Reform in Ukraine for 2016-2020, adoption of the new Law of Ukraine on Civil Service, and the Concept of introduction of reform staff positions. The funds are transferred to the Ukrainian budget [4].

The Agreement on the EU Budget Support does not specify the purposes, for which the funds are used, and respective decisions have to be made by the Ukrainian Government.

Plans and Approaches to Risks Mitigation:

1) In 2018, it is expected that newly established directorates of the ministries will become capable and will be able to draft high-quality governmental decisions and continue the reform. The SCMU directorates will provide coordination and methodological support.

2) The first comprehensive evaluation of the situation with public administration in Ukraine will be conducted by the SIGMA/ OECD program.

3) A large-scale EU technical assistance project will be launched to support public administration reform, which will facilitate overall PAR coordination and provide assistance in drafting expert solutions in individual areas of the PAR.

References

1. Some aspects of civil service reform in Ukraine: Regulation, Policy, Plan [...] dated to 24th of June 2016 № 474-p. – Access mode: www.zakon5.rada.gov.ua.
2. Constitution of Ukraine: Constitution, Act dated to 28th of June 1996 №254к/6-ВР. – Access mode: www.zakon5.rada.gov.ua.
3. Ukrainian Civil Service Act: dated to 10th of December 2015 № 889-VIII. – Access mode: www.zakon5.rada.gov.ua.
4. Growth policy “Ukraine 2020”: Order, Policy dated to 20.01.2015 № 5/2015. – Access mode: www.zakon5.rada.gov.ua.

СЕКЦІЯ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

УДК [378.046-021.68:005.7]:005.336.5

С. О. Головко, здобувач
*Науковий керівник – С. О. Омельченко, д.пед.н., професор
Донбаський державний педагогічний університет*

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ІЗ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сьогодення потребує магістрів із менеджменту, які здатні використовувати набуті знання, адаптуватися до нових потреб економічної галузі, активно діяти та швидко приймати рішення, мати особистісно-креативні якості, що визначають професійну готовність до відповідальної та ініціативної професійної діяльності.

Отже, постає питання наукового розроблення та експериментальної перевірки механізмів, що сприяють формуванню управлінської культури майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки.

У 2018 р. нами було проведено відповідний експеримент на базі низки ЗВО: Донбаський державний педагогічний університет (м. Слов'янськ), Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро), Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава), Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ). У межах експерименту ми також попросили висловитися магістрантів і науково-педагогічних працівників стосовно найбільш значущих характеристик управлінської культури. У результаті ранжування отримано наступні данні (табл. 1).

Проведений нами статистичний аналіз даних за допомогою критерію Спірмена дозволив виявити кореляційні зв'язки між поглядами магістрантів і науково-педагогічних працівників на зазначену проблему. Ми отримали емпіричне значення критерію. Відтак, можемо стверджувати, що магістранти й викладачі однаково ставляться до основних характеристик управлінської культури.

Важливим результатом дослідження вважаємо також усвідомлення того, що високого рівня управлінської культури в процесі фахової підготовки бажає досягти переважна більшість магістрантів – 85 %, лише 10 % респондентів вважають, що це може бути реалізовано виключно у межах майбутньої управлінської діяльності. Лише 5 % опитаних упевнені, що управлінську

культуру взагалі не варто формувати.

Далі ми з'ясували, наскільки значущою для сучасного менеджера є управлінська культура. Високі результати опитування ми пов'язуємо з достатнім розумінням магістрантами сутнісних характеристик управлінської культури на рівні основних педагогічних категорій (функцій, властивостей, умов формування тощо).

Таблиця 1

Ставлення до характеристик управлінської культури з боку магістрантів і науково-педагогічних працівників

Складники управлінської культури	Магістранти	Науково-педагогічні працівники
Здатність комплексно вирішувати проблему	8	7
Здатність виявляти сутність проблем у професійній сфері, знаходити адекватні шляхи щодо їх розв'язання	7	11
Володіння системним, цілісним підходом до аналізу й оцінки ситуації	4	1
Здатність аналізувати, верифікувати, оцінювати повноту та достовірність інформації в ході професійної діяльності, за необхідності доповнювати й синтезувати відсутню інформацію	1	2
Продуктування нових ідей, творчий підхід до їх реалізації	2	3
Здатність виявляти ініціативу та здійснювати лідерські функції в колективі задля досягнення спільної мети		4
Здатність та готовність виконувати колективні проекти, брати на себе відповідальність за виконання робіт окремої групи	3	5
Усвідомлення власного емоційного стану, самоконтроль і саморегуляція	9	9
Здатність здобувати нові знання й уміння та інтегрувати їх з уже наявними	10	10
Внутрішня потреба виконувати роботу якісно	5	8
Спроможність орієнтуватися у різних поглядах на проблему та шляхи її розв'язання, формулювати власну думку	6	6

Це підтверджують статистичні данні: 55 % магістрантів вважає, що управлінська культура є дуже важливою, 30 % респондентів говорять, що вона скоріше важлива, лише 15 % стверджують, що зазначена культура скоріше не є важливою, цікаво, що не виявлено жодного респондента, який вважає, що управлінська культура не потрібна для сучасного менеджера. Ми також попросили магістрантів здійснити самооцінку щодо визначення рівня власної управлінської культури. Виявилось, що 12 % магістрантів упевнені, що мають низький рівень, 42 % – середній, 46 % – високий. У наступному запитанні ми спробували дізнатися, чи вважають респонденти, що в процесі університетської підготовки можливо якісно сформувати управлінську культуру. Ствердно відповіли 85 % респондентів.

На запитання щодо видів університетської діяльності, яка дозволяє формувати управлінську культуру, переважає освітня – 44 %. Важливо, що респонденти доволі високо оцінили науково-дослідну роботу – 24 %, що яскраво підтверджує принцип реалізації дослідницького навчання в процесі професійної підготовки.

Констатуємо, що в цілому у магістрантів виявлено не лише позитивне ставлення до важливості формування управлінської культури, а ще й розуміння шляхів зазначеного формування.

У процесі проведеного нами дослідження нам вдалося повністю або частково вирішити питання, які ми відносимо до проблемного поля формування управлінської культури майбутніх магістрів із менеджменту у процесі фахової підготовки. Так, нам вдалося змінити стереотип студентського та викладацького мислення стосовно важливості формування управлінської культури в рамках магістратури через урахування можливості навчальних дисциплін фахового (професійно-практичного циклу), виробничої практики на підприємствах різних форм власності, різних форм і методів організації наукової роботи, підвищення інтересу, мотивації до управлінської культури як педагогічного феномену.

УДК 331.108.26:338.24

І. Р. Гораш, студент
*Науковий керівник – А. В. Годованюк, викладач екон. дисциплін
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Проблеми розвитку ринку праці в Україні в цілому регулярно привертають увагу, оскільки питання зайнятості населення, заробітної плати та інші проблеми розвитку ринку праці та кадрової політики знаходяться у сфері не лише суто економічних, а й соціально-політичних інтересів, широкого загалу та політиків. За даними Державної служби зайнятості України (ДСЗУ) чисельність зайнятого населення у віці 15–70 років 2017 р. становила 16 млн осіб.

Рівень зайнятості серед чоловіків був вищим, ніж серед жінок, відповідно 61,1 % та 51,4 %. Найвищий рівень зайнятості спостерігався у м. Києві, Харківській, Київській та Дніпропетровській областях, а найнижчий – у Волинській, Донецькій та Тернопільській областях [4].

Відносно новою рисою розвитку українського ринку праці протягом останнього десятиріччя є доволі значна активізація молоді у пошуках роботи. За інформацією ДСЗУ, протягом січня – серпня 2017 р. кількість вакансій, заявлених роботодавцями, становила 722,7 тис од., що на 101,8 тис вакансій більше, ніж у січні – серпні 2016 р. [4].

Попит на робочу силу в Україні збільшується із зростанням національної економіки і навпаки. При цьому відносно вищими темпами зростає попит на кваліфікованих працівників [1, с. 122].

Ситуація на ринку праці повільно, але невпинно змінюється. Зовсім недавно про спеціальностях рекрутера або event-менеджера ніхто і не чув. Але час йде, і

зараз найбільш вигідне становище на ринку праці зайняли програмісти, маркетологи і представники робітничих професій.

За рейтингами українських сайтів з працевлаштування складено список найбільш запитуваних професій 2018 р.: ІТ-фахівці, менеджери і працівники торгівлі, маркетологи і бухгалтери, HR-менеджери, медичні працівники, працівники обслуговування, аграрії, адміністративний персонал, робочі спеціальності [3].

За даними Державної служби статистики визначено 5 «топових» професій: працівники сфери авіатранспорту, фінансисти і страховики, ІТ-шники, науковці, складувальники та інші допоміжні спеціальності у сфері транспорту.

У Державній службі статистики надали інформацію про найбільш потрібні професії в Україні, а також про галузі, де українці отримують найвищу зарплату: програмні розробники, працівники сфери фармакології, наукові діячі, працівники транспортної галузі та промисловості [3].

Дослідники визначили найбільш високооплачувані робочі місця. Чим вища кваліфікація, тим менший ризик, що в майбутньому вас замінять на роботі. Відтак у результаті визначено 20 найперспективніших професій наступного десятиліття: продавець, ІТ-фахівець, інженер з автоматизації виробництва, маркетолог, інженер комунального обслуговування, агроінженер, технолог з виробництва і переробки харчової продукції, технолог побутового обслуговування, логістик, юрист (господарське право), енергетик, ветеринар, фармаколог, фінансист, інженер зв'язку, практичний психолог, генетик, біохімік, робототехнік, нано-інженер [5].

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств показує, що на ефективність бізнесу впливає 3 чинники: економічні умови, конкуренція та організаційний клімат в компанії, причому робоча атмосфера майже на 1/3 визначає її фінансовий успіх [2, с. 36].

За професійними групами: найбільший попит роботодавців спостерігається на робітників з обслуговування, експлуатації устаткування, на кваліфікованих робітників з інструментом, працівників сфери торгівлі та послуг, представників найпростіших професій. Серед найпростіших професій найбільш запитувані підсобні робітники, вантажники, прибиральники, двірники, укладальники-пакувальники, комірники, кухонні робітники та сторожі.

Головна вимога до кадрів – робота повинна викликати інтерес і приносити задоволення, адже успіх принесе тільки кропітка праця, терпіння і постійне самовдосконалення. Тоді роботу мрії не доведеться довго шукати: справжні профі потрібні скрізь і завжди.

Література

1. Балабанова Л. В. Управління персоналом: підручник Міністерство освіти і науки України, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Київ: ЦУЛ, 2011. – 467 с.

2. Закаблук Г. О. Економічна ефективність удосконалення системи управління персоналом підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 2. – С. 33–41.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. – URL: <http://www.dcz.gov.ua>.
5. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. – URL: <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 331.56.4:377.36:339.138

П. О. Губич, студент
*Науковий керівник – А. В. Годованюк, викладач екон. дисциплін
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ОСВІТНЬОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У РИНКОВИХ УМОВАХ

Міграція населення пов'язана з різними сторонами життя суспільства і є одним з найбільш адекватних індикаторів його розвитку. Міграційний процес визначає кількість мігрантів, які мають спільні території прибуття та вибуття протягом певного періоду.

Освітня міграція охоплює переміщення осіб, які належать до різних за віком груп, є споживачами освітніх послуг іншої країни, учасниками програм академічного обміну за межами країни перебування [1].

В другій половині 2017 року групою науковців за фінансової підтримки Світового банку було проведено масштабне соціологічне дослідження, яке мало з'ясувати характер міграції з України: «відтік» чи «притік» мізків [3].

Хоч частка науковців в загальних потоках міграції з України є відносно незначною, все-таки кількість науковців в країні зменшилась критично. Так, кількість науковців в Україні знизилась з 300 тис. осіб у 1990 р. до 82 000 осіб у 2017 р.. Тут ми підходимо до ще більш проблемного питання під назвою дослідження академічної міграції: адже в Україні не ведеться повна статистика виїзду вчених закордон. Інформація, що надається Державним комітетом статистики не може вважатись повною, оскільки вона як мінімум не включає тих науковців, що емігрують своїми силами [3].

Сьогодні практично всі країни здійснюють політику залучення іноземних студентів, тому що такий вид міграції розглядається як найбільш бажаний і має ряд позитивних наслідків. В Україні у 2017-2018 н.р. зареєстровано понад 59 тис іноземних студентів. Щорічне збільшення чисельності іноземців, що прибули до України з метою навчання, потребує нових підходів до регулювання освітніх і міграційних процесів для забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному ринку освітніх послуг [4].

Цьогоріч можливість навчатися в Україні отримали більше іноземців, ніж у попередні роки. Для порівняння – за 7 місяців 2017 року було зареєстровано 18 214 запрошень, а у 2016 кількість запрошень склала близько 12 тисяч [5]

Кількість українців в іноземних університетах в минулому навчальному році склало 72 тис осіб. Так, найпопулярнішими для навчання країнами, як і

раніше залишаються Польща, Німеччина, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина [4].

Якщо порівнювати два останніх роки, то приріст студентів становить майже 11 тис осіб. Українські студенти показали найшвидше зростання – з 23 тис до 30 тис людей. На сьогоднішній день є дані щодо кількості українських студентів у Австрії, Білорусі, Болгарії, Естонії, Італії, Латвії, Литві, Молдові, Німеччині, Польщі, Словаччині та США. Зокрема, в польських університетах за програмами повного циклу навчалося 33 тис. українців [4].

Якщо говорити про країну, яку б студенти обрали для навчання за кордоном, лідирує Англія – там хочуть навчатися 44,8 % респондентів. Серед популярних країн для здобуття освіти лідирує Німеччина (24,6 %), Польща (15,9 %) і Чехія (2,8 %) [5].

Отже, в ринкових умовах кращі перспективи розвитку має та країна, яка володіє якісним людським капіталом. Створити ці умови, – одне з ключових завдань не лише освітньої, а й міграційної політики. Для максимального ефекту освітньої міграції потрібно формувати дієвий механізм регулювання, спроможний швидко адаптуватися до потреб розвитку на національному рівні та до змін глобального економічного середовища.

Українські студенти розраховують після закінчення навчання працевлаштуватися за кордоном, і не обов'язково там, де потрібна твоя кваліфікація, – аби там, де краще, ніж в Україні.

Інший чинник їхати навчатися за кордон, це бажання воз'єднатися з родиною. Ще один аспект освіти за кордоном – можливість навчатися безкоштовно. Однак така перспектива також має свої нюанси. Серед країн, які безкоштовно пропонують освіту українцям є лише – Німеччина, Чехія, Франція, Бельгія, Норвегія. Варто врахувати і той факт, що європейці отримують вищу освіту не після 11 років середньої школи, як в Україні. Вищу освіту європейці починають здобувати у 19–20 років [2].

Як бачимо, освіта за кордоном має свої плюси, але має й недоліки. Однак варто наголосити на тому, що – українці швидше за все їдуть за кордон не так для того, щоб отримати кращу освіту, а закріпитися в іноземній державі. Так, звісно є і такі, хто повертаються і популяризують європейські цінності в Україні, та у кількісному співвідношенні їх менше. Ось чому говорити лише про якісне реформування вищої освіти замало, потрібно говорити про покращення рівня життя в Україні у цілому.

Література

1. Алексеева Т. І. Інтелектуальна еміграція з України // Причорноморські економічні студії, 2016. Вип. 11. – С. 18–21. – Режим доступу: <http://bses.in.ua/journals/2016/11–2016/5.pdf>.
2. Малиновська О. Міграція в Україні: факти і цифри. 3-тє вид. – К., 2016. – 31 с. – Режим доступу: iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Сайт аналітичного центру CEDOS. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/>.

УДК 330.341: 332.142

О. Ю. Гуменюк, студентка
*Науковий керівник – І. В. Годнюк, к.е.н., доцент, викладач
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Глобалізація економічних процесів змушує підприємства запуснути та розвивати свою інноваційну діяльність, що в свою чергу забезпечить його конкурентоспроможність. Таким чином, все більшого значення набуває використання інноваційних технологій у різних сферах діяльності підприємства та розвиток інноваційної культури.

Культура інновацій породжує формування у суспільстві готовність до нових пропозицій, проектів або ідей, а також сприяє реалізації інноваційної діяльності у вигляді нового чи удосконаленого продукту або технологічного процесу у всіх сферах нашого життя.

В літературі існує багато різновидів поняття «культура»: організаційна, корпоративна, інноваційна. Але варто відзначити, що інноваційна культура – це різновид організаційної культури, який сформувався завдяки прагненню людини до якісних змін на краще у їхньому житті, що є важливим соціальним аспектом суспільного розвитку [4].

Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 05 грудня 2012 року № 3715-VI інноваційна культура визначається: «як складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості і суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах» [2].

Культура інновацій безпосередньо впливає на стиль поведінки керівника та робітників на кожному з етапів інноваційного процесу. Тобто даний вид культури виникає на основі прагнень людства до матеріального та духовного оновлення, що супроводжується змінами життєдіяльності людей. За допомогою інноваційної культури можна створити механізм ефективного управління. Таким чином, вона стає головним фактором ділового успіху. Отже, інноваційна культура – це результат соціально-економічної взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, тобто вона відображає рівень розвитку інноваційних процесів за участю персоналу [3].

Згідно з «Глобальним інноваційним індексом-2015» (ОІІ), опублікованим Корнельським університетом, міжнародною бізнес-школою та Всесвітньою

організацією інтелектуальної власності, за рівнем розвитку інновацій Україна у 2018 р. посіла 43 місце із 126-ти у рейтингу найбільш інноваційних країн світу та покращила минулорічний результат на 7 позицій. Це найвища позиція нашої держави за 12 років існування рейтингу.

Лідером [рейтингу](#) знову стала Швейцарія, індекс якої становить 68,40 бала. Наступними є Нідерланди, Швеція, Великобританія, Сінгапур, США, Фінляндія, Данія і Німеччина. Топ-10 замикає Ірландія (57,20). Індекс України цього року становив 38,52 бала, що дозволило піднялась в топ-50 країн. Ми обійшли Таїланд, В'єтнам, Росію, Чилі, Молдову, Румунію й Туреччину.

У 2017 р. в Україні інноваційною діяльністю в промисловості займалися лише 759 підприємств, або 16,2 % обстежених промислових. Серед регіонів вищою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств була в Харківській, Тернопільській, Миколаївській, Черкаській, Кіровоградській, Івано-Франківській, Запорізькій, Сумській областях та м. Києві.

У 2017 р. питома вага підприємств, що впроваджували інновації, складала 14,32 %, що за останні 5 років дещо збільшилась але залишається низькою. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств, оскільки у держави бракує коштів для реалізації інноваційних проектів, а іноземні інвестори не мають бажання вкладати їх в економіку України. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в 2017 р. складала 0,7 %, що говорить про нестачу фінансування інновацій в країні [1].

Отже, інноваційність української економіки поступово зростає. Упродовж останнього десятиліття українці зареєстрували більше 140 тис патентів на винаходи й моделі. До того ж, винахідники з України були авторами й співавторами понад 4600 патентів і заявок на патенти за кордоном, зокрема, спільно з Bayer, BASF, Dupont, General Electric, Qualcomm, Samsung, Syngenta.

У конкурентному світі виграє той, хто швидше і краще продає свої розробки. А для ефективної комерціалізації винаходів потрібна відповідна система. В Україні ж уряд, університети, корпорації, венчурні інвестори і сервіс-провайдери не лише мають низький розвиток, але й проблему взаємодії між собою. В українському уряді немає структури, що відповідає б за розвиток інновацій, як наприклад, Israel Innovation Authority в Ізраїлі.

З іншого боку, бізнес не чекає державних дозволів і намагається самостійно побудувати хоч б окремі елементи. Наприклад, в Україні відкриваються інноваційні парки, які забезпечують резидентів не лише сучасною інфраструктурою, але й знаннями, міжнародним досвідом, зв'язками і доступом до капіталу. Попри те, що в інноваціях ми поки аутсорсери, згодом Україна зможе перейти на вищий рівень.

Література

1. Статистичні дані Державного комітету Статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2018).
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» ВВР, 2016, № 3. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2018).

3. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія. Суми: Університетська книга, 2010. – 281 с.

4. Ковальчук С. В. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України. Економіст – науковий та громадсько-політичний журнал, 2012. – №10(312). – С. 27–32.

УДК 316.6:005.95

В. В. Демидович, студентка
Науковий керівник – Н. М. Буняк, к.е.н., доцент
Східноєвропейський Національний університет імені Лесі Українки

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ

В умовах трансформаційних процесів, які сьогодні відбуваються в економіці України, зростає роль управління людськими ресурсами в системі факторів, що забезпечують ефективність функціонування будь-якого суб'єкта господарювання. У зв'язку з цим, грамотне управління персоналом, врахування соціально-психологічних аспектів набуває особливої актуальності. Сьогодні більшість керівників успішних підприємств усвідомлює важливість забезпечення узгодженості між управлінською дією та психологічними аспектами поведінки працівників. Людина у сучасних економічних реаліях є не тільки суб'єктом виробничих відносин, вона їх активно формує.

Керівництво персоналом, як один з напрямів управлінської діяльності, покликане координувати, об'єднувати, взаємопов'язувати та інтегрувати в єдине ціле всі функції управління. Проблемою є те, що більшість підходів і методів управління соціально-психологічними аспектами людської поведінки, не враховують той факт, що працівники, насамперед, люди з індивідуальними психологічними, соціальними та фізіологічними особливостями. В умовах України соціально-психологічні аспекти соціальної поведінки та діяльності працівників, організаційних формувань мають ряд особливостей. Тривале домінування адміністративних методів управління економікою зумовило невідповідність у рівні підготовки кадрів, психологічних стереотипів їх мислення і дій [1].

Водночас стереотипність думок може призвести до неправильного розуміння розставлених пріоритетів працівника, а відтак до помилкового прийняття заходів щодо підвищення його працездатності. Всі люди неповторні, до кожної з них потрібен свій індивідуальний підхід, щоб його знайти потрібно зрозуміти, що є пріоритетним для неї зараз (гроші, влада, вплив чи хороше ставлення). Вмілий керівник повинен мотивувати своїх працівників до розвитку їх здібностей, більш інтенсивної та продуктивної роботи. Варто зауважити, що це слід робити не в наказовій формі, а свідомо підштовхувати та спрямовувати зусилля підлеглих до виявлення їх здібностей.

На нашу думку, ефективне колективне управління у поєднанні з

індивідуальним має сформувавши в працівника бажання працювати ефективно. Це стає можливим тільки тоді, коли кінцеві результати праці кожного працівника будуть задовольняти інтереси та потреби не тільки підприємства загалом, але і його самого. Простого матеріального чи економічного стимулювання не завжди достатньо. Зокрема, представники школи людських відносин вважають, що потрібно цінувати роботу кожного працівника, а також робити все для того, аби він відчував себе частиною організації. Коли людина бачить свої внески в роботу, отримує за це винагороду та похвалу, продуктивність та зацікавленість до праці значно підвищиться [2]. За умов наявності сильної організаційної культури зменшується рівень конфліктності в колективі, зростає взаєморозуміння між працівниками.

Отже, важливою передумовою ефективного управління персоналом є врахування психологічних особливостей кожного працівника. Підприємство досягає успіху на ринку, коли його керівництво позбавлене впливу стереотипів, а працівник цінується не за його зовнішність, чи хто він, як людина, а за його здобутки та результати роботи.

Література

1. Ковальчук В. Г. Соціально-психологічні аспекти ефективного менеджменту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.06.02 Київ, 1999. – 24 с.
2. Дідовська Л. Г., Гордієнко П. Л. Історія вчень менеджменту: навч. посіб. Київ : Алетра, 2008. – 147 с.

УДК 378.046.4

І. М. Калініна, аспірант
Науковий керівник – С. Я. Харченко, д.п.н., професор
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ)

НАСТАВНИЦТВО ЯК ФОРМА РОБОТИ СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Наставництво широко застосовується на виробничих підприємствах, у фінансовій сфері, управлінні персоналом різноманітних бізнес-структур. Його безперечна перевага – це навчання на робочому місці, оперативне залучення нових співробітників до виконання додаткових обов'язків і діяльності організації. Практична спрямованість наставництва, його безпосередній зв'язок з виробничими функціями співробітника сприяє ефективному вирішенню таких значущих для державного органу завдань як:

- 1) поліпшення якості підготовки нових досвідчених співробітників у відповідності зі стандартами і нормами, прийнятими в організації;
- 2) швидке освоєння корпоративної культури, формування позитивного ставлення до роботи і, як наслідок, лояльності до організації, яке відбувається завдяки уважному ставленню до новачків і створенню для них ситуацій успіху;

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

3) упровадження корпоративних стандартів і забезпечення їх наступності, тому що наставники спочатку демонструють своїм підлеглим схвалювані стандарти поведінки;

4) надання наставникам можливості кар'єрного росту;

5) зниження плинності персоналу. Звільнення часто пов'язані з недостатньою увагою до новачків і, відповідно, їх неякісною підготовкою;

6) формування згуртованого, грамотного колективу за рахунок включення в адаптаційний процес досвідчених співробітників;

7) зростання ефективності праці. Було відмічено, що наставники намагаються працювати краще, тому що на них дивляться новачки, беруть з них приклад, а це, у свою чергу, стимулює підвищення результативності роботи.

За цілком обґрунтованою думкою фахівців, наставництво є ефективним стосовно держслужби, є сформованою соціальною практикою і являє собою цілеспрямовану діяльність керівників, служб управління персоналом і найбільш досвідчених співробітників державного органу з підготовки до самостійного, якісного та ініціативного виконання службових обов'язків держслужбовцями, вперше прийнятими на держслужбу.

За своєю основною функцією інститут наставництва на державній службі слід віднести до групи інститутів соціалізації, які здійснюють виховання і передачу зразків поведінки і способів діяльності, прийнятих в даному суспільстві (професійно-соціальної групи) для забезпечення їх інтеграції в певному суспільстві, в даному випадку державного органу [1].

Переваги наставництва як соціального інституту полягають в наступному:

1. Гнучкість. Наставництво може здійснюватися найрізноманітнішим способом і в різних ситуаціях. Необхідною умовою є час і наявність хоча б двох осіб.

2. Прикладний характер. Наставництво має відношення до професійної діяльності й охоплює весь діапазон цієї діяльності.

3. Індивідуальність. Наставництво безпосередньо пов'язане з потребами та інтересами особистості.

4. Орієнтація на людей. Люди сприймаються такими, якими вони є, з усіма їх цінностями, мотивами, почуттями.

5. Наявність зворотнього зв'язку.

6. Високий мотиваційний потенціал.

Досвід організації і застосування наставництва в органах державної служби показує, що правильно побудована система наставництва в державному органі дозволяє домогтися передачі досвіду, знань, умінь, необхідних новим співробітникам для ефективного і професійного виконання своїх обов'язків; адаптації нових співробітників в колективі, державному органі, на новій посаді; мотивації нових співробітників; передачі етичних і моральних норм і правил, традицій і культури державного органу, їх роз'яснення; скорочення державним органом поставлених цілей і вирішення задач, підвищення ефективності діяльності державного органу; зміцнення командного духу, підвищення лояльності держслужбовців до системи цінностей державного органу та ін. [2].

При цьому, виділяється ряд методів, найчастіше використовуваних наставниками: інструктування – опис алгоритму дій у конкретній ситуації і по відношенню до конкретного завдання; особистий приклад – демонстрація наставником ефективної моделі поведінки, бо довіра до наставника багато в чому формується шляхом спостереження за його безпосередньою роботою; формулювання розвиваючого завдання – постановка молодому фахівцеві завдання, яке спонукає його до освоєння нових знань і навичок; розвиваючий зворотній зв'язок – спосіб донесення оцінки поведінки до співробітника з орієнтацією на зміну поведінки в майбутньому; виховна бесіда – розмова наставника і молодого співробітника, метою якої є стимулювання активної діяльності з оволодіння цінностями організації, відносинами і нормами етичної поведінки в колективі [3].

Наставництво слід розглядати як ефективну соціально-педагогічну практику, яка передбачає цілеспрямовану діяльність керівників, служб управління персоналом і найбільш досвідчених співробітників державного органу з підготовки до самостійного, якісного та ініціативного виконання службових обов'язків держслужбовцями, вперше прийнятими на держслужбу.

Література

1. Ковалева А. И. Институты социализации. Социологическая энциклопедия: в 2 т. – М. : Мысль, 2003. – Т. 1. – С. 372.
2. Павлов В. Наставничество в организации: эффективность и ошибки. Консультант, 2011. – № 3. – С. 67–71.
3. Винокур Р. Ф. Методы развития и оценки персонала в ритейле. Наставничество как инструмент развития молодого специалиста. Банковский ритейл. – 2013. – № 1. – URL: http://www.reglament.net/bank/retail/2013_1.htm.

УДК 316.323.83:351

К. С. Кандагура, к.н. з держ.упр.,
доцент кафедри менеджменту
Київського національного
торговельно-економічного університету

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗА СТУПЕНЕМ РОЗВИНУТОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Один із напрямів при розгляді механізмів побудови взаємовідносин влади з громадськістю складають наукові дослідження, які можна класифікувати за ступенем розвинутості інформаційного суспільства та впливу електронної держави. При розгляді таких категорій, автори зауважують на важливій ролі інформаційних технологій в побудові взаємовідносин влади з громадськістю.

Існує чотири типи інформаційної поведінки держави, до яких відносяться: державна політика, інформаційні кампанії, одиночні інформаційні акції, а також дії в режимі постфактум (представляють собою реакції державних структур на

деякі події, що вже відбулися та які не дають змогу цілеспрямовано впливати на інформаційну ситуацію) [4, 5].

Е. Клепець, С. Лихоступ, В. Лихоступ зазначають, що інформаційне суспільство стосується усіх секторів суспільного життя та ставить умову традиційним організаційним структурам бути більш гнучкими [3].

Г. Почепцов та С. Чукут вважають, що за умов існування інформаційного суспільства, адміністративні методи управління змінюються на демократичні, в яких на перше місце виходить громадськість [4, с. 16-20]. В даному контексті автори стверджують, що відкритість влади є єдиним методом протистояння новим можливостям інформаційних технологій впливу на масову свідомість з боку влади і є антитезою маніпулювання. Зосередження влади у випадках прозорості та відкритості уповільнюється. Такий процес є одним з варіантів контролю з боку громадськості, тобто на інформаційному рівні відбувається перерозподіл влади [4, с. 17].

Г. Почепцова та С. Чукут розглядають інформаційну політику та зазначають про необхідність розроблення та реалізації її на всіх рівнях [4]. В свою чергу В. Дрешпак, досліджуючи інформаційну політику, окремо зазначає про державну політику у сфері засобів масової інформації, що, на думку автора, є складовою державної інформаційної політики і полягає у цілеспрямованій діяльності держави з метою подолання чи попередження суспільних проблем у сфері творення, поширення та споживання масової інформації [2].

Цікавою є розроблена В. Дрешпаком інтегрована модель державної політики у сфері ЗМІ. Автор зазначив, що така модель відображає структуру, динаміку процесу формування державної політики та придатна для вивчення інформаційного простору, прогнозування його розвитку, визначення системи державного управління цією сферою [2].

І. Смірнов у дослідженні інформаційної політики як фактора реалізації взаємодії між владою і суспільством, з огляду на російську дійсність зауважує, що довіра народу до влади залежить в більшій мірі від об'єктивності та адекватності інформування громадян про її діяльність [4].

З огляду на розвиток інформаційних технологій, Г. Почепцов та С. Чукут звертають увагу на необхідність формування інформаційної безпеки, яка, на їх думку, полягає в аналізі загроз, що можуть виникнути в інформаційній сфері та створенні умов для запобігання [4, с. 265-266].

Такий підхід авторів щодо вдосконалення взаємовідносин влади з громадськістю на основі використання новітніх інформаційних технологій методом співвіднесення зараховуємо до кількісної школи, або нової школи науки управління (Р. Акофф, С. Бір, Д. Екман, А. Ентховен, Е. Квейд). Підхід такої школи базується на використанні комп'ютерних технологій та інших досягнень в науці при управлінні [1].

Підсумовуючи теоретичні до механізму побудови взаємовідносин влади з громадськістю, можемо підтримати підхід авторів, які розглядають взаємовідносини влади з громадськістю з позиції рівного права участі обох сторін в державному управлінні. На нашу думку, взаємовідносини мають

містити в собі такі елементи, як взаємоконтроль, взаємодопомога та уміння знаходити спільні рішення з різних суспільно-значимих проблем.

Література

1. Дикань Н. В. Менеджмент : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Н. В. Дикань, І. І. Борисенко. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com.ua / 00000000/menedzhment/menedzhment_-_dikan_nv](http://pidruchniki.com.ua/00000000/menedzhment/menedzhment_-_dikan_nv).
2. Дрешпак В. М. Концептуальні чинники формування державної політики України у сфері засобів масової інформації : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / В. М. Дрешпак. – Д., 2005. – 20 с.
3. Лихоступ С. В. Інформаційне суспільство, електронне урядування та державні електронні послуги [Електронний ресурс] / С. В. Лихоступ, В. М. Лихоступ, Е. Л. Клепець. – Режим доступу : http://www.bod.kiev.ua/jurnal/20_12.htm.
4. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – 663 с.
5. Сопілко І. М. Становлення інформаційного суспільства та інформаційні загрози в мережі інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%9A%D0%90%D0%A2%D0%AF/Downloads/12068-31169-1-SM.pdf>.

М. О. Продан, магістр
Науковий керівник – В. П. Вембер, к.п.н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Зміна традиційних цінностей на нові, конфлікт стереотипів, призводять до того, що керівники навчальних закладів задумуються над створенням сприятливих умов для підвищення професійних якостей своїх працівників [1].

Інноваційна діяльність – найважливіший напрям у побудові вектора розвитку освітнього закладу, при якому школа, яка розвивається, створює умови для гармонійного розвитку особистості [4].

Сучасний вчитель має вміти творчо розвиватись, критично осмислювати всю інформацію, здобуту з різних джерел. Саме для розвитку таких якостей передбачається використання традиційних форм науково-методичної роботи (проблемно-діяльнісні ігри, соціально-психологічні ігри, засідання методичних об'єднань, обговорення проблемних питань та прийняття рішень методичною радою школи), так і створення тимчасових творчих колективів, авторських майстерень, проблемних курсів, навчання в малих групах та індивідуальне консультування [2, 3].

Експертиза проектів – це одна із інноваційних форм підвищення професійної майстерності педагога. Саме вона активно сприяє мотивації педагога до самовдосконалення. У ході експертних процедур матеріалів учителів, можна глибоко проаналізувати рівень їх теоретичної та практичної підготовленості.

Результатом експертизи буде визначення ідеї проекту, прогнозування перспективних результатів та можливої подальшої практичної реалізації [2].

Експертиза освітніх проектів мотивує педагогів до інноваційної діяльності. Практика засвідчує, що такий вид роботи розвиває творчу особистість, новаторство серед педагогів.

Методичний сервіс – це комплекс адресних, диференційованих методичних послуг, які надають за запитом суб'єкта системи освіти або з ініціативи навчального закладу [2].

Суть методичного сервісу полягає в тому, щоб підтримати ініціативи та інноваційні процеси, стимулювати інноваційну та експериментальну діяльність в закладах освіти. Така форма роботи необхідна для постійного оновлення знань і вмінь педагога. Впровадження методичного сервісу дозволяє педагогу вільно добирати форми і методи навчання, опановувати навички розв'язання професійних проблем, вчить ставити перед собою освітні задачі та знаходити способи їх вирішення.

Метод проектів – це освітня технологія, спрямована на здобуття знань людиною в тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в неї специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого пошуку [2].

Основна мета використання методу проектів полягає у тому, щоб вчитель усвідомив сутність та можливості організації проектної діяльності та можливість її використання в освітньому процесі з учнями.

Продуктом проектної діяльності вчителя є методичний проект, що визначено як самостійно прийняте вчителем методичне розв'язання проблеми у вигляді конспекту уроку, дидактичних матеріалів.

Результатами проектного навчання є: навички самостійного одержання знань з різних джерел; вміння користуватися цими знаннями; рівень комунікативних умінь; навички дослідницької роботи; розвиток аналітичного мислення [2].

Завдяки навчанню за допомогою методу проектів у вчителя зростають показники готовності до дослідницької діяльності. Робота педагога над проектом супроводжується народженням і плеканням творчої ініціативи, зростанням відповідальності, публічної рефлексії.

Дистанційне навчання – сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (викладачів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів) [2].

Дистанційне навчання базується на подачі навчального матеріалу засобами інформаційно-комунікаційних технологій і саме це забезпечує новітні способи подання навчального матеріалу, стимулює до активної навчальної діяльності, дозволяє кожному розробити свою індивідуальну траєкторію розвитку.

Сучасному педагогу необхідні компетентності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Знання і володіння програмно-апаратною складовою комп'ютера, вміння використовувати сервіси Інтернет для пошуку

інформації – є основою безперервного навчання педагогів, яке на сьогодні є необхідністю для саморозвитку.

Основою дистанційного навчання є цілеспрямована та контрольована діяльність того, хто вчиться, у зручні для нього час та місце за індивідуальним розкладом та маючи можливість комунікації з викладачем за допомогою таких засобів телекомунікації: відеоконференції; електронна пошта; веб-форуми; дошки оголошень; WWW-навігація в мережі Інтернет; мобільний Інтернет [2].

На сьогоднішній день дистанційне навчання виступає як принципово нова педагогічна технологія навчання педагогічних кадрів, що поєднує всі відомі технології навчання та підлягає основним законам педагогіки.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року від 25 червня 2013 р.. – № 344/2013.
2. Перехейда О. М. Управління підвищенням професійної майстерності педагога // Науково-методичний журнал “Завуч”. – 2017. – №13-14 (205-206). – С. 2–15.
3. Семенюк Н. Ф. Науково-методичний супровід розвитку професійної компетентності педагога // Науково-методичний журнал “Завуч”. – 2017. – № 17–18. – С. 66–78.
4. Семенюк Н. Ф. Науково-методичний супровід розвитку професійної компетентності педагога // Науково-методичний журнал “Завуч”. – 2017. – № 19–20. – С. 45–59.

*Д. С. Суденкова, магістр
Науковий керівник – С. І. Тарасенко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний технічний університет*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ВНЗ

Розвиток ринкових відносин у всіх сферах повинен сприяти підвищенню активності організацій у формуванні та нарощуванні власних конкурентних переваг за найважливішими аспектами діяльності, параметрами та характеристиками продуктів. Повною мірою це стосується ринку освіти, навчальних закладів та освітніх послуг як продукту їх діяльності.

Проте, розвиток ринкових відносин у сфері освіти, зокрема вищої освіти, ускладнюється, зважаючи на ряд факторів, у числі яких соціальна спрямованість послуг навчальних закладів, тривала історія більшості державних ВНЗ та досить висока консервативність у збереженні традицій в освіті, їх сильна залежність від держави, яка, з одного боку, проголошує тези про автономію навчальних закладів, а з іншого, ставить високі «паркани» на шляху її розвитку, неповною мірою виконує власні фінансові зобов'язання та надає перевагу формальним критеріям відповідності характеристик ВНЗ вимогам МОН.

У таких умовах актуальності набувають питання з'ясування змісту та можливостей підвищення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ і, в першу чергу, ВНЗ державного підпорядкування, які мають значно менші можливості

використання ресурсів для покращення фінансування, оскільки останні належать державі.

Під конкурентоспроможністю ВНЗ розуміють здатність забезпечити підготовку фахівців за різними ступенями вищої освіти, що відповідають сучасним вимогам ринку праці, провадити ефективну і результативну науково-дослідницьку діяльність за рахунок реалізації власного науково-педагогічного потенціалу, використовувати інноваційні методи у всіх сферах діяльності та можливість інтегрування до світового освітнього простору [1, с. 26].

Сьогодні питання формування та розвитку конкурентоспроможних ВНЗ є широко обговорюваними як у науковому розрізі, так і практичному ракурсі. Про це свідчать численні рейтинги ВНЗ міжнародного рівня (наприклад, ARWU, THES, U21, QS) та вітчизняні рейтинги (ТОП-200 Україна, Компас та ін.), обговорення методик та складових рейтингування ВНЗ. Прагнення держави підвищити конкурентоспроможність системи вищої освіти України є виправданим, проте загальний підхід до вирішення проблеми, засоби і технології не завжди сприяють отриманню позитивних результатів у цій сфері.

Так, наприклад, створення нових контролюючих структур, які працюють за старими технологіями, навряд чи впливає на покращення якості освіти, в той час як цьому значно більше б сприяло створення відповідних умов надання більш якісних і конкурентоспроможних послуг.

Неможна вважати конкурентоспроможність ВНЗ виключно проблемою самого ВНЗ та його колективу. Особливо це стосується тих випадків, наприклад, коли ВНЗ є єдиним у місті і для виконання функцій наукового, освітнього, інноваційного, культурного центру, запобігання регресу даної території, відтоку молоді, перетворенню міста на депресивний район йому обов'язково потрібна підтримка зацікавлених у його розвитку сторін.

Забезпечити конкурентні переваги ВНЗ можливо виключно шляхом формування синергетичного ефекту від взаємодії науки та освіти на основі інноваційних підходів, співпраці науково-педагогічного персоналу ВНЗ, студентів і випускників, роботодавців (бізнесу), держави, міської влади, територіальної громади.

Основними напрямками підвищення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ сьогодні можна вважати:

1. Формування прозорого та ефективного менеджменту, який базується на принципах академічної свободи та автономії ВНЗ, орієнтований на довгострокові перспективи розвитку закладу освіти, повне використання його внутрішнього потенціалу.

2. Забезпечення умов для формування високопродуктивного інтелектуального капіталу, який включає професорсько-викладацький склад, студентів, дослідників та відповідає вимогам розвитку університету, діє на основі грамотно побудованої системи мотивації до оволодіння сучасними методами і технологіями формування загальних та професійних компетенцій у здобувачів вищої освіти та здатний забезпечити високі освітні стандарти.

3. Розвиток корпоративної культури, соціальної відповідальності та

формування позитивного іміджу ВНЗ на основі посилення взаємодії з місцевою владою та бізнесом, утвердження позиції університету як центру культури, знань та досліджень, центру дослідницької роботи у вирішенні актуальних суспільних проблем міста та регіону, створення умов для широкої комерціалізації наукових досягнень ВНЗ та розвитку підприємництва.

4. Удосконалення структури, матеріально-фінансової бази ВНЗ, його інфраструктури, створення умов для отримання високих результатів у освітній та науковій сферах діяльності.

5. Створення з боку держави сприятливих умов для якісного еволюційного розвитку системи ВНЗ (децентралізації та модернізації системи управління вищою освітою, забезпечення стійкого фінансування ВНЗ, інтенсифікація процесів трансферу знань, підвищення соціального статусу та фінансового забезпечення науково-педагогічних працівників вищої школи).

Реалізація окреслених напрямів підвищення конкурентоспроможності дозволить ВНЗ займати та утримувати стійкі позиції на ринку освітніх послуг та забезпечить зростання загальної конкурентоспроможності вищої освіти України.

Література

1. Гринько Т. В. Формування конкурентоспроможності університету у глобальному вимірі / Т. В. Гринько // Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2017 року). –Маріуполь, 2017. – 372 с.

В. І. Федів, професор, д. фіз.-мат.н.,

О. І. Олар, доцент, к. фіз.-мат.н.,

О. Ю. Микитюк, доцент, к. фіз.-мат.н.,

Т. В. Бірюкова, доцент, к. тех. н.

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НА ДОДИПЛОМНОМУ РІВНІ

Сучасний етап розвитку системи освіти та її перехід на нові стандарти продиктований необхідністю підготовки конкурентоспроможного на світових ринках праці фахівця [1]. Це, в свою чергу, стає передумовою зміни освітньої моделі підготовки фахівців від кваліфікаційної до компетентнісної, особистісно-орієнтованої освіти [2].

Професійні якості фахівців формуються на основі міждисциплінарних знань, вмінь і практичних навиків і визначають готовність працювати у реальних умовах при цьому гарантуючи особистісний розвиток, актуалізацію творчих здібностей і створення умов для професійної самореалізації [3]. Інтеграція України у Європейський та світовий освітній простір, створення умов для

академічної мобільності та можливості стажування за кордоном вимагають визначення пріоритетів у підготовці студентів. Досягнення високого рівня якості навчання передбачає створення систем забезпечення якості [4].

Розглянемо деякі напрямки, які запроваджуються викладачами кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету і є, на думку авторів, ефективними при підготовці студентів-медиків.

Одна з форм проведення практичних занять на кафедрі – використання елементів проблемного навчання. Проблемні ситуації активізують пізнавальну діяльність студентів. Відомо, що знання, одержані під час самостійного вирішення проблеми, свідоміше і краще засвоюються, міцніше тримаються в пам'яті. Під час заняття викладач звертається до групи з пошуковими запитаннями. Демонструючи дослід, викладач пропонує студентам зробити висновки самостійно.

Великі масиви інформації та складність інформаційних потоків, з якими потрібно працювати студентам і постійний брак часу вимагають чіткої систематизації навчального матеріалу та його структурування і залучення інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим елементом у цій ланці є спеціально створений для студентів «Робочий зошит», що динамічно обновлюється і всебічно розкриває зміст кожної теми з довільної дисципліни банку даних серверу дистанційного навчання MOODLE. «Робочий зошит» сприяє систематизації знань, MOODLE комплексно представляє матеріал: теоретичні відомості з відповідної теми (конспект), практична частина (тести для поточного контролю та самоконтролю), відеоролики.

Усвідомлення важливості і можливості працювати з іншомовною фаховою літературою для професійного зростання та необхідність здобути для цього знання, вміння та навички є мотиваційною компонентою для студентів у пошуках методів, які могли б допомогти досягти бажаного мовленнєвого рівня. У свою чергу навчальні заклади повинні розробляти особливі методики викладання іноземної мови, та здійснювати пошук методик, які б допомогли студентові набути досвіду спілкування іноземною мовою та роботи з іншомовною літературою.

Колектив кафедри біологічної фізики та медичної інформатики БДМУ намагається вирішувати цю задачу шляхом залучення студентів до участі у студентських конференціях та конгресах та публікації матеріалів досліджень, у тому числі і англійською мовою, написання заміток у газету, яка випускається кафедрою; підготовки тематичних двомовних таблиць та плакатів; підготовки тематичних презентацій для розширення бази знань у межах тем, що вивчаються в курсах, які викладаються на кафедрі; більш активного залучення до роботи наукових гуртків студентів-іноземців; спільної участі у круглих столах, диспутах вітчизняних студентів та студентів-іноземців, які навчаються англійською мовою; можливості використання вітчизняними студентами у навчальному процесі літератури, яку використовують студенти-іноземці.

Сучасна молодь активно використовує соціальні мережі. Тому створення і підтримка групи є ефективним елементом для налагодження і підтримки зворотного зв'язку у ланці викладач-студент.

Таким чином, використання елементів проблемного навчання, робочих зошитів, залучення студентів до створення тематичних презентацій і плакатів, участь у круглих столах, диспут клубх і наукових гуртках, використання соціальних мереж стимулює пізнавальну активність студентів і сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх магістрів медицини.

Література

1. Про затвердження орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності вищих навчальних закладів Наказ МОН України № 809 від 20 червня 2013 року – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/36621/.

2. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі Т. Добко, І. Золотарьова, С. Калашнікова та ін. [за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового]. – Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.

3. Рогова Т. В. Професійна підготовка студентів у ВНЗ: її ознаки та якість. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». – Харків, 2017. – Вип. № 56. – С. 294–301.

4. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія / [за ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник]. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2014. – 462 с.

УДК 65.012.42

В. О. Макеев, магістр
Науковий керівник – О. В. Прохоренко, доцент
Національний технічний університет
Харківський політехнічний інститут

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

При прийнятті управлінських рішень керівник повинен вибрати форму їх подання. До цих форм належать: ділова бесіда, роз'яснення, звіт, повідомлення, особистий приклад, розпорядження, порада, повчання, ділова гра, навчання, нарада, примушення, засідання, ділове слово та переконання.

Розпорядження – це сповіщення від керівництва для посадовців про обов'язкове виконання конкретного рішення у встановлений час.

Переконання – це бесіда, що проводиться між керівництвом та підлеглими з метою домогтися від останніх необхідних поглядів чи понять для виконання управлінського рішення.

Ділова бесіда – це зустріч менеджера з підлеглими, групою підлеглих або спеціалістами для обміну знаннями про тему, актуальну для компанії на даний час.

Роз'яснення – це бесіда керівника з підлеглими з метою пояснення, та розуміння працівниками сутності та змісту управлінського рішення.

Повчання – це бесіда керівника з підлеглими з метою навчання, передання досвіду, формування навичок для подальшої реалізації управлінських рішень.

Примушення – це бесіда між керівником та підлеглими з метою примушення працівника виконувати управлінські рішення за допомогою загроз про санкції або обіцянкою про підвищення винагороди.

Повідомлення – це бесіда між керівником та підлеглими для передання інформації, необхідної для більш успішного виконання управлінського рішення.

Особистим прикладом можуть бути дії керівника серед підлеглих з підготовленим раніше сценарієм для подання прикладу та викликання у них ефекту наслідування авторитета в техніці виконання управлінських рішень.

Порадою називають ділову бесіду між керівником та підлеглим для розповсюдження власних поглядів з виконання управлінських рішень. Порада не може бути обов'язковою для виконання.

Ділова гра – організована інтенсивна розумова діяльність працівників з розробки та реалізації управлінського рішення на основі моделей реальних процесів. У процесі цієї «гри» закріплюються навички та знання необхідні для реалізації управлінських рішень шляхом повторення однакових ситуацій, методів або технологій реалізації рішень.

Навчання – це бесіда, яка проводиться керівниками або фахівцями з метою навчання працівників та надання їм інформації для виконання управлінських рішень.

Нарада – колективні бесіди між керівником та підлеглими з метою сповіщення підлеглих, використання колективних навичок, обміну знаннями та досвідом для виконання важливого управлінського рішення.

Звіт – висновок спеціаліста про результати роботи працівників з виконання управлінських рішень.

Ділове слово – рішення керівника, яке він дає підлеглому, підкріплене його авторитетом серед підлеглих та серед керівництва. Надається в усній формі.

Засідання – вузько направлені наради, на яких вирішуються організаційні питання.

Управлінські рішення можуть бути оформлені письмово, можуть бути розповсюджені на електронних носіях або передані в усному виді.

Наприклад, розглянемо одну з форм реалізації управлінських рішень – ділову бесіду. В ній беруть участь керівник або фахівець та виконавець або група виконавців. До ділової бесіди відносять шість етапів:

- створення інтригуючої обстановки;
- узгодження основних засад наступного завдання;
- ознайомлення працівників з інформацією;
- постановка задачі та роз'яснення незрозумілих положень;
- корегування задачі з урахуванням ідей працівника;
- прийняття остаточного рішення.

Для проведення успішної ділової бесіди Д. Карнегі рекомендує дотримуватися деяких принципів:

- уважно вислуховувати співробітника до кінця;
- уникати непорозумінь та сумнівних тлумачень;

- постановка задачі повинна бути зрозумілою, наочною, систематизованою, стислою, простою;
- необхідно поважати особу співробітника;
- необхідно бути ввічливим, доброзичливим, дипломатичним.

Література

1. Єфімова О. В. Управління. – М.: Бухгалтерський облік, 2007.
2. Шанк Дж., Говіндараджан В. Стратегічне управління. – СПб.: Бізнес-Мікро, 2004.
3. Шеремет А. Д. Управлінський облік: навчальний посібник. – 2-е вид., Испр. – М.: ІД ФБК-ПРЕС, 2002.

Ю. Ю. Овдієнко, студентка УНЗм 17-1.4з
Київський університет ім. Бориса Грінченка

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Для України інклюзивна освіта – педагогічна інновація, що знаходиться на стадії впровадження, а тому зустрічає немало труднощів. Це і професійна невідповідність вчителів масової школи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в порівнянні з педагогами спеціальних шкіл, які безспівідково вважають кращими послуги для дітей у своїх закладах. Архітектурна непристосованість споруд, недоопрацьованість нормативно – правової бази, необхідність додаткового фінансування інклюзивних закладів освіти, академічна перевантаженість навчальних програм, які досить важко адаптувати до потреб дитини з вадами у розвитку, негативне ставлення батьків «нормальних» дітей, – все це значно утруднює процес запровадження інклюзивного навчання.

Проблема спільного навчання дітей з порушеннями у розвитку є актуальною, хоча й не новою для нашої держави. Інша справа, що вона мала стихійний характер і здійснювалася здебільшого в індивідуальній формі без відповідного забезпечення. Як зазначає А. Колупаєва, на сучасному етапі в Україні відкриваються перспективи змін у системі спеціальної освіти, пов'язані з новим ставленням до дітей з особливими потребами, розв'язанням завдань їхньої інтеграції в суспільство.

Політика в Україні стосовно навчання цієї категорії дітей визначається Конституцією України (ст. 46, 53, 49) [9, с. 80], Державною національною програмою «Освіта (Україна ХХІ століття)», Законом України «Про освіту», Законом України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам», Законом України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [2, с. 36-42], Постановою Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів», Концепцією стандартів освіти осіб з вадами слуху та багатьма іншими документами. Проблемою інклюзивної освіти займалися такі вчені, як В. В. Бочковський, В. І. Бондар, А. А. Колупаєва, В. П. Ляхова, К. О. Пінюгіна, Г. М. Хворова та інші [3, с. 1].

Аналіз стану сучасного суспільства спонукає до роздумів про місце та роль у ньому дітей, які мають особливості психофізичного розвитку та потребують додаткової педагогічної уваги. У соціальному середовищі, на жаль, і досі залишаються не подоланими стереотипні уявлення про так звану «норму» розвитку дитини. Проте, батьки й педагоги мають знати, що кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичної чи інтелектуальної вади, має право на одержання освіти, якість якої не відрізняється від якості освіти здорових людей. Адже ідея інклюзії, яка активно реалізується останніми роками у вітчизняному освітньому просторі, полягає саме в наданні права на рівний доступ до отримання освітніх послуг. А це, у свою чергу, вимагає нового підходу до управління навчальним закладом. Однак, як показує досвід управлінської діяльності, одним із чинників уповільнення процесу відкриття інклюзивних класів є неусвідомленість керівниками суспільної цінності інклюзивної освіти та їх неготовність забезпечувати додаткові соціально-педагогічні умови навчання, виховання й розвитку особистості дитини [4, с. 5].

Потреба глибинної перебудови системи освіти в Україні наразі зумовлена об'єктивними процесами трансформації нашого суспільства. З огляду на те, що сучасна система освіти має відповідати соціальним запитам як сьогодення, так і забезпечити якісно нове майбуття, доцільно розглянути ті процеси, які відбуваються тепер в нашому житті, а також що їх зумовило в минулому і як вони розгоратимуться надалі. Відповіді на ці запитання можуть стати підґрунтям до визначення прийнятних і раціональних кроків у розбудові нової системи освіти (в тому числі і осіб з особливими потребами), що плекатиме молоде покоління для гідного життя у прийдешньому.

Еволюція людської цивілізації засвідчує чітку закономірність: суспільство й освіта детермінують одне одного. Від того, яким є суспільство, залежить система освіти; водночас, яким чином розбудовується освітня система, – такого рівня розвитку досягатиме й суспільство. Суспільство є найскладнішою соціальною системою. У широкому розумінні – це соціальна взаємодія людей, сукупність відносин та зв'язків між людьми у процесі їх спільної діяльності; у вузькому – це конкретно-історичний тип того чи іншого суспільства, країни, їх організація. З огляду на це, науковці вирізняють аграрне, індустріальне, інформаційне та ін. суспільства. Суспільства, залежно від того, на яких стадіях (соціального, економічного, політичного) розвитку вони перебувають, поділяють на традиційне, перехідне, сучасне.

Окрім цього вирізняють закрите (зазвичай тоталітарне) і відкрите (переважно демократичне) суспільства. В закритому суспільстві влада і власність на засоби виробництва фактично зрощуються (як на території СРСР, а також у багатьох пострадянських країнах). Утворення відкритого суспільства стає можливим лише за умови вироблення прийнятної для громадян моделі управління суспільними процесами, та розвитку науки, освіти, культури [4, с. 9].

Розвиток сучасного суспільства детермінує повагу до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повне інтегрування у соціум усіх верств населення, насамперед – осіб з обмеженими

можливостями здоров'я. Це зумовлено визначенням головної мети соціального розвитку – створення «суспільства для всіх». В основу такого інтегрування покладено концепцію цілісного підходу, яка відкриває шлях до реалізації прав і можливостей для кожної людини, насамперед, передбачає рівний доступ до здобуття якісної освіти.

Принцип доступності сформульовано на засадах дотримання прав людини, викладено в резолюції Генеральної асамблеї ООН від 12 грудня 1997 р. в якості пріоритетного завдання – сприяти забезпеченню рівних можливостей для осіб з обмеженими можливостями здоров'я. Цей принцип зумовлює перенесення акцентів з медичних аспектів інвалідності, піклування про осіб з психофізичними порушеннями, захисту та надання їм допомоги в адаптації до навколишнього середовища на реформування самого соціуму, де особа з психофізичними порушеннями має змогу задовольнити свої потреби, перш за все, потребу здобути якісну освіту.

Якісна освіта передбачає задоволення особливих освітніх потреб кожного індивіда, в тому числі й з порушеннями психофізичного розвитку, без відриву такої особи від звичного соціального оточення, сім'ї, друзів. Принципи доступності та задоволення особливих освітніх потреб осіб з порушеннями психофізичного розвитку стали наріжним каменем інклюзивної освіти, освітньої системи, що базується на принципі забезпечення основного права дітей навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання із відповідним психолого-педагогічним супроводом та корекційно-реабілітаційною підтримкою [4, с. 10].

Становлення і розвиток освітньо-виховних інституцій, навчальних закладів різних типів та загалом освітньої системи осіб з порушеннями розвитку в Україні (системи спеціальної освіти) бачиться як розмаїтий, суперечливий процес, детермінований розвитком суспільства упродовж кількох століть. Справа освіти осіб з порушеннями розвитку в Україні, як і в інших країнах світу, розвивалась еволюційним шляхом – від окремих спроб індивідуального навчання, до організації групового навчання, а згодом і створення окремих навчальних закладів.

Специфічність розвитку системи освіти осіб з порушеннями розвитку на українських землях упродовж багатьох століть зумовлювалась складною історією протистояння українського народу поневоленню, гніту, репресіям, загарбницьким наступам сусідніх держав, подоланням внутрішньої роздробленості як територіальної, так і соціальної, перебуванням її територій у складі різних держав (Польщі, Литви, Австро-Угорщини, Молдовії, Росії, СРСР) тощо [4, с. 11].

Україна не може сліпо скопіювати досвід інших країн через різні економічні, етнографічні умови та різний менталітет, вона створює свій шлях розвитку інклюзивного навчання. В нашій країні початок інтеграційних процесів «особливих дітей» у масову шкільну систему почався з 90-х років минулого століття. У 2001 р. Міністерство освіти і науки України, Інститут спеціальної педагогіки АПН України та Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

започаткували науково-педагогічний експеримент «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах», основна мета якого є розробка і реалізація механізму інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади, ранньої інтеграції цих дітей в соціальне середовище з урахуванням їхніх типологічних та індивідуальних особливостей. Але остаточно інклюзивна освіта стала підтримуватись законодавчою базою України з 2010 р., коли до Закону України «Про загальну середню освіту» були внесені зміни, згідно з якими загальноосвітні навчальні заклади могли повноправно створювати спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами [3, с. 3].

За 1991–2016 рр. освіта дітей з особливими потребами зазнала істотних трансформаційних змін: від інституалізації до інклюзії. Суспільно-політичні та соціокультурні процеси, що відбувалися в країні на шляху входження до європейського освітнього простору, призвели до виокремлення кількох етапів розвитку освіти дітей з особливими потребами.

I етап (1991–2000 рр.) функціонування української системи спеціальної освіти розпочався з ратифікації міжнародних документів щодо дотримання прав людини, а також визнання в основних законодавчих актах України права на здобуття освіти всіма громадянами, в тому числі й з особливими потребами, у загальноосвітньому просторі. Основна тенденція I етапу – «державоцентриська» освітня система з прикметними ознаками інституалізації та жорсткої регламентації освітнього процесу у спеціальних навчальних закладах.

II етап (2001–2010 рр.) розвитку системи освіти осіб з особливими потребами характеризується спробами переведення закладів спеціальної освіти з режиму інерційного функціонування в режим випереджувального інноваційного поступу та значною активізацією стихійного інтегрування дітей з особливими потребами до загальноосвітніх навчальних закладів на тлі ствердження інклюзивної освіти в демократичних країнах.

III етап (2011 р. – донині) характеризується основною тенденцією в освіті дітей з особливими потребами, що полягає в оптимізації спеціальних навчальних закладів та впровадженні інклюзивної освіти на теренах України. Зокрема, на тлі зростання (на 0,5 %) загальної чисельності дітей з інвалідністю значно скоротилась мережа спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів та у понад 1,5 разу зменшилась кількість учнів з особливими потребами у них. Вагомий здобуток цього періоду – впровадження інклюзивної освіти: системи освіти, що передбачає надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу за місцем проживання.

Втім, невизначеність на державному рівні законодавчо-нормативних та організаційно-фінансових механізмів інклюзивної освіти значно стримує цей процес. Нині важливою умовою системного реформування освіти дітей з 32 особливими потребами є комплексне розв'язання завдань, пов'язаних із

нормативно-правовим, організаційно-фінансовим, кадровим, науково – та навчально-методичним забезпеченням їхнього навчання та виховання [4, с. 31].

Світова практика інклюзивної педагогіки свідчить про її ціннісну значущість, адже «...школи, які основну вагу приділяють дітям, є тренувальним майданчиком для суспільства, орієнтованого на задоволення потреб своїх громадян, у якому панує повага до відмінностей і гідності всіх людей» [1, с. 156]. Інклюзивна школа – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних потреб дітей, створює позитивний клімат в учнівському середовищі, зокрема та освітньому просторі загалом.

Створення такого типу навчального закладу вимагає застосування інноваційних підходів до управління навчально-виховним процесом. Для розв'язання проблем, пов'язаних із відкриттям інклюзивних класів, керівникам школи необхідно мобілізувати як внутрішні, так і зовнішні ресурси, організувати додаткове навчання педагогів, забезпечити наявність спеціалістів: психологів, соціальних педагогів, асистентів учителя. Слід приділити увагу новому формату технічного устаткування, обладнання та утримання будівлі навчального закладу, прилеглої території, організації підвозу та харчування учнів з особливими освітніми потребами. Ураховуючи, що педагоги, залучені до викладання предметів в інклюзивних класах, потребують отримання спеціальних знань, умінь і навичок. Задля цього слід подбати про проходження ними курсів підвищення кваліфікації та введення до мережі шкільних методичних формувань постійно-діючого семінару [6, с. 4].

Слід зауважити, що першочерговим етапом упровадження інклюзивного навчання є просвітницька робота з батьками щодо роз'яснення переваг інклюзивного навчання в процесі здобуття освіти їхніми дітьми та подальшої соціальної адаптації [5, с. 6].

Отже, інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям із особливими освітніми потребами, шляхом організації їх навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Інклюзія – це політика і процес, які забезпечують повну участь усім членам суспільства в усіх сферах життєдіяльності.

Як свідчить освітня практика, проблема впровадження інклюзивної освіти є не лише ідеєю сьогодення, але й такою, що може бути реально розв'язана засобами навчально-виховного процесу. Це, у свою чергу, потребує від керівництва навчальних закладів подолання соціальних, організаційних, адаптивних перешкод через формування державної стратегії інклюзивної освіти, розробки фінансових механізмів її утримання, оновлення системи професійної підготовки вчителя, підвищення рівня спеціальної педагогічної освіти батьків і громадськості, розробку методичних прийомів і технологій

освітньої інклюзії, адаптацію шкільних приміщень відповідно до потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, керівники шкіл відіграють важливу роль в адаптації шкільного середовища до дітей з особливими освітніми потребами. Вони повинні розробляти та застосовувати більш гнучку процедуру управління, перерозподілу навчальних ресурсів, урізноманітнювати спектр освітніх послуг, мобілізувати професійний потенціал педагогічного колективу, вести роз'яснювальну роботу з батьками, захищати права дітей зазначеної групи на рівний доступ до якісної освіти.

Література

1. Громадянська освіта: теорія і методика навчання / Т. Асламова, Т. Бакка, В. Бортніков та ін. – К.: Етна-1, 2008. – 174 с.
2. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
3. file:///C:/Users/AlexLee/Downloads/Znpkhist_2014_1_14.pdf.
4. file:///C:/Users/AlexLee/Downloads/Інклюзивна%20освіта%20від%20основ%20до%20практики%20(1)%20(1).pdf.
5. file:///C:/Users/AlexLee/Downloads/Tvo_2014_1(2)__9%20(2).pdf.

СЕКЦІЯ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НА ЗАСАДАХ ЛІДЕРСТВА

УДК 336.71

Л. П. Шаповал, магістр
Науковий керівник – А. М. Вергун, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

СУЧАСНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ В БАНКАХ

Основними чинниками, які зумовлюють необхідність вдосконалення управління діяльністю банку є: досягнення високого рівня екстенсивного розвитку регіональної мережі продажу банківських послуг, за якого кількість регіональних відділень банків на одну тисячу мешканців в Україні вже наблизилася до європейського рівня; при цьому попит роздрібних клієнтів на банківські послуги порівняно з показниками країн ЄС значно менший [1]; нерівномірність територіального покриття ринку регіональною мережею продажу банківських послуг, диференціація доступу населення до послуг банків у різних регіонах країни; зростання витрат банків на утримання філіальної мережі (оренда, банківське обладнання, персонал); збитковість регіональних банківських відділень, котрі обслуговують роздрібних клієнтів [2].

У зв'язку з цим, стратегічними напрямками удосконалення управління в банках, які спрямовані на поліпшення фінансових та ринкових позицій у конкурентному середовищі можуть бути:

1) виявлення та ліквідація неприбуткових і неперспективних відділень банків, котрі не спроможні отримувати прибуток як у поточній ситуації, так і в довгостроковій перспективі;

2) виявлення проблемних відділень, щодо яких необхідно застосувати заходи реструктуризації, оптимізації переліку послуг, реінжинірингу бізнес-процесів та поліпшення якості банківського обслуговування;

3) поступовий перехід до використання альтернативних каналів продажу банківських послуг, на сучасніші, інноваційні точки доступу (банкомати, термінали, центри самообслуговування), розвиток каналів дистанційного обслуговування клієнтів (система електронного банкінгу).

Системному вирішенню проблем банку спрямованому на поліпшення його фінансових та ринкових позицій і, як результат – зростанню конкурентоспроможності, сприяє саме активізація каналів дистанційного обслуговування клієнтів із використанням сучасних інформаційних технологій і засобів комунікацій: інтернет-банкінгу та мобільного банкінгу. Для визначення того, яким чином перехід банку на дистанційне обслуговування клієнтів вплине на конкурентоспроможність, доцільно користуватися ключовими положеннями концепції автоматизованої системи управління взаємовідносинами з клієнтами (Customer Relationship Management, CRM) та Системи збалансованих показників (Balanced Scorecard, BSC), якою розглядається ефективність діяльності будь-якої організації, у тому числі і банку, в розрізі чотирьох сфер діяльності: фінанси; клієнти і ринки; внутрішні бізнес-процеси; персонал.

Трансформація каналів продажу банківських послуг і систематичний перехід на дистанційне обслуговування роздрібних клієнтів є вагомим чинником підвищення конкурентоспроможності банку (завдяки збільшенню лояльності клієнтів, інтенсивності користування послугами, зростанню частки ринку, оптимізації внутрішніх бізнес-процесів та поліпшенню фінансової позиції). Головним фінансовим індикатором конкурентоспроможності є показник прибутковості активів банку. Зважаючи на стрімкий розвиток інтернет-банкінгу в Україні, цей шлях підвищення конкурентоспроможності вкрай важливий для українських банків на сучасному етапі їхнього розвитку.

Зважаючи на відсутність єдиної загальнодержавної статистики щодо розвитку дистанційних каналів продажу банківських послуг в Україні, нині складно оцінити як місткість, так і перспективи зростання ринку віддаленого банківського обслуговування населення. При цьому, поточні оцінки потенціалу даного ринку базуються переважно на оцінках керівництва самих фінансових установ, а також на інформації з офіційних звітів банків та даних міжнародних дослідницьких компаній, наприклад Товариства споживчих досліджень.

Варто наголосити на тому, що про зміну підходів банків до управління каналами дистанційного продажу і надання банківських послуг, а відповідно – про перетворення сервісів інтернет-банкінгу зі звичайних елементів іміджу і додаткових зручностей для клієнтів на стратегічний інструмент управління продажами, прибутковістю та взаємовідносинами з цільовою аудиторією, свідчить зміна характеру операцій, здійснюваних роздрібними клієнтами з використанням банківських інтернет-додатків.

Для досягнення високого рівня прибутковості активів як головного фінансового індикатора конкурентоспроможності банк має прагнути не просто підключити своїх роздрібних клієнтів до системи інтернет-банкінгу, а залучити цільову аудиторію до активного користування банківськими послугами саме через он-лайн-сервіси.

Цілком очевидно, що стратегія інтернет-банкінгу, інтегрована в загальноринкову стратегію розвитку банківської установи, буде одним із найвагоміших чинників поліпшення фінансової і ринкової позиції банку та зміцнення його конкурентоспроможності на сучасному ринку банківських

послуг.

Проведене дослідження дало змогу визначити ключові чинники, котрі зумовлюють вдосконалення управління діяльністю банку. До них належать:

- значний досягнутий рівень екстенсивного розвитку регіональних банківських мереж за недостатнього попиту з боку роздрібних клієнтів;
- нерівномірність територіального охоплення ринку та суттєва диференціація доступу населення до послуг;
- зростання витрат на утримання філіальної мережі та збитковість близько 30% від загальної кількості регіональних банківських відділень.

Література

1. Агамас П.Й. Управлінський облік: 2-ге вид. Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.
2. Батракова О. М. Особливості визначення та оцінки достатності капіталу банку / О. М. Батракова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.zinet.info/17/batrakova.php>.
3. Засадна Х. О. Про захист послуг Інтернет-банкінгу // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – Вип. 3. – С. 225–229.

УДК 005:316.46:3163-027.1

А. С. Яременко, бакалавр
Науковий керівник – Ю. В. Помаз, к.і.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

ЛІДЕРСТВО ЯК ОСНОВА ПРОГРЕСИВНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Питання лідерства було актуальним у всі часи. Дехто вважає, що лідерами народжуються, а за переконаннями багатьох інших – це набуті вміння. Розглянемо якості лідерів, які допоможуть їм досягти успіху чи то у компанії, чи то у будь-якій сфері управління.

Взагалі, лідерство – це вміння людини чинити вплив на оточуючих, на групи особистостей задля досягнення спільних інтересів; змінювати людей, щоб змінити країну. Питання лідерства привертало увагу людства, починаючи ще з часів зародження древньої міфології. Його досліджували стародавні мислителі Геродот, Сократ, Платон, Тарда, Лебона та інші.

Як відомо, лідерами не народжуються. Багато людей стали сильними і впевненими лідерами, хоча в дитинстві лідерськими рисами зовсім не вирізнялися. У зарубіжній літературі розроблено ряд концепцій лідерства: теорія лідерських ролей, теорія рис лідерства, інтерактивної теорії, теорія ситуаційного лідерства, комплексна теорія тощо.

Основними якостями, якими мають володіти лідери є наступні: прагнення до саморозвитку, вміння працювати в команді, авторитетність, відповідальність, рішучість.

Лідерство – це постійна робота над собою, над своїми помилками, безперервний саморозвиток, це вміння критично мислити, всебічно розвиватися, починаючи з основної й закінчуючи творчою діяльністю (музика, архітектура, живопис та інше).

Обов'язковим умінням має бути командна робота. Велике значення має робота в умовах взаємної підтримки та справедливої критики. Участь у організації щоденного життя формує відчуття індивідуальної та колективної відповідальності. Керівник має легко знаходити мову із підлеглими, з розумінням ставиться до інших. Лідер створює команду, об'єднує співробітників [2]. Необхідно не тільки вміти розмовляти, але і переконувати компаньйонів на зрозумілій мові. Потрібно вміти переконати абсолютно будь-яку людину.

Реальний вплив керівника на діяльність колективу базується не тільки на його повноваженнях, але й на його авторитеті в колективі й, відповідно, складається з двох складових: формального керівництва і неформального лідерства. Найбільш кваліфікований керівник має високий офіційний, професійний і особистий статус [1].

Лідер завжди чітко розуміє кінцеву мету, тому він завжди знає, що робити. Він володіє твердим розумінням того, як досягти успіху. Людина з рисами лідера здатна відстоювати своє рішення навіть у несприятливих умовах, і при цьому зберігати віру в успіх і переконувати оточуючих у правильності своїх дій. Він має великі амбіції і стабільні результати та при цьому залишається реалістом. Людина-лідер не має права здаватися. Він постійно перебуває в русі, постійно шукає відповіді на питання, не зупиняється, поки не відшукає правильної відповіді.

Становлення реального лідера – це безкінечний процес. Потрібно мати активну життєву позицію, отримувати задоволення від самовдосконалення і знаходити нові способи, для того, щоб мотивувати інших. Світу потрібні справжніх лідери, тому хочеться вірити, що є багато таких людей, які здатні взяти на себе відповідальність і ще й допоможуть іншим людям знайти своє покликання [3].

Зрозуміло, що ідеальні сильні лідери трапляються надзвичайно рідко. Як зазначалося вище, лідерами не стають миттєво. Навіть народжені з лідерськими задатками повинні працювати над собою кожного дня, щоб підвищити свої шанси в кар'єрному рості та досягти високих результатів.

Література

1. Основи лідерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studme.com.ua/1621120515345/menedzhment/osnovy_liderstva.htm.
2. Українська академія лідерства / Особливості програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ual.org.ua/prohrama/>.
3. Якості лідера: що потрібно для успіху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://beautymania.in.ua/якості-лідера-що-потрібно-для-успіху/>.

М. О. Нечволод, студентка
Науковий керівник – М. М. Буднік, к.е.н., доцент
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ТА МЕТОДИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Для кожного підприємства важливою умовою є забезпечення ефективної діяльності, особливо в умовах економічної кризи. Це важливо не тільки для отримання максимального прибутку, але й для подальшого стратегічного розвитку. При цьому необхідно враховувати не лише матеріальні та фінансові ресурси, а також і корпоративну культуру підприємства. Вона є управлінським інструментом та ефективно впливає на всі складові організації.

Корпоративна культура – це втілення відносин працівника до ключових цінностей, традицій та переконань підприємства у характерні моделі. Культура відображається у корпоративних церемоніях, звичаях а відзначеннях успіхів працівників, цілях стратегії, процесі управління, структурі та методах розподілу ресурсів підприємства.

Актуальність роботи полягає у підтвердженні думки, що кожна організація, яка має свою власну історію, організаційну структуру та види комунікацій, організаційні традиції та міфи, утворює у своїй сукупності унікальну корпоративну культуру.

Учений Г. Хаєт у своїх працях говорить про те, що в національному характері та ментальності українців є риси, що не відповідають нормам корпоративної культури. Насамперед, основними з них є невисокий рівень економічної культури, позапублічність життя багатьох, тощо, які присутні у значній кількості населення та коріняться у глибинах національного характеру [1, с. 174].

На процес формування корпоративної культури на вітчизняних підприємствах негативно впливають психологічні чинники, тому що вони пов'язані з недавнім тоталітарним минулим. Це, зокрема, і безініціативність, беспорядність, подвійна мораль, звичка покладатися на опіку держави і в той же час не довіряти їй, порушувати закони.

У зв'язку із залученням України до процесів глобалізації, політичною та фінансово-економічною кризою, розвиток корпоративної культури має особливе значення. Сильна корпоративна культура повинна бути основою, яка зможе не лише зберегти колектив підприємства у важкі часи, але й віднайти особливі конкурентні переваги. Саме тому формування на підприємствах сильної та прогресивної корпоративної культури є важливим та необхідним фактором для подальшого ефективного розвитку національної економіки.

Отже, можна зробити висновок, що для розвитку трудового потенціалу вітчизняних підприємств України важливим є формування корпоративної культури. Для цього необхідно переглянути діючі системи управління працею на підприємствах, організацію оплати праці, трудове виховання молоді та

професійне навчання. Необхідним є також і формування іміджу підприємства в очах персоналу та споживачів, розробка власної системи цінностей, які будуть привабливі для всього колективу. Щоб досягти цього, доцільним буде розробити положення про корпоративну культуру підприємства. Також необхідно удосконалювати положення колективного договору, які повинні регулювати умови та оплату праці, заохочення досягнень працівників. Питання управління корпоративною культурою повинне бути у центрі уваги менеджерів та направлене на досягнення максимальних результатів на основі наближення інтересів адміністрації та співробітників. Важливим є розглядати корпоративну культуру як важливий чинник впливу на трудовий потенціал підприємства.

Одним з методів покращення корпоративної культури на підприємствах України є «тімблдінг». Це популярний засіб неформального корпоративного спілкування і згуртування колективу.

«Тімблдінг» зазвичай включає в себе наступні блоки:

- спільне планування і розподіл відповідальності в команді;
- вміння домовлятися;
- бачення спільної мети;
- рольовий розподіл в команді;
- ефективне виконання командних завдань;
- раціональне використання командного ресурсу.

Також необхідним є проведення заходів щодо розвитку взаємин на підприємстві. Міжособистісні та міжгрупові відносини – це система моральних установок, очікувань і стереотипів, через які працівники сприймають один одного. Тому для вітчизняних підприємств пропонується проводити спеціальні заходи: продуманий та грамотно проведений підбір кадрів на посадові позиції; навчання та періодична оцінка професіоналізму, управлінських ініціатив, ділових та особистих якостей керівних кадрів; комплектування первинних підрозділів з урахуванням фактору психологічної сумісності; застосування соціально-психологічних методів, як сприяють виробленню у членів колективу навичок ефективного взаєморозуміння та взаємодії.

Отже, щоб забезпечити стабільний розвиток підприємства та підвищення ефективності його діяльності, керівництву необхідно інвестувати ресурси у формування та розвиток корпоративної культури. Корпоративна культура повинна бути в центрі постійної уваги для менеджерів. Вона має сприяти досягненню ефективних результатів діяльності на основі збалансування інтересів вищого керівництва і персоналу. Формування позитивної корпоративної культури дасть змогу підвищити конкурентоспроможність підприємства та його продукції на внутрішньому і на зовнішньому ринках.

Література

1. Хаєт Г. Л. Корпоративна культура: навч. посібник / Під заг. ред. Г. Л. Хаєта. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 403с.

В. К. Бобильських, магістр
Науковий керівник – Л. П. Петрашко, д.е.н., проф.
ДВНЗ «Київський національний
університет ім. Вадима Гетьмана»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НА ЗАСАДАХ ЛІДЕРСТВА У СТАРТАПАХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДОЛОГІЇ SCRUM

Сьогодні стартапи сприймаються як протилежність класичному бізнесу [1], що пов'язано, перш за все, із незвичною організацією управлінських процесів усередині таких компаній. За визначенням стартап є нещодавно створеною компанією, яка будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, ще не вийшла на ринок або лише почала на нього виходити [4, с. 114]. Стартап є окремим бізнес-проектом, що будується на конкретній інноваційній ідеї. При цьому, над стартапами, як правило, працюють міжфункціональні команди в умовах цілковитої невизначеності [3, с. 57].

Щодо управління стартапом, то воно власне подібне до управління окремим проектом, а усі працівники такого підприємства за своєю суттю являють проектну групу.

Саме специфічність організації стартап компаній і обумовлює особливості управління такими підприємствами. Через гнучкість стартапів та невизначеність умов, у яких вони функціонують, в рамках таких структур поширеним стає управління із використанням методології Agile, яка включає у себе SCRUM. Дана методологія відрізняється від класичного підходу до управління проектами, перш за все тим, що вона передбачає можливість внесення оптимізаційних пропозицій у процесі реалізації проекту [5], коли класичний підхід виключає можливість зміни затвердженого плану створення продукту. Говорячи про засади лідерства в рамках методології Agile, варто вказати, що серед головних принципів методології зазначено, що лідер проектної групи має правильно вмотивовувати команду, надаючи кожному із її членів середу, підтримку і довіру [5]. Таким чином, Agile ґрунтується на засадах демократичного лідерства.

Окрім цього, в маніфесті методології зазначено, що, по-перше, лідер має вміти ефективно працювати з людьми, постійно здійснювати пошук, розвиток та управління талантами. По-друге, лідер має вміти вибудувати комунікацію із діловими партнерами і клієнтами. По-третє, процес керування повинен бути динамічним [5], тобто лідер має вміти приймати швидкі рішення відповідно до мінливості ринкових умов, у яких функціонує більшість стартапів.

Більше детально сутність методології Agile доцільно розглянути на прикладі фреймворку SCRUM, оскільки саме він застосовується в українських стартапах. SCRUM є методологією проектного управління, власне це «каркас» розробки продуктів, у рамках якого команда може оперативно реагувати на зміну стану зовнішніх факторів та вирішувати проблеми у скорому порядку. Основою SCRUM є спринти [2, с. 24], на які поділяється проект і у рамках яких

виконується робота над проектом. Спринти завжди обмежені у часі і, як правило, не є тривалішими за два тижні. На початку кожного спринту відбувається Sprint Planning [2, с. 25], на якому оцінюється Sprint Backlog [2, с. 25] – перелік завдань, які мають бути виконані у поточному спринті. При цьому, кожен спринт має свою мету, що і є мотивуючим фактором для команди. Кожен день проводиться SCRUM – stand-up, на якому кожен із членів команди має дати відповіді на три запитання: «Що я зробив учора?», «Що я повинен зробити сьогодні?», «Які бар'єри стають мені на заваді?» [6]. Ціль SCRUM – stand-up – визначення статусу роботи над поточним спринтом [2, с. 24].

У кінці кожного спринту відбувається Sprint Demo та Sprint Retrospective [6], завданням яких є оцінка ефективності даного спринту та прогнозування ефективності наступного. На таких зустрічах члени команди мають виокремити, що ними було виконано добре, а що могло б бути краще.

Роль лідера у команді в рамках методології SCRUM виконує так званий Scrum master [7]. Саме він покликаний допомогти команді, максимізувати її ефективність шляхом усунення бар'єрів, що виникають. Окрім цього, лідер має піклуватися про навчання команди та вмотивованість кожного з її членів на виконання завдань. При цьому, команда, яка підпорядковується лідеру, може сама визначати як саме виконувати покладені на неї завдання [7].

Виокремлюючи основні завдання, які покладені на Scrum master варто наголосити на таких:

1. Виконання SCRUM – процесу. Саме лідер повністю фасілізує кожен спринт [5], оскільки він є найбільш обізнаним щодо правил функціонування фреймворку.

2. Проведення SCRUM – stand-up. Лідер повинен організовувати взаємодію всередині команди на щоденних зустрічах [5], проводити результативні обговорення, а також займатися розробкою методів кооперації між членами команди.

3. Проведення Sprint Demo та Sprint Retrospective. В рамках таких зустрічей Scrum master повинен зважати на досвід кожного з учасників, ефективно розглядати контекст ситуацій, у рамках яких члени команди стикалися з бар'єрами, спрямовувати проектну групу у напрямку подолання проблем, що мали місце у даному спринті.

4. Персональний коучинг для членів команди. Scrum master повинен також надавати кожному з членів команди об'єктивний зворотній зв'язок [7] та наставництво. Не усі питання можуть бути розглянуті на колективних зустрічах, тому лідер має знаходити ресурси для індивідуальних обговорень.

5. Вирішення конфліктів. Стартапи є компаніями, до яких залучені творчі особистості із нестандартним поглядом на окремі аспекти функціонування компанії. Scrum master має враховувати особливості кожного із членів команди і працювати у напрямку розробки методів їх ефективної співпраці.

Таким чином, лідерство є однією з найважливіших умов ефективної реалізації проектів на засадах методології SCRUM, яка сьогодні стає поширеною у вітчизняних стартапах.

О. Ю. Лінькова, доц., к.е.н.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

СКЛАДОВІ ІНТЕГРОВАНІХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Вихід вітчизняних підприємств на європейські ринки потребує формування інтегрованих систем управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інтегрованих систем управління аналізують закордонні вчені: Ансоф І., Чейз Р. Б. [1, с. 234, 6. с. 438]. Вченим Єгоровим І. Ю. детально вивчено практику використання міжнародних стандартів в Україні [2, с. 45]. Особливості розвитку економічної системи розкрито у роботі Гриценко А. А. [3, с. 186]. Запровадження змін вивчають М. Грін, Мельник Л. Г. [4, с. 96; 5, с. 237]. Методологічні питання управління змінами, пов'язаними з запровадженням міжнародних стандартів на промислових підприємствах, залишаються не вирішеними: можливості адаптації методології інтегрованих систем управління до особливостей національних промислових підприємств.

Мета дослідження – удосконалення методологічних підходів до формування інтегрованих систем управління на промислових підприємствах.

Інтегрована система управління – це частина системи менеджменту організації, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів (серій: International Organization for Standardization [ISO 9000](#) ([менеджменту якості](#)); [ISO 14000](#) ([екологічного менеджменту](#)); Occupational health and safety Assessment Series [OHSAS 18000](#) ([менеджменту безпеки та охорони праці](#)); Social Accountability [SA 8000](#) ([соціального захисту](#))).

Комітети Ради ISO: технічне бюро; вивчення наукових принципів стандартизації; оцінки відповідності; науково-технічної інформації; надання допомоги країнам, що розвиваються; захисту інтересів споживачів; стандартних зразків. Рада ISO виділила принципи досягнення цілей у галузі якості: системний підхід до управління; постійне удосконалення; орієнтація на споживача; залучення персоналу для досягнення мети; лідерство та єдність цілей; процесний підхід; взаємовигідні відносини з постачальниками.

Міжнародні стандарти враховують останні досягнення науки та є універсальними для всіх організацій. Країни з розвинутою зовнішньою торгівлею активно використовують міжнародні стандарти. В Україні розроблено серію національних стандартів, які максимально враховують вимоги міжнародних стандартів, наприклад Державний стандарт України ДСТУ ISO 9000: 2001. Основні проблеми сертифікації в Україні: розбіжність між документальною та реальною системою якості; недостатнє опрацювання нормативної бази. Використання стандартів не зробить бізнес лідером в галузі

якості необхідно проводити самооцінку та рейтингові оцінки об'єднаннями підприємств у галузі, а також розробляти програми подальшої діяльності для покращення системи управління.

Сертифікація систем менеджменту за міжнародними стандартами дозволяє об'єктивно оцінити їх результативність (орган сертифікації призначає аудиторів, які щорічно проводять наглядний аудит відповідності міжнародним стандартам).

Впровадження міжнародних стандартів дозволяє менеджерам: враховувати цілі зацікавлених сторін; раціонально використовувати всі види ресурсів для досягнення цілей організації; підвищувати конкурентоспроможність товарів; поєднувати процеси менеджменту; зменшувати протиріччя між різними аспектами діяльності; ефективно керувати персоналом; оптимізувати витрати на систему менеджменту; розробити систему навчання та підвищення кваліфікації персоналу; покращити імідж організації; користуватися єдиною системою управління документообігом; залучати працівників до процесу покращення діяльності організації.

Висновок. наукова (практична) новизна, викладена у доповіді: реалізація запропонованого методологічного підходу підготовки складових інтегрованої системи управління промисловим підприємством на основі реалізації комплексу заходів щодо самооцінки та рейтингової оцінки об'єднаннями галузі дозволить визначити перспективні напрямки практичного забезпечення вимог міжнародних стандартів.

Напрямок проведення подальшого дослідження: формування інтегрованих систем управління на вітчизняних промислових підприємствах.

Література

1. Ансофф И. Стратегическое управление: пер. с англ. / И. Ансофф. – М. : Экономика, 1989. – 519 с.
2. Індикатори науки та інновацій: міжнародні стандарти та практика їх використання в Україні : кол. моногр. / за наук. ред. д.е.н., проф. І. Ю. Єгорова. – К. : НАН України, ДУ Інститут економіки та прогнозування НАН України 2016. – 148 с.
3. Гриценко А. А. Архітектура економічної безпеки : монографія / А. А. Гриценко. – К. : НАН України, ДУ Інститут екон. та прогнозув. – 2017. – 224 с.
4. Майк Грин Управление изменениями : пер. с англ. / Майк Грин. – СПб. : ДК, 2007. – 360 с.
5. Мельник Л. Г. Соціально-економічні проблеми інформаційного суспільства / Л. Г. Мельник. – Суми : ГТД “Університетська книга”, 2005. – 430 с.
6. Чейз Р. Б. Производственный и операционный менеджмент : пер. с англ. / Р. Б. Чейз, Н. Дж. Эквилан, Р. Ф. Якобс. – М. : Вильямс, 2004. – 704 с.

А. К. Скрипка, менеджер з управління проектами
на фармацевтичному підприємстві,
К. І. Скрипка, к.т.н., доцент
Таврійський національний університет ім. Вернадського

МІСЦЕ ЛІДЕРА В МОДЕЛЯХ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ КОМАНДИ

Останнім часом все більше уваги приділяється вивченню питання командної діяльності, як ефективного інструменту в сучасних системах менеджменту, спрямованих на управління проектами. Це пояснюється тим, що командна робота демонструє ефективність та високу якість у вирішенні багатьох питань, а приналежність до команди мобілізує людину та підвищує її задоволеність соціальними умовам.

Головною перевагою команди є те, що її члени орієнтовані на досягнення загальної мети і використовують знання, вміння та навички своїх учасників, а командна робота, у свою чергу, покращує продуктивність праці, сприяє розвитку інновації та творчості у вирішенні складних задач, поліпшує якісні характеристики кінцевого продукту тощо.

Команда проекту – сукупність працівників компанії, які здійснюють функції управління і виконання процесів у проекті, і мають на меті успішне досягнення поставленої цілі, в умовах певної системи цінностей та принципів характерних для конкретної організації.

Усі наявні на сьогоднішній день тлумачення терміну «команда» можна розділити на дві частини через зовнішні прояви та опис і через структурні визначення, що позначають внутрішню суть даного об'єкта [1].

До першого відносять визначення, в якому команду розглядають як групу індивідів, які розподіляють між собою робочі операції та відповідальність за отримання конкретних результатів, а також мають спільні цілі, взаємодоповнюючі навички та вміння, високий рівень взаємозалежності і розділяють відповідальність за досягнення кінцевих результатів.

До другого типу визначень відносять команду як колектив однодумців, що згуртовані навколо свого лідера, який одночасно є вищою посадовою особою в даному проекті.

Узагальнюючи термін «команда», його можна визначити як групу креативних людей згуртовану навколо одного лідера, які сполучають свою мету із загальною, і свідомо взаємодіють один з одним для її досягнення, а результатом їхньої справи є якісний продукт.

Ефективність роботи команди характеризується отриманням стабільних позитивних результатів її діяльності. Але у зв'язку з тим, що система цінностей і принципів, якими керуються учасники проекту при виконанні поставлених задач, є індивідуальною моделлю поведінки для кожної команди, велику актуальність несе питання оцінки ефективності діяльності через визначення та порівняння показників, що є типовими і незмінними для більшості проектних робочих груп.

Існує декілька моделей оцінки ефективності роботи команди: модель GRPI (Рубіна, Пловника та Фрая), модель ефективної роботи Джона Катценбаха та Дугласа Сміта, модель 7Т Ломбардо та Ейчінгера, Модель ЛаФасто та Ларсона, Модель Хекмана, модель Ленсіоні та інші [2]. У одних, основний акцент

робиться на структуру команди та методи взаємодії, тоді як в інших оцінюється внесок кожного з учасників та особливості корпоративної культури.

Модель діагностики ефективності роботи команди, що була представлена у 1977, та відома як модель GRPI, складається з чотирьох параметрів: Goals (Цілі), Roles (Ролі), Processes (Процеси) та Interpersonal relationships (Міжособистісні відносини). На нашу думку, саме наявність високих показників параметра «Ролі», що в свою чергу оцінюється з позиції розподілу ролей, відповідальності та прийняття лідера робочою групою, має ключове значення в даній моделі. Наявність лідера, який чітко сформулює цілі та розставить пріоритети, проведе оцінку запропонованих рішень та порядку виконання задач, побудує комунікації між членами команди, буде, в свою чергу, сприяти отриманню високих показників при оцінці інших трьох параметрів даної моделі.

Відповідно до моделі 7Т Ломбардо та Ейчінгера, оцінка ефективності здійснюється за сімома факторами, п'ять з яких оцінюють командну роботу всередині: ідея (thrust), довіра (trust), талант (talent), навички роботи в команді (teaming skills), навички рішення задач (task skills); та два зовнішніх фактори, один з яких, сумісність членів команди з лідером (team leaderfit), що є рушійною силою для всіх вище зазначених категорій. Саме правильна діяльність лідера, дозволяє отримати високі показники по всім факторам, включаючи сьомий: підтримку команди зі сторони організації, в якій вона створена (team support from the organization) [3].

Розглянувши окремо модель Ларсона та ЛаФасто та модель Хекмана, ми можемо відзначити подібність в оцінці та визначенні місця лідера. На думку вчених, він має бути прикладом для інших учасників проекту, здійснювати підтримку та роль наставника зі своєрідними елементами навчання.

Аналіз вищевказаних моделей дає можливість зробити висновок, що показник лідерського потенціалу керівників команд, інакше кажучи, лідерів, є типовим та вагомим для більшості моделей оцінки ефективності діяльності робочих груп. Тому дослідження критеріїв, що впливають на цей показник є перспективним напрямом дослідження при вивченні ролі лідерів у роботі команди.

Література

1. Григорьева Н. Н. Управление работой проектных команд: Учебно-методические материалы / Н. Н. Григорьева. – М.: МИЭМП, 2010.
2. Kenneth P. De Meuse A Comparative Analysis of the Korn/Ferry T7 Model With Other Popular Team Models. 2009. http://www.kornferry.com/media/lominger_pdf/teamswhitepaper080409.pdf.
3. Capretta C. R. FYI (for Your Improvement) for Teams: For Team Members, Team Leaders and Team Coaches. C. R. Capretta M.M. Lombardo R.W. Eichinger, Lominger International: A. Korn/Ferry Company, 2001. – С. 240.

УДК 330.4+65

Д. О. Папченко, студентка гр. Мб-1-15
Науковий керівник – К. М. Краус, к.е.н.,
доцент кафедри управління
Київський університет імені Бориса Грінченка

МЕТОДИКА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАЦІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Комунікації нині є засобом управління поведінкою людей в організації. Організації без комунікацій не існує. Комунікації забезпечують реалізацію всіх головних функцій управління – планування, організації, управління та контролю. Від 50 до 90 % свого робочого часу керівники витрачають на комунікації, які, на їхню думку, є найбільш слабкою проблемою в організаціях. Тому, вивчення методики підвищення рівня комунікацій в організації є доречним на сучасному етапі розвитку організаційних відносин [3].

Менеджери, які прагнуть бути кращими комунікаторами, повинні виконувати два завдання:

- по-перше, поліпшити свої повідомлення – інформацію, яку вони хочуть передати;

- по-друге, розвивати власне розуміння того, що інші люди намагаються повідомити їм, тобто, вони мають краще кодувати і декодувати інформацію [1].

Загальні питання по вивченню проблеми підвищення ефективності комунікаційної системи вивчало чимало науковців, зокрема: Бутенко Н. Ю., Хоменко Л. М., Виханський О. С. та Наумов А. І.. В їх роботах описано ряд методів, які могли б виступати як основні поради по підвищенню ефективності комунікацій [4]. Здійснивши глибокий аналіз методик відомих економістів, ми вважаємо, що найдієвішими засобами підвищення ефективності комунікацій сучасних організацій є:

1. Роз'яснення істинного змісту інформації, що передбачає припущення, при непорозумінні, по можливості слід донести істинний зміст інформації до одержувача, адже іноді одержувач інформації неправильно її інтерпретує.

2. Регульований інформаційний потік спілкування. Це може забезпечити оптимальний обсяг інформації до менеджерів, усуваючи бар'єр «перевантаження спілкування». Спілкування може регулюватись як якісно, так і кількісно. Тільки істотна інформація має привертати увагу вищого керівництва. Офіційне спілкування відбувається тільки для вирішення вищим керівництвом важливих питань, а не заради самого процесу спілкування [2].

3. Використання зворотного зв'язку, що дає можливість комунікатору визначати, чи отримувати його повідомлення і чи викликало воно очікувану відповідь. Під час спілкування «віч-на-віч» прямий зворотний зв'язок можливий. За низхідного спілкування, внаслідок поганих умов для зворотного зв'язку часто виникають неточності. Розповсюдження якісної інформації серед працівників не гарантує того, що спілкування відбулося.

4. Співпереживання (емпатія). Така форма спілкування має значною мірою залежати від того, що відомо про одержувача. Співпереживання вимагає, щоб комунікатори уявили себе на місці одержувача, очікуючи, як повідомлення має бути декодоване. Часто менеджери вважають себе значно кращими комунікаторами, ніж думають про це їх підлеглі. Менеджери повинні розуміти і цінувати декодування, під час якого повідомлення «фільтрується» через сприйняття інформації [5].

5. Повторення або надлишок у спілкуванні (особливо технічної природи). Це гарантує, що якщо одна частина повідомлення не зрозуміла, то інші його частини несуть те саме повідомлення.

6. Заохочення взаємної довіри. Менеджери не можуть доводити до кінця спілкування і заохочення зворотним зв'язком чи висхідним спілкуванням. За цих обставин атмосфера взаємного розуміння і довіри між менеджерами і їх підлеглими може полегшити спілкування. Співробітники мають власне судження щодо своїх взаємин з керівництвом. Відповідно до дослідження американських і канадських працівників лише 37 % вважають, що керівництво чесно поводить себе щодо них, і не менше 27 % думають, що керівництво сприймає їх як особистості. Менеджери, які створили клімат довіри до повідомлення з боку підлеглих, вважають, що завдяки цьому наступна перевірка кожного повідомлення не пов'язана з втратою взаєморозуміння. Деякі організації здійснюють офіційні програми, покликані підсилити взаємну довіру [1].

7. Спрощена мова – ефективне спілкування передбачає не тільки передачу інформації, а й її розуміння. За відсутності розуміння спілкування не відбувається. Менеджери повинні кодувати повідомлення в слова і символи, які були б зрозумілими одержувачу.

8. Ефективне слухання, яке спонукає будь-кого до вираження щирих почуттів, бажань, емоцій. Однак недостатньо тільки слухати – необхідно слухати, розуміючи повідомлення.

В сучасних умовах жодна організація не може функціонувати без взаємодії між працюючими в ній людьми, й успіх її діяльності значною мірою залежить від якості цієї взаємодії. Ефективність організації багато в чому залежить від надійності комунікацій, і те саме можна сказати про ефективність груп та окремих співробітників [5].

Організації, що досягають високих результатів у своїй діяльності, мають добре розвинену комунікаційну сферу. Завдяки цьому члени організації вчасно одержують інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень. І навпаки, низькі результати деяких організацій частково виникають внаслідок комунікаційних проблем. Спілкування також поширюється на організаційну активність. Це той процес, за допомогою якого виконуються справи в організаціях. Кожен службовець безупинно бере участь в процесі спілкування. Для менеджерів ефективне спілкування є вирішальним, оскільки їх прогностичні, організаційні і контролюючі функції реалізуються тільки за допомогою комунікативної активності.

Література

1. Краус К. М. Управління маркетингом малого торговельного бізнесу: концепції, організація, доміанти розвитку : монографія / К. М. Краус. – Полтава: Дивосвіт, 2013. – 164 с.
2. Краус К. М. Реалізація інноваційного проекту підприємницькою структурою в рамках дії “вітряка інновацій” / К. М. Краус, Н. М. Краус // Економіст. – 2016. – № 2. – С. 4–8.
3. Менеджмент: людина, стратегія, організація, процес: підручник / О. С. Виханський, А. І. Наумов. – М., 2005. – 561 с.
4. Організаційна поведінка: навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко, Л. М. Хоменко за заг. ред. Н. Ю. Бутенко. – Київ. : 2008. – С. 462–466.
5. Kraus K. M. Innovative hubs as a platform of economic growth: foreign experience and new opportunities for Ukraine / K. M. Kraus // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 2. – С. 196–203.

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

УДК 519.6:504.064

А. В. Яцишин, провідний науковий співробітник,
д.т.н., старший науковий співробітник
В.О. Артемчук, старший науковий співробітник,
д.т.н., старший науковий співробітник
*Інститут проблем моделювання в енергетиці
ім. Г.Є. Пухова НАН України, м. Київ*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ РІШЕНЬ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ОБ’ЄКТАМИ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Як відомо, Україна приєдналася до світової спільноти стосовно запобігання зміни клімату, в результаті чого було прийнято ряд важливих законів та концепцій, зокрема Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок, Національний План дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року, Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, Закон «Про екологічну стратегічну оцінку», Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», тощо. Ряд нещодавно прийнятих нормативних актів показує, що екологічні стандарти поступово інтегруються у всі сфери економіки. Такий підхід успішно діє у європейських країнах і починає апробацію в наших реаліях. Інтеграція екологічної політики до соціально-економічно розвитку дасть можливість стабілізувати стан довкілля в Україні і перейти до моделі сталого розвитку.

Відтепер при розробці програми розвитку енергетики чи транспортної мережі мають бути враховані не лише можливі економічні переваги того чи іншого шляху розвитку, а й їх екологічні наслідки.

У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, реалізація якої передбачається до 2021 року, сказано про необхідність вирішення питань

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та
економічній сферах України: теорія і практика»*

прогнозування забруднення навколишнього природного середовища, проведення аналізу та оцінки ризику еколого-економічних конфліктів, прогнозування наслідків техногенного впливу і природних катастроф для надійного захисту екологічного простору України та раціонального використання природних ресурсів. Ефективність прийняття управлінських рішень з метою попередження аварійних ситуацій на енергетичних об'єктах з ціллю підтримання надійного захисту екологічного простору України залежить у тому числі й від результатів прогнозного моделювання тої чи іншої небезпечної ситуації (події, інциденту) на таких об'єктах. Для вирішення цих завдань в Україні вже є розроблено відповідне програмне забезпечення, наприклад, система AISEEM – для задач моніторингу та контролю екологічного стану урбанізованих територій [1, 2]. Ця система включає блок статистичного аналізу й попередньої оцінки техногенних навантажень на атмосферне повітря; блок математичного моделювання та прогнозування рівнів забруднення атмосфери і ризиків для населення; блок візуалізації та побудови екологічних карт.

Нове покоління інформаційних систем, яке набуло розвитку в останні десятиліття, – це системи штучного інтелекту: експертні системи, системи, засновані на нейронних мережах, а також інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень (СППР) [3]. Ці комп'ютерні системи дають змогу особам, що приймають рішення (ОПР), відшукувати релевантні дані, оскільки вони потребують цього для розроблення рішень. СППР допомагає ОПР легко аналізувати дані, згенеровані системами оброблення транзакцій та інших внутрішніх інформаційних джерел, а також надає доступ до зовнішньої по відношенню до організації інформації. СППР дає змогу користувачам моделювати й аналізувати інформацію у такий спосіб, який буде найефективнішим для вироблення певного специфічного рішення, і буде забезпечувати підтримку в інтерактивному режимі [4].

Згідно даних Укренерго [5] відбувається підготовка до впровадження в країні системи інтелектуальних мереж Smart Grid. В світі ця інтелектуальна мережа дозволяє підвищити ефективність та надійність електропостачання, значно зростає рівень безвідмовної роботи систем та зберігається навколишнє середовище. Мета такого проекту – зменшення викидів CO₂ за рахунок забезпечення технічної можливості збільшення долі генерації з відновлювальних джерел енергії в загальному енергобалансі країни.

Для вирішення задач екологічної безпеки використовують наступні СППР: Європейська система ядерного аварійного реагування RODOS, комплекс оперативного аналізу дозиметричної обстановки КАДО, програмно-технічний комплекс Федерального інформаційно-технічного центру Росгідромету RECASS NT, система для оцінки наслідків та підтримки прийняття рішень після ядерної, радіаційної або хімічної аварії ARGOS, інструменти та сервіси для моделювання атмосферного переносу у випадку хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної аварії NARAC, тощо.

Згадані вище нормативні акти та відповідне програмне забезпечення дозволяють врахувати широкий спектр сучасних вимог до створення відповідних моделей, алгоритмів та програмного забезпечення систем підтримки прийняття рішень для управління енергетичними об'єктами в контексті екологічної безпеки.

Література

1. Яцишин А. В. Комплексне оцінювання та управління екологічною безпекою при забрудненнях атмосферного повітря, дис. доктора технічних наук, ДУ «ІГНС НАН України», Київ, 2013.

2. Яцишин А. В., Попов О. О., Артемчук В. О. Використання інформаційних технологій в задачах управління екологічною безпекою. Праці Одеського політехнічного університету, Вип. 2(36), 2013, с. 39–41.

3. Системи підтримки прийняття рішень. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 265 с.

4. Євдін Є. О. Інформаційна технологія розподілених об'єктів-обгортки для інтеграції моделей в системи підтримки прийняття рішень з екологічної безпеки, дис. кандидата технічних наук, ІПММС НАН України, Київ, 2015, 151 с.

5. Розумні мережі (SMART GRID). ДП «НЕК «Укренерго». <https://ua.energy/majbutnye-ukrenergo/smart-grid/> (дата звернення: 1.11.2018.)

В. Тополь, О. Сєдих

Національний університет харчових технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ

Інформаційна система підтримки діяльності завідувача кафедри автоматизує ряд процесів на кафедрі. Вона допомагає завідувачу кафедри роздавати розпорядження, розподіляти завдання між викладачам, завідувачем лабораторією та лаборантам, перевіряти і відслідковувати процес їх виконання.

Новизна даної системи полягає у створенні автоматизованого робочого завідувача кафедри, що дає можливість оптимізувати роботу завідувача кафедри. Дана система розробляється у вигляді Web – додатку за допомогою мови програмування PHP, із використанням бібліотеки jquery, фреймворка Bootstrap 3, патерна проектування MVC. У технічному завданні прописано, що на головній сторінці повинен бути розташований список завдань, які виконують викладачі, лаборанти та завідувач лабораторії, стан виконання відповідного завдання. Необхідно розробити функцію розсилки завдань співробітникам кафедри, забезпечити можливість відстеження процесу виконання, відмітки виконаних завдань з подальшим їх архівуванням.

За допомогою використання структурної технології SADT була проаналізована і спроектована дана система. Технологія SADT базується на системному підході до проектування систем.

Була розроблена модель AS IS (як є), що дає можливість побачити реальну систему, яка є на даний момент. Було з'ясовано що саме потрібно в

автоматизувати та оптимізувати. В подальшому була розроблена модель ТО-ВЕ (як має бути) із врахуванням вимог до системи. Модель ТО-ВЕ детально ілюструє вигляд системи, яка має бути розроблена.

Дана система може використовуватися завідувачем кафедри та співробітниками кафедри.

Впровадження даної системи дає можливість автоматизувати розподіл та розсилку розпоряджень співробітникам, відслідковувати процес їх виконання, що забезпечить визначення реального рейтингу співробітника.

Література

1. Руководство по PHP. URL.: <http://php.net/manual/ru/index.php>
  2. Bootstrap. Getting started URL.: <https://getbootstrap.com/docs/3.3/getting-started/>
  3. HTML Academy/ URL: <http://htmlbook.ru/>
- УДК 657.1

Л. В. Шевченко

*Науковий керівник – А. О. Саюн, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну*

ВІТЧИЗНЯНА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ДЛЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У практиці управління підприємством, зокрема в системі ведення фінансового, управлінського та податкового обліку, процесу планування, аналізу та контролю, обробляють, порівнюють й аналізують великі обсяги даних інформації, тобто формується інформаційне забезпечення підтримки прийняття управлінських рішень. Сьогодні підтримка цієї діяльності немислима без електронного опрацювання інформації. Використовуючи інформаційні системи, бухгалтер істотно покращує якість інформаційного забезпечення і надає дієву підтримку функціям планування та контролю. Більше того, вплив динамічного розвитку інформаційних систем і технологій на обліковий процес у сучасних умовах потребує перегляду їх відповідності до наявних потреб діяльності суб'єкта господарювання і оцінювання їх вибору [1].

На сьогодні вітчизняний ринок інформаційних систем і технологій бухгалтерського обліку насичений пакетами прикладних програм, розробниками яких здебільшого є зарубіжні компанії, проте й спостерігається розвиток вітчизняних технологій ведення обліку. Звичайно, вагомим внеском у сфері розвитку вітчизняних облікових систем і технологій є запозичення зарубіжного досвіду, який створив ефективні системи управління суб'єктами господарювання, проте більшість з них є дорогими. Разом з тим, система ведення обліку та сам обліковий процес на сьогодні ставлять нові вимоги до формування та оброблення інформації та прийняття ефективних рішень на цій основі [2].

Програма-платформа MASTER і програмні продукти MASTER – розробка української компанії IT-Enterprise. Цей програмний продукт відповідає вимогам чинного законодавства України та повністю адаптований до українського ринку.

Компанія IT-Enterprise понад 30 років в займається впровадженням IT-рішень для автоматизації бізнес-процесів на підприємствах різних напрямів діяльності і має значний досвід розробок і впровадження найскладніших ERP-систем. Рішеннями компанії IT-Enterprise користуються найбільші підприємства України в приватному та державному секторі.

На базі досвіду розробок і впровадження кращих рішень IT-Enterprise на підприємствах-флагманах українського бізнесу створені програмні продукти MASTER для підприємств малого та середнього бізнесу та бюджетних установ України.

Для ведення бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах програма складається з функціональних модулів, що охоплюють всі ділянки бухгалтерського та податкового обліку: «Банк і каса», «Продажі», «Покупки», «Склад», «Виробництво», «ОЗ і НМА», «Податковий облік», «Зарплата», «Кадри», «Операції», «Звіт» та базових модулів «Довідники» та «Адміністрування» [3].

Отже, сьогодні MASTER:Бухгалтерія – єдиний новий програмний продукт на українському ринку з чіткою довгостроковою стратегією розвитку та з реальними амбіціями стати національним лідером ринку бухгалтерських рішень. Його розробка повністю відповідає актуальному українському законодавству і регулярно оперативно оновлюється.

Література

1. Бенько М. М. Новітні інформаційні технології в бухгалтерському обліку / М. М. Бенько // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во ЛКА, 2014. – Вип. 35. – С. 29-33.
2. Марушко Н. С. Інформаційні системи ведення обліку: сучасний стан і тенденції розвитку / Н. С. Марушко, Г. М. Воляник // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – Сер.: Економічна, 2015. – Вип. 25.3. – 370 с.
3. MASTER:Бухгалтерія URL: <https://masterbuh.com/>.

УДК 657.012.32.

К. А. Щур, бакалавр
Науковий керівник – А. О. Саюн, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНТРОЛІНГУ

При дослідженні інформаційних потоків варто, зупинитися на джерелах формування інформації, використовуваної для прийняття управлінських рішень. Основним і найбільш значимим джерелом є бухгалтерська інформація, тобто

інформація, надана бухгалтерським обліком. Еволюційний розвиток бухгалтерського обліку приніс безліч точок зору на тлумачення його визначення щодо сучасних позицій і підходів.

Використання даних управлінського обліку в рамках підприємства може бути розглянуте по-різному. Це зв'язано з формалізацією факторів, що визначають вибір підсистеми управлінського обліку. Розмаїтість підприємств, заснованих на різних формах власності, менталітет і компетентність сучасних керівників і їхня потреба в необхідності необхідної управлінської інформації обумовлює розмаїтість форм підприємства управлінського обліку [2].

Серед існуючих варіантів взаємозв'язку фінансового й управлінського обліку найбільш адекватним сучасним умовам розвитку економіки України, є інтегрована система фінансового й управлінського обліку.

Основна задача управлінського обліку – служити інформаційною опорою для прийняття управлінських рішень. Функції контролінгу значно ширші. Вони містять у собі не тільки управлінський облік, але й елементи планування, контролю, аналізу, та опрацювання альтернативних варіантів управлінських рішень. Процес опрацювання варіантів управлінських рішень відноситься до найбільш трудомісткої і відповідальної частини контролінгу. При цьому оптимальне використання відзначеного змішаного методу обліку витрат дозволяє вирішувати деякі принципові задачі управлінського характеру [1]:

1) вибрати оптимальні управлінські рішення при умовах недовантаження виробничих потужностей;

2) спростувати нормування витрат за рахунок скорочення статей собівартості;

3) оптимізувати асортимент продукції, що випускається, визначати доцільність прийняття додаткового замовлення за цінами нижче звичайних.

Ціль управлінського обліку можна систематизувати в трьох основних напрямках:

- забезпечення необхідною інформацією менеджерів;

- визначення фактичної собівартості продукції і відхилень від установлених норм;

- визначення фінансових результатів по структурних підрозділах.

Основні етапи впровадження змішаного методу обліку витрат у роботу промислових підприємств регіонів.

Перший етап впровадження змішаного методу обліку витрат полягає в необхідності структурування витрат на базі даних бухгалтерського обліку.

Необхідно оцінити витрати по визначальних факторах. Масштабом оцінки поводження витрат служить обсяг виробництва (реалізації). Тобто, поводження витрат необхідно розглядати з позиції зміни обсягу виробництва (реалізації). За цією ознакою можна виділити наступні групи витрат:

- перемінні витрати - витрати, пропорційна зміна яких залежить від зміни обсягу виробництва);

- постійні витрати - витрати інфраструктури.

Другий етап впровадження змішаного методу обліку витрат полягає в особливостях визначення маржинального доходу [3], що показує величину

позитивного результату при порівнянні доходу від реалізації з перемінними витратами. Використання методу обліку витрат дозволить не тільки оцінити кожен рівень витрат, а отже, можливість впливу на ситуацію, але і виявити причинно-наслідкові зв'язки виникнення цих витрат.

Третій етап упровадження змішаного методу обліку витрат полягає в необхідності формування системи внутрішньої звітності для числення кінцевого результату. Найбільш, істотним елементом у системі інформаційних потоків внутрішньої звітності є “Звіт про фінансові результати”, тому що саме в ньому фіксуються види витрат, що дозволяють оцінити роботу підприємства і установити оптимальну залежність алгоритму “витрата – прибуток”.

Кінцевий результат, повинен відповідати кінцевому результату, обчисленому у фінансовій бухгалтерії і відбитому на рахунку прибутків і збитків. Дана модель являє собою методологічну основу внутрішньої звітності, що повинна просліджуватися у всіх внутрішніх звітах підприємства.

Отже, закінчуючи етап дослідження управлінського обліку як основи контролінгу, відзначимо, що управлінський облік формує інформацію, що забезпечує опрацювання альтернативних варіантів управлінських рішень за результатами виробничої діяльності підприємства, В цьому зв'язку управлінський облік є одним з основних інформаційних “постачальників” системи контролінгу.

Література

1. Васюткіна Н. В. Управління сталим розвитком підприємств: теоретико-методологічний аспект / Н. В. Васюткіна. – Київ : Ліра-К, 2014. – 334 с.
2. Герасимчук В. Г. Управлінський вектор економічної складової сталого розвитку: Україна та світ / В. Г. Герасимчук // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 7–9.
3. Пакулін С. Л. Ресурсне забезпечення і стійкість регіональної економіки / С. Л. Пакулін, О. О. Топчій // Вісник Дніпропетровського університету. Серія Економіка. – 2014. – Вип. 8(1). – № 10/1. – Том 22. – С. 40–45.

*В. В. Яремчук, студентка,
О. В. Лиса, к.т.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський Національний Аграрний Університет*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ У СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Криптовалюта – це форма обміну, яка не існує у фізичній формі, а є лише у цифровій формі. Криптовалюта не пов'язана ні з однією фізичною валютою, не користується підтримкою будь-якого уряду, центрального банку, юридичної особи, базового активу чи товару. Проте вона може котируватися на біржі проти інших валют. Найбільш відомим прикладом криптовалюти є “Bitcoin”.

Криптовалюта – це віртуальна валюта, проте вона все частіше використовується у реальному житті. Нею можна платити за товари та послуги, а також використовувати для інвестицій. Обсяг операцій проведених у криптовалюти зростає експоненціально. Проте, незважаючи на прискорене використання криптовалют, не існує конкретних вказівок у вигляді МСФЗ або US GAAP щодо їх обліку.

Існує три ключові процеси, які, в кінцевому підсумку, призводять до різної практики бухгалтерського обліку Bitcoin. Ці три процеси збігаються з фазами прийняття Bitcoin наступним чином: Спосіб оплати; Іноземна валюта; Базова валюта. На сьогоднішній день, Bitcoin широко розглядається як інвестиційний інструмент, про що свідчить “Rich List” біткойн. Однак він все частіше приймається як спосіб оплати. Фактично більш ніж 100 000 торговців по всьому світу приймають Bitcoin від Expedia, Microsoft та Tesla до польських авіаліній LOT, GAP і Subway.

Отже, що таке біткойн з точки зору бухгалтерського обліку? Звичайно, це актив. Проте що це за актив – готівка, еквівалент грошових коштів, фінансовий інструмент, запас, інвестиційна нерухомість, нематеріальний актив. Розглянемо властивості Bitcoin.

Bitcoin нестабільний, існує значний ризик зміни вартості. Отже, Bitcoin – не може розглядатися як еквіваленти грошових коштів. Bitcoin може досягти статусу грошових еквівалентів у майбутньому, але на сьогодні він ще не набув характеристик притаманних грошовим еквівалентам.

Bitcoin не має фізичної форми, звичайно, він не є землею чи будівлею. Криптовалютою немає необхідності торгувати достатньо часто, щоб торговельна діяльність була звичайною операцією суб'єкта господарювання. Отже, Bitcoin не можна визначити як запаси.

Криптовалюта, на нашу думку, відповідає визначенню нематеріального активу: Bitcoin ідентифіковані як такі, що можуть бути продані, обмінені або передані індивідуально; не грошові та немонетарні активи; не мають фізичної форми. Нематеріальні активи, наприклад, патенти або фірмові назви, традиційно були активами, призначеними для використання у виробничому процесі. Основна мета їх використання полягає в отриманні доходів від звичайної діяльності суб'єкта господарювання. Хоча використання нематеріального активу відрізняється від використання криптовалюти.

Крім визнання криптовалюти, ключовим питанням є її вимірювання – оцінка. Вимірювання справедливої вартості, на нашу думку, є найбільш відповідною базою для оцінки криптовалюти, оскільки вона використовується як валютний еквівалент або альтернативний інструмент інвестування.

Нематеріальний актив може бути оцінений за справедливою вартістю, але лише за наявності активного ринку. Зміна справедливої вартості повинна визнаватися у складі іншого сукупного доходу.

У такому випадку Bitcoin спочатку слід оцінювати як за ціною покупки, так і за справедливою вартістю товарів або послуг, наданих на момент здійснення операції. На дату балансу Bitcoin буде оцінюватися за вартістю, за

виражуванням будь-якого знецінення. Проте, якщо суб'єкт є біткойновим трейдером, доцільно його відображати за справедливою вартістю з відображенням прибутку або збитку.

Наступним кроком є інтеграція Bitcoin з цифровими гаманцями. На сьогодні більшість рішень, пов'язаних з хмарними обліковими технологіями, такими як Reckon One, інтегруються з PayPal, щоб дозволити миттєві платежі під час надсилання рахунка-фактури. Подальший крок – прийняття платежів Bitcoin призведе до зняття плати за обробку кредитних карток, спрощення валютного ризику та зменшення ризику шахрайства при здійсненні платежу. Це полегшує надсилання “грошей” підприємствам будь-де, і особиста інформація захищена. Підприємства також повинні вирішити, чи слід зберігати прийняті біткойни, або негайно конвертувати їх в долари, щоб захистити від нестабільності.

Bitcoin також є найбільшою цифровою валютою в світі, ринкова капіталізація якої становить 19,7 млрд доларів США. У березні 2014 року IRS випустила Notice 2014-21, яка стосується питань, про те, як IRS рекомендує обліковувати криптовалюту. IRS розглядає криптовалюту як власність, а не валюту. Це означає, що коли підприємство купує або продає криптовалюту, потрібно записати її вартість в доларах США (ціна покупки плюс будь-які комісії), використовуючи її справедливую ринкову вартість. При продажі криптовалюти потрібно обчислити короткостроковий або довгостроковий прибуток.

Первісну вартість криптовалюти обчислюють, використовуючи справедливую ринкову вартість на дату отримання криптовалюти. Але оскільки курс криптовалюти коливається, то є вибір того, як інтерпретувати справедливую ринкову вартість у день придбання. Можливі варіанти: середня ціна на день отримання; ціна на наступний день після отримання; найвища ціна дня; найнижча ціна дня.

Щодо параметрів звітування, то IRS поки вказав, чи потрібно використовувати певний метод для звітування: FIFO, LIFO, спеціальний лот та середню вартість. FIFO – це припущення стосовно витрат, що перші придбані Bitcoin також є першими проданими Bitcoin.

Біткойн як тип “Базова валюта”. У перспективі можна вважати, що бізнес буде вважати біткойн базовою валютою і обробляти всі інші валюти як іноземні навіть власну валюту. Незважаючи на те, що це просто посилення попередньої процедури обробки іноземної валюти, цей метод може бути цінним для глобальних організацій, які торгують з партнерами скрізь.

Запропонуємо типові проведення для обліку криптовалюти:

покупка криптовалюти Дт 126 Кт 685

оплата криптовалюти Дт 685 Кт 311

генерація криптовалюти Дт 126 Кт 746 Отримання криптовалюти

I варіант

виручка від продажу товарів Дт 361 Кт 702 відображено ПДВ Дт 702 Кт 641 відображено с/в товарів Дт 902 Кт 281 отримання криптовалюти Дт 126 Кт 685

взаємозалік Дт 685 Кт 361

II варіант

отримано товари Дт 281 Кт 631

нараховано дохід від реалізації криптовалюти Дт 377 Кт 746 списано с/в криптовалюти на витрати Дт 976 Кт 126 взаємозалік Дт 631 Кт 377

Криптовалютна валюта, на нашу думку, відповідає визначенню нематеріального активу. Вимірювання справедливої вартості, на нашу думку, є найбільш відповідною базою для оцінки криптовалюти, оскільки вона використовується як валютний еквівалент або альтернативний інструмент інвестування. Запропоновані бухгалтерські проведення для криптовалюти як способу оплати.

Література

1. Accounting for Business Transactions in Bitcoin | Digital. – URL: www.digitalcurrencycouncil.com/accounting/accounting-for-busin.

2. Fortrade is optimized for Bitcoin currency trading. Your Capital is at Risk. – URL: www.fortrade.com/bitcoin.

3. IFRS news. – URL: www.pwc.com/ifrs.

УДК 368.021:004.9

О. С. Безолюк, магістр

*Науковий керівник – Л. П. Петрашко, д.е.к., професор
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Комп'ютеризація та інформатизація різних аспектів господарської діяльності сучасних підприємницьких структур дає можливість підвищити оперативність і якість інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, від чого, у свою чергу, безпосередньо залежать їх якість і ефективність. Швидкий розвиток інформатизації суспільства дозволило реалізувати цілу сукупність нових інформаційних технологій, які виводять на якісно новий рівень розвитку суспільства і управління його структурними та функціональними елементами.

Нові інформаційні технології – пристрої для обробки вихідних даних, підготовлені для персонального користувача [1]. Важливу роль відіграє інформація, необхідна менеджменту і всім працівникам інтелектуальної праці, оскільки вона є першочерговим ресурсом. Інформація об'єднує працівників і організацію в ціле. Візуалізація даних та зображень, утворення віртуального простору допомагає людині полегшити підготовку та затверджувати управлінські рішення.

Експертна оцінка управлінських процесів страхових компаній дозволила ідентифікувати, що до найвищого пріоритету працівники принципово відносять високу надійність та надмірність інформації. Тому в даних компаніях використовують автоматизовані робочі місця спеціаліста (АРМ), які звичайно оснащені персональними комп'ютерами і прикладними програмами, призначеними для реалізації потрібних функцій (реєстр страхових полісів,

розрахунок бухгалтерських операцій або заробітної плати тощо). Всі АРМ приєднані до єдиної технологічної платформи, що працює на базі більш потужного сервера [2]. Нерідко при такій електронній обробці інформації організовується робота багатьма користувачами з різними або одними і тими ж програмами та наборами даних, тому що це дозволяє уникнути суперечливості даних та взагалі їх зникненню. Але частіше практикується введення даних однією людиною з відділу або цілим відділом, дивлячись на вид страхування і здійснені операції. Для цього в співробітника існують відповідні повноваження для роботи з такими даними та власний пароль доступу. Звичайно в даний час такі можливості користування автоматизованими інформаційними технологіями страхової діяльності діють досить широко.

Для філій страхової компанії, крім надійності і повноти інформації, дані технології дають можливість спільного використання інформаційних, програмних і технічних ресурсів. Тому забезпечуючи засоби зв'язку з іншими філіями та розвитку гнучкості розподілу робіт по всій системі, в компаніях впроваджена власна корпоративна інформаційна система (KIC). Вона забезпечує централізоване управління компанією на базі нових інформаційних технологій – WiFi, WAP і GPRS, мобільні пристрої або планшети тощо.

Такі корпоративні системи в управлінському процесі страхової діяльності дозволяють оптимізувати ресурси компанії (в першу чергу фінансову і трудову), впровадити сучасні методи управління, наприклад, управління відносинами з клієнтами, управління людськими ресурсами (HRM), бізнес-аналітику (Business Intelligence) тощо [3]. В системі ведуть нормативно-довідкову базу (не тільки щодо системи страхування, а й про певні оновлення в трудовій сфері), формують та ведуть договори страхування (перестраховування), облік розрахунків зі страхувальником (сплата страхових премій, виплат по страхових подіях), бізнес-планування діяльності компанії, а саме становлення задач працівникам для виконання.

Також в страхових компаніях триває плідна співпраця з міжнародними перестраховальниками, брокерами та клієнтами. Однією з новітніх технологій є створення партнерської комунікаційної платформи, яка починає набирати оборотів.

Таким чином виконання роботи пришвидшується і знижується ризик втрати інформації. На практиці, міжнародний перестраховальник завантажує інструкцію по певному клієнту (юридичній особі), а страхова компанія має змогу її опрацювати, скласти договір страхування і відправити на перевірку та подальшу роботу з клієнтом або з місцевим брокером. Але на даний момент такі платформи існують не тільки в сфері страхування, а й, наприклад, аграрному секторі. Адже так вони раціонально оптимізують роботу з аграрними товариствами.

Останнім часом в страхових компаніях використовують такі інноваційні технології як McAfee Host Data Loss Prevention, що дозволяє легко контролювати операції користувачів з конфіденційною інформацією, таким способом уникаючи можливих кібератак. Такий вид інформації страхової

компанії представляє чималий інтерес для зловмисників, а її витік може завдати фінансового і іміджевого збитку, як компанії, так і її клієнтам. З технічної точки зору використання McAfee hDLP дозволяє без ускладнень вирішити всі проблеми, пов'язані з інтеграцією і управлінням системи.

Отже, страхування, будучи могутнім фактором позитивного впливу на економіку і страховим захистом юридичних і фізичних осіб від випадкових небезпек, ґрунтується на жорсткій багаторівневій системі управління процесом і потребує весь час оновленого інформаційного обслуговування.

Оскільки такий процес передбачає вирішення різних функціональних завдань, починаючи від оформлення укладених договорів страхування, інформаційного відображення в корпоративній системі їх юридичних і змістовних аспектів, закінчуючи формуванням бухгалтерської і статистичної звітності, підготовкою управлінських рішень, то це вимагає автоматизації трудомістких інформаційних процесів і створення автоматизованого робочого місця фахівця на всіх рівнях функціонування страхової системи.

Література

1. Соколов В. Ю. «Інформаційні системи і технології: Навчальний посібник». Серія: Інформаційна безпека, ДУІКТ. – 2010.

2. Трофимова В. В. «Інформаційні технології в економіці та управлінні: Навчальний підручник». Видавництво: Юрайт. – 2011.

3. Пістунов І.М., Борщ Т. В. «Інформаційні системи в фінансово-кредитних установах: Навчальний посібник». Видавництво: Центр учбової літератури. – 2013.

УДК 519.254

Т. І. Вітюк, студентка
Науковий керівник – А. О. Саюн, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

SAP BUSINESS ONE ЯК АЛЬТЕРНАТИВА 1С:ПІДПРИЄСТВО

В умовах глобалізації значно зростає роль інформаційних технологій як важливого інструменту в підвищенні ефективності управління підприємствами. Використання інформаційних систем і сучасних інформаційних технологій є одним з ефективних способів розвитку систем управління підприємствами. Впровадження інформаційних технологій у процес управління підприємством здатне забезпечити його конкурентоспроможність, а отже здатність зайняти найбільш вигідну позицію в маркетинговому середовищі.

Інформаційні технології на підприємствах існують у вигляді різноманітних інформаційних систем та інформаційних комплексів, що використовуються в різних сегментах управлінської системи. Вони зорієнтовані на: зростання продажів, зниження витрат, підвищення лояльності клієнтів і контрагентів, поліпшення якості обслуговування.

SAP Business One є цілісним комплексним рішенням, що надає чітке бачення всього бізнесу і повний контроль над кожним аспектом діяльності. SAP Business

One представляє повний набір рішень, необхідних для автоматизації управління сучасним підприємством: оптимізація бізнес-процесів, прийняття правильних рішень і скорочення витрат.

Можливості SAP Business One:

- 1) управління ресурсами підприємства (ERP);
- 2) управління відносинами з клієнтами (CRM);
- 3) управління електронним бізнесом.

Система SAP Business One є доступним, зручним в експлуатації програмним рішенням для автоматизації роботи підприємств. Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс системи SAP Business One забезпечує швидкий доступ до важливих даних в режимі реального часу, гарантуючи гарантований рівень якості та точності прийнятих управлінських рішень [1]. В табл. 1 проведено порівняння SAP Business One та 1С: Підприємство.

Порівнюючи 1С та SAP, головною перевагою 1С можна вважати меншу вартість впровадження та велику кількість інтеграторів, а головним недоліком – відсутність єдиної концепції впровадження комплексних рішень, низьку продуктивність, проблеми з автоматизацією масштабних проектів. SAP має одночасно один недолік та перевагу – він потребує роботи онлайн та не передбачає проведення документів “заднім” числом.

Таблиця 1

Порівняння SAP Business One та 1С: Підприємство

Критерій	SAP	1С: Підприємство
Історія та досвід	SAP на ринку вже більш 20 років. SAP – це 1000 впроваджень в найбільших компаніях по всьому світу.	1С розвивається переважно в деяких країнах, що колись входили до Радянського Союзу, серед яких є і Україна, де до санкцій 1С займала лідируючі позиції.
Стандарт ERP	SAP – відповідає стандартам ERP системи.	1С – це не ERP. Багато інтеграторів 1С називають ERP-системою «Управління виробничим підприємством», але це не так.
Функціональні можливості	Дозволяє автоматизувати компанії різних галузей, від ритейлу до видобувної промисловості та індустрії розваг. Єдина платформа SAP дозволяє автоматизувати будь-які напрямки: закупівлю, керування складами (WMS), транспорт (SAP TMS) та інші.	Більшість галузевих рішень розроблено сторонніми розробниками та є окремими рішеннями. На практиці часто для різних напрямків діяльності на одному підприємстві використовуються різні рішення 1С з різними БД. 1С має багато функціональних розривів у підтримці закупівлі, виробництва, транспортування, продажу товарів.
Можливість модифікації функціоналу під індивідуальні вимоги компанії	Така можливість є, але необхідність її використання виникає набагато рідше, ніж в 1С, завдяки гнучкості функціоналу.	Така можливість є, і хоча в платформі 1С:8 необхідність доробки стала виникати набагато рідше, ніж в 1С:7, але, у порівнянні з SAP, така необхідність виникає набагато частіше.
Стабільність та масштабність	SAP не має проблем з масштабними автоматизаціями.	1С має проблеми, коли кількість користувачів починає перевищувати за 1000. Крім того, 1С має певні недоліки в структурі та в стабільності ядра системи.
Прозорість обліку	SAP не дасть Вам виправляти документи «заднім числом»,	1С дає можливість проводити документи «заднім числом», що є перешкодою для

	«аудиторський слід» дозволяє проаналізувати походження будь-якої цифри в звітності компанії. SAP дозволяє бачити чітку картину ситуації.	прозорості обліку.
--	--	--------------------

Функціонал системи SAP дозволяє налаштувати доступ до інформації індивідуально для кожного користувача, щоб уникнути навмисного або ненавмисного псування даних [2].

До особливостей SAP Business One можна віднести інтуїтивно-зрозумілий інтерфейс, інтегрований модуль CRM, вбудований аналіз прибутковості окремих операцій і результатів роботи з бізнес партнерами в цілому, гнучку управлінська звітність, систему оповіщення та контролю бізнес-процесів, побудовану від процесу, а не від бази даних, інтеграція з Microsoft Office[3].

Отже, система SAP Business One являє собою оригінальне управлінське рішення, що дозволяє формалізувати бізнес-процеси підприємства, автоматично, здійснювати контроль за їх виконанням, надає співробітникам та клієнтам зручний доступ до інформації, необхідної для прийняття рішень.

Література

1. Марусей Т. Впровадження CRM-систем у маркетингову діяльність підприємства. Економіка та держава. – 2016. – № 6. – С. 87–89.
2. Янчук Т. В. Алгоритм впровадження інформаційних технологій в сучасний бізнес / Т. В. Янчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – Випуск 5. Частина 3. – С. 128–130.
3. SAP Business One. – UPL: <http://go.sap.com/product/enterprise-management/business-one.html>.

УДК 004.912

М. Ю. Іваськова, студентка,
Науковий керівник – О. М. Комарніцька
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Інформаційні технології є частиною сучасного життя не тільки людини, а й бізнес-процесів. Використання інформаційних технологій в управлінні підприємством здійснюється з метою ефективною та оперативною комп'ютерною обробки інформаційних ресурсів, зберігання великих обсягів економічно важливої інформації та передачі її на будь-які відстані в мінімальні терміни. Тобто основним завданням є оптимізація діяльності підприємства на основі застосування інформаційних технологій.

Інформаційна технологія (ІТ) – система методів і способів збору, передачі, накопичення, обробки, зберігання, подання і використання інформації [1, с. 8].

Інформаційні технології на підприємствах існують у вигляді різноманітних інформаційних систем і інформаційних комплексів та використовуються в різних сегментах управлінської системи.

Так, наприклад, у сфері управління взаємовідносинами з партнерами і клієнтами використовуються CRM і SCM-технології. Вони зорієнтовані на: зростання продажів, зниження витрат, підвищення лояльності клієнтів і контрагентів, поліпшення якості обслуговування. В цілому ці програмні продукти підвищують конкурентоспроможність продукції підприємства.

Для захисту даних підприємства використовують IBM Spectrum Protect (Tivoli Storage Manager). Ця платформа дозволяє централізувати контроль і адміністрування резервного копіювання та відновлення даних, захищає дані організації від апаратних збоїв та інших помилок, зберігаючи резервні і архівні копії даних в автономних сховищах [2].

Більшість підприємств України (94 %), які мали доступ до Інтернет, використовували його для отримання банківських та фінансових послуг; для отримання інформації (56 % підприємств); виконання адміністративних процедур (декларування, реєстрації, запиту на отримання дозволу (52,5 % підприємств). Також 45 % підприємств, які мали доступ до Інтернет, вели домашню сторінку або мали веб-сайт; 63 % підприємств, які на вебсайті розміщували каталоги продукції або прейскуранти, здійснювали діяльність у торгівлі та переробній промисловості [3].

Основною проблемою є те що не всі підприємства бажають переходити на інформаційні технології це 6 % підприємств. Ще є проблема сучасності, що потребує наукового вирішення, є подолання розриву у рівнях економічного розвитку між країнами світу через активізацію використання інформаційних технологій. Наслідком існуючого різноманіття інструментів та засобів ІТ можливим буде й економічне зростання для України, що зменшить поглиблення асиметрії розвитку її регіонів, зменшить незбалансованість механізмів світової економіки, що ґрунтуються на використанні чинників інноваційно-інформаційного розвитку.

Таким чином, роль інформаційних технологій в управлінні підприємством безперечно велика. Використання сучасних програмних продуктів – шлях до ефективної діяльності підприємства і підвищення конкурентоспроможності. Зазначена проблема вимагає подальших наукових досліджень.

Література

1. Гергенов А. С. Информационные технологии в управлении: Учебное пособие / А. С. Гергенов. – 2005.
2. Матеріал з сайту: <http://www.ibm.com/developerworks/ru>.
3. Ukrstat.org .публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publinform_u.htm. – Заголовок з екрана.

УДК: 330:004.7

І. І. Каліна, к.е.н.,

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю
ВНЗ «Інститут дизайну,
архітектури та журналістики»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сьогоднішнє інформатизоване бізнес середовище має неймовірно більші позиції, принципи та фактори розвитку підприємств, організацій та компаній ніж декілька років тому. Це спричинено підвищення рівня обізнаності суспільства щодо Internet-технологій, яке спрямовує (підштовхує) підприємства удосконалювати свої діджеталізаційні (digital) схеми роботи (он-лайн продажі, закупівлі товарів, замовлення послуг). Тобто трансформувати внутрішнє середовище підприємства до цифровізації кожної структурної одиниці (відділ, департамент) тощо. Цифровізація підприємства сприяє підвищенню економічної безпеки як самого підприємства так і структурних підрозділів (конкурентоздатність, максимізація прибутку тощо).

Таким чином, якщо кожне підприємство удосконалить свою інформаційну складову (ліцензійне програмне забезпечення, оснащення комп'ютерами, активний вихід в соціальні мережі тощо) сприяє розвитку не тільки самого підприємства, а й держави в загалом, причому економічному розвитку через цифровізацію всієї державної структури. За роки, що минули з моменту появи поняття «цифрової економіки», багато науковців та практиків, як вітчизняних так і зарубіжних, вносять свої корективи у визначення цієї категорії. Проте, в деяких зазначених визначень підтверджують думку, що великих відмінностей в них немає і за декілька років досліджень не змінилися суттєво або принципово.

Ідея «цифрової економіки» походить від концепції, яка ще в 1960-х рр.. започаткувалася як теорія Деніела Белла про «інформаційну економіку» пізніше трансформована у поняття «мережеве суспільство» або «мережева економіка» Манцеля Кастелнза [1].

Поняття «цифрова економіка» Дон Тапскотт увів у науковий вжиток ще у 1995 р.. У класичному розумінні цифрова економіка – це економіка, що базується на цифрових технологіях, яку ще називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою. Переважно, науковці, під цифровою економікою розуміють виробництво, продаж і постачання продуктів за допомогою інформаційно-комунікаційних мереж [2].

Ніколас Дімітріс Негропonte, засновник медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту, особливість цифрової економіки окреслив, як «перехід від обробки атомів до обробки бітів». В.В. Апалькова переконує, що цифрова економіка є найважливішим двигуном інновацій, конкурентоспроможності і економічного розвитку [3]. Томас Месенбург обґрунтував основні складові цифрової економіки [4]:

1) підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі);

2) електронний бізнес (будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі);

3) електронна комерція (передача товарів он-лайн).

С. М. Веретюк стверджує, що цифрова економіка є складовою частиною економіки, в якій домінують знання суб'єктів та нематеріальне виробництво – основний показник під час визначення інформаційного суспільства [5].

За рекомендаціями фахівців корпорацій «Telstra» і «Deloitte» [6], необхідними умовами для підприємств, які прагнуть до успішної діяльності в умовах цифрової економіки, вважаються наступні цінності: вони інвестують в нові здібності, а не в старі ділові моделі; вони високо цінують свої взаємини з клієнтами; вони стають більш швидкими і оперативними; вони знають своїх дійсних конкурентів; вони інвестують в талант.

Кіт Л. З. дає визначення цифрової економіки, як трансформація всіх сфер економіки завдяки перенесенню інформаційних ресурсів та знань на комп'ютерну платформу з ціллю їх подальшого використання (включаючи там, де це можливо) на цій платформі [7]. Войнаренко М. П. та Скоробогата Л. В. говорять про те, як цифрова економіка передбачає, що всі економічні процеси (за винятком виробництва товару) протікають незалежно від реального світу. Товари та послуги не мають фізичного носія, та є «електронними» [8]

С. В. Іванов та О. С. Вишневський вивчають питання модернізації економіки України за рахунок розвитку її цифрової складової, досліджують тенденції розвитку цифрових платформ як частини цифрової економіки [9].

С. В. Коляденко досліджує основні етапи становлення цифрової економіки [10]. Колектив авторів на чолі з Н. П. Мешко пропонує концепцію міжнародної технологічної інтеграції України та напрямів її високотехнологічної спеціалізації у нових умовах [11]. Н. Ю. Коровайченко приділяє увагу вивченню передумов інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС з точки зору відповідності реалій вітчизняного ринку цифрових технологій інтеграційним пріоритетам [12]. Проблеми складного переходу суспільства від індустріального до інформаційного, тенденції та стратегічні орієнтири подальшого розвитку інформаційної економіки в Україні відображені у роботі І. П. Малик [13]. Автори монографії Вишневський В. П., Збаразська Л. О., Заніздна М. Ю. [14] розглядають роль цифрових технологій у формуванні сучасної технологічної платформи неоіндустріального розвитку, але акцентують увагу на проблемі складності отримання «цифрових дивідендів».

У монографії «Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку» автори Ляшенко В. І., Вишневський О. С. дослідили тенденції розвитку цифрової економіки, яка постійно збільшується у структурі ВВП провідних економік світу. Довели, що сучасні процеси цифрової трансформації економіки пов'язані з розвитком бізнес моделей, які використовують цифрові платформи [15].

Автори монографії «Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку» дослідили особливості смарт-промисловості та її роль у модернізації промислового потенціалу [16].

Отже, досліджуючи дане визначення можна стверджувати, що його значення незмінне, з кожним роком воно доповнюється новими цифровими системами, платформами, які допомагають підприємствам пришвидшити свої внутрішні та зовнішні схеми роботи.

Література

1. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting. – NY: [Basic Books](#), 1973
2. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill, 1995. – 342 p.
3. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. – 2015. – Вип. 4. – С. 9–18.
4. Mesenbourg T. L. Measuring the Digital Economy / US Bureau of the Census, Suitland, MD. 2001. URL: <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/workingpapers/2001/econ/umdigital.pdf>.
5. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. – 2016. – № 2 (42). – С. 51–58.
6. Taking leadership in a digital economy / Telstra corporation limited, Deloitte digital. November 2012. URL: [deloitte.com.au / telstra.com](http://deloitte.com.au/telstra.com).
7. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3 (2). – С. 187–194.
8. Войнаренко М. П. Мережеві інструменти капіталізації інформаційно-інтелектуального потенціалу та інновацій / М. П. Войнаренко, Л. В. Скоробогата // Вісник Хмельницького національного університету. – Економічні науки. – 2015. – № 3. – Т.3. – С. 18–24.
9. Иванов С. В., Вишневский А. С. Электронные платформы как инструмент модернизации экономики Украины. Вісник економічної науки України. – 2017. – №1 (32). – С. 47–53.
10. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6. – С. 105–112.
11. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації: національний та корпоративний аспекти: моногр / Н. П. Мепсо, О. М. Сазонець, О. А. Джусов, О. В. Пирог, С. Е. Сардак; ред.: Н. П. Мешко; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 470 с.
12. Коровайченко Н. Ю. Передумови інтеграції України до єдиного цифрового ринку Європейського Союзу. Ефективна економіка. – 2017. – № 6. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5648>.
13. Малик І. П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2013. – Вип. 1 (14). – С. 25–34.
14. Національна модель неоіндустріального розвитку України: моногр. / В. П. Вишневський, Л. О. Збаразська, М. Ю. Заніздра та ін.; за заг. ред. В. П. Вишневського / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. – 518 с.
15. Ляшенко В. І., Вишневський О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Київ, 2018. – 252 с.
16. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку: моногр. / В. П. Вишневський, О. В. Вієцька, О. М. Гаркушенко та ін.; за заг. ред. В. П. Вишневського / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2018. – 192 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ КЕРУВАННЯ ТЕХНІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Управлінські процеси мають місце у всіх областях діяльності людини. У реальній економіці значне місце займають процеси управління технічними системами. Останнім часом на перше місце висуваються системи управління технологічними процесами з великою кількістю роботів. Системи управління в цих випадках є багатомашинний, багатопроекторний комплекс з великим числом датчиків і виконавців. У зв'язку з цим розвиток інформаційних технологій управління є дуже важливим і перспективним.

В даний час на ринку ІТ представлений широкий спектр рішень, розроблених різними виробниками, за однаковими або відрізняється принципом, архітекторам, функціональними можливостями. Проблема вибору конкретного виду технології для споживача пов'язана з ризиками, пов'язаними з визначенням функціональності технології, її перспективністю, позиціями на ринку і т.д..

Основні характеристичні риси інформаційних технологій керування (ІТК):

- значний масштаб комплексного завдання, для вирішення якого буде застосовуватися ІТК;
- широке застосування узгодженого і взаємопов'язаного набору відкритих міжнародних стандартів і міжнародних функціональних стандартів;
- сумісність ІТК з іншими ІТК та ІТ;
- наявність загального архітектурного рішення, що реалізується в ІТК;
- широке використання типових конструктивно-реалізаційних рішень (протоколи, схеми, блоки і т.д.).

Нинішній стан ІТК можна охарактеризувати наступними рисами:

Використання технологій, що забезпечують інтерактивний доступ масового користувача до інформаційних ресурсів. Технічною основою даної тенденції з'явилися державні та приватні системи зв'язку і передачі даних загального призначення і спеціалізовані, об'єднані в національні, регіональні.

Збільшення функціональних можливостей, що забезпечують паралельну одночасну обробку баз даних з різноманітною структурою даних, мультиоб'єктних документів, в тому числі дозволяють реалізувати технології створення і ведення гіпертекстових баз даних. Формування локальних, багатфункціональних проблемно-орієнтованих інформаційних систем різного призначення на основі потужних персональних комп'ютерів і локальних обчислювальних мереж.

Впровадження в інформаційні системи керування елементів експертних систем тобто інтелектуалізації процесу прийняття рішень і інтерфейсу взаємодії з користувачем. Наразі можна виділити 5 головних тенденцій в розвитку (ІТК):

Ускладнення інформаційних продуктів (послуг). Інформаційний продукт у вигляді програмних засобів, баз даних і служб експертного забезпечення набуває стратегічного значення.

Здатність до взаємодії. З ростом значущості інформаційного продукту можливість провести обмін цим продуктом між комп'ютером і користувачем або між інформаційними системами набуває значення провідної технологічної проблеми. Також ця проблема зачіпає сумісність технічних і програмних засобів. Всі проблеми обробки і передачі інформації перебували в повній відповідності з сумісності та швидкодії.

Усунення проміжних ланок. Розвиток здатності до взаємодії веде до вдосконалення процесу обміну інформаційним продуктом, а отже, при взаємовідносини постачальників і споживачів в цій області ліквідуються проміжні ланки.

За допомогою ІТК можливо вести керування де завгодно, отримуючи необхідну інформацію. Глобалізація ринку інформаційного продукту націлена на отримання вигоди за рахунок розподілу постійних і напівпостійних витрат на більш широкий географічний регіон.

Розвиток інтернету і хмарних технологій робить процеси контролю і керування найбільш поширеною сферою послуг як у промисловості так і в побуті. Усуває відмінності використання інформаційних технологій для керування і в побуті або для ділових цілей, розвагами, чи передачею звукових, цифрових і відеосигналів.

Розширення сфери дії та інтеграція систем керування технічними об'єктами з системами управління промисловими підприємствами, міського господарства і напрямками економіки. Керування такими системами потребує використання надміцних і суперпотужних комп'ютерних комплексів і мереж, а також широкого використання паралельних інтелектуальних технологій обробки інформації, прийняття і виконання управлінських рішень, використання нових хмарних технологій і інтернету речей.

Література

1. ISO/IEC TR 10000-1: 1998 Information technology. Framework and taxonomy of International Standardized Profiles. Part 1, 2, 3. General principles and documentation framework.
2. IEEE Std.1003.23: 1995 IEEE Guide for Developing User Organization Open System Environment (OSE) Profile.
3. Батоврін В. К., Гуляєв Ю. В., Петров А. Б. та ін. / За ред. Олейникова А. Я. Технологія відкритих систем. – М.: Янус-К. – 2004. – С. 288.
4. ДСТУ ISO/IEC 10000-1-99 ІТ. Основи і таксономія міжнародних функціональних стандартів. Частина 1. Загальні положення та основи документування.
5. Петров А. Б. Інтегральні кількісні характеристики відкритості інформаційних систем // Інформаційні технології та обчислювальні системи. –2003. – № 3. –С. 73–75.

Л. В. Кулик, магістр
Науковий керівник – М. М. Матюха, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ ЗА УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Облік праці й заробітної плати по праву займає одне із центральних місць у всій інформаційній системі підприємства. У нових умовах господарювання найважливішими його завданнями є: в установленій термін проводити розрахунки з персоналом підприємства з оплати праці (нарахування зарплати й інших виплат, сум до утримання та видачі на руки), вчасно й правильно включати в собівартість продукції (робіт, послуг) суми витрат нарахованої заробітної плати та відрахувань єдиного соціального внеску, систематизувати дані показників по праці й заробітній платі для цілей складання необхідної електронної звітності та оперативного управління.

Дослідження проблеми автоматизації обліку праці та її оплати ведуться багатьма українськими вченими: Барановським М. Т., Височан О. С., Завгороднім В. П., Матієнко-Зубенко І. І., Терещенко Л. О., Писаревською Т. А., Матюха М. М. [3] та ін. Серед зарубіжних вчених можна назвати таких: Водопалова Н. В., Володько Л. П., Гільде Е. К., Даллас К. Е., Ісаков В. І., Нарібаєв К. Н., Островський О. М., Подольський В. І., Чистов Д. В. та ін..

Сьогодні існують багато програм для обліку заробітної плати на підприємстві. На теперішній час в Україні функціонують близько 200 фірм – розробників спеціального програмного забезпечення АІС обліку, а на ринку представлено значну кількість їхньої продукції. Сучасний ринок інформаційних технологій пропонує великий вибір програмних продуктів бухгалтерського обліку на підприємствах різного рівня організаційного розвитку й різних напрямів діяльності, що в тій чи іншій мірі забезпечують вирішення завдань кадрового обліку та розрахунку заробітної плати. На українському ринку найпоширенішим програмним забезпеченням автоматизації обліку є «М.Е.doc», «Парус», «Галактика», «БЕСТ», «MASTER:Бухгалтерія» [2].

При цьому розробники, з одного боку, прагнуть автоматизувати як можна більш широке коло завдань, з іншого боку, створити максимально гнучку систему, здатну до адаптації в умовах швидко мінливої нормативної бази.

Існує кілька підходів щодо автоматизації обліку праці та її оплати:

- створення окремого АРМ бухгалтера з обліку заробітної плати.
- створення підсистеми з обліку заробітної плати в складі комп'ютерної системи обліку.
- створення підсистеми з обліку заробітної плати в складі автоматизованої системи управління підприємством.

Сьогодні створено законодавчо-правову базу регулювання оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм, що діють у ринковій економіці, система документування оплати праці розвинута на високому рівні. Однак є необхідність розроблення нових та вдосконалення існуючих галузевих форм первинних документів з обліку заробітної плати, що враховують особливості її нарахування і виплати в окремих галузях економіки [3].

Говорячи про користь автоматизації бухгалтерії, потрібно сказати, що вона підвищує ефективність роботи багатьох структур підприємства: бухгалтеру-виконавцю бухгалтерське програмне забезпечення полегшує роботу на трудомістких ділянках, збільшує швидкість виконання операцій; співробітникам, що не володіє великим досвідом, дозволяє виконувати складні завдання. Головний бухгалтер з легкістю зможе довірити підлеглим практично всі аспекти роботи, адже чітко прописаний алгоритм не дозволить їм помилитися. Керівник ж зможе отримувати оперативну інформацію про фінансову і виробничу діяльність компанії.

Загалом упровадження автоматизованої системи на підприємстві дозволяє: 1) полегшити виконання службових обов'язків адміністративно управлінського персоналу; 2) скоротити витрати праці і засобів на збір інформації, її аналіз та отримання різних форм звітності; 3) отримувати більш достовірну, точну, детальну інформацію, повною мірою відповідає потребам управління; 4) вирішувати якісно нові управлінські завдання.

Отже, інформаційна обліково-аналітична система розрахунків з оплати праці може бути реалізована за допомогою різного програмного забезпечення. Вона є гнучкою до змін у законодавстві, а також виникає можливість частково вносити такі зміни без допомоги спеціалістів. Розробки у цьому напрямі не є завершеними, а значить можуть продовжуватися [4].

Тому підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке було здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера специфічних навичок програмування. Тільки за умови вибору можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно є необхідним кроком на шляху до розвитку і процвітання підприємства.

Література

1. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку [монографія] / М. М. Бенько. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 336с.
2. Нова бухгалтерія (комплекс бухгалтерських програм) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://proaudit.com.ua/prog/nova-buxgalteriya.phtml>.
3. Матюха М. М. Сучасне методологічне забезпечення управлінської звітності в умовах застосування інформаційних систем / М. М. Матюха // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7. – С. 230–237.
4. Покатаєва О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О. Покатаєва, Г. Кошулинська // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 139–141.

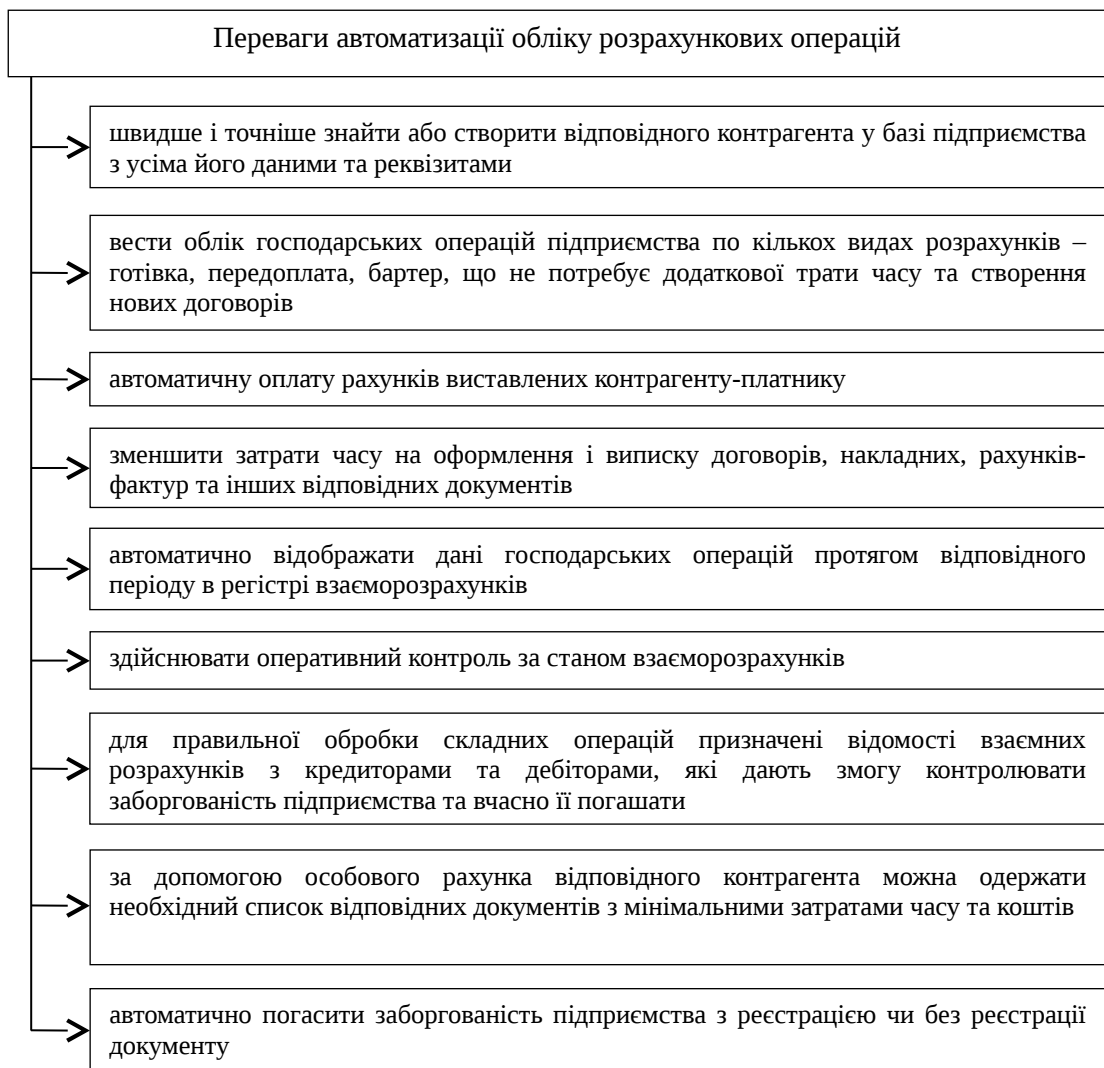
А. Г. Лук'янова, магістр
Науковий керівник – М. М. Матюха, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Дебіторська заборгованість впливає на економічну діяльність будь-якого підприємства особливим чином: дебіторська заборгованість, яка протягом тривалого часу не повертається (отже, що до неї на підприємстві виникає сумнів, стосовно її повернення), перш за все, погіршує фінансовий стан підприємства, тобто відбувається погіршення платоспроможності підприємства, внаслідок недоотримання (недостачі) грошових коштів.

Проблеми щодо використання інформаційних технологій в організації обліку досліджували багато вітчизняних науковців: Бондаренко О. С. [1], Бенько М. М. [2], Бутинець Ф. Ф. [3], Матюха М. М. [4], але питання створення єдиної інформаційної облікової бази даних підприємства дебіторської заборгованості потребує подальшого вивчення та поглиблення.

Важливим напрямком оптимізації обліку дебіторської заборгованості є організація єдиної інформаційної бази облікових даних. Залучення до єдиного інформаційного простору має здійснюватися за рахунок усіх фізичних, юридичних осіб, підприємств, установ та організацій. Інформаційну базу рекомендовано інтегрувати в систему єдиного державного реєстру декларацій. Значна частина облікової інформації щодо розрахунків з контрагентами уже вноситься суб'єктами господарювання в електронному вигляді.

Рис. 1. Переваги автоматизації обліку розрахункових операцій

Єдину базу даних доцільно використовувати для контролю за станом розрахунків з дебіторами та формуванням резерву сумнівних боргів. Залежно від накопиченого досвіду щодо добросовісності контрагентів доцільно автоматизовано прогнозувати ймовірність непогашення дебіторської заборгованості. З єдиної бази даних можна отримати інформацію про платоспроможність, суми безнадійної дебіторської заборгованості за різними операціями, класифікацію дебіторської заборгованості в розрізі контрагентів.

Інформатизація виробництва – як чинник, що забезпечує підвищення його ефективності, зростання продуктивності праці, створює реальні можливості для виявлення інноваційних пропозицій та інтелектуалізації праці [3].

Створення адекватного сучасним вимогам інформаційного забезпечення є головним елементом у системі вироблення і прийняття управлінських рішень.

Створювані на підприємствах інформаційні системи з використанням новітніх прогресивних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують радикальні зміни в процесах управління, їх кадровому забезпеченні і характері

праці, істотно розширюють діапазон їх можливостей у формуванні оптимальних управлінських рішень.

Інформатизація сприяє інноваційному розвитку економіки її поліпшенню керованості та підвищенню рівня конкурентоспроможності.

Недостатній рівень інформатизації та розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в Україні в умовах нестабільного розвитку економіки, фінансової кризи, політичної нестабільності, відсутності потрібних інвестицій стримує можливості вітчизняних підприємств щодо інтеграції в глобальний ринок виробничих ресурсів, доступ до нових технологій, інвестиційних, матеріально-технічних, інтелектуальних ресурсів.

Література

1. Бондаренко О. С. Методика управління портфелем дебіторської заборгованості / О. С. Бондаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 4 (58). – С. 17–23.
2. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку [монографія] / М. М. Бенько. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 336 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: підруч. / Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, І. Л. Томашевська. – [4-е вид.]. – Житомир: ПП “Рута”, 2016. – 528 с.
4. Матюха М. М. Сучасне методологічне забезпечення управлінської звітності в умовах застосування інформаційних систем / М. М. Матюха // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7. – С. 230–237. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_7_28.

УДК 37.091:001.895]:005.6

О. Ю. Лябах, магістр
Науковий керівник – В. П. Вембер, к.п.н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Новий тип суспільства передбачає зміни у сучасній системі освіти. Соціальний розвиток значною мірою впливає на зміну та вдосконалення навчальних технологій в контексті процесів глобалізації, зростання мобільності науки та освіти, посилення міжкультурних обмінів, що стимулюють впровадження педагогічних інновацій, гуманістична спрямованість яких покликана забезпечити розвиток творчого потенціалу нації, досягнення високого професійного рівня особистості.

Управління впровадженням інноваційних технологій в закладах загальної середньої освіти розглядається сучасними дослідниками як частина управлінської діяльності, в якій засобами планування, організації, керівництва й контролю процесів розробки новизни забезпечується цілеспрямованістю та організованістю діяльності колективу школи щодо нарощення її освітнього потенціалу і, як наслідок, отримання якісно нових результатів освіти.

Сучасні науковці виділяють такі основні напрямки інноваційної управлінської діяльності [3, с. 81-82]:

- здійснення стратегічного управління через визначення найбільш оптимальних шляхів розвитку навчального закладу;

- реалізація особистісно-зорієнтованого підходу до управління закладом освіти через створення умов для особистісного та професійного зростання керівника;

- варіативність управлінських дій керівника закладу загальної середньої освіти через наявність професійного ресурсу;

- обізнаність та інформованість керівника через глибокі знання про специфіку освітньої системи, її зовнішніх і внутрішніх складових у динаміці її розвитку та інформованості щодо стану і змін;

- здатність до постійного професійного розвитку керівника, набуття ним відповідних наукових знань;

- самомоніторинг та моніторинг результативності будь-якого виду управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу через її аналіз та коригування;

- релевантність в діяльності керівника навчального закладу;

- результативність у діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Управління впровадженням інноваційних технологій у закладі освіти за Л. Ващенко можна здійснювати в певній послідовності. Ввесь процес вона умовно поділила на 7 етапів.

Перший етап – усвідомлення педагогічним колективом необхідності змін та нововведень і готовності впроваджувати інновації в навчально-виховний процес. Другий етап – пошук та актуалізація нових ідей. На цьому етапі формується творча група, основна мета діяльності якої – розробка та оформлення інноваційних ідей у проект чи програму, а також виявлення кола проблем, які необхідно вирішити, актуалізація нових ідей та їх обговорення.

Третій етап – здійснення проектування нововведення. Творчою групою визначається майбутня перспектива та стратегія досягнення поставленої мети.

Четвертий етап – апробація нової педагогічної ідеї, експериментальна перевірка цих нововведень. На цьому етапі важливим є врахування готовності колективу до реалізації інноваційних технологій, мотивації педагогів, наявності стресів, функціональної невизначеності, поінформованості кадрів. Необхідно створити комфортні умови для усіх суб'єктів інноваційної діяльності.

П'ятий етап – це підготовка суб'єктів навчально-виховного процесу до роботи в нових умовах, що здійснюється, як правило, в умовах перепідготовки кадрів і передбачає продуманий вибір стилю управління, засобів оцінки та контролю проміжних результатів, делегацію повноважень. Також важлива на цьому етапі роль наставника, керівника творчої групи, науковця.

Шостий етап передбачає формування позитивного ставлення колективу до нововведень. Оскільки в процесі впровадження інноваційних технологій можуть виникнути труднощі щодо нового режиму.

Сьомий етап – оприлюднення результатів використання інноваційних педагогічних технологій на рівні батьків, учителів, органів державного управління [2, с. 23-25].

Важливою умовою для ефективної реалізації освітніх інновацій є здатність навчального закладу до створення інноваційного середовища (Е. Роджерс, Н. Лапін, В. Сазонов та ін.). Середовище з високим інноваційним потенціалом – це, насамперед, високий культурний рівень батьків школярів, можливості залучення науковців-консультантів з інноваційної роботи, дієва співпраця з позашкільними закладами та установами, підприємствами навколо школи тощо. Необхідно зазначити, що відсутність інноваційного середовища не заперечує необхідності здійснення інноваційного пошуку в навчальному закладі. Натомість його становлення й розвиток виступають активізуючим елементом упровадження освітніх нововведень [1, с. 5].

Тому для впровадження інноваційних технологій необхідно, по-перше, визначитись зі здатністю педагогів до творчої роботи взагалі, по-друге, довести необхідність змін та, по-третє, запропонувати досконалу моніторингову систему інноваційного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі.

Література

1. Андрюханова В. М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В. М. Андрюханова // Управління школою. – 2004. – № 34.
2. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: Монографія. – К.: Видавниче об'єднання «Тираж», 2005. – 380 с.
3. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія. – К.: ДАККО, 2009. – 303 с.

УДК 004.7

С. В. Абрамов, студент
Науковий керівник – В. О. Абрамов, к.т.н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ

Функції інформаційних систем керування є збирання великої кількості інформації з розосереджених джерел, обробка її, прийняття управлінського рішення і забезпечення виконання цього рішення розповсюдженими виконуючими засобами. Особливістю таких систем є те що всі процеси від збору інформації до виконання рішення мають проходити в обмежений проміжок часу. Виконувати ці функції може лише досить потужна комп'ютерна система реального часу або мережа з великою кількістю зав'язків з зовнішнім середовищем – об'єктом керування. Система отримує інформацію з джерел

інформації (давачів) та здійснює вплив на об'єкт керування через виконуючі засоби [1].

Велика кількість інформації і обмежений час сприяють актуальності задачі підвищення продуктивності комп'ютерної системи керування. Продуктивність забезпечується швидкістю обробки та обміну інформацією з зовнішнім середовищем. В якості головних напрямків у вирішенні питання підвищення продуктивності можна виділити: збільшення робочої частоти комп'ютерів, організація паралельних режимів роботи і підвищення швидкості передавання інформації в мережі.

Збільшення тактової частоти досягається за рахунок вдосконалення технології виробництва. За рахунок зменшення розмірів електронних елементів, довжини провідників і напруги живлення. Зараз розміри транзисторів мають порядок 8-нанометрового діапазону і вже майже досягають атомарних величини. При охолодженні до близьких до абсолютного нуля температур вдалося отримати частоту до 0,5 ТГц. Існуючі технології принципово підняти частоту не можуть – ростуть струми витoku, процесори перегріваються і обійти це не виходить.

Кардинально у майбутньому повинні вирішити проблему нові технології. Наприклад, організація передачі сигналів на рівні елементарних частинок шляхом спінових хвиль, вуглецеві і кремнієві нанотрубки, виготовлення чіпів великих розмірів за рахунок нарощування їх площі або побудови тривимірних багат шарових мікросхем.

Паралельна обробка може бути на рівні інструкцій і рівні програм. На рівні інструкцій це апаратно-архітектурне конвеєрне розпаралелювання засобами процесора і прискорення звернень до елементів буферної пам'яті.

Сучасні комп'ютери стали багатоядерними, багато процесорними, в них з'явилися спеціалізовані прискорювачі, комп'ютери все частіше об'єднуються в кластери і мережеві комп'ютерні системи. Кластерна архітектура заснована на концепції масового паралелізму (MPP, massively parallel processing). У цих комп'ютерах одночасно працюють десятки, а скоро, можливо, і сотні тисяч процесорів. Застосування багатомашинних і багато процесорних обчислювальних комплексів має необмежену можливість підвищення продуктивності за рахунок паралельного виконання процесів [2].

Зараз, коли подальше вдосконалення процесорів послідовної дії пов'язано з серйозними технологічними труднощами, паралелізм, можливо, залишається єдиним способом підвищення

ефективності обчислень. Архітектура типу MIMD (архітектура з безліччю потоків команд і безліччю потоків даних) з роздільною пам'яттю найбільш придатна для побудови потужних систем керування на основі паралельних обчислень. Для використання всієї потужності таких систем потрібні багатопотокові програми, їх виконання можна «розкидати» на кілька мікропроцесорів і цим досягти збільшення продуктивності без зростання частоти.

У системах керування паралельні процеси виконуються в розподілених неоднорідних паралельних обчислювальних комплексах, де кожен обчислювальний вузол збирає данні і керує своєю частиною технологічного процесу, а разом вони виконують спільну задачу [3].

В розподілених системах керування необхідно забезпечувати виконання вимог роботи у реальному часі і чітко синхронізувати дії кожного вузла. У цих умовах актуальним стає питання створення методів управління неоднорідними розподіленими системами керування реального часу і в першу чергу методів синхронізації розподілених обчислювально-керуючих засобів [4].

Для проектування розподіленої системи керування роботаманіпулятора було використано моделювання за допомогою мереж Петрі [5]. На цій основі створені алгоритми багатопроцесорного керування окремими елементами робота для реалізації заданої траєкторії руху його маніпуляторів і забезпечення швидкості і точності переміщення технологічних засобів.

Література

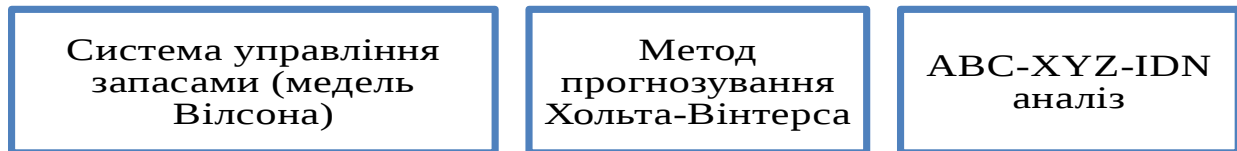
1. Розподілені системи управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://autoworks.com.ua/verxnie-urovni-asu-tp/raspredelyonnyesistemy-upravleniya/>.
2. Architecture of a distributed control system based on reconfigurable multi-pipeline computing environment L-Net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samag.ru/archive/article/2806>.
3. Крюков В. А. Синхронизация в распределенных системах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://parallel.ru/krukov/lec4.html>.
4. Ткаченко Д. В. Алгоритм синхронизации задач обработки данных в вычислительной сети [Електронний ресурс] // Автоматизированные системы обработки информации, управления и проектирования. Доклады ТУСУРа. 2004 г. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/algoritm-sinhronizatsii-zadach-obrabotki-dannyh-v-vychislitelnoy-seti>.
5. Мережі Петрі – математичний апарат для моделювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bourabai.kz/cm/petri_nets.htm.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАКУПІВЛІ ТОВАРНОГО ЗАПАСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сьогоднішній на українському ринку ритейлу спостерігається дуже жорстока конкуренція, що зумовлена сприятливими умовами та підвищеним попитом споживачів на запропонований вид продукції та активний розвиток сегменту HoReCa, відповідно для задоволення потреб зростаючого сегменту, необхідно значні потужності або технологічні рішення.

Одним із шляхів отримання переваг або підвищення конкурентоздатності підприємства на ринку є управління запасами. Під управлінням запасами ми розуміємо взаємодію між усіма функціональними областями логістики, що зводять залишок товарного запасу, сировини або напівфабрикатів до оптимального рівня [3]. У свою чергу оптимальний рівень запасу є таким, що не перевищує об'єм запланованої реалізації, закупівлі або виробництва тощо.

Зазначимо, що вітчизняні компанії не володіють достатніми ресурсами для ефективного управління запасами. Тому, частішим рішенням є розробка та використання економічно вигіднішого програмного забезпечення на основі MS Excel. Дане рішення засновано на комбінації трьох методів відносно управління запасами та асортиментом (рис. 1).

Рис. 1. Методи з модуля управління запасами та асортиментом

Перш за все ми розглянули сутність кожного з зазначених методів. Отже, метод ABC – аналізу ґрунтується на застосуванні правила Парето або правила 80/20. Це правило обумовлює той факт, що 20 % товару приносять 80 % об'єму продаж. Зазначимо, що це правило можливо використовувати і в грошових одиницях, в маржі, для клієнтів та ін..

Принцип диференціації асортименту в процесі аналізу XYZ полягає у тому, що весь асортиментний ряд товарів розділяється на три групи залежно від ступеня рівномірності попиту та точності прогнозування.

Також слід зазначити і принцип проведення IDN – аналізу, який полягає у наступному:

- до групи «I» відносяться ті товари аналітична інформація яких частково відсутня. «I» визначається з англійської як «Identify»;
- до групи «D» відносяться ті товари аналітична інформація яких частково відсутня. «D» визначається з англійської як «Die»;

- до групи «N» відносяться ті товари аналітична інформація яких частково відсутня. «N» визначається з англійської як «New».

Прогноз за методом Хольта-Вінтерса використовується для прогнозування часових рядів, коли в структурі даних є сформований тренд і сезонність. Даний метод враховує наступне:

1. Згладжений експонентний ряд
2. Тренд
3. Сезонність

Однак, при додаванні нових даних бажано перерахувати метод прогнозу за Хольтом-Вінтерсом для уточнення ряду тренда і сезонності. Також при підготовці даних для прогнозу завжди варто очищати дані від факторів, які в прогнозному періоді не повторяться або враховувати заплановані фактори, які дадуть додатковий приріст продажів.

Система управління запасами – це ряд певних заходів, що спрямовано на ефективну організацію управління запасами (створення, поповнення) організації [2].

Отже, основний принцип, що покладено в основу системи управління запасами, який необхідно впровадити в роботу всіх елементів це реалізація принципу зворотного зв'язку. Існують чотири системи управління запасами. Системи визначаються наступним чином:

- з фіксованим розміром замовлення;
- з фіксованим інтервалом часу між замовленнями;
- з встановленою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня;
- «максимум-мінімум».

Практичне застосування методів [4] показало значимі результати, відповідно їх комбінація значно підвищує функціональність проектованої системи управління запасами та дозволить вплинути на конкурентоспроможність підприємства. Зазначимо, що для якісного результату планування необхідно скомбінувати вказані методики, тому що дані методи тісно взаємозв'язані, відповідно алгоритм дій при розрахунку буде включати наступні етапи:

1. Імпортування даних у систему за допомогою розробленого шаблону.
2. Структурування даних для кожної системи враховуючи її індивідуальні особистості.
3. Розрахунок ABC-XYZ-IDN аналізу, корегування на основі отриманих розрахунків набору даних для подальшого обчислення.
4. Розрахунок за методом Хольта-Вінтерса та системою управління запасами.
5. Отримані результати зіставляються з попередньо проведеним ABC-XYZ-IDN та проходить обробку системою прийняття управлінських рішень.

Слід зазначити, що остання дія алгоритму проводить, за заданим алгоритмом розрахунок, надає варіанти управлінських рішень та зазначає, які товари будуть автоматизовані, а до яких, спеціалістам з управління запасами слід приділити увагу. Так, буде підвищена якість обробки та оптимізована робота спеціалістів з управління запасами, шляхом автоматизації прийняття стандартних та простих

шаблонних рішень, а вивільнений час спеціалістів з управління запасами буде перенаправлено на більш складні і трудомісткі задачі.

Література

1. Назаренко Л. О. Експертиза товарів (Експертиза продовольчих товарів): навч. посіб. / Л. О. Назаренко. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 312 с.
2. Романова Ю. Д. Інформаційні технології в менеджменті (управлінні): підручник і практикум для академічного бакалаврату / під заг. ред. Д. Ю. Романової. – М: Видавництво Юрайт, 2015. – 478 с.
3. Сергеев В. І. Управління ланцюгами поставок: підручник для бакалаврів і магістрів / В. І. Сергеев. – М: Видавництво Юрайт, 2014. – 479 с.
4. Экспоненциальное сглаживание с учетом тренда и сезонности. Метод Холта-Винтерса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scm-book.ru/HoltWinters>.

УДК 519.6 : 504.064

В. О. Артемчук, к.т.н., с.н.с, с.н.с.,
Ю. О. Кириленко, аспірант
*Інститут проблем моделювання в енергетиці
ім. Г.Є. Пухова НАН України*
О. О. Попов, д.т.н., с.н.с, в.о. зав. відділу,
А. В. Яцишин, д.т.н., с.н.с, п.н.с.
*ДУ «Інститут геохімії навколишнього
середовища НАН України»*

ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В Україні проблема забруднення довкілля є дуже гострою. Так, за даними Державної служби статистики динаміка викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел протягом трьох останніх років демонструє, що у 2015 році обсяги викидів становили 2857 тис т., у 2016 – 3078 тис т., у 2017 р. – 2585 тис т.. Також про це свідчать і дані щодо забруднення ґрунтів та водних ресурсів. Ці та інші обставини сприяють погіршенню стану навколишнього середовища в Україні, що дуже негативно відзначається на здоров'ї населення нашої країни. Так, в 2017 р. ВООЗ визнала, що в Україні найвищий в світі рівень смертності від забрудненого повітря.

Для виправлення даної ситуації в нашій країні проводяться різні заходи: Україна приєдналася до світової спільноти стосовно запобігання зміні клімату через скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів та забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку, про що свідчать ратифіковані Україною Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Кіотський протокол, Паризька угода та інші міжнародні нормативні акти; прийнято ряд важливих законів та концепцій, серед яких за останні роки варто виділити: Закони України [1] та [2], Концепцію [3], Національний план [4], Стратегію [5].

Проте ціла низка проблем в галузі екологічної безпеки нашої країни (починаючи з відсутності належних інформаційних взаємозв'язків між дозвільними, контролюючими, звітними, моніторинговими та іншими інформаційними ресурсами через традиційно існуюче секторальне державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, і закінчуючи наявністю значної кількості несистематизованої та непереведеної у цифровий формат інформації про стан довкілля на паперових носіях) не дозволяє на повну силу запрацювати даним нормативним актам. Тому Міністерством екології та природних ресурсів України була розроблена Концепція створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» [6]. Реалізація даної Концепції, серед всього іншого, передбачає закупівлю/розроблення та впровадження новітніх програмних інструментів аналізу інформації, моделювання, прогнозування та управління екологічними ризиками; здійснення стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, автоматизованого безперервного комплексного моніторингу стану довкілля; перевірки екологічної, економічної та соціальної ефективності прийняття управлінських рішень.

Проблематиці екологічної ефективності загалом, та перевірці екологічної ефективності прийняття управлінських рішень зокрема в Україні присвячено дуже малу кількість праць. Найбільше інформації з даного питання можна знайти в ДСТУ ISO 14031:2016 «Екологічне управління. Оцінювання екологічної дієвості. Настанови», проте чіткого алгоритму чи математичного забезпечення в ньому немає, а тому розробка відповідних програмних засобів на його основі є неможливою. Крім того, в 2009 році було видано книгу [8], проте багато стандартів (зокрема і ISO 14031) з того часу уже змінились. Існує ряд публікацій (здебільшого закордонних фахівців) щодо прийняття управлінських рішень в галузі екологічної безпеки, проте в них, як правило, екологічна ефективність або не розглядається або розглядається лише через призму економічної. Таким чином, на даний момент в Україні не існує загальноприйнятого формалізованого підходу до перевірки екологічної ефективності прийняття управлінських рішень, і тим більше, відсутні відповідні програмні засоби. А, отже, їх розробка є актуальною, особливо в контексті розробленої Концепції [6].

Література

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

3. «Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (схвалено розпорядженням КМУ від 7 грудня 2016 р. № 932-р) – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249573705> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

4. «Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 796-р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2017-%D1%80> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

5. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/files/docs/Проект%20Стратегії%20низьковуглецевого%20розвитку%20України%20.pdf> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

6. Концепція створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://menr.gov.ua/projects/125/> – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

7. ДСТУ ISO 14031:2016 «Екологічне управління. Оцінювання екологічної дієвості. Настанови» – Режим доступу : http://document.ua/ekologichne-upravlinnja_-ocinyuvannja-ekologichnoyi-dievosti-std37777.html – Дата доступу 09.10.2018. – Загол. з екрану.

8. Берзіна С. В. Системи екологічного управління. Довідниковий посібник з впровадження міжнародних стандартів серії ISO 14000. – К.: Aiva Plus Ltd, 2009. – 62 с.

Т. С. Морозова, студентка

Т. В. Ганущак, к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Україна в умовах нестабільності та фінансово-економічної кризи, які охопили всі сфери суспільного життя населення потребує розвитку малого та середнього бізнесу. Сучасний ринок інформаційних технологій потребує розвитку, тому підприємці шукають нові ідеї, можливості та підходи, щоб використати їх та ввести в бізнес. Стартап виступає новою перспективною формою ведення бізнесу в Україні.

Стартап-компанія – це нещодавно створена компанія (можливо, ще не зареєстрована офіційно, але найближчим часом планує стати такою), що вводить у свій **бізнес інновації** або інноваційні технології, вона ще не вийшла на ринок або почала на нього виходити й володіє обмеженими ресурсами [1].

Зростання кількості стартап-компаній відбувається за допомогою міжнародних та локальних інвесторів. Звичайно, що не всі компанії є лідерами на ринку. Найбільш успішними стартап-компаніями є ті, що займають ІТ-сферу. В Україні є сильна система технічної освіти та зростаючий резерв талановитих програмістів, які приєднуються до робочої сили та стають основною інфраструктурою для створення інноваційної економіки. Українська освіта щороку навчає близько 40 тисяч випускників таких спеціальностей. Дослідження рекрутерів, показують, що першість щодо потреби закріплено за фахівцями ІТ-галузі. При цьому затребувані не лише фахівці, які займаються розробкою і тестуванням програмних продуктів, а й фахівці з підтримки вже розроблених і впроваджених систем [2].

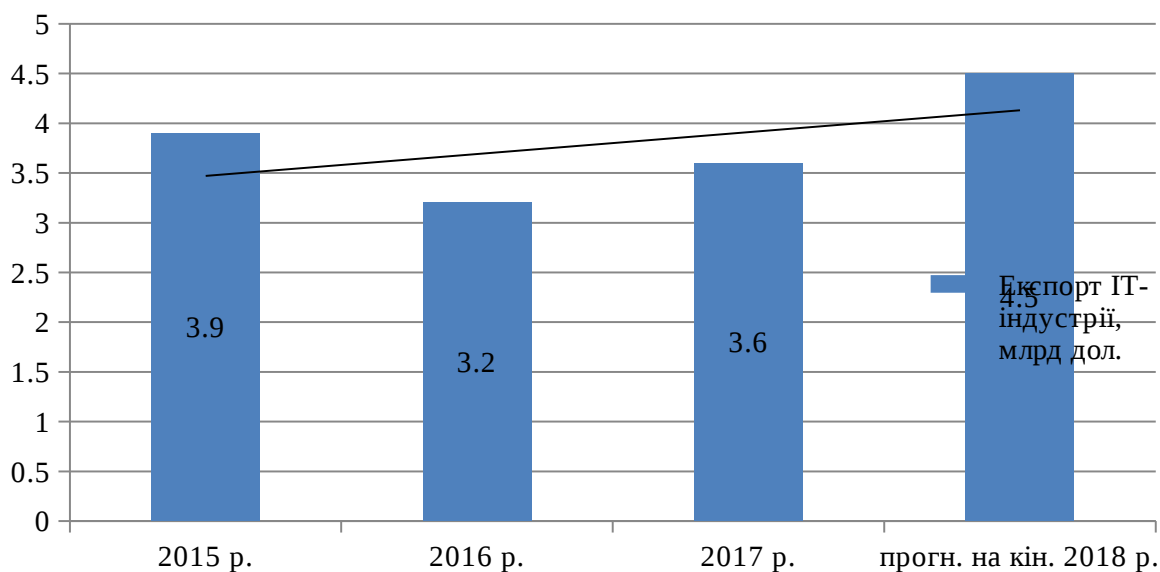
Однією з перспектив у розвитку стартапів є бізнес-інкубатори. Це своєрідні посередники між новим проектом і інвесторами, які можуть фінансувати його

реалізацію. Всього в Україні їх налічується сім: Eastlabs, iHUB, HappyFarm, Growthüp, Wannabiz, Voomy IT-парк і Polyteco [3].

Насправді це не так багато (наприклад, у Польщі діє 127 бізнес-інкубаторів). Найбільша частка стартапів припадає на IT-сектор [4].

Бізнес-інкубатори виступають могутнім інструментом підтримки малого та середнього бізнесу. Вони надають командам-творцям стартапів повний набір послуг – коучінг, юридичну та фінансову підтримку, навчання, пошук інвесторів. В Україні було створено першу інноваційну екосистему SikorskyChallenge. Вона була створена і підтримується НТУУ «КПІ» і Науковим парком «Київська політехніка». Саме в цьому середовищі з'являються та розвиваються інноваційні стартап-компанії. Сама ж структура складається з стартап школи «SikorskyChallenge» – що фактично являється першим етапом до теоретичних знань та практичних навичок в створенні інноваційних технологічних стартапів. Другим етапом є фестиваль інноваційних проектів «SikorskyChallenge», де презентуються проекти венчурними інвесторами та інвестиційними фондами. Останнім етапом є Бізнес інкубатор «SikorskyChallenge», який створений з метою заохочення та впливу на розвиток інноваційної діяльності, а також залучення інвестицій для реалізації стартап-проектів і запуску стартап-компаній [5].

Також слід взяти до уваги значне збільшення експорту IT-індустрії в Україні за останні роки, що детальніше зображено на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка експорту IT-індустрії в Україні [6]

Відповідно до рис. 1 можемо відстежити позитивну динаміку експорту IT-індустрії в Україні з 2016 по 2018 рр.. Основними замовниками IT-розробок України традиційно є США, країни Європейського Союзу та Швейцарія. Порівнюючи 2015 рік та 2018 рік відповідно до лінії тренду, що показує напрям руху експорту IT-індустрії, можемо також простежити позитивну тенденцію, що є негативним явищем для нашої країни.

Отже, стартап-проекти в Україні набувають все більшого розвитку, тому що фінансово-економічна криза змушує початківців шукати нові, кращі шляхи. Розробка та впровадження стартап проектів є дуже важливим кроком для України, так як це забезпечить розвиток малого та середнього бізнесу. В Україні існують проекти, які нереалізовані не лише через відсутність фінансування, але й за відсутності міцної команди і формування єдності командного духу. Ідей багато, що мають фінансово-економічне підґрунття, соціальне спрямування, але реалізованих втілених в життя ідей значно менше.

Основними проблемами розвитку стартапів є недостатня підтримка з боку держави, відсутність сприятливого інвестиційного клімату. Незважаючи на ряд проблем, в Україні вже є чимало стартапів, які здобули популярність на внутрішньому ринку та претендують на глобальний масштаб. Необхідно налагоджувати співпрацю науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів та державних установ та підприємницьких структур з метою генерування бізнес-ідей та швидкого і ефективного втілення їх у життя. Найбільш вдалим залишається поєднання економічних, філологічних та технологічних знань.

Література

1. Бібліографія: [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BF>.
2. Буряк П. Ю. Економіка праці й соціально-економічні відносини / П. Ю. Буряк, Б. А. Карпінський, М. І. Григор'єв. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 440 с.
3. Філіппов В. Ю. Порівняльний аналіз бізнес-інкубаторів в Україні та світі / В. Ю. Філіппов // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8, ч. I. – С. 209–212.
4. Мишко С. Як підштовхнути розвиток ІТ-галузі в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/business/1367929-yak-pidshtovhnuti-rozvitok-it-galuzi-v-ukrayini/1367934>.
5. Sikorskychallenge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sikorskychallenge.com> (дата звернення 14.03.17).
6. ІТ-індустрія в Україні: Порахувати не можна нехтувати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itukraine.org.ua/%D1%96t-%D1%96ndustr%D1%96ya-v-ukra%D1%97n%D1%96-poraxuvati-ne-mozhna-nextuvati.html>.

УДК 004:005

К. О. Новікова, студентка
Науковий керівник – І. В. Лавріна, викладач вищої категорії
Краматорський коледж Донецького національного університету
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Ніхто не знає, що дійсно відбувається в межах даної організації (Закон Мерфі). На жаль ця фраза справедлива для всіх вітчизняних підприємств.

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

Управління – як окремими напрямками діяльності, так і підприємством в цілому – дійсно, одна з найсерйозніших проблем. І саме інформаційні технології можуть допомогти в її рішенні.

Інформаційна технологія – це комплекс взаємозалежних наукових, технологічних знань і прийомів праці, метою якого є ефективна організація праці людей, зайнятих обробкою й зберіганням інформації, обчислювальної техніки і способів її з'єднання з людьми, а також пов'язані із цим соціально-економічні й культурні програми.

Широке розповсюдження інформаційних технологій у сфері управління персоналом за останні 15-20 років зумовлено прагненням підприємств відповідати загальносвітовим тенденціям економічного розвитку, в яких інформаційно-технологічному аспекту ведення бізнесу також приділяють значну увагу.

Залежно від організації збору інформації, реєстрації даних і прийняття рішень розрізняють 2 види інформаційних технологій:

1) коли збір і реєстрація даних виробляється безпосередньо в процесі керування й виступає у формі одноособового документа, що підлягає обробці на ЕОМ. Прикладом є обробка даних, що здійснюється в режимі розрахунку покупців на терміналі;

2) одержання вільного документа, використання дисків, флешкарт та інших зовнішніх носіїв і обробка даних на ПК.

Під час впровадження інформаційної технології в компанії необхідно вибрати одну з двох існуючих концепцій. Перша концепція орієнтується на організаційну структуру компанії і тут необхідно інформаційну технологію пристосувати до її особливостей. Друга концепція орієнтується на майбутню структуру компанії, для чого існуючу структуру треба буде модернізувати [1].

Нові інформаційні технології повинні бути такими, щоб рівні інформації і підсистеми, що її обробляють, були пов'язані між собою єдиним масивом інформації. При цьому необхідно дотримуватися двох вимог: структура системи переробки інформації повинна відповідати розподілу повноважень у компанії, а також інформація всередині системи повинна функціонувати так, щоб достатньо повно відображати рівні управління [1].

До сучасних видів інформаційних технологій відносяться:

1) інформаційна технологія опрацювання даних – призначена для розв'язання добре структурованих задач, для яких є не обов'язковими вхідні дані і відомі алгоритми та інші стандартні процедури їх опрацювання;

2) інформаційна технологія керування – це задоволення інформаційних потреб усіх без винятку співробітників фірми, що мають справу з прийняттям рішень, вона використовується для розв'язання добре структурованих задач, стосовно яких є необхідні вхідні дані, відомі алгоритми та інші стандартні процедури їх опрацювання;

3) інформаційна технологія підтримки прийняття рішень – охоплює процес і прийняття рішень, і полегшення роботи людей, що виконують аналіз даних;

4) інформаційна технологія експертних систем – дає можливість менеджеру чи спеціалісту отримати консультації експертів з будь-яких питань.

Сучасна управлінська діяльність не може обходитися без інформаційних технологій для вирішення таких завдань як:

- пошук та збір інформації: в сучасній діяльності працівники все частіше користуються Інтернетом як універсальним засобом пошуку інформації й обміну нею, завдяки фундаментальним даним і ефективним системам пошуку в Інтернеті, якими є Yandex, Google, ...;

- обробка інформації – виконання однієї або кількох операцій, зокрема: збирання, введення, перетворювання, зберігання інформації;

- аналіз інформації – це визначення показників енергетичної ефективності і резервів енергозбереження на основі отриманої документальної інформації й інструментальних даних дослідження;

- створення програм для розробки інформації і документів. Наприклад, це можливо в Microsoft Word, Power Point;

- формування, структурність і зберігання необхідних даних, файлів, документів на комп'ютері в зручній системі для користування і пошуку. Це зручно виконувати за допомогою хмарних технологій, дисків, флешкарт.

Використання передових інформаційних технологій в управлінні дозволить мати переваги: значне скорочення витрат на рутинну та малоефективну роботу і підвищення результативності ділових переговорів; можливість розгляду проблеми управління компанією у взаємопов'язаному комплексі і підняття ефективності праці менеджерів на якісно новий рівень; отримання раніше недоступної інформації, що надасть можливість прийняття більш довгострокових рішень; оптимізація організації бізнесу; оптимізація параметрів ведення бізнесу.

Література

1. Гушко С. В., Шайкан А. В. Управлінські інформаційні системи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. – Львів: «Магнолія 2006», 2010 р. – 320 с.

2. Гомонай-Стрижко М. В. Інформаційні системи та технології на підприємстві. Конспект лекцій. – Львів: НЛТУ, 2014. – 200 с.

УДК 338.984

В. В. Носенко, бакалавр
Науковий керівник – О. М. Гармаш, к.е.н, доцент
Національний авіаційний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ ТА ОПЕРАЦІЙ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах жорсткої конкуренції сучасні підприємства все частіше звертають увагу на необхідність впровадження інформаційних систем для автоматизації операційних процесів на підприємстві. Серед сучасних рішень необхідно

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика»*

виділити системи класу Enterprise resource planning (ERP), які при якісному впровадженні дозволяють значно підвищити процеси та прискорюють операційну діяльність на підприємствах. Також слід звернути увагу на те, що система ERP підрозділяється на певну кількість складових, серед яких ми хотіли б виділити систему із забезпечення виробничих процесів, а саме Manufacturing execution system.

Manufacturing execution system (MES) – це інформаційна система, яка об'єднує, регулює та контролює комплексні виробничі системи та потоки даних на виробництві. Також слід виділити головну мету MES – забезпечення ефективного виконання виробничих операцій та покращення виробництва. Основною особливістю MES є те, що вона допомагає досягти цієї мети шляхом відстеження точних даних у режимі реального часу життєвого циклу виробництва продукції. Застосування MES дозволяє збільшити випуск продукції, підвищити стабільність характеристик і рівень якості операційних процесів на підприємстві. Також вона збирає дані про генеалогію продукції, продуктивність, управління матеріалами та ресурсами, незавершене виробництво та інші види інформації по мірі їх виникнення в процесі життєвого циклу. Ці дані, у свою чергу, дозволяють фахівцям добре орієнтуватись та розуміти поточні параметри операційної системи та краще оптимізувати виробничий процес.

Зазначимо, що Міжнародна асоціація виробничих рішень (Manufacturing Enterprise Solution Association, MESA), організація, яка націлена на вдосконалення управління процесами виробництва за допомогою ефективного застосування ІТ, визначила сферу застосування MES в 1997 році за допомогою моделі MESA-11. Дана модель – це рання модель MES, яка вказує на 11 основних функцій MES, які показано на рис.1.

Рис. 1. Основні функції Manufacturing Execution System

Також слід зупинитись на основних складових, які виділяють дану технологію та роблять інформаційну систему MES важливою при використанні на підприємствах. Вона є функціональним шаром між ERP та системами управління процесами на виробництві, що дає виробникам можливість в реальному часі переглядати робочий процес, гнучкість та розуміння того, як краще вдосконалити виробничі операції на рівні підприємства. На додаток до

цих основних функцій, MES дозволяє виробникам подолати проблему регуляторного дотримання, встановленого управлінням з контролю за харчовими продуктами та ліками (FDA). Слід зазначити, що для регульованих галузей, таких як фармацевтичні препарати, продукти харчування та напої, клас медичних приладів та біотехнології це є досить важливим фактором. Крім того, MES може допомогти на виробництві таких галузей як: аерокосмічна, оборонна, автомобільна промисловість, а також на виробництві з технологічними процесами для хімічної, нафтової та газової, енергетичної, целюлозно-паперової промисловості тощо.

Також слід звернути увагу на переваги даної системи. Технологія MES часто інтегрована з ERP, управління ланцюгами постачання, управління життєвим циклом продукту та іншими ключовими інформаційними системами. Відповідно ми можемо виділити ключові переваги при використанні MES на підприємстві (рис. 2).

Рис. 2. Ключові переваги при використанні MES

Отже, зазначимо, що необхідний тісний зв'язок з корпоративною ERP для того, щоб MES система якісно функціонувала на підприємстві. MES та ERP системи з'єднуються за наступними напрямками: введення і формування нормативно-довідкової інформації (НДІ); планування виробництва та облік; складський облік та збут.

Література

1. Гармаш О. М. Організація ефективного функціонування інформаційного потоку в логістиці. – Проблеми підготовки про-фесійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища: 15 міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 жовтня 2017 р.: тези доп. – К., 2017. – С. 21-26.
2. Гармаш О. М. Марчук В. Є., Градиський Ю. О., Світлична А. О., Шніт В. С. Аналіз світового досвіду розвитку складських технологій. – Вісник харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка: зб. наук. пр. – Вип. 184. – Х.: ХНТУСГ. – 2017. – С. 135-144.
3. Manufacturing execution system (MES) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://searcherp.techtarget.com/definition/manufacturing-execution-system-MES>.

А. С. Місюрин, бакалавр
Науковий керівник – О. М. Гармаш, к.е.н, доцент
Національний авіаційний університет

ENTERPRISE RESOURCE PLANNING ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах сучасного глобального ринку при жорсткій конкуренції необхідно особливу увагу приділяти сучасним системам обліку, автоматизації бізнес-процесів та управління ресурсами підприємств, що спонукає багато компаній по мірі зростання бізнесу впроваджувати системи класу Enterprise resource planning (ERP). Зазначимо, що загалом в малому бізнесі вдається обійтися без даної системи та відповідного інструментарію, а середній та великий бізнес все активніше залучає сучасні інформаційні системи до забезпечення операційно діяльності підприємств. Але вибір ERP-систем, це не просте рішення, оскільки воно тягне за собою як матеріальні так і технічні зміни у виробничих процесах підприємств, а також додаткове навчання персоналу. Відповідно виважене управлінське рішення впливає як на процес вибору систем так і на швидкість окупності даних інвестицій. В дані роботі проаналізовано переваги та недоліки при впровадженні ERP-систем.

Перш за все необхідно визначитись з понятійним апаратом інформаційних систем. Отож, Enterprise Resource Planning – це загальна назва, яку носять зазвичай всі використовувані сьогодні виробничі системи управління. Аббревіатура (ERP) перекладається на українську мову як планування ресурсів підприємства. Головною метою системи такого класу є інтегрування з метою управління всіх підрозділів і функцій підприємства в єдиній комп'ютерній мережі, при цьому яка призначена для задоволення потреб переважно всіх підрозділів сучасної компанії [1, с. 56]. В результаті такого поєднання досягається синергетичний ефект: кожен з його учасників отримує від системи набагато більше, ніж вкладає в неї сам, тим самим значно підвищується віддача від системи для кожного члена команди. Побудувати єдину технологічну комп'ютерну систему, яку в рівній мірі будуть використовувати і фінансовий відділ, і відділ виробництва, і в збутовому відділі, і на складі, досить непросте завдання, адже кожен з підрозділів найчастіше має власне рішення, оптимізоване під виконання конкретних завдань саме цього відділу, а ERP-система об'єднує їх роботу в єдиній інтегрованій комп'ютерній системі із загальною базою даних. За допомогою цього різні відділи можуть легко передавати і отримувати інформацію і взаємодіяти один з одним [2, с. 115].

Також слід зазначити, що ERP системи автоматизують такі бізнес-процеси компанії, як прийом замовлення, планування його виробництва, відвантаження, оплата і тому подібне. З її допомогою менеджер відділу продаж має всю необхідну інформацію для складання замовлення, історію платежів, кредитну лінію, наявність товару на складі, очікуваний прихід з виробництва. Будь-який учасник внутрішнього ланцюга, від замовлення до оплати кінцевого продукту, має доступ до єдиної бази даних. Крім того, доступ до бази даних з певними обмеженнями може бути надано зовнішнім контрагентам, наприклад, постачальникам і споживачам.

Базою будь-якої ERP-системи зазвичай вважається система MRP (Material Requirements Planning – планування потреби в матеріалах) або, що більш точно, її сучасна версія MRP II (Manufacturing Resource Planning – планування ресурсів підприємства). Крім того, ERP-системи використовують методологію концепції «Точно в термін» (Just In Time) [3]. Сьогодні популярні та інші продукти інформаційних технологій, які є надбудовами стандартної ERP-системи, які можуть використовуватися і окремо. Як бачимо, переваг від впровадження ERP-систем досить багато. Які ж існують недоліки? Проаналізуємо досвід залучення даної системи в компанії світу, і визначимо основні недоліки.

При аналізі джерел було виявлено, що багато великих компаній США та Європи вже кілька десятків років тому перейшли на використання інформаційних систем класу ERP, а країни Азії вже поступово переходять на використання корпоративних інформаційних систем та окремих інтегрованих рішень. Велика різноманітність пропонованих інформаційних продуктів стимулює розробників сучасних ІТ-систем досить ефективно рекламувати свої продукти, що сприяє розвитку знань про сучасний ринок інформаційних систем та змушує слабо обізнаних керівників компаній все частіше звертати увагу на ERP рішення, та вважати, що дані програмні продукти здатні вирішити всі проблеми їх компаній.

Статистика показує, що більша частина спроб з впровадження інформаційних систем закінчується невдачами або великими втратами. Наприклад, керівництво компанії FoxMeyer стверджує, що помилкове впровадження ERP-системи призвело її до банкрутства. Така ж доля спіткала і компанії Dell Computer, Dow Chemical і Kellogg's [4]. Виникає питання, чому ці впровадження в роботу цих систем викликає такі труднощі? Існує багато можливих проблем, з якими зіштовхнулися компанії: проектування системи ERP без урахування стратегії розвитку компанії, надмірний реінжиніринг бізнес-процесів і тому подібне.

Досить часто компанія, що впроваджує ERP-систему, або погоджується на реінжиніринг всіх бізнес-процесів і їх підпорядкування вимогам базової функціональності обраної системи, або наполягає на збереженні існуючої практики роботи і, власне, на кардинальній перебудові системи. Ці дві крайності поповнюють список невдач при створенні та впровадженні ERP-систем. Отже, перед тим, як впроваджувати ERP-систему, необхідно чітко усвідомлювати мету її впровадження та розуміти бізнес-процеси компанії.

Література

1. Нижник В. М., Терехов Д. С. Еволюція розвитку інформаційних систем та технологій в управлінні підприємствами // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – Т.2. – №5. – С. 223.
2. Василів Б. В. Інформаційні системи в менеджменті. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. – Рівне: НУВГП, 2013. – С. 167.
3. Складові ERP-систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.livebusiness.com.ua/tags/ERP/>.
4. Аналітика и новости по системам автоматизации предприятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.erpnews.ru/>.

УДК 005.92:(005+007)

N. I. Ivantsiv, Bachelor of group Mb-1-15
Supervisor – K. M. Kraus, Cand. Sc. (Economics)
Borys Grinchenko Kyiv University

ELECTRONIC DOCUMENT FLOW IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF MODERN ENTERPRISE

Organization of documentation of an enterprise is an important element of management. It depends on the nature of the enterprise, its direction. The processes of record keeping and document flow electronic document flow in the management system of modern enterprise are a documentary reflection and management process.

Due to the rapid development of telecommunications (telephone, television, the Internet, etc.), there is no need to manually reproduce documents, track the movement of paper documents within the organization, control the transmission of confidential information.

Informatization is a major factor of changes in the modern world. The development of informatization of all spheres of social life and production has led to the automation of the processes of document flow.

Document flow is the movement of service documents from the time they were created or received by the subject of the document management of the management until completion, execution or destruction. The Law of Ukraine “On Electronic Documents and Electronic Document Management” of 22.05.2003 states that “electronic document flow (flow of electronic documents) is a set of processes for the creation, processing, sending, transmission, receipt, storage, use and destruction of electronic documents, which are performed with the use of integrity checking and, if necessary, confirmation of the fact of receipt of such documents” [1]. Thus, electronic document flow in general has the same functions in the management of the enterprise, while having its own advantages.

Electronic document flow processes are identical to the paper workflow stages of the document flow in the organization, that is, the processing of documents coming to the enterprise or organization, preliminary examination and registration of documents, organization of rational flow of documents, processing of completed documents and their sending. In the same way as in paper document flow in the electronic one distinguish three main documentary streams: document flow of incoming, outgoing and internal documents.

Today, different electronic document management systems are operating in Ukraine: “ASKOD”, “DILO”, “Megapolis.DocNet”, “DIRECTUM”, “1C: Documentation”, “SX-Government”, “Optima-WorkFlow”, and others.

The functions of the electronic document management system in providing control systems are improving the quality of document preparation, enhancing the executive discipline, accelerating the exchange of information between organizations or

branches and divisions of the enterprise, reducing the time to make decisions and finding the necessary documents, reducing the number of errors in the organization of office work, effective access of all employees to information, support for effective communication within the enterprise [2].

In addition, since most of the processed documents are addressed to the head of the company (85–90 %), and only 10–15 % – to deputy heads, heads of structural units and specific performers, the same paperwork management is “tied” to the place work, which receives the documentation required for management. Electronic document management helps managers eliminate the need to stay in their office all the time in order to control the processes of management, and sometimes transfer part of the controlling functions to other management entities.

At the present stage, various problems arise in the way of rapid and large-scale implementation of electronic document flow:

- Technological and financial: implementation of electronic systems document flow requires a significant amount of additional costs for the purchase of technical equipment (first of all – powerful servers), which, in the current economic situation of the country and business entities are not appropriate.

- Personnel problem: on the one hand, the introduction of electronic document management requires the staff of the organization or company to work with systems of electronic document management, which forces management to spend time and money for retraining staff. On the other hand, the introduction of electronic document management should ideally reduce the number of persons involved in the document flow (secretaries, archivists, clerical staff), which raises the social problem – increasing the number of unemployed persons in this professional direction.

- Psychological: in most cases, “older generation” of the clerical workers (already mentioned secretaries, archivists, clerks, etc.) who are accustomed to working with papers and have a fairly low level of information culture are not satisfied enough with the introduction of a new system of electronic documents not clear enough to them. Solving this problem brings us back to the previous personnel problem [3].

- “Hybrid document flow”: as it was indicated on the informative event “DOCFLOW2016”, which took place on 06.10.2016 in Kyiv and has been repeatedly confirmed by various specialists in this area, the electronic document flow has hidden elements of traditional document flow (scanned documents are attached to electronic documents or printed documents are already sent), which allows us to talk about hybrid electronic document flow in most institutions and enterprises trying to introduce electronic document management systems.

References

1. About electronic documents and electronic document flow: Law of Ukraine dated May 22, 2003. – No. 851-IV. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

2. Kraus K. M. Key dominants of effective organization of marketing at Ukrainian small trade enterprises / K. M. Kraus // *Економічний простір* : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2013. – № 75. – С. 209–217.

3. Kraus K. M. The market of innovations: factors, incentives, obstacles and perspectives for effective functioning / K. M. Kraus, N. M. Kraus // The USV Annals of Economics and Public Administration. – 2016. – Vol. 16, ISSUE 1(23). – P. 85–91.

УДК 330.6

І. І. Кислицька, студентка 4 курсу
Науковий керівник – К. М. Краус, к.е.н., доцент
Київський університет імені Бориса Грінченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні спостерігається стрімкий розвиток науки та техніки, який проходить в усіх сферах людського життя, починаючи з появи смартфона у звичайній сім'ї й закінчуючи запуском ракети Falcon 9.

Звичайно ж, в ХХІ ст. інформаційні технології є невід'ємною частиною в управлінні організацією. Адже, інформаційні технології – це сукупність методів і способів збору, передачі, накопичення, опрацювання, зберігання, подання і використання інформації [1, с. 19]. Власне те, без чого будь-яка організація не змогла б існувати. Але більш актуальним буде поняття нова (комп'ютерна) інформаційна технологія – це інформаційна технологія з “дружнім” інтерфейсом роботи користувача, що використовує персональні комп'ютери і телекомунікаційні засоби. Інструментарієм нової інформаційної технології є один або декілька взаємопов'язаних програмних продуктів для певного типу комп'ютера, технологія роботи в якому дозволяє досягти поставленої користувачем мети [1, с. 20].

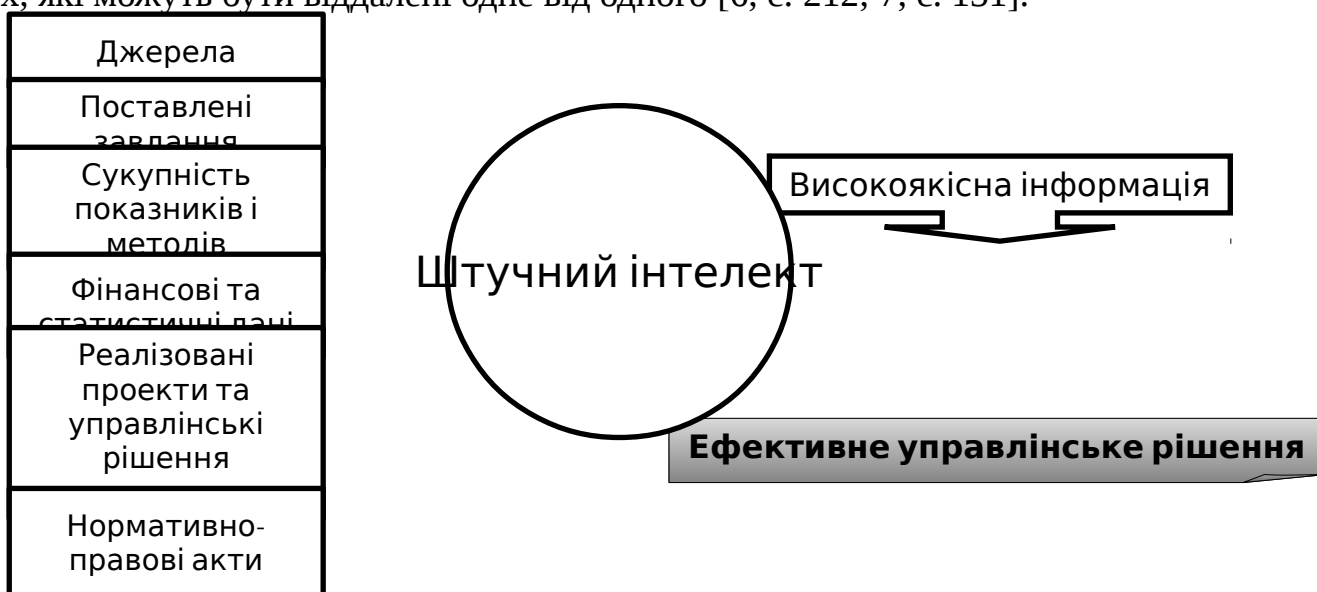
Сьогодні важко уявити менеджера без ноутбука чи смартфона, які використовуються для внутрішнього та зовнішнього зв'язку, створення презентацій, підготовки документів у редакторах чи проведення розрахунків. І таку масу роботи виконує лише один гаджет і підключення до мережі Internet. А організація – це велика мережа таких гаджетів, кожен з яких відповідає за низку операцій, які відбуваються як при управлінні, так і при виробництві певного продукту чи наданні послуги. Відповідно, для покращення процесу управління і функціонування підприємства в цілому, необхідно постійно проявляти свій потенціал у напрямку інновацій. Гарним прикладом є поява поняття “електронного бізнесу” – це перетворення основних бізнес-процесів компанії шляхом впровадження Інтернет-технологій, націлене на підвищення ефективності діяльності [2, с. 11].

Але для функціонування як реальних, так і віртуальних підприємств варто покращувати головне джерело їх роботи – саму інформацію, спосіб її організації та обробки. Мається на увазі, інтеграція бази даних у віртуальний світ, тобто сукупність зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків повинні проходити через конкретну комп'ютерну програму, яка буде виконувати

досконалий аналіз інформації та давати в кінцевому результаті достовірну точну інформацію для прийняття управлінського рішення та забезпечення управління підприємства [3, с. 116].

Вже сьогодні світові відомі так звані “боти”, тобто штучний інтелект, який допомагає проводити аналітику інформації як у мережі Інтернет, так і поза її межами. Це системи, які можуть оперувати знаннями і навіть навчатися. За допомогою таких “ботів” можна проводити точний аналіз роботи підприємства і підприємств-конкурентів, середовище, в якому функціонує підприємство.

При правильному створенні такого штучного інтелекту є можливість проводити аналітику (аналіз бази даних, джерел інформації, відомості про ситуації на ринку, нормативно-правові акти, дані про конкурентів та партнерів, аналіз фінансової та статистичної звітності попередніх періодів, розрахунок показників, попередні управлінські рішення та їх реалізацію тощо) абсолютно усіх джерел даних та отримувати на виході якісний чистий продукт – інформацію для стратегічного управління (рис. 1) [4, с. 199; 5, с. 25]. Більше того, штучний інтелект може виправляти та коригувати неточності і помилки у вже прийнятих рішеннях, фінансовій звітності чи при розрахунках коефіцієнтів, створювати та розвивати нові концепції та методи управління, мислити як людина, але набагато швидше і точніше, адже у нього є доступ до всіх баз даних, які можуть бути віддалені одне від одного [6, с. 212; 7, с. 131].

Рис. 1. Орієнтовний процес роботи штучного інтелекту над інформацією

Отже, для удосконалення інформаційного забезпечення фінансового менеджменту варто покращувати не тільки саму інформацію, а і спосіб її організації та обробки. Створення штучного інтелекту дає можливість проводити аналітику (аналіз бази даних, джерел інформації, відомості про ситуації на ринку, нормативно-правові акти, дані про конкурентів та партнерів, аналіз фінансової та статистичної звітності попередніх періодів, розрахунок показників, попередні управлінські рішення та їх реалізацію) абсолютно усіх джерел даних та отримувати на виході якісний чистий продукт – інформацію для стратегічного управління. Використання штучного інтелекту дозволить

зменшити витрати часу та уникнути впливу психологічного фактору з боку працівників при виконанні завдань.

Література

1. Гужва В. М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
2. Зайцева О. О., Болотинюк І. М. Електронний бізнес: Навчальний посібник / За наук. ред. Н. В. Морзе. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ». – 2015. – 264 с.
3. Краус К. М. Управління маркетингом малих торговельних підприємств : монографія / К. М. Краус. – Київ: Центр учбової літератури. – 2015. – 227 с.
4. Kraus K. M. Innovative hubs as a platform of economic growth: foreign experience and new opportunities for Ukraine / К. М. Kraus // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 2. – С. 196–203.
5. Краус К. М. Віртуальна реальність національного інформаційно-інноваційного простору / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. С. Криворучко // Економіка і суспільство. – 2018. – Випуск 14. – С. 22–35.
6. Краус К. М. Цифровізація в умовах інституційної трансформації економіки: базові складові та інструменти цифрових технологій / К. М. Краус, Н. М. Краус // Інтелект ХХІ століття. – 2018. – № 1. – С. 211–214.
7. Краус К. М. Які зміни несе в собі “Індустрія 4.0” для економіки та виробництва / К. М. Краус, Н. М. Краус // Формування ринкових відносин в Україні. – 2018. – № 9. – С. 128–135.

УДК 657:330.341

Д. С. Марченко, магістр
Науковий керівник – З. М. Гадецька, к.т.н., доцент
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПОБУДОВА ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ РЕІНЖІНІРИНГУ ДЛЯ АГЕНТСТВА НЕРУХОМОСТІ

Інжиніринг бізнесу – це набір прийомів і методів, які компанія використовує для проектування бізнесу у відповідності зі своїми цілями.

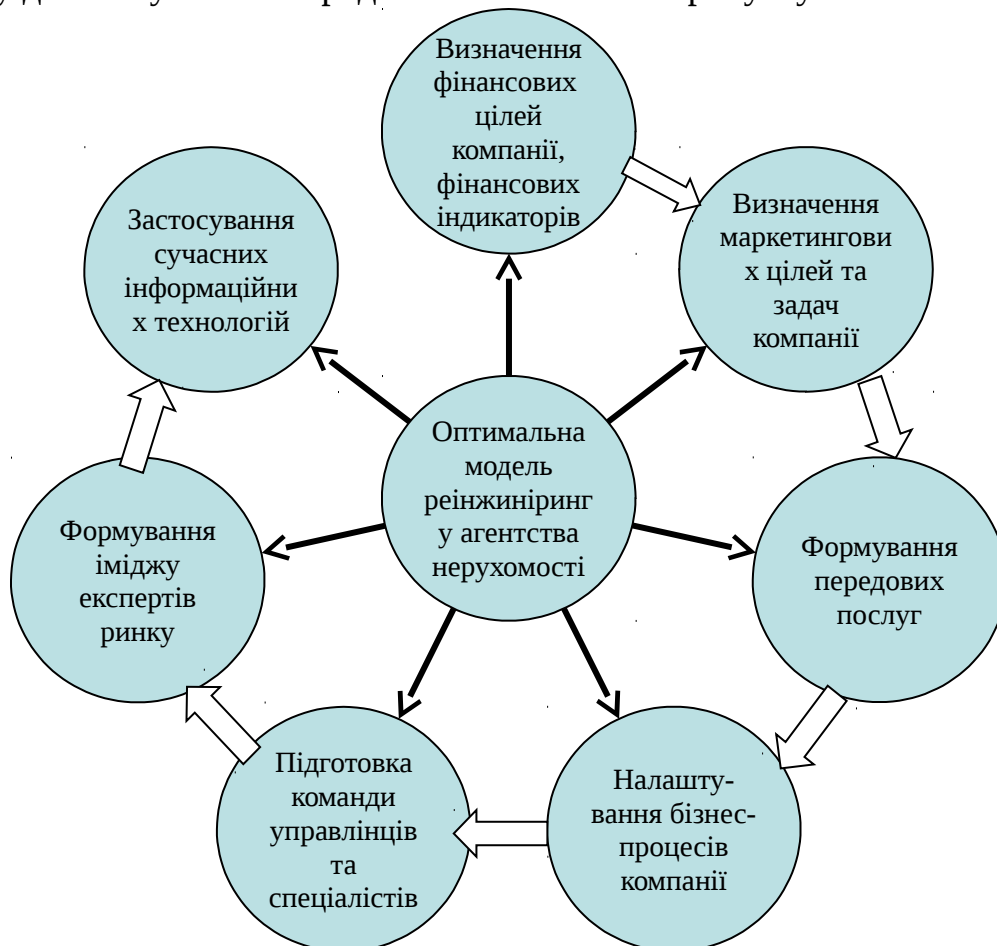
Визначено, що основними параметрами успіху реінжинірингу агентства нерухомості є клієнтоорієнтованість, побудова ефективної організаційної структури та побудова ефективної бізнес-моделі. В роботі досліджено існуючі на даний момент на ринку житлової нерухомості моделі [1] та запропонована до впровадження оптимальна бізнес-модель.

Для реалізації розробленої бізнес-моделі необхідно реалізувати наступні етапи: діагностика системи управління компанією; аналіз існуючої бізнес-моделі; побудова ефективної системи управління та оптимальної бізнес-моделі. Одним із основних етапів цього процесу є побудова оптимальної моделі реінжинірингу, яка побудована на прикладі агентства нерухомості. Для реалізації даної бізнес-моделі необхідно здійснити наступні кроки, що наведені на рис. 1.

Для вирішення фінансових цілей необхідно визначити яким саме чином агентство має намір збільшити прибуток, на чому саме зароблятимуться гроші. Необхідно розробити систему індикаторів діяльності, по яким можна судити про успішну реалізацію обраної стратегії. Необхідно сформулювати формулу ефективності, об'єднавши в ній чинники, за якими буде обчислюватися сумарна ефективність агентства.

Щоб вирішити поставлені в галузі маркетингу завдання, необхідно налаштувати бізнес-процеси, які дозволять працювати системно, без збоїв, і які не розчарують клієнтів якістю послуг. Для цього необхідно побудувати: систему внутрішнього управлінського документообігу, систему обміну електронними документами, систему відповідальності, систему розподілу повноважень, систему прийняття швидких і правильних рішень, систему контролю виконання прийнятих рішень.

Всі задачі можна реалізувати за допомогою сучасних програмних засобів, а саме CRM-систем. CRM для агентств нерухомості і ріелторів дозволяє поліпшити взаємини з клієнтами, що, в кінцевому рахунку, забезпечує позитивну динаміку обсягів продажів і збільшення прибутку.

Рис. 1. Оптимальна модель реінжинірингу для агентства нерухомості

Для побудови оптимальної моделі також необхідно продумати передові послуги, які будуть відрізняти агентство від конкурентів і привертати до нього увагу реальних покупців.

Щоб вирішити поставлені в галузі управління завдання необхідно розробити: систему стимулювання персоналу; розподілити функції, повноваження і відповідальність таким чином, щоб команда змогла вирішити поставлені завдання; залучити ключових управлінців і фахівців в процес розробки і реалізації маркетингової стратегії та мотивувати їх на досягнення поставлених фінансових цілей; побудувати систему внутрішнього PR, продумати участь кожного в PR і рекламі, щоб створювався імідж агентства, що став «експертом ринку»; спроектувати за участю команди сайт агентства і продумати процедури оновлення інформації.

В сфері застосування сучасних інформаційних технологій агентству пропонується реалізувати: створити єдину базу даних клієнтів та нерухомості; розробити, для продажу нерухомості нове програмне забезпечення для автоматизації роботи агентства нерухомості з можливістю доступу до нього в он-лайн режимі; впровадити в роботу агентства нерухомості CRM-систему для покращення роботи з клієнтами; розробити нове повноцінне інтернет-представництво, яке повинно мати дружній і детальний інформаційний з можливістю підключення до єдиної бази клієнтів та нерухомості; публікувати на сайті агентства «карти подій» для продавця і покупця при здійсненні угоди та ін..

В сфері формування іміджу агентству пропонується реалізувати: використовуючи мережу Інтернет, розробити і здійснити деталізовану PR-кампанію, в ході якої агентство буде регулярно розміщувати публікації з аналізом і прогнозом цін на нерухомість в поєднанні з реальними пропозиціями і реальними цінами угод; необхідно встановити постійне чергування співробітників на сайті агентства з можливістю он-лайн консультації клієнтів.

Розроблена модель реінжинірингу для агентства нерухомості дозволить поліпшити взаємини з клієнтами, що, в кінцевому рахунку, забезпечить позитивну динаміку обсягів продажів нерухомості та дозволить збільшити прибуток агентства.

Література

[1. Бизнес-модель: виды, примеры и построение](https://www.kom-dir.ru/article/1811-biznes-model) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.kom-dir.ru/article/1811-biznes-model>. – Назва з екрана.

Наукове видання

*Збірник матеріалів II
Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції молодих учених і студентів*

«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ У СОЦІАЛЬНІЙ
ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

27 листопада 2018 р.

Київський університет імені Бориса Грінченка

тел. (044)-461-02-53

e-mail: conference-vnpikmus@kubg.edu.ua

*II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих учених і студентів
«Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та
економічній сферах України: теорія і практика»*